

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
ของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

วิทยานิพนธ์

ของ

จันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กันยายน 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**THE DEVELOPMENT PROCESS OF FINANCIAL AND ACCOUNTING
INFORMATION SYSTEMS FOR FINANCIAL TEACHERS
IN THE SMALL BASIC EDUCATION SCHOOLS**

Janprapai Chaisungnoen

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Educational Administration**

September 2014

Copyright of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ
จันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน เรียบร้อยแล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ภูเงิน)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา วีรกุลเทวัญ)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จีวัฒนา)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อเรื่อง	กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก		
ผู้วิจัย	จันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน		
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ภู่งิน	ที่ปรึกษาหลัก	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา วีรกุลเทวัญ	ที่ปรึกษาร่วม	
ปริญญา	ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2557

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) กำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 2) ศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และ 3) ศึกษาเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ศึกษาต่อกกลุ่ม เป้าหมายได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 3 เขต จำนวน 248 แห่ง นำมากำหนดเป็นกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และประเมินคุณภาพของกระบวนการ โดยผู้เชี่ยวชาญ 18 ท่าน การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีไปทดลองใช้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จำนวน 13 แห่ง ผู้ร่วมวิจัย วิเคราะห์หาประสิทธิภาพและปรับปรุงกระบวนการ และการวิจัยระยะที่ 3 เป็นการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีไปทดลองใช้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จำนวน 15 แห่ง ผู้ร่วมวิจัยวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตการปฏิบัติงาน การประเมินประสิทธิภาพผลงาน การประเมินผลการเรียนรู้ของครูการเงิน การสะท้อนผลการปฏิบัติ และการสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มี 6 ขั้น 18 องค์ประกอบ ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ มี 2 องค์ประกอบ ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน มี 3 องค์ประกอบ ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทาง

พัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มี 5 องค์ประกอบ ชั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี มี 4 องค์ประกอบ ชั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ มี 3 องค์ประกอบ และ ชั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ มี 1 องค์ประกอบ

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ครูการเงินมีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์การประเมิน

3. ผลการศึกษาเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินมีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

TITLE	The Development Process of Financial and Accounting Information Systems for the Small Basic Education Schools		
AUTHOR	Janprapai Chaisungnoen		
THESIS ADVISORS	Assistant Professor Dr. Prasert Pungean	Major Advisor	
	Assistant Professor Dr. Sunanta Viragoontavan	Co-advisor	
DEGREE	Doctor of Education	MAJOR Educational Administration	
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR	2014

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) determine the development process of financial and accounting information systems in the small basic education schools, 2) study the development process of financial and accounting information systems in the small basic education schools, and 3) study the attitudes of school administrators and financial teachers toward the development process of financial and accounting information systems in the small basic education schools. The samples of this study were selected by purposive sampling. The methodology of the research consisted of 3 phases : Phase 1- the synthesis of the documents and related researches and the conditions of financial and accounting administration in 248 small basic education schools in all 3 educational areas in Chaiyaphum province. The synthesized data were taken to determine the development process of financial and accounting information systems. The quality of the development process was assessed by 18 experts; Phase 2- the development process of financial and accounting information systems was tried out with 13 small basic education schools. and analyzed to find out the efficiency and improved the process, and; Phase 3- the development process of financial and accounting information systems was tested with 15 small basic education schools. Then the process was analyzed to find out the efficiency. The data were collected by using semi-structured interviews, work performance observation, work effectiveness assessment, achievement assessment of financial teachers, working reflection, and satisfaction questionnaire.

The findings could be summarized as follows:-

1. The development process of financial and accounting information systems for small basic education schools consisted of 6 steps and 18 components, including step 1 - making policy and responsible people with 2 components, step 2 - providing financial teacher's readiness with 3 components, step 3 - setting the development process of financial and accounting information systems

with 5 components, step 4 - designing financial system program with 4 components, step 5 - taking the financial system program to use with 3 components, and step 6 - reflecting the results with 1 component.

2. The results of the study of effectiveness of the development process of financial and accounting information systems for small basic education schools showed that the process was effective and passed the criteria, and the financial teachers' learning achievement passed the evaluation criteria.

3. The results of the study of the school administrators' and financial teachers' attitudes showed that they had the good attitudes toward the development process of financial and accounting information systems for small basic education schools.

มหาวิทยาลัยราชภัฏ
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ภูเงิน ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา วีรกุลเทวัญ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย รวมทั้งข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จีวัฒนา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงานจัดทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ คำแนะนำและกำลังใจตลอดระยะที่ศึกษา รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุงเพชรสุข อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่ให้คำปรึกษาการทำวิจัย และให้กำลังใจเสมอมา ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นกลุ่มทดลองในการทำวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และตอบแบบสอบถามที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ประโยชน์และคุณค่าที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบพระคุณแม่แค บิดา มารดา บุรพาจารย์ คณาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนให้เป็นผู้ที่มีศีล นี สมานธิ ปัญญา ตลอดจนผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน สามิ บุตร และญาติมิตร ที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย

จันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศศุภฤกษ์	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพประกอบ	ค
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
นโยบาย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการบริหาร งบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	11
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ.....	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
	52
กระบวนการในการพัฒนาบุคลากร	
กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	64
แนวคิดในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สู่สถานศึกษา.....	
แนวคิดในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สู่สถานศึกษา.....	84
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	91
3 วิธีดำเนินการวิจัย	92
การวิจัยระยะที่ 1 การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชี.....	94
การวิจัยระยะที่ 2 การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชี.....	100
การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชี ของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก.....	112
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	121
ผลการวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของ ครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก	121

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลการวิจัยระยะที่ 2 การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก.....	142
ผลการวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคสนาม.....	187
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	234
สรุปผลการวิจัย.....	235
อภิปรายผลการวิจัย.....	240
ข้อเสนอแนะ.....	248
บรรณานุกรม	249

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	260
ภาคผนวก ก ราชานามผู้เชี่ยวชาญ.....	261
ภาคผนวก ข แบบสำรวจสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก.....	264
ภาคผนวก ค แบบประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีสำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็กของจังหวัดชัยภูมิ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ.....	268
ภาคผนวก ง แบบประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบ สารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	280
ภาคผนวก จ แบบประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบ สารสนเทศงานการเงินและบัญชีและ โปรแกรมระบบบัญชี สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (การวิจัยระยะที่ 2).....	284
ภาคผนวก ฉ แบบประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ (ระยะที่ 3)	293
ภาคผนวก ช แบบบันทึกการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี โดยผู้ผู้เชี่ยวชาญ (การพัฒนาฯ ขั้นที่ 5)	303
ภาคผนวก ซ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่ง โครงสร้าง ช่วงที่ 1 ก่อนการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชี.....	305

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่ง โครงสร้าง ช่วงที่ 2 ระหว่างการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชี	307
ภาคผนวก ชู แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่ง โครงสร้าง ช่วงที่ 3 ระหว่างการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชี	309
ภาคผนวก ฅ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่ง โครงสร้าง ช่วงที่ 4 หลังการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชี.....	311
ภาคผนวก ฎ แบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน.....	313
ภาคผนวก ฏ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี.....	317
ภาคผนวก ฑ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงินที่มีต่อ กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี.....	324
ภาคผนวก ฒ แบบบันทึกผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่จัดระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	330
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	332

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
2.1	ความถี่ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูการเงินที่มีต่อสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี.....	82
4.1	ค่าความถี่การสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูการเงินที่มีต่อสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษา.....	123
4.2	ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณาความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี.....	125
4.3	ข้อมูลตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ.....	127
4.4	ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี.....	128
4.5	ข้อมูลตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ.....	131
4.6	ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ชุดคู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (รายการที่ 1).....	136
4.7	ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ชุดโปรแกรมระบบบัญชีและคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ (รายการที่ 2).....	137
4.8	แนวทางในการปรับปรุงคู่มือฯ เฉพาะรายการที่ 2.....	138
4.9	ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ชุดคู่มือ: กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วยโปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ (รายการที่ 3).....	138

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.10 ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ชุดคู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน (รายการที่ 4).....	139
4.11 ตารางการปฏิบัติงานการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร.....	147
4.12 ค่าเฉลี่ยระดับการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชีตามเกณฑ์ด้านวิชาการ.....	154
4.13 ค่าเฉลี่ยระดับการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชีตามเกณฑ์ด้านการปฏิบัติ และเกณฑ์โดยรวม.....	155
4.14 ความดีของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความถูกต้องเหมาะสมของระบบการเงินและการบัญชี และ โปรแกรมระบบบัญชี.....	156
4.15 ผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ปีงบประมาณ 2555.....	165
4.16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความจำเป็นประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน.....	171
4.17 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านการปฏิบัติงาน.....	173
4.18 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน.....	174

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.19 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา.....	175
4.20 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านแนวโน้มในอนาคต.....	177
4.21 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน.....	179
4.22 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านการปฏิบัติงาน.....	181
4.23 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน.....	182
4.24 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา.....	183
4.25 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีด้านแนวโน้มในอนาคต.....	184
4.26 ตารางการปฏิบัติงานการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ศูนย์เครือข่ายการศึกษาเกษตรสมบูรณ์.....	192
4.27 ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชีตามเกณฑ์ด้านวิชาการ.....	199
4.28 ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชีตามเกณฑ์ด้านการปฏิบัติ และเกณฑ์โดยรวม.....	200

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.29 ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความถูกต้องเหมาะสมของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และ โปรแกรมระบบบัญชี.....	201
4.30 ผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่ศึกษาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ปีงบประมาณ 2555.....	209
4.31 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีด้านความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน.....	216
4.32 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีด้านการปฏิบัติงาน.....	218
4.33 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน.....	219
4.34 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา.....	221
4.35 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านแนวโน้มในอนาคต.....	222
4.36 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน.....	224

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.37 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครุการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านการปฏิบัติงาน.....	226
4.38 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของครุการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน.....	227
4.39 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครุการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา.....	228
4.40 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครุการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านแนวโน้มในอนาคต.....	230

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
2.1 การจัดสรรและการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อการศึกษา.....	22
2.2 ระดับการนำสารสนเทศไปใช้ในองค์กร.....	35
2.3 ขั้นตอนการพัฒนาระบบ.....	65
2.4 ขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบ.....	66
2.5 ขั้นตอนการนำระบบไปใช้.....	68
2.6 วงจรการพัฒนาระบบ.....	70
2.7 ขั้นตอนการพัฒนาระบบสารสนเทศ.....	73
2.8 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการพัฒนาระบบสารสนเทศ.....	74
2.9 แสดงแนวทางในการดำเนินงานวิจัยกระบวนการพัฒนาสารสนเทศทางการเงินและการบัญชีของครู.....	90
2.10 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและการบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก.....	91
3.1 แสดงแนวทางการดำเนินงานวิจัยกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและการบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก.....	92
3.2 การวิจัยระยะที่ 1 การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและการบัญชี.....	94
3.3 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 การกำหนดนโยบายและ ผู้รับผิดชอบ.....	101
3.4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่ 3.....	113

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ที่มุ่งเน้นให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมีเป้าหมายหลักสามประการคือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา และมีกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาครูยุคใหม่ พัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยมีมาตรการสำคัญที่เกี่ยวข้องคือ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาทุกระดับ/ทุกประเภท และสนับสนุนการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อนำผลมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

โครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็น 4 ภารกิจ คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะอยู่ในความดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังนั้น การดำเนินการด้านงบประมาณหรือทรัพยากรที่จะได้รับจากทางรัฐบาลจึงต้องดำเนินการผ่านเขตพื้นที่การศึกษา ยกเว้นรายได้ที่สถานศึกษาสามารถหาได้เองไม่ต้องส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และแนวคิดทางการบริหารการศึกษาที่ต้องการให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นตัวกลางประสานระหว่างสถานศึกษาต่าง ๆ การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นั้น ต้องตอบสนองต่อนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินจากทุกส่วนของสังคมเพื่อนำมาใช้จัดการศึกษาให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษา โดยจัดสรรเงินอุดหนุนรายบุคคลให้แก่ผู้เรียน การศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน และจัดสรรเงินเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาควบคู่กับระบบการบริหารการเงินและบัญชี ระบบการตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ ขอบข่ายการบริหารงานตามภารกิจของการจัดการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ แต่เนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นงานใหญ่ ขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุม

หลายส่วน ทรัพยากรจึงมีเป็นจำนวนมากและหลากหลายรูปแบบ เช่น ทรัพยากรทางการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลด้วย ถึงแม้ทรัพยากรบุคคลจะเป็นที่ยอมรับของนักบริหารว่า มีความสำคัญกว่าทรัพยากรอื่น ๆ ในแง่ของการบริหารก็ตาม แต่ทรัพยากรทางการเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี (เรียกว่า ครูการเงิน) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานธุรการในหน่วยงานการศึกษา ที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะงานการเงินและบัญชีจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การบริหารงานของหน่วยงานประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การบริหารงานการเงินและบัญชีจึงมีส่วนสัมพันธ์และมีผลกระทบไปถึงปัจจัยอื่น ๆ ในการบริหารด้วย งานการเงินและบัญชีเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีการจัดการที่ดี มีวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเหมาะสม งานการเงินและบัญชีของสถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานย่อยที่จะต้องรับผิดชอบเหมือนหน่วยราชการทั่ว ๆ ไป ซึ่งจะต้องดำเนินการตามหลักการจำแนกรายจ่ายตามระบบงบประมาณแบบใหม่ของสำนักงานงบประมาณ ซึ่งสำนักงานงบประมาณให้ถือปฏิบัติ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545 เป็นต้นมา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 32)

พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 37 กำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ จึงมีหน้าที่ในการดูแลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติราชการด้วย ผู้ตรวจสอบภายในในฐานะที่เป็นเครื่องมือของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงมีหน้าที่ในการตรวจสอบสถานศึกษาเพื่อให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ พัฒนาและปรับปรุง ระบบการปฏิบัติงานเป็นไปตามนโยบาย และแผนปฏิบัติราชการกำหนด โดยการตรวจสอบต้องครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ คือ 1) การตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการประจำปี 2) การตรวจสอบการเงินการบัญชี 3) การตรวจสอบการบริหารทรัพย์สิน 4) การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Auction) และ 5) การสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายใน ตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ข้อ 6 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 83)

แม้สถานศึกษาจะมีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่ก็ยังไม่สามารถบริหารจัดการด้วยตนเองได้ทั้งหมด ส่งผลให้ไม่ได้รับงบประมาณโดยตรงจากสำนักงานงบประมาณ จึงต้องมีเขตพื้นที่การศึกษาดูแลอีกชั้นหนึ่ง งานการเงินและบัญชีในสถานศึกษามีลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับระเบียบราชการ เกี่ยวข้องกับเอกสารและระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับงบประมาณ เป็นงานซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารอยู่ในกรอบกว่าด้านอื่น เพราะการเงินต้องอ้างอิงในกฎระเบียบ ข้อบังคับ การบริหารเงินที่อยู่นอกกรอบอาจเกิดความเสี่ยงต่อการถูกลงโทษทางวินัยได้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาระบบแบบแผนและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการเงิน เพื่อจะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีที่ได้รับแต่งตั้งจากผู้บริหารสถานศึกษา ที่เห็นว่าจะปฏิบัติงานให้ถูกต้อง เป็นระเบียบเรียบร้อยได้จะต้องมีความแม่นยำในระเบียบ มีความซื่อสัตย์สุจริต และได้รับการอบรม เพิ่มพูนทักษะอย่างดีมาก่อน (กรมบัญชีกลาง. 2542 : 2)

สำหรับการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จากข้อมูล 10 มิถุนายน 2553 มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กจำนวนมากถึง 14,397 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 45.82 ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานทั้งหมด ซึ่งรัฐบาลจะต้องจัดสรรเงินอุดหนุน และงบลงทุนให้แก่สถานศึกษาเหล่านั้น ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ขาดแคลนครู และสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา คุณภาพ การศึกษาจึงลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องวางรากฐานการศึกษาใหม่เพื่อยกระดับ คุณภาพการศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาให้สูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา. 2552 : 4)

พระราชบัญญัติการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้กระทรวงการคลังกำหนด ระบบบัญชีหน่วยงานย่อยให้กับส่วนราชการที่มีได้เป็นส่วนราชการผู้เบิกตามระเบียบการเบิกจ่ายเงิน จากคลัง แต่มีการจัดเก็บและส่งเงินรายได้แผ่นดิน และมีการเบิกเงินงบประมาณ และเงินนอก งบประมาณจากส่วนราชการผู้เบิก ไปใช้จ่าย โดยมีได้เบิกตรงกับกรมบัญชีกลางหรือสำนักงานคลัง และสั่งการให้ถือปฏิบัติตามระบบบัญชีดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2544 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ควบคุมเงินสดในความรับผิดชอบ รายงานจำนวนประเภทเงินคงเหลือ และรวบรวมใบสำคัญ ส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นผู้เบิก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548) ซึ่งบุคลากรด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กจะต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ การจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อการตรวจสอบ และรองรับการประเมินภายในและภายนอก ต้องจัดให้มีมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ประการ คือ 1) การวางแผนงบประมาณ 2) การคำนวณต้นทุนของกิจกรรม 3) การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง 4) การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ 5) การรายงานทางการเงินและผลการ ดำเนินงาน 6) การบริหารสินทรัพย์ และ 7) การตรวจสอบภายใน กำหนดให้ปรับเปลี่ยนระบบบัญชี จากเกณฑ์คลังข้าง เป็นเกณฑ์เงินสด และต้องมีระบบตรวจสอบความโปร่งใส ให้เพิ่มประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรทางการศึกษา ลดค่าใช้จ่ายต่อหน่วยในการดำเนินการ โดยไม่เปลี่ยนรูปแบบ ขององค์กร ต้องจำกัดและควบคุมค่าใช้จ่ายต่อหน่วยงาน การบริหารสถานศึกษาต้องเน้นประสิทธิภาพ มากขึ้นและต้องให้ความมั่นใจว่าทรัพยากรถูกใช้อย่างคุ้มค่า นำเอาระบบงบประมาณ และ วิธีการเงินที่ยืดหยุ่นมาใช้ จัดตั้งระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System : MIS) ช่วยตัดสินใจสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรและบริหารจัดการทรัพยากร ส่งผลให้ ลดความซ้ำซ้อนของการใช้ทรัพยากร บุคคล และเครื่องมือ การควบคุมการดำเนินงาน

ขององค์กรหรือผู้รับผิดชอบการบริหารทรัพยากร การวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา และการประเมินผลการดำเนินงาน (สำนักงบประมาณ. 2546 : 1 - 14)

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ดำเนินการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีตามระบบการเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 มีสถานศึกษาบางแห่งแต่เป็นส่วนน้อยมีการบันทึกรายการทางบัญชีด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่ยังคงขาดความต่อเนื่อง และระบบยังไม่สมบูรณ์ และมีสถานศึกษาส่วนใหญ่บันทึกบัญชีด้วยระบบมือ ในลักษณะของแฟ้มเอกสาร แต่เนื่องจากข้อมูลสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของสถานศึกษา มีหลายลักษณะ หลายด้าน และบุคลากรผู้รับผิดชอบ ที่เรียกว่า “ครูการเงิน” ทำหน้าที่ในการจัดเก็บ ข้อมูลสารสนเทศงานการเงินและบัญชีเพียงผู้เดียว ซึ่งบุคลากรเหล่านี้ไม่ได้จบการศึกษาด้านการเงิน และบัญชีโดยตรง และมีข้อจำกัดด้านเวลา เนื่องจากมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน เป็นหลัก จึงเกิดปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน ทั้งเรื่องการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ และการบริการสารสนเทศงานการเงินและบัญชีหลายประการ เช่น ข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน การจัดเก็บ ข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นระบบ สืบค้นยาก จำนวนข้อมูลสารสนเทศไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ข้อมูล สารสนเทศสูญหายไม่สมบูรณ์ ไม่เป็นปัจจุบัน และไม่สนองต่อความต้องการของสถานศึกษา และ ผู้ต้องการใช้ข้อมูลสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของสถานศึกษา อันได้แก่ผู้ตรวจสอบภายใน หรือ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น อันเป็นผลมาจากบุคลากรยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศงานการเงินและบัญชีอย่างเป็นระบบ ขาดการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ การสืบค้นข้อมูลจึงมีความล่าช้าไม่ทันต่อการใช้ในการตัดสินใจ และการรายงาน ต่าง ๆ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของสถานศึกษาปัจจุบัน เป็นเพียงเพื่อการ รายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด ยังไม่ได้เป็นการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาเท่าที่ควร ปัญหาสำคัญที่สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก ไม่สามารถจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทิกรมบัญชีกลางกำหนด สาเหตุที่สำคัญเกิดจาก ครูการเงินขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ในการปฏิบัติงาน (หน่วยตรวจสอบภายใน. 2554 :) ซึ่งถ้าหากสถานศึกษาดำเนินการจัดให้มีระบบ สารสนเทศงานการเงินและบัญชีได้ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบันย่อมไม่มีความเสี่ยงที่จะถูกเรียก เงินคืน และถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

ผู้วิจัย ได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของ สถานศึกษาดังกล่าวข้างต้นให้เป็นไปตามมาตรฐาน เป็นไปตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ ในการร่วมทำความเข้าใจและสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการ สถานศึกษาภายใต้ความจำกัด ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และเกิดประโยชน์สูงสุด พบปัญหาการปฏิบัติงานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ และการบริการสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เช่น การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศทางการเงินและบัญชีไม่เป็นระบบ สืบค้นยาก จำนวนข้อมูลสารสนเทศไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ข้อมูลสารสนเทศสูญหายไม่สมบูรณ์ ข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน และไม่สนองต่อความต้องการของสถานศึกษา และผู้ต้องการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของสถานศึกษา อันได้แก่ ผู้ตรวจสอบภายใน หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรหาวิธีการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี โดยร่วมกันกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จึงจะเป็นการแก้ปัญหาได้

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีกระบวนการอย่างไร
2. กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่
3. เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
3. เพื่อศึกษาเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ซึ่งความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีครูแกนนำด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่มีความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาได้ อันจะทำให้ครูการเงินเกิดความนับถือในตน (Self Esteem) ตลอดจนเป็นการเพิ่มพลังอำนาจ (Empowerment) ทางความรู้ให้แก่ครูการเงิน และครูแกนนำสามารถขยายผลการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ไปสู่ครูการเงินทั้งในสถานศึกษาของตน และสถานศึกษาอื่น ๆ อันจะส่งผลถึง การพัฒนาวิชาชีพครูด้านบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และเป็นการสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาเรื่องการสร้างเสริมเข้มแข็งให้แก่สถานศึกษาอีกทางหนึ่ง
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีสำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
3. เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการสำรวจสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ (การวิจัยระยะที่ 1) ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือครูการเงินทั้ง 3 เขต จำนวน 248 แห่ง รวม 248 คน ใช้ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

1.2 กลุ่มเป้าหมาย

1.2.1 กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (การวิจัยระยะที่ 2) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา แห่งละ 1 คน และครูการเงินแห่งละ 1 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ได้จากการเลือกโดยเจาะจง จำนวน 13 แห่ง รวม 26 คน

1.2.2 กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคสนาม (การวิจัยระยะที่ 3) เป็นผู้บริหาร

สถานศึกษาแห่งละ 1 คน และครูการเงินแห่งละ 1 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กคนละกลุ่มกับการวิจัยระยะที่ 2 ที่ได้จากการเลือกโดยเจาะจง จำนวน 15 แห่ง รวม 30 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ แล้วออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี ให้สอดคล้องกับระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 และระบบการบัญชี 2515 ของกรมบัญชีกลาง เพื่อให้สามารถใช้งานได้กับระบบการควบคุมเงินที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่กำหนดขึ้น โดยผู้วิจัย จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- 1) ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ครูการเงินร่วมกันพัฒนาขึ้น
- 2) เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

4. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ระหว่างปี พ.ศ. 2554 - 2555

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผู้วิจัยศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีจากกลุ่มประชากร โรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 3 เขต จำนวน 248 แห่ง เป็นการวิจัยระยะที่ 1

2. ผู้วิจัยทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ทั้งระยะที่ 2 และระยะที่ 3 กลุ่มเป้าหมายเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ที่มีความพร้อมและเต็มใจเข้าร่วมโครงการใช้การเลือกโดยเจาะจง

นิยามศัพท์

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะและนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการดังนี้

1. นิยามศัพท์เฉพาะ

1.1 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดชัยภูมิ ที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน

1.2 ครูการเงิน หมายถึง ครูที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่การเงิน หรือที่เรียกว่า ครูการเงิน ซึ่งได้รับมอบหมายจากสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ให้มีหน้าที่ร่วมกันพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

1.3 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอ หมายถึง การแบ่งกลุ่มการบริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ออกเป็นรายอำเภอ ประกอบด้วย ศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอแก้งคร้อ ศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอบ้านแท่น ศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร และศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอภูเขียว ซึ่งมีประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาประจำอำเภอเป็นผู้ประสานการบริหารการศึกษาระหว่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 กับสถานศึกษาในสังกัดศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอ

1.4 คู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง เอกสาร และโปรแกรมระบบบัญชี จัดทำขึ้นโดยผู้วิจัย โดยสังเคราะห์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 รายการ ประกอบด้วย

- 1) คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
- 2) โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์
- 3) คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วย โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์
- 4) คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน

2. นิยามปฏิบัติการ

2.1 กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง ขั้นตอนของการปฏิบัติงานที่เป็นระบบสำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ใช้เป็นแนวทางดำเนินการพัฒนาและใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก โดยผ่านการปรับปรุงแก้ไข ตามข้อคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ได้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย

- 1) การกำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ
- 2) การจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน
- 3) การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
- 4) การออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี
- 5) การนำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ และ
- 6) การสะท้อนผลการปฏิบัติ

2.2 คุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน และมีความสอดคล้องกันในแต่ละองค์ประกอบ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาคัดสินของผู้เชี่ยวชาญ

2.3 เกณฑ์คุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง ระดับคุณภาพ ที่กำหนดไว้เป็นตัวพิจารณาเปรียบเทียบในการหาคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เกณฑ์คุณภาพอยู่ที่ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับได้ ทั้งด้านความต่อเนื่องเชื่อมโยงแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ และด้านความสอดคล้องขององค์ประกอบในแต่ละขั้นของกระบวนการ เท่ากับ +0.50 (ระดับ “มีความต่อเนื่อง” หรือ “มีความสอดคล้อง”) จากระดับความคิดเห็น 3 ระดับ ได้แก่ +1 0 และ -1

2.4 โปรแกรมระบบบัญชี หมายถึง กรอบการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี โดยผู้วิจัยได้ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี ให้สอดคล้องกับระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 และระบบการบัญชี 2515 ของกรมบัญชีกลาง สำหรับครูการเงินใช้เป็นเครื่องมือในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ให้สามารถใช้งานได้กับระบบการควบคุมเงินที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา

2.5 ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก แล้วเกิดผลดังนี้

1) กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผ่านเกณฑ์ระดับการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งด้านวิชาการและด้านการปฏิบัติ

2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน มีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

2.6 เกณฑ์ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง ระดับประสิทธิภาพที่กำหนดไว้เป็นตัวพิจารณาเปรียบเทียบในการหาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ต้องมีครบทั้งเกณฑ์ด้านวิชาการและเกณฑ์ด้านการปฏิบัติ

2.7 เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง การมองเห็นความจำเป็น ประโยชน์และคุณค่าของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา และแนวโน้มในอนาคตของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน

2.8 เกณฑ์การพิจารณาเจตคติที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง การวัดความรู้สึกหรือเห็นด้วยกับข้อความในแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในด้าน 1) ความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน 3) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน 4) ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา และ 5) แนวโน้มในอนาคต ที่ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยที่ยอมรับได้ 3.50 (เห็นด้วยในระดับ “มาก”) จากระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1-5

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย เรื่อง กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครั้งนี้มีประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. นโยบาย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพ
4. กระบวนการพัฒนาบุคลากร
5. กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
6. แนวคิดในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีสู่สถานศึกษา
7. กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

นโยบาย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษานโยบาย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้นำเสนอ 5 หัวข้อดังนี้ 1) นโยบาย และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และมุ่งเน้นผลงาน กับการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา 4) รูปแบบและแนวทางการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา และ 5) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงบประมาณ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. นโยบาย และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ ระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิรูปการศึกษานั้นมีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข

การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาดังปรากฏ ในบทบัญญัติมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งการกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการ โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐาน และความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากแนวคิดเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ และมีความเข้มแข็ง รัฐจึงทำให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล โดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็น โรงเรียน มีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาดมวรรคหนึ่งให้ความนิติบุคคลสิ้นสุดลง

จากสภาพปัญหาด้านการบริหารและจัดการศึกษา รวมทั้งความล้มเหลวในคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ และความล้มเหลวทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อมนานัปการเป็นผลผลักดันให้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บทบัญญัติว่าด้วยการศึกษาอย่างชัดเจน ในมาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญ ได้มีการบัญญัติให้จัดมีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ส่งผลให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 คือ เน้นยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทย ในหมวดที่ 1 ความมุ่งหมายและหลักการมาตรา 9 ว่าด้วยเรื่องการจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา โดยให้ยึดหลักดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ.2546:2-3) 1) มีเอกภาพด้านนโยบายมีความหลากหลายในการปฏิบัติ 2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพทุกระดับ และประเภทการศึกษา 4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และ 6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

หลักการดังกล่าว ได้ครอบคลุมหมวดต่าง ๆ โดยเฉพาะหมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษาที่เน้นการปฏิรูประบบและโครงสร้างการบริหารและการจัดการศึกษาใหม่ให้เกิดเอกภาพ และ มีคุณภาพในการบริหารการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งกล่าวใน

มาตรา 39 ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 24) “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักการและวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดในกฎกระทรวง”

การกระจายอำนาจการบริหารส่วนกลางไปยังสถานศึกษาตามแนวปฏิรูประบบบริหารการศึกษานั้น มุ่งกระจายอำนาจตัดสินใจไปให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชนให้มากที่สุดให้ได้มีการร่วมกันตัดสินใจในการบริหารจัดการศึกษา แนวคิดดังกล่าวจะตรงกับแนวคิดใน การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือทำให้สถานศึกษามีอิสระ มีความเข้มแข็งให้การบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติ ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ มีการรวมตัว จัดระบบข้อมูล วางแผน และดำเนินการตามแผน ศึกษากฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลจะมีสถานภาพที่เป็นทั้งนิติบุคคลธรรมดา และนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายมากกว่า สถานศึกษาที่ไม่เป็นนิติบุคคล (รุ่ง แก้วแดง. 2546 : 6) สถานศึกษาที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร จำเป็นต้องพิจารณาจากสภาพของสถานศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาเป็นหลัก (สงขลลา วิชัยชัทตะ. 2546 : 5) การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็ต่อเมื่อกฎหมายกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ และให้อำนาจอิสระในการบริหารทั้งด้านการเงิน การบริหารงานบุคคล และการใช้อำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายเฉพาะ การที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล โดยไม่ได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ก็จะมีผลเพียงว่า สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลโดยชื่อ แต่การบริหารจัดการภายในต้องปฏิบัติตามกฎหมายมหาชนหลายฉบับที่ใช้กับส่วนราชการ โดยทั่วไป สถานศึกษาซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล ไม่มีอำนาจออกกฎข้อบังคับของตนเองเพื่อใช้ในการบริหารงาน บริหารทรัพย์สิน และบริหารบุคคลของตนได้

จากการกระจายอำนาจตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษา 2546 ซึ่งทำให้สถานศึกษาสามารถบริหารตนเองได้อย่างอิสระ แต่เป็นภาระหนักของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะ การกระจายอำนาจเป็นการกระจายทั้งภารกิจ และความรับผิดชอบทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ทำให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลอาจมีปัญหาที่ควรได้รับการปรับปรุง แก้ไขในภารกิจในการ

บริหารจัดการ เพื่อให้ก้าวทันสภาวการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในอนาคต ดังนั้นในการบริหารงานผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะผู้แทนนิติบุคคล จึงควรระมัดระวังเพราะอาจถูกฟ้องร้องกรณีไม่ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายแล้วทำให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระมัดระวังในการทำนิติกรรมสัญญาต้องรับผิดชอบฐานละเมิด โดยเฉพาะละเมิดทางทรัพย์สินทางปัญญาหรือสื่อสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ในการบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีระบบการตรวจสอบและรายงานที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน มีการควบคุมรักษาทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้เสมอ รวมทั้งระมัดระวัง การใช้ประโยชน์จากเงินรายได้ที่เกิดจากทรัพย์สิน

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่มุ่งเน้นให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมีเป้าหมายหลักสามประการคือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา และมีกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคูครูยุคใหม่ พัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยมีมาตรการสำคัญที่เกี่ยวข้องคือ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาทุกระดับ/ทุกประเภท และสนับสนุนการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : บทสรุป)

2. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารงบประมาณหรือที่เรียกว่า การบริหารงานการเงินและพัสดุ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการ โดยยึดหลักกฎหมาย ระเบียบมติคณะรัฐมนตรี และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการดำเนินการสำหรับราชการที่เป็นสถานศึกษาในทุกสังกัด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดขอบข่ายของเนื้อหา และแนวปฏิบัติในขอบข่ายของการบริหารงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 170-177) ปัญหาแก้วกีฐ และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล (2545 : 38-51) สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 19-21) กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 39-50) และธีระ รุญเจริญ (2546 : 74-80) กล่าวว่า การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management : RBM) และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting : PBB) ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

2.1 ความหมายของการบริหารงบประมาณ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันของการบริหารงบประมาณ อาทิเช่น ฌรงค์ สัจพันโรจน์ (2539 : 2) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ เป็นแผนเบ็ดเสร็จที่แสดงออกในรูปตัวเงินที่แสดงโครงการดำเนินงานทั้งหมด ในระยะเวลาหนึ่ง แผนนี้จะรวมถึงการกระจายงบประมาณบริหารกิจกรรม โครงการ และค่าใช้จ่ายตลอดจนทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุน การดำเนินงานให้บรรลุตามแผน ประกอบด้วยการกระทำ 3 ชั้น คือ 1) การจัดเตรียม 2) การอนุมัติ และ 3) การบริหาร ส่วน วิศิษฎ์ กมลานนท์ (2540 : 13) ซึ่งว่า การบริหารงบประมาณ เป็นการจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชี การใช้จ่ายเงิน และการควบคุมตรวจสอบ ทางด้านการเงินและทรัพย์สิน ซึ่งคล้ายคลึงกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 9) ที่กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ เป็นแผนการใช้จ่ายเงินเพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแล การดำเนินงาน ได้อีกด้วย

กล่าวโดยสรุป การบริหารงบประมาณ หมายถึง การตัดสินใจในเรื่องการจัดทำและเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงินและบัญชี และการบริหารพัสดุและทรัพย์สิน

2.2 ขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 39-50) ได้กำหนดขอบข่าย การบริหารงานงบประมาณ ในหน่วยงานราชการ ไว้เป็นหัวข้อดังนี้

- 1) การจัดทำและเสนอของงบประมาณ
  - (1) การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา
  - (2) การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา
  - (3) การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของงบประมาณ
- 2) การจัดสรรงบประมาณ
  - (1) การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา
  - (2) การเบิกจ่ายและอนุมัติงบประมาณ
  - (3) การโอนเงินงบประมาณ
- 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
  - (1) การตรวจสอบติดตามการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน
  - (2) การประเมินผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน

- 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
  - (1) การจัดการทรัพยากร
  - (2) การระดมทรัพยากร
  - (3) การจัดการรายได้และผลประโยชน์
  - (4) กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
  - (5) กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
- 5) การบริหารการเงิน
  - (1) การเบิกเงินจากคลัง
  - (2) การรับเงิน
  - (3) การเก็บรักษาเงิน
  - (4) การจ่ายเงิน
  - (5) การนำส่งเงิน
  - (6) การกันเงินไว้เบิกเหลือมปี
- 6) การบริหารบัญชี
  - (1) การจัดทำบัญชีการเงิน
  - (2) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
  - (3) การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์ บัญชี ทะเบียน และรายงาน
- 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์
  - (1) การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา
  - (2) การจัดหาพัสดุ
  - (3) การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ และการจัดซื้อจัดจ้าง

การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 52 - 75) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจของงานงบประมาณไว้ดังนี้

1. การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ
2. การขออนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
3. การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
4. การโอนและขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
5. การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
6. การตรวจสอบ ติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
7. การตรวจสอบ ติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

8. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
9. การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
10. การบริหารทรัพยากรเพื่อการศึกษา
11. การวางแผนพัสดุ
12. การกำหนดแบบรูปราชการ หรือลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้าง
ที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
13. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
14. การจัดหาพัสดุ
15. การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
16. การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
17. การเบิกเงินจากคลัง
18. การรับเงิน การเก็บรักษาเงินและงบบการเงิน
19. การนำเงินส่งคลัง
20. การจัดทำบัญชีการเงิน
21. การจัดทำรายงานทางการเงินและงบบประมาณ
22. การจัดทำหรือการจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียนและรายงาน

จากขอบข่าย ภารกิจ และแนวทางปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาด้านงบประมาณไปยังสถานศึกษา พบว่า ตั้งแต่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้เมื่อ 7 กรกฎาคม 2546 เป็นต้นมา นั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 24 - 146) มีการมอบอำนาจ หรือกระจายอำนาจ ตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ครอบคลุมการบริหารงบประมาณให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 เรื่อง ดังนี้

1. การดำเนินการจัดทำเอง การซื้อ การจ้าง การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบและควบคุมงาน การแลกเปลี่ยน การเช่า การควบคุม การจำหน่าย และการดำเนินการอื่น ๆ ที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เต็มวง ที่ได้รับมอบอำนาจ
2. การรับรองการใช้สิทธิเบิกจ่ายเงินค่าเช่าบ้านของตนเอง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
3. การอนุมัติการเบิกจ่ายเงินของสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้เบิกเงินตรงกับสำนักงานคลังจังหวัด ให้เป็นไปอย่างคล่องตัว และมีประสิทธิภาพ
4. การลงนามในใบแจ้งการเบิกจ่ายเงินงบประมาณแทนกัน และใบแจ้งการโอนกลับเงินงบประมาณเบิกแทนกันของสถานศึกษา

5. การจัดหาพัสดุตามหลักเกณฑ์การใช้พัสดุที่ผลิตจากต่างประเทศ ดังนี้
  - 5.1 เป็นการจัดหาอะไหล่ซึ่งมีความจำเป็นต้องระบุยี่ห้อและความจำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ
  - 5.2 เป็นการจัดหาครั้งหนึ่งที่มีวงเงินไม่เกิน 2 ล้านบาท หรือราคาพัสดุที่นำเข้าจากต่างประเทศมีราคาต่อหน่วยไม่เกิน 2 ล้านบาท
6. การรับรองการใช้สิทธิ ออกหนังสือรับรองการมีสิทธิ การอนุมัติการเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับ การรักษาพยาบาลของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาและของตนเอง
7. การอนุมัติการเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการช่วยเหลือบุตรของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
8. การเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการช่วยศึกษาบุตร ในการแจ้งใช้สิทธิ การขอรับการใช้สิทธิ การอนุมัติการเบิกจ่ายเงินและการออกหนังสือรับรองการใช้สิทธิ ของตนเองข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
9. การอนุมัติการเบิกค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน ภายในประเทศของสถานศึกษา
10. การอนุมัติจ่าย เงินค่ารับรองประเภทค่าอาหารว่าง และเครื่องดื่มในการประชุมราชการของสถานศึกษา
11. การอนุมัติ ค่าใช้จ่ายในการเป็นสมาชิกอินเทอร์เน็ต (Internet) ของสถานศึกษา
12. การอนุมัติจ่ายเงินรางวัล กรรมการดำเนินการสอบแข่งขัน การสอบคัดเลือก หรือการคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสถานศึกษา
13. การอนุมัติเบิกจ่าย ค่าดอกไม้เพื่อมอบให้บุคลากรต่าง ๆ ค่าพวงมาลัยและพานประดับพุ่มดอกไม้ของสถานศึกษา
14. การอนุมัติจ่ายในการจัดงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา
15. การอนุมัติเบิกจ่ายในการจัดรายการ ผลิตรายการ และถ่ายทอดสดทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ของสถานศึกษา
16. การอนุมัติเบิกจ่ายในการจ้างเหมาเอกชน ดำเนินงานของสถานศึกษา
17. การอนุมัติจ่ายเกี่ยวกับค่าบริการและใช้สถานที่ของสถานศึกษา
18. การอนุมัติเบิกจ่ายค่าตกแต่งและประดับไฟฟ้า บริเวณอาคารที่ทำการของสถานศึกษา
19. อนุมัติเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายเครื่องแบบและเครื่องนอนของสถานศึกษา
20. อนุมัติจ่ายค่าบริการวิทยุโทรศัพท์เคลื่อนที่ของสถานศึกษา

21. การพิจารณาอนุมัติเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และก่อกำหนดผู้ผูกพันในหมวดค่าตอบแทนใช้สอยวัสดุ หรือหมวดอื่นที่เบิกจ่ายในลักษณะเดียวกันของสถานศึกษา
22. การอนุมัติเบิกจ่ายค่าจ้างทำเครื่องหมายตอบแทน ผู้ช่วยเหลือราชการของสถานศึกษา
23. การอนุมัติเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายเครื่องถ่ายเอกสารของสถานศึกษา
24. การอนุมัติให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาปฏิบัติราชการนอกเวลาราชการปกติ
25. การอนุมัติเบิกจ่ายเงินค่าโทรศัพท์ โทรสาร ค่าส่งไปรษณีย์ภัณฑ์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาที่เดินทางไปราชการต่างประเทศ
26. การใช้สำเนาเอกสารจ่ายเงินกรณีที่ใบเสร็จรับเงินสูญหาย ในการเบิกจ่ายเงินของสถานศึกษา
27. การอนุญาตให้เก็บเงินไว้ใช้จ่าย เพื่อบูรณะทรัพย์สินในสถานศึกษา
28. การขอเจ้าหน้าที่ดำรงรักษาการณ์ และเจ้าหน้าที่ดำรงควบคุมเงินของสถานศึกษา
29. การอนุมัติค่าใช้จ่ายการดำเนินงานคดีตามคำพิพากษาศาลของสถานศึกษา
30. การพิจารณาแก้ไขปัญหาการขาดเซช ค่างานก่อสร้างตามสัญญาแบบปรับราคาของสถานศึกษา
31. การอนุมัติจ่ายเงินยืมในสถานศึกษา
32. อนุมัติเบิกค่าใช้จ่ายค่าเช่าใช้บริการวิทยุ โทรศัพท์ระบบต่าง ๆ ของการสื่อสารแห่งประเทศไทย และองค์การ โทรศัพท์แห่งประเทศไทยของสถานศึกษา
33. การยกเลิกใบเสร็จรับเงินสูญหายของสถานศึกษาซึ่งเป็นส่วนราชการผู้เบิกเงินกับสำนักงานคลังจังหวัด ณ อำเภอ
34. การเก็บรักษาเงินบำรุงการศึกษาเป็นเงินสดสำรองจ่าย ณ สถานศึกษาและวงเงินฝากธนาคารของสถานศึกษา ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0414/209 ลงวันที่ 7 มกราคม 2547
35. การอนุมัติเบิกจ่ายเงิน การก่อกำหนดผู้ผูกพันเกี่ยวกับรายได้ของสถานศึกษา ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 3734/2547 เรื่อง มอบอำนาจ เกี่ยวกับเงินรายได้ของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ขอบข่ายหรือภารกิจการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามและประเมินผล การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารงานการเงินและบัญชี และการบริหารพัสดุและทรัพย์สิน รวมทั้งการรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

2.3 หลักการบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณ รัฐบาลได้เลือกใช้ระบบงบประมาณ แบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting : PBB) โดย วันที่ 14 กันยายน 2542 ได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างสำนักงานงบประมาณและกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดข้อตกลงในการดำเนินงาน ตาม โครงการนำร่องโครงการปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณด้านการศึกษา เป็นระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ซึ่งมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการงบประมาณ ให้หน่วยงานมีอิสระคล่องตัว ในการใช้งบประมาณให้คุ้มค่า เป็นระบบงบประมาณที่แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรที่ได้ใช้ไป กับผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น หลักการของระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเขตพื้นที่ และหน่วยงานปฏิบัติ (สถานศึกษา) คือ จะมีการกำหนดภารกิจ ผลผลิต และผลลัพธ์ของงานปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน ถือเป็นเงื่อนไขสัญญาในการได้รับและใช้จ่ายงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้เป็นเงินก้อน (Block Grant) แก่เขตพื้นที่ เพื่อจัดสรรให้แก่สถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละแห่ง เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจและเกิดผลผลิตที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า และเมื่อดำเนินการจนประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว ยังมีเงินเหลือก็ไม่ต้องส่งคืนกลับ สามารถเก็บไว้ใช้ในปีต่อไปได้ ทั้งนี้จะมีการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ให้มีขั้นตอนรัดกุมและ โปร่งใส ปรับระบบการบัญชีและการเงินให้เชื่อมโยงกับการคำนวณความคุ้มค่าเทียบกับผลผลิต เน้นการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน เพื่อแสดงความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการใช้จ่ายงบประมาณ กำหนดให้มีการบริหารสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด (ศูนย์ประสานงานปรับปรุงระบบงบประมาณ กรมสามัญศึกษา. 2544 : 6-8)

หลักการและแนวคิด ในการบริหารงานงบประมาณ มีดังนี้ 1) ยึดหลักความเท่าเทียมกันและความเสมอภาค 2) มุ่งพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการ 3) ยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหาร 4) มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการจัดการงบประมาณ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. 2550 : 52) หลักการแนวคิดการบริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ได้แก่ 1) การบริหารที่มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจในการบริหารงานงบประมาณ 2) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Participation) ในรูปคณะกรรมการ 3) หลักการบริหารจัดการต้องตอบสนอง และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 12)

การปฏิรูประบบการบริหารภาครัฐ พ.ศ. 2544 โดยปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจและวิธีการบริหารภาครัฐ ระบบงบประมาณ การเงิน และพัสดุ กฎหมายและวัฒนธรรมการทำงานและค่านิยม

โดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ประกอบด้วย หลักนิติธรรม โดยการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หลักความโปร่งใสด้วยการเปิดเผยข้อมูลขั้นตอนแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้ประชาชนเข้าใจรับทราบ หลักการมีส่วนร่วมคือการให้โอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการรับทราบ การตัดสินใจและการร่วมดำเนินงาน หลักความรับผิดชอบ คือ การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ สำคัญในความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่าหมายถึง การบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ในส่วนของการปรับเปลี่ยนงบประมาณ ได้มีมาตรการให้สำนักงบประมาณ ศึกษาการใช้จ่ายทรัพยากร การลงทุนภาครัฐและการปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณ โดยจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษา การใช้จ่ายทรัพยากรภาครัฐที่ผ่านมา และการปรับปรุงระบบงบประมาณ โดยมุ่งเน้นให้การจัดสรรทรัพยากรภาครัฐที่ผ่านมา และการปรับปรุงระบบงบประมาณ โดยมุ่งเน้นให้ การจัดสรรทรัพยากรภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ศูนย์ปฏิบัติปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 5)

ในการออกแบบระบบการจัดสรรและการบริหารงบประมาณ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โดยยึดหลักความเป็นเอกภาพ การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นหลักของการบริหารที่เน้นกระบวนการ เพื่อให้เกิดผลผลิตที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สนองวัตถุประสงค์เชิงนโยบายแล้ว ระบบการจัดสรรและการบริหารงบประมาณ ที่มุ่งเน้นผลงานก็จะต้องเป็นระบบที่ประสานข้อพิจารณา 3 ด้านใหญ่ ๆ ได้คือ ข้อพิจารณาด้านปรัชญา หลักการและเป้าหมาย ข้อพิจารณาด้านเทคนิค และข้อพิจารณาด้านการเมือง ดังภาพประกอบ 2.1 (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2543 : 146)

ภาพประกอบ 2.1 การจัดการและการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อการศึกษา

ที่มา : ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2543 : 146)

กล่าวโดยสรุป หลักการบริหารงานงบประมาณ ต้องคำนึงถึงข้อมูล ชี้หลักการกระจายอำนาจ ความเท่าเทียมเสมอภาคและมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามเป้าหมายที่วางไว้ เน้นการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน เพื่อแสดงความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการใช้จ่ายงบประมาณ โดยยึดหลักการบริหารงานตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

3. การบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และมุ่งเน้นผลงาน กับการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

3.1 การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และมุ่งเน้นผลงาน

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2544) กล่าวว่า การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management) หรือเรียกกันทั่วไปว่า RBM เป็นการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome)

ผลผลิต เป็นผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการดำเนินกิจกรรมภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเสร็จกิจกรรมนั้น ๆ เช่น จำนวนสื่อการเรียนการสอนที่สถานศึกษาจัดซื้อ จำนวนครูที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นต้น

ผลลัพธ์ เป็นผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากการดำเนินกิจกรรมแล้วเสร็จเป็นเวลาพอสมควร ไม่เกิดขึ้นทันทีทันใด เช่น ระดับคะแนนจากการทดสอบสูงขึ้น นักเรียนจบการศึกษาภาคบังคับสามารถประกอบอาชีพสุจริตได้ เป็นต้น

หลักการระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting) มีหลักการ ที่เป็นจุดเน้นคือ

- (1) ค่าใช้จ่าย
- (2) ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
- (3) ตรวจสอบได้
- (4) มีมาตรฐานชี้วัดผลการดำเนินงาน (Performance) ทั้งด้านผลผลิตและผลลัพธ์

อย่างไรก็ตาม การมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา จะต้องสอดคล้องกับนโยบาย และจุดหมายของรัฐบาล หลักการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ดังต่อไปนี้

- (1) ลดการควบคุมจากส่วนกลาง ส่งเสริมให้เกิดการบริหารที่คล่องตัวตอบสนองต่อความต้องการของแผนงาน
- (2) ลดขั้นตอนในการอนุมัติเบิกจ่าย
- (3) ให้ความสำคัญกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์
- (4) กระตุ้นเรื่องประสิทธิผลของหน่วยงาน ว่าบรรลุผลลัพธ์ได้หรือไม่ จะปรับปรุงผลลัพธ์ได้อย่างไร
- (5) กระตุ้นเรื่องประสิทธิภาพของแผนงาน ว่าบรรลุผลลัพธ์ โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดได้หรือไม่ ปรับปรุงผลลัพธ์โดยเสียค่าใช้จ่ายเท่าเดิมได้หรือไม่
- (6) ผลักดันงบประมาณจากแผนงานที่ไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ เป็นก่อให้เกิดผลลัพธ์
- (7) เน้นผลผลิตมากกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป
- (8) ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นตัวชี้้นำเป้าหมายของนโยบายของหน่วยงาน
- (9) กำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์มากกว่า 1 ปีงบประมาณ
- (10) เลือกระบุผลผลิตที่ทำให้ชุมชน สังคม ประชาชนพอใจ
- (11) เน้นผลผลิต ผลลัพธ์ ของการดำเนินงาน ความพอใจของชุมชน ผู้ปกครอง ประชาชน การเสร็จทันเวลา ดันทุนต่อหน่วย และประสิทธิผล
- (12) จำกัดรายจ่ายภายในวงเงินที่จำกัด

- (13) เปลี่ยนแปลงการจัดสรรทรัพยากร เพื่อการได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่า
- (14) เปลี่ยนวัฒนธรรมจากการทำงานตามข้อบังคับเป็นทำงานตามพันธกิจขององค์กร
- (15) ลดกระบวนการทำงาน เพื่อให้คล่องตัวในการบริหารงบประมาณ แต่เพิ่มควมรับผิดชอบต่อผลผลิตและผลลัพธ์

3.2 การประยุกต์ใช้การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา

1) การเตรียมการ สถานศึกษาจะต้องเตรียมการตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้าน (7 Hurdles) คือ

- (1) การวางแผนงบประมาณ (Budget Planning) โดยจัดทำแผนกลยุทธ์ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกิจกรรมสำคัญที่ส่งผลต่อผลผลิตและผลลัพธ์ ที่มีการจัดทำรอบการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง
  - (2) การคำนวณต้นทุนของกิจกรรม (Activity Costing) โดยวิธีการคำนวณต้นทุนในแต่ละกิจกรรมและต้นทุนต่อหน่วยของผลผลิตอย่างถูกต้อง เหมาะสม
  - (3) จัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Management) โดยจัดซื้อจัดจ้างที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้
  - (4) การบริหารทางการเงิน/การควบคุมงบประมาณ (Financial Management Control) โดยกำหนดรายการ โครงสร้าง มีเอกสารหลักฐานที่จำเป็น มีระบบควบคุมการเบิกจ่ายและการบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ
  - (5) การจัดทำบัญชีรับ-พึงจ่าย หรือรายงานและผลการดำเนินงาน (Accrual Basis) โดยบันทึกบัญชีตามรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีทั้งหมดที่เกิดขึ้นของงวดเวลาหนึ่ง มีการบันทึกบัญชีลูกหนี้และเจ้าหนี้ รวมทั้งบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง
  - (6) การบริหารสินทรัพย์ (Asset Management) โดยมีระบบการบริหารสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ และมีคู่มือการดำเนินงานบริหารสินทรัพย์
  - (7) การตรวจสอบภายใน (Internal Audit) โดยมีระบบตรวจสอบภายในที่มีความอิสระ และมีประสิทธิภาพ
- 2) การวางแผนกลยุทธ์ สถานศึกษาต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ หมายถึงการคิดอย่างเป็นระบบจะดำเนินอะไรบ้าง ทำอย่างไร โดยใช้ขีดความสามารถสูงสุดที่กระทำได้ ทั้งในด้านแนวคิด การตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด
- ขั้นตอนการจัดทำแผนกลยุทธ์สถานศึกษา มีดังนี้(สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

2553 : 14)

ขั้นตอนที่ 1 มีขั้นตอนของกิจกรรมดังนี้

- 1) ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานในสถานศึกษา
- 2) กำหนดประเด็นปัญหา
- 3) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยมีสมาชิกประกอบด้วยตัวแทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เข้าร่วมประชุมลักษณะร่วมกันระดมความคิดเห็นหาสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข ปัญหา และเทคนิควิธีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีวิธีดำเนินการดังนี้

(1) ผู้ดำเนินการประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และวิธีการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (ภาวะคุกคาม/ภัยคุกคาม)

(2) แจกบัตรคำโดยใช้สีต่างกัน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์จุดแข็ง ให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นว่าองค์กรมีจุดแข็งอะไรบ้าง ให้เขียนความคิดเห็นลงในบัตรคำ บัตรละ 1 ความเห็น ให้ความเวลาเขียนพอสมควรตามความต้องการของสมาชิก

(3) เมื่อทุกคนแสดงความคิดเห็น โดยการเขียนเสร็จแล้วให้ผู้ช่วยดำเนินรายการเก็บบัตรคำแล้วประมวลทุกความคิดเห็นลงในบอร์ดรวม โดยผ่านการตรวจสอบว่าเป็นจุดแข็งภายในบริบทหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ต้องแยกออกไปและสามารถนำไปวิเคราะห์ในประเด็นอื่นได้

(4) วิเคราะห์ในลักษณะเดียวกันให้ครบทั้งจุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามโดยใช้กระดาษสีที่แตกต่างกัน

(5) ประมวลทุกความเห็นให้ครบทุกประเด็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม โดยเรียบเรียงใหม่ แล้วอ่านให้สมาชิกทุกคนฟัง

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษา มีกิจกรรม ดังนี้

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ศักยภาพของหน่วยงาน (SWOT) โดยให้สมาชิกให้ค่าคะแนนของปัจจัยแต่ละด้าน แล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละปัจจัยมาประเมินสถานภาพของสถานศึกษา โดยกราฟแสดงสถานภาพ

การวิเคราะห์สถานภาพของสถานศึกษา โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis

เป็นการประเมินโดยวิเคราะห์ถึง โอกาส และสภาวะคุกคามหรือข้อจำกัด อันเป็นสภาวะแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา รวมทั้งวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็งของสถานศึกษา อันเป็นสภาวะแวดล้อมภายในสถานศึกษา ซึ่งทั้งหมดเป็นการประเมินสถานภาพขององค์กรในปัจจุบัน โดยเป็นการตอบคำถาม "ปัจจุบันสถานศึกษา มีสถานภาพการพัฒนาอยู่จุดใด" สำหรับใช้เป็นประโยชน์ในการกำหนดการดำเนินงานในอนาคตต่อไป

1) การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength = S) เป็นการพิจารณาปัจจัยภายในหน่วยงาน ว่ามีส่วนดี ความเข้มแข็งความสามารถศักยภาพ ส่วนที่ส่งเสริมความสำเร็จ ซึ่งจะพิจารณาในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหาร ระบุข้อมูล กำลังคน การเงิน ภาพลักษณ์ ภูมิปัญญาชาวบ้าน และทรัพยากร เป็นต้น

2) การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses = W) เป็นการพิจารณาปัจจัยภายในหน่วยงาน ว่ามีส่วนเสีย ความอ่อนแอ ข้อจำกัด ความไม่พร้อม ซึ่งจะพิจารณาในด้านต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดแข็ง

3) การวิเคราะห์โอกาส (Opportunity = O) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอก ว่ามีสภาพเป็นเช่นไร เหตุการณ์ของโลก ของประเทศที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อสถานศึกษาอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงใด ที่เป็นประโยชน์หรือเป็นโอกาสอันดีต่อสถานศึกษา โดยจะต้องพิจารณาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง อาชญากรรม เทคโนโลยี เป็นต้น

4) การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคหรือข้อจำกัด (Threat = T) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอก ทั้งทางด้านอุปสรรคหรือสภาวะคุกคาม ก่อให้ผลเสีย เป็นข้อจำกัดต่อสถานศึกษา โดยจะต้องพิจารณาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ปัญหา อาชญากรรม เทคโนโลยี เช่นเดียวกันกับการวิเคราะห์โอกาส

5) การแปลความหมายกราฟแสดงสถานภาพของสถานศึกษา

ลักษณะของกราฟจะบ่งบอกสถานภาพของสถานศึกษา จะบ่งบอกทิศทางของสถานศึกษาได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

(1) โอกาสและจุดแข็ง (เอื้อและแข็ง) เป็นตำแหน่งที่บ่งบอกว่า สถานศึกษามีปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส หรือพร้อมได้รับการสนับสนุน และปัจจัยภายในมีความเข้มแข็ง เช่น ชุมชนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นต้น ในกรณีนี้ ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้นเรียกว่า ยุทธศาสตร์เชิงรุก (Aggressive Strategies) ยุทธศาสตร์สร้างความเจริญเติบโต หรือสถานการณ์ดาวรุ่ง

(2) จุดแข็งแต่มีอุปสรรค (เอื้อแต่อ่อน) เป็นตำแหน่งที่บ่งบอกว่า สถานศึกษามีจุดอ่อนในสถานศึกษาเอง แต่มีโอกาสจากปัจจัยภายนอกที่พร้อมให้การสนับสนุน และหากมีการแก้ไขปัญหาหรือจุดอ่อนของสถานศึกษาแล้ว จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งมากขึ้น อันจะนำไปสู่สถานภาพที่เอื้อและแข็งยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้น เรียกว่า ยุทธศาสตร์การรักษาเสถียรภาพ (Stability Strategies) หรือ สถานการณ์แม่วัวให้นม คือ การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของหน่วยงานที่เป็นประโยชน์

(3) จุดอ่อนและมีโอกาส (ไม่เอื้อแต่แข็ง) เป็นตำแหน่งที่บ่งบอกว่า สถานศึกษามีความพร้อม มีความเข้มแข็ง แต่มีอุปสรรคจากปัจจัยภายนอกที่เป็นปัญหา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องชะลอตัว เพื่อคอยโอกาสจากปัจจัยภายนอก เช่น รอการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ รอกฎหมายหรือระเบียบที่ชัดเจน

เหมาะสม หรือสถานการณ์การเมือง เป็นต้น ซึ่งจะทำให้วิกฤติเป็นโอกาสของการพัฒนา ในกรณีนี้ ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้น เรียกว่า ยุทธศาสตร์พลิกฟื้น (Turn Around Strategies)

(4) อุปสรรคและจุดอ่อน (ไม่เอื้อและอ่อน) เป็นตำแหน่งที่บ่งบอกว่า สถานศึกษาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีแต่อุปสรรคในการพัฒนาสถานศึกษา และในขณะเดียวกันก็มีปัญหาภายในสถานศึกษา สถานภาพดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่ล่อแหลมต่อความล้มเหลวสูง ในกรณีนี้ ยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดขึ้นเรียกว่า ยุทธศาสตร์การตัดทอน (Retrenchment Strategies) หรือ สถานการณ์สูญเงินครอก

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดทิศทางสถานศึกษา

การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสถานศึกษาจะต้องรู้สถานภาพของตนเองก่อนว่าอยู่ในสถานภาพที่ต้องปรับขยาย แก้ไข หรือพัฒนาอะไรบ้าง ในการกำหนดทิศทางสถานศึกษาประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายผลผลิตหลัก องค์ประกอบข้างต้นจะต้องสัมพันธ์ในเชิงตรรก กล่าวคือ องค์ประกอบหนึ่งจะส่งผลต่อองค์ประกอบหนึ่ง เช่น ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ภายใน เป็นข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณากำหนดวิสัยทัศน์และ พันธกิจ ซึ่งในการกำหนดพันธกิจ เป็นภาระงานที่จะต้องทำเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ หรือเป็นการแปลงวิสัยทัศน์ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

การจัดทำวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นภาพความสำเร็จในอนาคตที่สถานศึกษาต้องการเห็น ต้องการเป็น โดยสิ่งที่จะเกิดขึ้นนั้นต้องเกิดประโยชน์แก่ประชาชน สังคมประเทศชาติ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะพิจารณาในกรอบระยะเวลาประมาณ 4 ปี การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ดี ต้องมีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นไปได้ สามารถเกิดขึ้นจริงได้
- 2) ทำท่าย้ำใจ ชี้นำในมวลสมาชิกดำเนินกิจกรรมเพื่อบรรลุจุดขึ้นที่ต้องการ
- 3) เป็นข้อความง่าย ๆ สื่อให้เห็นทิศทางในอนาคตของสถานศึกษา
- 4) เป็นปรัชญาที่แสดงให้เห็นค่านิยมที่ยึดถืออยู่ภายในในทุกคน
- 5) เป็นคำมั่นสัญญาของผู้บริหารที่แสดงถึงการตัดสินใจ มุ่งมั่นที่ต้องรับผิดชอบ

การตัดสินใจ

- 6) เป็นตัวประสานปัจจัยต่าง ๆ ในสถานศึกษา ให้ดำเนินไปในทิศทางที่พึง

ปรารณา

- 7) ได้รับการสนับสนุนและเป็นที่ยอมรับจากผู้ปฏิบัติ
- 8) ต้องตรวจสอบและวัดผลสำเร็จได้
- 9) สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร

การกำหนดภารกิจกับพันธกิจ (Mission)

ภารกิจ คือ กิจที่เป็นภาระ แม้ไม่ยากทำก็ต้องทำ เพราะเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย

พันธกิจ คือ กิจที่เป็นพันธะ เป็นการพันธนาการไม่ทำไม่ได้ เพราะจะไม่บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด

การกำหนดยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ เป็นแนวคิด หรือวิธีการแยกคายอันบ่งบอกถึงลักษณะการเคลื่อนไหวขององค์กรว่าจะก้าวไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตได้อย่างไร อันเป็นการตอบคำถามที่ว่า "สถานศึกษาจะไปถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้อย่างไร" ดังนั้น ยุทธศาสตร์ จึงเป็นกรอบชี้แนะหรือส่วนหัวขบวนของชุดแผนงาน ซึ่งเป็นการกำหนดวิธีการแนวทาง หรือขั้นที่สถานศึกษาเลือกที่จะปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้งวัตถุประสงค์รวม และวัตถุประสงค์เฉพาะส่วน เมื่อได้บรรลุวัตถุประสงค์รวม ข้อมหมายถึงการบรรลุภารกิจที่ต้องการเห็นด้วย

การกำหนดยุทธศาสตร์ คือ การนำผลจากการวิเคราะห์สถานภาพหน่วยงานมาให้น้ำหนักความสำคัญในแต่ละปัจจัย (ปัจจัยภายในและภายนอก) เพื่อพิจารณากำหนดตำแหน่ง ณ ปัจจุบันของหน่วยงาน โดยตำแหน่งต่าง ๆ หน่วยงานจะถูกกำหนดไว้ในมิติ หรือควอดแดรนต์ (Quadrant) ต่าง ๆ 4 มิติ หรือ 4 ลักษณะ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

4. รูปแบบและแนวทางการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา

ในการบริหารงบประมาณ (สำนักงานประมาณ. 2554 : 6) สถานศึกษาจัดตั้งงบประมาณภายใต้เขตพื้นที่การศึกษา และขอรับงบประมาณ โดยอนุมัติเงินประจำงวดจากสำนักงานประมาณ โดยตรง ทั้งนี้สถานศึกษาอาจได้รับมอบหมายให้เบิกจ่ายจากสำนักงานคลังจังหวัด โดยตรงก็ได้ แนวทางการบริหารงบประมาณเดิมที่มีการจัดสรรเป็นหมวดรายจ่าย 7 หมวด ตามแผนงานหรือโครงการ เมื่อเปลี่ยนไปสู่ความเป็นอิสระตามหลักการกระจายอำนาจโดยยึดแนวทางการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะมีรูปแบบการจัดสรรงบประมาณที่มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 1) ให้อิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรแก่สถานศึกษา ภายใต้อำนาจความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และตรวจสอบได้
- 2) จัดสรรทุนการศึกษา ในรูปของกองทุนกู้ยืมแก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย
- 3) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาขึ้นเป็นพิเศษ สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษ

- 4) จัดสรรงบประมาณ เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการและงบลงทุน
- 5) จัดสรรกองทุนกู้ยืมคอกเบี้ยต่ำ
- 6) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา

การบริหารงบประมาณ จะปรับเปลี่ยนให้สถานศึกษา มีความเป็นอิสระ คล่องตัว พร้อมทั้ง

มีกระบวนการตัดสินใจโดยผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความรับผิดชอบเพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งนี้ต้องให้สังคมทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้รัฐไม่จำเป็นต้องจัดการศึกษาโดยตรง อาจให้บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ สถาบันองค์กรต่างๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ด้วยเหตุนี้ ส่วนกลางจะทำหน้าที่ด้านกำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลค่านโยบาย แผน และมาตรฐาน รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากร โดยสถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติ ซึ่งเป็นหน่วยบริหารการเงินที่ทำหน้าที่เสนอเป้าหมายและความต้องการผ่านเขตพื้นที่การศึกษา ในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน พร้อมทั้งเจรจาต่อรองและมีข้อตกลงร่วมกัน ให้เขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่โอนเงินไปยังสถานศึกษา วางฎีกา และเบิกเงินจากคลังจังหวัด คลังอำเภอ เพื่อโอนให้สถานศึกษา

อนึ่ง งบประมาณของสถานศึกษากับของเขตพื้นที่การศึกษาจะแยกออกจากกัน หากเขตพื้นที่การศึกษาจะนำงบประมาณของสถานศึกษามาใช้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาก่อน นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เช่น

- (1) บริหารและตัดสินใจบนฐานของข้อมูลสารสนเทศด้านการเงินที่สัมพันธ์กับเป้าหมายหรือผลผลิต เป็นระบบ มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และได้มาตรฐาน
- (2) ใช้ระบบบัญชีตามเกณฑ์พึงรับ-พึงจ่าย ซึ่งเป็นการบันทึกการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายลักษณะเดียวกับระบบบัญชีธุรกิจ
- (3) จัดทำมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ประการ ดังกล่าวแล้ว เพื่อให้เกิดกระบวนการบวกรวม การบริหารจัดการที่ทันสมัย

สำหรับกระบวนการงบประมาณมีขั้นตอนคือ เมื่อได้รับอนุมัติจากสำนักงบประมาณแล้วเขตพื้นที่การศึกษาจะจัดสรรงบประมาณไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ตามข้อตกลงในเรื่องเป้าหมายการดำเนินงานและวงเงินงบประมาณ สถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อจัดทำแผนงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง (Medium Term Expenditure Framework: MTEF) ซึ่งเป็นแผนที่เชื่อมการตัดสินใจของงบประมาณรายจ่ายประจำปีกับกลยุทธ์ การจัดสรรทรัพยากรระยะปานกลาง (ระยะ 3 ปี) ซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นใจต่อการตัดสินใจเพิ่มหรือลดงบประมาณในแต่ละปี สอดคล้องกับเป้าหมายนโยบายคลังระยะปานกลาง หรือจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่แสดงถึงพันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลผลิต ผลลัพธ์ และการติดตามผลดำเนินงาน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

กล่าวโดยสรุป ในการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานโดยใช้กรอบแนวคิดของการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ระบบดังกล่าวจึงมีวิธีการโดยระบุพันธกิจ (Mission) ขององค์กรเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลสม่ำเสมอ โดยเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับ

ทรัพยากรที่ใช้เพื่อให้ได้ผลผลิตและผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้

5. บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา

ในด้านการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการพิจารณา งบประมาณ ที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้ (วิพล นาคพันธ์, 2554 : 16)

- 1) การจัดทำงบประมาณ โดยสถานศึกษาเสนอเป้าหมายและความต้องการ งบประมาณ ในขั้นตอนนี้ผู้บริหารจะต้องทำแผนงบประมาณระยะปานกลาง (3 ปี) ประกอบด้วย
    - (1) การประมาณการเป้าหมาย จำนวนนักเรียนล่วงหน้า 3 ปี พิจารณาข้อมูลจำนวนเด็ก ที่เกิด และจะเข้าเรียนในแต่ละปี จากทะเบียนสำมะโนครัวในเขตท้องที่บริการของโรงเรียน
    - (2) การประมาณการงบประมาณ พิจารณาจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและทำแผน ดำเนินการของโรงเรียน ตามกรอบนโยบายของรัฐและความต้องการของท้องถิ่น
    - (3) การกำหนดวงเงินงบประมาณขั้นต่ำ (Based Line Budget) ที่ต้องการขอในแต่ละปี
  - 2) การจัดสรรงบประมาณ ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณ โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
    - (1) งบลงทุนและงบดำเนินการ และ (2) งบรายหัว ซึ่งอาจแบ่งการจัดสรรงบรายหัวออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก จัดสรรจำนวนร้อยละ 80 ระยะหลังจัดสรรร้อยละ 20 ของจำนวน รายหัวทั้งปี
  - 3) การบริหารและควบคุมงบประมาณ ผู้บริหารต้องรับผิดชอบเงินงบประมาณอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และได้ผลตามเป้าหมาย ทั้งงบลงทุน งบดำเนินการ และงบรายหัว ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้ เงื่อนไขของกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องของเรื่องนั้น ๆ
  - 4) การติดตาม ตรวจสอบ และรายงาน ผู้บริหารต้องมีความสามารถสูงในการติดตาม ตรวจสอบและรายงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานศึกษาได้รายงานผลการดำเนินงาน (Performance Report) ซึ่งเป็นการรายงานที่จัดทำจากข้อมูลตามระบบบัญชีของสถานศึกษา
- ในการบริหารงบประมาณนี้ ผู้บริหารอาจนำหลักวงจรควบคุมคุณภาพ (PDCA) มาใช้ ตามความเหมาะสม คือ การวางแผน (Plan) การดำเนินการ (Do) การตรวจสอบ/ประเมินตนเอง (Check) และการปรับปรุง (Act)

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักเสมอว่า บทบาทของผู้บริหารในการ บริหารงบประมาณและการเงินจะอยู่ภายใต้ของการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการเสมอ เพื่อ สอดคล้องกับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน โดยผู้บริหารจะต้องพัฒนา โครงสร้างวัฒนธรรมการทำงานใหม่ มีการมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานโดยตรง เช่น จัดให้มี บุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ โดยแยกออกจากผู้ทำหน้าที่สอนมารับผิดชอบงานด้าน งบประมาณและการเงินโดยตรง ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติและการบริหารงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้กำกับ ติดตาม ประเมินและปรับปรุง

ให้มากขึ้น

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของระบบสารสนเทศ ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันไว้ดังนี้

1. ความหมายของระบบสารสนเทศ (Information system)

สุชาติ กิระนันท์ (2544 : 21) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศ (Information system) หมายถึง ระบบที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ระบบคอมพิวเตอร์ทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ระบบเครือข่ายฐานข้อมูล ผู้พัฒนาระบบ ผู้ใช้ระบบ พนักงานที่เกี่ยวข้อง และ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาทุกองค์ประกอบนี้ทำงานร่วมกันเพื่อกำหนด รวบรวมจัดเก็บข้อมูล ประมวลผลข้อมูลเพื่อสร้างสารสนเทศ และส่งผลลัพธ์หรือสารสนเทศที่ได้ให้ผู้ใช้เพื่อช่วยสนับสนุนการทำงาน การตัดสินใจ การวางแผน การบริหาร การควบคุม การวิเคราะห์และติดตามผลการดำเนินงานขององค์กร

ลูคองและลูคอง (Laudon & Laudon, 2001:22) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศ หมายถึง ชุดขององค์ประกอบที่ทำหน้าที่รวบรวม ประมวลผล จัดเก็บ และแจกจ่ายสารสนเทศ เพื่อช่วยการตัดสินใจ และการควบคุมในองค์กร ในการทำงานของระบบสารสนเทศประกอบไปด้วยกิจกรรม 3 อย่าง คือ การนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ (Input) การประมวลผล (Processing) และ การนำเสนอผลลัพธ์ (Output) ระบบสารสนเทศอาจจะมีการสะท้อนกลับ (Feedback) เพื่อการประเมินและปรับปรุงข้อมูลนำเข้า ระบบสารสนเทศอาจจะเป็นระบบที่ประมวลด้วยมือ (Manual) หรือระบบที่ใช้คอมพิวเตอร์ก็ได้ (Computer-based Information System - CBIS)

เอฟ เอ โอ คอร์โปเรต (FAO, 1998 : 42) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศ หมายถึง ชุดของกระบวนการ บุคคล และเครื่องมือ ที่จะเปลี่ยนข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ ระบบสารสนเทศ ไม่ว่าจะเป็นระบบมือหรือระบบอัตโนมัติ หมายถึง ระบบที่ประกอบด้วย คน เครื่องจักรกล (Machine) และวิธีการในการเก็บข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูล ให้อยู่ในลักษณะของสารสนเทศของผู้ใช้ (Information System, 2005:34)

กล่าวโดยสรุป ระบบสารสนเทศ (Information System) คือขบวนการประมวลผลข่าวสารที่มีอยู่ ให้อยู่ในรูปของข่าวสารที่เป็นประโยชน์สูงสุด เพื่อเป็นข้อสรุปใช้สนับสนุนการบริหาร และการตัดสินใจ ทั้งในระดับปฏิบัติการ ระดับกลาง และระดับสูง ระบบสารสนเทศจึงเป็นระบบที่จัดตั้งขึ้น เพื่อปฏิบัติการเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลทั้งภายใน ภายนอก ซึ่งจำเป็นต่อหน่วยงาน การจัดการกระทำเกี่ยวกับข้อมูลเพื่อให้เป็นสารสนเทศที่พร้อมจะใช้ประโยชน์ได้ การจัดให้มีระบบเก็บเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกต่อการค้นหาและนำไปใช้ และมีการปรับปรุงข้อมูลเสมอเพื่อให้อยู่ในสภาพที่ถูกต้องทันสมัยตลอดเวลา ขบวนการที่ทำให้เกิดข่าวสารสารสนเทศนี้เรียกว่า "การประมวลผลสารสนเทศ"

และเรียกวิธี การประมวลผลสารสนเทศด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศ” (Information Technology : IT)

2. ความสำคัญและประโยชน์ของสารสนเทศ

สถานศึกษาที่มีระบบสารสนเทศที่สมบูรณ์ ครบถ้วนเป็นปัจจุบันเรียกใช้ได้สะดวกและตรงตามความต้องการถือเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญสำหรับการบริหารและการดำเนินการขององค์กร เพราะสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการตัดสินใจในการบริหารงานขององค์กร การกำหนดนโยบายและการวางแผน เพื่อให้การปฏิบัติงานหรือการดำเนินการขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สารสนเทศยังช่วยพัฒนาแนวคิดและสร้างทางเลือกใหม่ๆ สำหรับองค์กร เพื่อเป็นผู้นำในการดำเนินการต่าง ๆ ได้อีกด้วย (สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2544 : 8)

ศิริลักษณ์ พันธุ์พินิจ (2552 : 14) กล่าวถึง ความสำคัญของสารสนเทศว่า ข้อมูลสารสนเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจ ซึ่งนำไปสู่การวางแผนในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และนำมาซึ่งความสำเร็จในการบริหารองค์กรต่อไป

วีระ สุภากิจ (2539 : 8-9) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศว่า การจัดระบบสารสนเทศที่ดี จะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้บริหารมีความรู้ที่ทันสมัย ตรงกับวัตถุประสงค์ และเรียกใช้ได้สะดวก โดยมีประโยชน์ดังนี้ 1) ประโยชน์ในการบริหาร การตัดสินใจสั่งการ และการวางแผนปฏิบัติงานในหน่วยงาน 2) ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งระดับที่สูงกว่า และต่ำกว่า เพื่อให้ระบบสารสนเทศเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีรายการข้อมูล มีแบบเสนอรายงานและวันสำรวจเป็นมาตรฐานเดียวกัน สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ทุกระดับ 3) ใช้ประโยชน์ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์หน่วยงาน เช่น การจัดทำเอกสารแนะนำโรงเรียน การรายงานผลงานเป็นรายปี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 19-20) กล่าวว่า สารสนเทศที่ดี มีคุณภาพสามารถนำไปใช้งานได้ตรงตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีคุณสมบัติดังนี้ 1) มีความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy) 2) ตรงกับความต้องการ (Relevancy) 3) ทันต่อการใช้งาน (Timeliness) 4) มีความสมบูรณ์ (Comprehensiveness) 5) มีความชัดเจน (Clarity) 6) มีความยืดหยุ่น (Flexibility) 7) ใช้ได้ง่ายรวดเร็ว (Accessibility) 8) มีความเป็นปัจจุบัน (Currency) 9) มีความคงที่ (Consistency) 10) มีความเหมาะสม (Appropriateness) 11) สามารถตรวจสอบได้ (Verifiability) 12) ไม่ลำเอียง (Free from Bias) 13) ได้มาจากสภาพปกติ (Quantifiable) 14) นำเสนอในรูปแบบที่มีประโยชน์ (Presented in Usable Form) 15) ยอมรับได้ (Acceptability) และ 16) ประหยัด (Economical)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 17) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศ มีประโยชน์ คือ ให้ความรู้ เกิดความคิดและความเข้าใจ ทำให้เห็นสภาพปัญหาและสภาพ การเปลี่ยนแปลงว่าก้าวหน้า หรือตกต่ำ ทำให้ประเมินค่าได้ เกิดความน่าสนใจและทำให้เกิดการตื่นตัว ช่วยในการตัดสินใจได้และสามารถทำนายอนาคตได้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ และทำให้มีการ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ ได้อย่างรวดเร็วและทันต่อ เหตุการณ์ เนื่องจากข้อมูลถูกจัดเก็บและบริหารเป็นระบบ ทำให้ผู้บริหารสามารถจะเข้าถึงข้อมูล ได้ อย่างรวดเร็วในรูปแบบ ที่เหมาะสม และสามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้ทันต่อความต้องการ ช่วยผู้ใช้ในการกำหนดเป้าหมายกลยุทธ์และการวางแผนปฏิบัติการ โดยผู้บริหารจะสามารถนำข้อมูล ที่ได้จากระบบ สารสนเทศมาช่วยในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน เนื่องจาก สารสนเทศถูกเก็บรวบรวมและจัดการ อย่างเหมาะสม ทำให้มีประวัติของข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สามารถ ที่จำชี้แนวโน้มของการดำเนินงานได้ว่าน่าจะเป็นไปในลักษณะใด ช่วยผู้ใช้ในการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน เมื่อแผนงานถูกนำไปปฏิบัติในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผู้ควบคุมจะต้อง ตรวจสอบผลการดำเนินงาน โดยนำข้อมูลบางส่วน มาประมวลผลประกอบการประเมิน สารสนเทศ ที่ได้จะแสดงให้เห็นผลการดำเนินงานว่าสอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการเพียงไร ช่วยผู้ใช้ในการศึกษา และวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ผู้บริหารสามารถใช้ระบบสารสนเทศประกอบการศึกษาและการค้นหา สาเหตุ หรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน ถ้าการดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนที่วางเอาไว้ อาจจะเรียกข้อมูลเพิ่มเติมออกมาจากระบบ เพื่อให้ทราบว่าข้อผิดพลาดในการทำงานเกิดขึ้นมาจาก สาเหตุใด หรือจัดรูปแบบสารสนเทศในการวิเคราะห์ปัญหาใหม่ ช่วยให้ผู้สามารถวิเคราะห์ปัญหา หรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อหาวิธีควบคุม ปรับปรุงและแก้ไขปัญหา สารสนเทศที่ได้จากการประมวลผล จะช่วยให้ผู้บริหาร วิเคราะห์ว่าการดำเนินงานในแต่ละทางเลือกจะช่วยแก้ไข หรือควบคุมปัญหา ที่เกิดขึ้นได้อย่างไร ธุรกิจต้องทำอะไรเพื่อปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาให้การดำเนินงานเป็น ไปตาม แผนงานหรือเป้าหมาย ช่วยลดค่าใช้จ่าย ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ธุรกิจลดเวลา แรงงานและค่าใช้จ่ายในการทำงานลง เนื่องจากระบบสาร สนเทศสามารถรับภาระงานที่ต้องใช้ แรงงาน จำนวนมาก ตลอดจนช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน ส่งผลให้ธุรกิจสามารถลดจำนวนคนและ ระยะเวลาในการประสานงานให้น้อยลง โดยผลงานที่ออกมาอาจเท่าหรือดีกว่าเดิม ซึ่งจะเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพ และศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจ

สรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศ มีความสำคัญและประโยชน์ก็คือ ผู้บริหารจะสามารถนำข้อมูล ที่ได้จากระบบสารสนเทศมาช่วยในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน เนื่องจาก สารสนเทศถูกเก็บรวบรวมและจัดการ อย่างเหมาะสม ทำให้มีประวัติของข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สามารถ ที่จำชี้แนวโน้มของการดำเนินงานได้ว่าน่าจะเป็นไปในลักษณะใด ช่วยผู้ใช้ในการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน

2. ระดับของสารสนเทศที่ใช้ในองค์การ

องค์การหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินกิจการต่างๆ นั้น นอกจากจะมุ่งในด้านการควบคุมดูแลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงการเตรียมการในอนาคตควบคู่กันไป โดยพิจารณาเปรียบเทียบผลการดำเนินการที่ผ่านมา และผลการดำเนินการในปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลจะเป็นเครื่องช่วยตรวจสอบสภาพการทำงาน แต่ละขั้นตอน รวมทั้งช่วยปรับทิศทางในการตัดสินใจการบริหารในอนาคต ระดับข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการใช้ จะแยกตามระดับการบริหาร และการตัดสินใจได้

ภานุรัตน์ รัตยาภาส (2534 : 84-85) ได้กล่าวถึงระดับสารสนเทศที่ใช้ขององค์การหรือหน่วยงานอาจจำแนกได้ตามระดับการบริหาร หรือระดับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ได้แก่ 1) ผู้บริหารระดับสูงและ นักวางแผน หมายถึง ผู้นำองค์กร หรือหน่วยงาน หรือผู้มีส่วนในการวางแผนการพัฒนา ผู้บริหารระดับนี้จะใช้สารสนเทศไปในกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ การวางแผนระยะยาว เพื่อการจัดสรรทรัพยากร การกำหนดนโยบายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ 2) ผู้บริหารระดับกลาง หมายถึง ผู้บริหารที่มีความรับผิดชอบในการจัดการให้กระบวนการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนในช่วงระยะเวลาปีต่อปี และใช้สารสนเทศไปในการควบคุมการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพตามแผน 3) ผู้บริหารระดับปฏิบัติการ หมายถึง ผู้ที่มีความรับผิดชอบในด้านการควบคุม การปฏิบัติการในช่วงระยะเวลาเดือนต่อเดือน และใช้สารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

โพลิน ผ่องใส (2536 : 190-191) ได้สรุปว่าระดับสารสนเทศที่ใช้ในองค์การสำหรับผู้บริหารทั้ง 3 ระดับในองค์การคือ ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และระดับต้นนั้น ต่างก็ต้องการข่าวสารข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ กันคือ 1) ผู้บริหารระดับสูงย่อมสนใจข่าวสารในส่วนที่เป็นผล ทั้งจากภายนอกและภายในองค์การ ข่าวสารที่ผู้บริหารระดับสูงต้องการจะมีลักษณะเป็นภาพรวม เพื่อประกอบการตัดสินใจในการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย จัดโครงสร้างองค์การ เป็นต้น 2) ผู้บริหารระดับกลาง สนใจข่าวสารที่จะช่วยให้เขา สามารถประสานงานต่าง ๆ ระหว่างระดับสูงและระดับต้นได้ จะเห็นว่าขอบข่ายหรือความต้องการของผู้บริหารระดับนี้จะแคบกว่าระดับสูง 3) ผู้บริหารระดับต้นจะสนใจข้อมูลจำกัดวงแคบลงไปกว่าผู้บริหารระดับกลางแหล่งที่มาของข้อมูลสารสนเทศสำหรับข้อมูล ที่นำมาใช้เปลี่ยนแปลงหรือจัดกระทำให้เป็นสารสนเทศจะอยู่ในรูปตัวเลขหรือเอกสารและข้อมูลทั้งสองลักษณะดังกล่าว สถานศึกษาไม่ว่าขนาดใหญ่ กลาง หรือเล็ก อยู่ในเมืองหรือชนบทส่วนมากมักจะมีคอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดทำเอกสาร สถานศึกษาควรจะใช้คอมพิวเตอร์ ให้เต็มศักยภาพเพื่อการจัดระบบสารสนเทศที่ครบถ้วนถูกต้อง และเรียกใช้ได้ทันเวลาทุกสถานการณ์ การมีข้อมูลและสารสนเทศที่มีคุณภาพดังกล่าว จะทำให้กระบวนการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำระบบสารสนเทศในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรทุกคนในองค์กร มีข้อมูลประกอบการพัฒนางานสร้างทางเลือกใหม่ ๆ ในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารทั้งในระดับสูงและระดับหัวหน้าหมวด/กลุ่มวิชา/ระดับสายชั้น มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศประกอบการกำหนดนโยบาย การวางแผนและการตัดสินใจพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้ใช้ระบบสารสนเทศจึงหมายถึงทุกคนไม่เฉพาะแต่ผู้บริหารเท่านั้น ข้อมูลสารสนเทศ ที่แสดงถึงผลการปฏิบัติงานย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบการทำงานของตนเอง ตลอดจนข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นสามารถนำมาวิเคราะห์ปัญหาและนำมาปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารสามารถศึกษาผลการทำงานของบุคลากรในหน่วยงาน ซึ่งแนะนำหรือช่วยเหลือแก้ปัญหา นั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น ดังนั้น การใช้ข้อมูลและสารสนเทศของบุคลากรแต่ละระดับจึงมีลักษณะและปริมาณ ที่แตกต่างกันไป การใช้ระบบสารสนเทศในสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับบุคคลในองค์กรทุกระดับ ดังนี้

ผู้ใช้ระบบสารสนเทศ	ระดับการนำไปใช้
คณะกรรมการสถานศึกษา/ที่ปรึกษา	วางแผนยุทธศาสตร์
ผู้บริหารสถานศึกษา / ผู้ช่วยผู้บริหาร	วางแผนการบริหารทั้งองค์กร
หัวหน้ากลุ่มวิชา / งาน / โครงการ	วางแผนปฏิบัติการ
ผู้สอน ผู้สนับสนุนการสอน	วางแผนปฏิบัติการสอน

ภาพประกอบ 2.2 ระดับการนำสารสนเทศไปใช้ในองค์กร

ที่มา : ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2543 : 149)

ระดับการนำสารสนเทศไปใช้ในองค์กร จะเกี่ยวข้องกับผู้ใช้เสมอ สารสนเทศที่เป็นจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพอยู่ที่สารสนเทศเพื่อการบริหารวิชาการ และการบริหารจัดการ เพราะสารสนเทศส่วนนี้จะช่วยให้เกิดการดำเนินงานเชิงคุณภาพ แต่อย่างไรก็ตามสารสนเทศส่วนอื่นที่มีความเกี่ยวข้องจะช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง มีแหล่งข้อมูลอ้างอิงได้ เกิดทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน

สรุปได้ว่า ในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารทั้งในระดับสูงและระดับหัวหน้าหมวด/กลุ่มวิชา/ระดับสายชั้น มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศประกอบการกำหนดนโยบาย การวางแผนและการตัดสินใจพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้ใช้ระบบสารสนเทศจึงหมายถึงทุกคนไม่เฉพาะแต่ผู้บริหารเท่านั้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา

แนวคิดในการจัดการระบบสารสนเทศในสถานศึกษา (วิพล นาคพันธ์. 2554)

มีจุดประสงค์ เพื่อนำเอาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System) เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งการที่จะนำระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้นั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาโครงสร้างการทำงานและการบริหารงานของสถานศึกษา โดยในที่นี้จะอ้างอิงการจำแนกโครงสร้างของหน่วยงานที่มักจะเรียกกันสั้น ๆ ว่า "NCHEMS" หรือ The National Center for Higher Education Management Systems ถือเป็นองค์กรความร่วมมือด้านการอุดมศึกษา มาประยุกต์ใช้ในการจำแนกโครงสร้างของสถานศึกษาโดยรวม

ปัจจุบันการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กันมากขึ้น ในระดับสถาบันการศึกษามีการพัฒนาสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารมากขึ้น โดยเฉพาะในยุคของการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งหวังให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การเตรียมการพัฒนาสารสนเทศ เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์และออกแบบระบบ การจัดหา การติดตั้งการประเมินระบบ ตลอดจนกำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศในอนาคต เพื่อให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบสารสนเทศในอนาคต เพื่อให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในสถานศึกษาทั้งการบริหาร การเรียนการสอน และการบริการจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานเตรียมความพร้อมในการพัฒนาระบบสารสนเทศในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ โดยจะต้องเตรียมการดังนี้

1) บุคลากร การเตรียมบุคลากรให้พร้อมทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเทคโนโลยี เป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างและพัฒนาระบบสารสนเทศ โดยจะต้องสร้างเจตคติที่ดีต่อระบบสารสนเทศ และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยการพัฒนาตนเอง และจัดการฝึกอบรม

2) การวางแผน ตั้งคณะทำงานวางแผน การสร้าง และพัฒนาระบบสารสนเทศ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนแหล่งสนับสนุนต่าง ๆ โดยคณะทำงานอาจประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักออกแบบระบบ และผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก แล้วนำแผนเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ

3) งบประมาณ เตรียมการด้านเงินงบประมาณที่จะใช้ในการสร้าง พัฒนาระบบสารสนเทศ และการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนการปรับปรุงในอนาคต หากสถานศึกษามีงบประมาณจำกัด อาจต้องพิจารณาแหล่งสนับสนุน ทั้งเงิน เครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ประกอบจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาระบบสารสนเทศบรรลุผลตามแผนที่วางไว้

การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในสถานศึกษาด้านต่าง ๆ ทั้งงานวิชาการ งานกิจการ

นักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ การเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ งานอาคารสถานที่ และงานชุมชน งานแต่ละงานจะเกี่ยวข้องกับบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ดังนี้

1) ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในงานวิชาการ จะมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตร แผนการเรียนการสอน คู่มือ สื่อการเรียนรู้ ตารางสอน และผลการเรียนของผู้เรียนทุกวิชา สามารถนำมาใช้ประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้อาจมี CD-ROM บทเรียนสำเร็จรูป และความรู้ต่าง ๆ เพื่อเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูสามารถเรียกใช้ข้อมูลทางวิชาการได้ตลอดเวลา

2) ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในงานกิจการนักเรียน จะมีทะเบียนผู้เรียน มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับประวัติผู้เรียนทุกคน ความสนใจ ความถนัด ความประพฤติ ลักษณะนิสัย ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพครอบครัว การกระทำความดี การกระทำความผิด ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาครอบครัว การทำงานหารายได้พิเศษ สถิติการมาเรียน สถานที่อยู่อาศัย ชื่อและที่อยู่ของผู้ปกครอง และชื่อเพื่อนสนิท ตลอดจนปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารงานกิจการนักเรียน ทั้งการให้บริการและสวัสดิการแก่ผู้เรียน ความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียน ครูอาจารย์สามารถศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียน เพื่อนำมาใช้ในการให้คำปรึกษาแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียน

3) ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในงานบุคลากร จะมีทะเบียนประวัติครูและบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา ประวัติการฝึกอบรม ประวัติการทำงาน ประวัติเงินเดือนและสวัสดิการ ความถนัด ความสนใจ และความสามารถพิเศษ ตลอดจนอัตรากำลังคนในปัจจุบันและแผนกำลังคนในอนาคต สามารถนำสารสนเทศนี้มาใช้ประโยชน์ในการบริหารงานบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพสูง ทั้งการสรรหา การพัฒนา การรักษาไว้ และการใช้ประโยชน์จากบุคลากร

4) ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในงานธุรการ การเงิน พัสดุ และครุภัณฑ์ จะมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับการปฏิบัติงาน แบบฟอร์มงานสารบรรณ ทะเบียนหนังสือราชการ รายงานการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา รายรับรายจ่ายเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ การเบิกจ่ายเงิน การจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่ายพัสดุ ทะเบียนครุภัณฑ์ สามารถนำสารสนเทศนี้ มาใช้ประโยชน์ในการบริหารงานธุรการและการเงินให้มีประสิทธิภาพสูง ทั้งการวางแผนงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการอำนวยความสะดวกเร็วในการให้บริการแก่บุคลากรภายในสถานศึกษา ตลอดจนบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในงานอาคารสถานที่ จะมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแผนผังอาคารและบริเวณ รายการห้องต่าง ๆ เช่น ห้องทำงาน ห้องประชุม ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ห้องสื่อการเรียนรู้ ห้องอาหาร ห้องกีฬาในร่ม ฯลฯ ตารางและสถิติการใช้ห้อง ประวัติการซ่อมบำรุง แผนการสร้างอาคารและตกแต่งบริเวณ ซึ่งสามารถนำสารสนเทศนี้ มาใช้ประโยชน์ในการบริหารงาน

อาคารสถานที่ ทั้งด้านการวางแผนในอนาคต การจัดสภาพแวดล้อม และใช้อาคารสถานที่เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและประหยัด

6) ระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในการงานชุมชน จะมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแผนที่แสดงที่ตั้งสถานศึกษาและสถานที่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียง แผนที่ชุมชนรอบสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคคลสำคัญในชุมชน สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเพณี รวมทั้งสร้าง Website ของสถานศึกษา

ในปัจจุบันสถานศึกษามีการพัฒนาสารสนเทศที่หลากหลาย แต่ยังคงมีการจัดกลุ่มที่คล้ายคลึงกัน มีเพียงวิธีการของการออกแบบระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารงานที่ครอบคลุมเนื้อหาและลักษณะการใช้งานที่แตกต่างกัน เช่น การออกแบบเป็นลักษณะ Web Application การเชื่อมโยงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป เนื่องจากระบบงานมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ข้อมูลมีมากขึ้น ทำให้การผลิตสารสนเทศ ทำได้ด้วยความลำบาก เกิดความล่าช้า และผิดพลาดได้ง่าย จึงมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ประกอบกับเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ ได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นและการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศ เนื่องจากเหตุผลข้อมูลมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ความต้องการของข้อมูล ความรวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย และระบบความปลอดภัยของข้อมูล

4. แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศด้านการเงินและบัญชี

ในอดีตการบริหารธุรกิจจะประสบความสำเร็จหรือไม่จะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลเป็นสำคัญ กล่าวคือ ถ้าคนใดสามารถวางแผน ได้ดี ควบคุมงาน ได้ดี ก็จะทำให้การบริหารกิจการนั้นสัมฤทธิ์ผลได้ แต่ในปัจจุบันเมื่อธุรกิจมีการแข่งขันมากขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ได้มีการพัฒนา มากขึ้น คุณภาพของการบริหารและความอยู่รอดขององค์กรนั้น จึงขึ้นกับระบบมากกว่าตัวบุคคล ดังนั้นการบริหารสมัยใหม่ จะให้ความสำคัญกับระบบข้อมูล และระบบสารสนเทศมากขึ้น เพราะหากกิจการใดมีระบบสารสนเทศที่ดีกว่าก็จะทำให้สามารถให้ข้อมูลในการตัดสินใจที่รวดเร็ว ถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากกว่า ซึ่งจะส่งผลให้กิจการนั้นสามารถอยู่รอดได้มากกว่า สารสนเทศเป็นสิ่งที่ มีประโยชน์และมีค่าต่อการตัดสินใจเพราะเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทำให้สามารถคาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ในอนาคตได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น และช่วยลดความไม่แน่นอนให้แก่ผู้ที่ทำการตัดสินใจโดยทำให้ การตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สารสนเทศจะมีประโยชน์หรือมีค่าต่อผู้ใช้น้อยเพียงใดนั้น จะขึ้นอยู่กับคุณภาพของสารสนเทศนั้น ๆ สารสนเทศที่มีคุณภาพควรมีลักษณะที่สำคัญ ๆ ดังนี้ 1) เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ 2) ถูกต้องเชื่อถือได้ 3) สมบูรณ์ครบถ้วน 4) ทันเวลา 5) แสดงเป็นจำนวนได้ 6) ตรวจสอบความถูกต้องได้ 7) สามารถเข้าใจได้ และ 8) สามารถเปรียบเทียบกันได้ (วิพล นาคพันธ์.

4.1 ระบบสารสนเทศด้านการเงิน (Financial Information System)

ระบบสารสนเทศด้านการเงิน จะเกี่ยวกับสภาพคล่อง (Liquidity) ในการดำเนินงาน เกี่ยวข้องกับการจัดการเงินสดหมุนเวียน ถ้าธุรกิจขาดเงินทุนอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นทั้งโดยตรงและอ้อม โดยที่การจัดการทางการเงินจะมีหน้าที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1) การพยากรณ์ (Forecast) คือ การศึกษาวิเคราะห์ การคาดการณ์ การกำหนดทางเลือก และการวางแผนทางการเงินของธุรกิจ เพื่อให้ทรัพยากรทางการเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยนักการเงินสามารถใช้หลักการทางสถิติและแบบจำลองทางคณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้ การพยากรณ์ทางการเงินจะอาศัยข้อมูลทั้งภายในและภายนอกองค์การ ตลอดจนประสบการณ์ของผู้บริหารในการตัดสินใจ

2) การจัดการด้านการเงิน (Financial Management) คือ การบริหารเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ารยรับและรายจ่าย การหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก เพื่อที่จะเพิ่มทุนขององค์การ โดยวิธีทางการเงิน เช่น การกู้ยืม การออกหุ้น หรือตราสารทางการเงิน

3) การควบคุมทางการเงิน (Financial Control) เป็นการติดตามผล ตรวจสอบ และประเมินความเหมาะสมในการดำเนินงานว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่ ตลอดจนวางแผนทางแก้ไขหรือปรับปรุงให้การดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจมีประสิทธิภาพ โดยที่การตรวจสอบและการควบคุมทางการเงินของธุรกิจจะจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

(1) การควบคุมภายใน (Internal Control)

(2) การควบคุมภายนอก (External Control)

สรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศทางการเงิน ทำหน้าที่หลักทางการเงิน (Finance) เกี่ยวกับการคาดการณ์ทางการเงิน ได้แก่ แสดงจำนวนเงินที่จะเข้าสู่กิจการ แหล่งที่มา การใช้จ่าย การจัดการเงินทุน ตลอดจนการควบคุมเพื่อใช้ทรัพยากรทางการเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4.2 ระบบสารสนเทศด้านการบัญชี (Accounting Information System)

ระบบสารสนเทศทางการบัญชี (Accounting Information System) หรือเรียกว่า AIS เป็นระบบที่ถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อแปลงหรือประมวลผลข้อมูลทางการเงิน ให้เป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ในการตัดสินใจต่อผู้ใช้ สำหรับผู้ใช้ประโยชน์จากสารสนเทศทางการบัญชีอาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ บุคคลภายในองค์การ และบุคคลภายนอกองค์การ เช่น ผู้ถือหุ้น นักลงทุน เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐบาล และคู่แข่งกัน เป็นต้น ทั้งนี้กระบวนการแปลงข้อมูลหรือประมวลผลข้อมูลในระบบสารสนเทศทางการบัญชีนั้น อาจกระทำด้วยมือหรือใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยก็ได้ ตัวอย่างของสารสนเทศทางการบัญชี ที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ เช่น งบกำไรขาดทุน งบดุล งบกระแสเงินสด เป็นต้น ซึ่งสารสนเทศเหล่านี้ได้มาจากการประมวลผลรายการค้าต่าง ๆ ของกิจการ ดังนั้นรายการค้าแต่ละรายการ เช่น รายการขายสินค้า ซื้อสินค้า ฯลฯ จึงถือว่าเป็นตัวอย่างของข้อมูล ของ

ระบบสารสนเทศทางการบัญชี ระบบสารสนเทศทางด้านการบัญชีจะประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1. ระบบบัญชีทางการเงิน (Financial Accounting System) จะเป็นการบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นในรูปตัวเงิน จัดหมวดหมู่รายการต่าง ๆ สรุปผล และตีความหมายในงบการเงิน ได้แก่ งบกำไรขาดทุน งบดุล และงบกระแสเงินสด โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ นำเสนอสารสนเทศแก่ผู้ใช้และผู้ที่เกี่ยวข้องข้อมูลทางการเงินขององค์กร เช่น นักลงทุน และเจ้าหนี้

2. ระบบบัญชีผู้บริหาร (Managerial Accounting System) เป็นการนำเสนอข้อมูลทางการเงินแก่ผู้บริหาร เพื่อใช้ในการตัดสินใจทางธุรกิจ ระบบบัญชีจะประกอบด้วย บัญชีต้นทุน การงบประมาณ และการศึกษาระบบงบการเงิน

เหตุผลที่นักบัญชีควรศึกษาและทำความเข้าใจระบบการสื่อสารข้อมูล นักบัญชีมักจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางธุรกิจ ซึ่งความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพของการตัดสินใจนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพของสารสนเทศที่ได้รับ ว่าได้ทันตามเวลาที่ต้องการและมีความถูกต้องหรือไม่ แต่จากการที่แนวโน้มของธุรกิจในยุคปัจจุบันนั้น มีโครงสร้างองค์กรที่สลับซับซ้อน และมีสาขาหรือหน่วยงานที่กระจายแยกกันไปตามภูมิภาคต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลและการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลนั้นเพิ่มมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นจึงมีการนำระบบคอมพิวเตอร์และระบบการสื่อสารข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในระบบสารสนเทศทางการบัญชี เพื่อทำให้การส่งและรับข้อมูลระหว่างสาขาหรือหน่วยงานที่กระจายแยกกันไปตามภูมิภาคต่าง ๆ นั้น เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ และยังสามารถทำให้ผู้ใช้ที่ผ่านการอนุมัติสามารถเข้าถึงข้อมูลในระบบสารสนเทศทางการบัญชีของบริษัทได้ในทันทีที่ต้องการ

โดยรวมแล้วมีเหตุผลหลาย ๆ ประการที่นักบัญชีควรศึกษาและทำความเข้าใจระบบการสื่อสารข้อมูล ได้แก่ ความสามารถในการส่งสารสนเทศการบัญชีไปยังผู้ที่ต้องการใช้ได้ทันกับความต้องการ ไม่ว่าผู้ใช้ข้อมูลนั้นจะอยู่ที่ใดก็ตาม ซึ่งวิธีการที่ดีที่สุด และเร็วที่สุด คือการส่งผ่านระบบการสื่อสารข้อมูลที่รวดเร็วและทันสมัย นักบัญชีซึ่งอาจจะอยู่ในฐานะของผู้ใช้งาน หรือควบคุมดูแลระบบการสื่อสารข้อมูล ดังนั้น นักบัญชีจึงควรทำความเข้าใจพื้นฐานของระบบการสื่อสารข้อมูล นักบัญชีซึ่งอาจจะอยู่ในฐานะของผู้ตรวจสอบ และเป็นผู้ทำการประเมินการทำงานของระบบการสื่อสารข้อมูล นักบัญชีจึงจำเป็นต้องรู้ว่า ทำอย่างไรจึงจะมั่นใจได้ว่าข้อมูลที่มีการส่งผ่านเครือข่ายการสื่อสารข้อมูลนั้นมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันแนวโน้มของโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีส่วนใหญ่ มีการนำเทคโนโลยีในการสื่อสารข้อมูลมาประยุกต์ใช้ ดังนั้นนักบัญชีไม่ว่าจะอยู่ในฐานะของพนักงานบัญชีในองค์กร หรือที่ปรึกษา หรือผู้สอบบัญชี ต่างก็ควรที่จะสนใจศึกษา ค้นคว้า ทำความเข้าใจและติดตามความก้าวหน้าทางด้านระบบการสื่อสารข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศทางการบัญชี (Accounting Information System) คือ ระบบที่ถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อแปลง หรือประมวลผลข้อมูลทางการเงิน (Financial Data) ให้เป็นสารสนเทศที่มี

ประโยชน์ในการตัดสินใจต่อผู้ใช้

สรุปโดยรวม ระบบสารสนเทศด้านการเงินและระบบสารสนเทศด้านการบัญชีจะมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากข้อมูลทางการบัญชีจะเป็นข้อมูลสำหรับการประมวลผลและการตัดสินใจทางการเงิน โดยนักการเงินจะนำตัวเลขทางการบัญชีมาประมวลผลตามที่ตนต้องการ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับสนับสนุนการตัดสินใจทางการเงิน

5. ลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรมบัญชีกลางได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ดำเนินการตามระบบการควบคุมการเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2544 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : คำนำ) ดังนี้

5.1 ระบบควบคุมทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบันทึกควบคุมการเงินของสถานศึกษาที่เป็นหน่วยงานย่อยมี 2 ระบบ ได้แก่ การบัญชีสำหรับหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515 และระบบการควบคุมการเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 โดยสรุปสาระสำคัญในระบบควบคุมเงิน ดังนี้

5.1.1 สมุดบัญชีและทะเบียนที่ใช้ควบคุม ประกอบด้วย

1) การบัญชีสำหรับหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515 เป็นระบบบัญชีคู่ ประกอบด้วย สมุดเงินสด 1 เล่ม และทะเบียน 5 ประเภท ได้แก่ ทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก ทะเบียนคุมเงินงบประมาณ ทะเบียนคุมเงินรายได้แผ่นดิน ทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ และทะเบียนคุมเอกสารทางตัวเงิน โดยการบันทึกรายการรับ-จ่ายเงิน จะใช้หลักฐานบันทึกในสมุดเงินสดก่อน แล้วจึงผ่านรายการไปทะเบียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) ระบบการควบคุมการเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 เป็นระบบที่จัดทำขึ้นเพื่อควบคุมเงินในโรงเรียนที่มีการรับจ่ายเงินไม่มาก โดยไม่ต้องจัดทำสมุดเงินสด แต่ควบคุมโดยทะเบียนต่าง ๆ ได้แก่ ทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก ทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ ทะเบียนคุมการรับและนำส่งรายได้แผ่นดิน และทะเบียนคุมเงินรายได้สถานศึกษา เป็นต้น เมื่อมีการรับ-จ่ายเงิน จะใช้หลักฐานบันทึกรายการในทะเบียนที่เกี่ยวข้อง เพราะไม่มีสมุดเงินสด

5.1.2 หลักฐานการรับ-การจ่าย มีดังนี้

1) การรับ ประกอบด้วย

1.1) การรับเงินจากบุคคลภายนอก หรือรับเงินนอกงบประมาณ เช่น เงินรายได้สถานศึกษา เงินมัดจำประกันสัญญา เงินอุดหนุน ต้องออกใบเสร็จรับเงินเพื่อเป็นหลักฐาน

1.2) การถอนเงินจากธนาคาร หลักฐาน ได้แก่ คู่มือเบิกถอน

สมุดคู่ฝาก

1.3) การเบิกเงินที่ฝากกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หลักฐานได้แก่

ใบเบิกเงินฝาก

2) การจ่าย ประกอบด้วย

2.1) การจ่ายเงินให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงินต้องมีใบเสร็จรับเงินจากผู้รับเงิน (ใบสำคัญคู่จ่าย) ซึ่งใบเสร็จรับเงินจะต้องมีความสมบูรณ์โดยมีรายการตามระเบียบการเก็บรักษาเงิน และการนำเงินส่งคลังในหน้าที่ของอำเภอและกิ่งอำเภอ พ.ศ. 2520 และแก้ไขเพิ่มเติมข้อ 22

2.2) หลักฐานการจ่าย นอกจากใบสำคัญคู่จ่าย ให้เป็นตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนด

2.3) การนำเงินฝากธนาคาร หลักฐานได้แก่ ใบนำฝากธนาคาร (pay-in)

2.4) การนำเงินสดฝากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หลักฐานคือ ใบนำฝาก และใบเสร็จรับเงินของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ทั้งนี้ การจ่ายเงินทุกประเภทต้องได้รับการอนุมัติจากผู้มีอำนาจหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจอนุมัติการจ่าย

5.1.3 การควบคุมการเก็บรักษา ได้แก่

1) การเก็บรักษาเงินสดคงเหลือ มี 2 กรณี คือ

1.1) กรณีมีตู้รับฝาก ให้ดำเนินการดังนี้

1.1.1) ให้แต่งตั้งคณะกรรมการเก็บรักษาเงินตามระเบียบการรักษาเงินและการนำเงินส่งคลังของส่วนราชการ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2531) โดยอนุโลมกล่าวคือแต่งตั้งข้าราชการแต่ละระดับ 2 หรือเทียบเท่าขึ้นไป อย่างน้อย 3 คน หรือกรณีมีเงินเก็บรักษาวันหนึ่ง ๆ ไม่เกิน 10,000 บาท จะแต่งตั้งกรรมการเพียง 2 คนก็ได้

1.1.2) คณะกรรมการเก็บรักษาเงินปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

(1) ถูกลงบัญชีรับฝาก

(2) ตรวจสอบตัวเงินและหลักฐานแทนตัวเงิน

กับรายงานเงินคงเหลือประจำวัน และลงลายมือชื่อในรายงานเงินคงเหลือประจำวันก่อนนำเงินเก็บเข้าตู้รับฝาก แล้วเสนอรายงานให้ผู้บริหารสถานศึกษาลงนาม

1.2) กรณีไม่มีตู้รับฝาก ให้ดำเนินการดังนี้

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้เก็บรักษา โดยลงชื่อรับใน

“บันทึกการรับเงินเพื่อเก็บรักษา” ทุกวันเมื่อสิ้นเวลารับจ่ายเงิน และส่งคืนเงินให้เจ้าหน้าที่การเงินในวันทำการถัดไป

2) ระยะเวลาการเก็บรักษาเงิน มีดังนี้

2.1) เงินรายได้แผ่นดินให้นำส่งอย่างน้อยเดือนละครั้ง หากวันใดมีเงินรายได้แผ่นดินเกิน 10,000 บาทให้นำส่งคลังอย่างช้าไม่เกิน 7 วันทำการ

2.2) เงินนอกงบประมาณที่ได้รับให้นำฝากคลังเดือนละครั้ง

3) อำนาจในการเก็บรักษา มี 2 กรณีดังนี้

3.1) เงินอุดหนุนทั่วไป ให้เปิดบัญชีเงินฝากธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจ 2 ประเภท คือ ประเภทออมทรัพย์ และประเภทกระแสรายวัน กรณีที่ตั้งหน่วยงานไม่มีธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจให้เปิดบัญชีกับธนาคารพาณิชย์อื่นได้ ส่วนการเก็บเงินสดไว้ในตู้รับฝากเพื่อสำรองจ่าย ณ ที่ทำการ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญเดิม เก็บได้ภายในวงเงินไม่เกิน 10,000 บาท (ตามหนังสือกระทรวงการคลังด่วนที่สุด ที่ กค 0526.723360 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2541 ซึ่งกรมสามัญ (เดิม) เป็นผู้ขอตกลง) ส่วน โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (เดิม)ให้นำฝากธนาคารทั้งจำนวน

3.2) เงินอุดหนุนที่ได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เก็บรักษาเงินสดไว้ ณ ที่ทำการได้วงเงินไม่เกิน 20,000 บาท และนำฝากธนาคารที่เป็นรัฐวิสาหกิจในวงเงินไม่เกิน 100,000 บาท ส่วนที่เหลือให้นำฝากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำฝากคลัง (ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนมาก ที่ กค 0526.9/23499 ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2543 ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (เดิม) เป็นผู้ขอตกลง)

3.3) เงินนอกงบประมาณอื่น ๆ

3.3.1) เงินลูกเสือและเงินเนตรนารีให้นำฝากธนาคารตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ

3.3.2) เงินชุกกาชาดให้นำฝากธนาคารตามประกาศคณะกรรมการบริหาร โดยไม่ให้เก็บเงินสดในมือ

3.3.3) เงินรายได้สถานศึกษา สำรองจ่าย ณ โรงเรียน ดังนี้

โรงเรียน/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	วงเงินสำรองจ่าย ณ โรงเรียนไม่เกินวันละ	วงเงินฝากธนาคาร
-โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน	20,000 บาท	300,000 บาท
-โรงเรียนที่มีนักเรียนเกิน 120 คนขึ้นไป	30,000 บาท	ไม่เกิน 1 ล้านบาท

ทั้งนี้ โรงเรียนที่มีการจัดอาหารกลางวัน (ที่มีได้มาจากเงินงบประมาณ) ให้มีวงเงินสำรองจ่าย ณ โรงเรียนได้เพิ่มอีกไม่เกินวันละ 20,000 บาท

สำหรับเงินรายได้สถานศึกษาส่วนที่เกินวงเงินเก็บรักษา ดำเนินการ ดังนี้

1. โรงเรียนให้นำเงินรายได้สถานศึกษาส่วนที่เกิน ฝากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2. โรงเรียนที่เป็นหน่วยเบิกกับสำนักงานคลังโดยตรง ให้นำเงินรายได้สถานศึกษาส่วนที่เกินฝากกรมบัญชีกลาง/สำนักงานคลัง (ตามหนังสือ สพฐ. ที่ ศธ 04002/383 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2549)

อย่างไรก็ตามวงเงินเก็บรักษาตามระเบียบของเงินแต่ละประเภทที่กำหนดไว้ นั้นเป็นการกำหนดวงเงินอย่างสูง ในการเก็บรักษาควรคำนึงถึงความจำเป็น และเหมาะสมด้วย

4) การสอบทานความถูกต้องของการบันทึกบัญชี ให้ดำเนินการดังนี้

ทุกสิ้นวันที่มีรายการเคลื่อนไหวทางบัญชี เจ้าหน้าที่ต้องสอบทานความถูกต้องของการบันทึกบัญชีเพื่อลดความผิดพลาด ดังนี้

4.1) ระบบบัญชีสำหรับหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515 สอบทานจำนวนเงินคงเหลือ ในสมุดเงินสดช่อง “เงินงบประมาณ” เท่ากับผลรวมของทะเบียนคุมเงินงบประมาณ ช่อง “เงินนอกงบประมาณ” เท่ากับผลรวมยอดคงเหลือของทะเบียนคุมเงินรายได้แผ่นดิน

4.2) ระบบการควบคุมการเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 สอบทานจำนวนเงินคงเหลือยกไปของทะเบียนควบคุมเงินนอกงบประมาณแต่ละเล่ม เท่ากับจำนวนเงินที่แสดงในรายงานเงินคงเหลือประจำวัน ณ วันเดียวกัน

5) การตรวจสอบรับ-จ่ายประจำวัน ให้ดำเนินการดังนี้

สถานศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบจำนวนเงินที่รับ และจ่าย เป็นประจำทุกวัน ตามระเบียบการเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลังในหน้าที่ของอำเภอและกิ่งอำเภอ พ.ศ. 2520 ข้อ 20 และข้อ 37 โดยตรวจสอบดังนี้

5.1) การรับ การตรวจจำนวนเงินที่ได้รับและนำส่งกับหลักฐาน (ใบเสร็จรับเงิน/เอกสารการนำส่ง) และรายการที่บันทึกไว้ในสมุดบัญชี ว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ หากถูกต้องแล้วให้แสดงยอดรวมเงินรับทั้งสิ้นตามใบเสร็จรับเงินทุกฉบับที่ได้รับในวันนั้นไว้ในสำเนาใบเสร็จรับเงินฉบับสุดท้าย และลงลายมือชื่อกำกับไว้

5.2) การจ่าย ให้ตรวจสอบรายการจ่ายเงินที่บันทึกไว้ในสมุดบัญชี กับหลักฐานการจ่ายในวันนั้นหากปรากฏว่าถูกต้อง ให้ผู้ตรวจสอบลงลายมือชื่อกำกับยอดเงินคงเหลือ

6) การจัดทำรายงาน ให้ดำเนินการดังนี้

6.1) ระบบบัญชีสำหรับหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515

6.1.1) รายงานประจำวัน เสนอผู้บริหารสถานศึกษาทุกสิ้นวันที่มีการรับจ่ายเงิน ให้จัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวัน หากวันใดไม่มีการรับจ่ายเงิน ไม่ต้องทำรายงานเงินคงเหลือประจำวัน แต่ให้หมายเหตุในรายงานเงินคงเหลือประจำวัน ในวันที่มีการรับจ่ายถัดไปให้ทราบด้วย

6.1.2) รายงานประจำเดือน ทุกสิ้นเดือน จัดทำและจัดส่งรายงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

- (1) รายงานเงินคงเหลือประจำวัน ณ วันสิ้นเดือน
- (2) รายงานประเภทเงินคงเหลือ
- (3) เทียบยอดเงินฝากธนาคาร

(6.2) ระบบการควบคุมการเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544

6.2.1) รายงานประจำวัน เสนอผู้บริหารสถานศึกษา ทุกสิ้นวัน ให้จัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวัน หากวันใดไม่มีการรับจ่ายเงินให้หมายเหตุในรายงานเงินคงเหลือประจำวันว่า “ไม่มีการรับจ่ายเงิน”

6.2.2) รายงานประจำเดือน ทุกสิ้นเดือน จัดทำและจัดส่งรายงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

- (1) จัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวัน ณ วันสิ้นเดือน
- (2) กรณีสถานศึกษานำส่ง/นำฝากเงินกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การศึกษาโดยตรง ให้จัดทำรายงานการรับและนำส่ง/นำฝาก ส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทุกวันที่ 15 ของเดือนทั้ง 2 ระบบ จัดทำรายงานประจำปี ดังนี้

ทุกสิ้นปีการศึกษา จัดทำรายงานการรับ-จ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ (ตามประกาศ สพฐ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ อัตรา และวิธีการนำเงินรายได้สถานศึกษาไปจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2549)

สรุปได้ว่า การบันทึกควบคุมเงินของสถานศึกษาที่เป็นหน่วยงานย่อย มี 2 ระบบ ได้แก่ การบัญชีสำหรับหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515 และระบบควบคุมการเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 โดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กจะต้องดำเนินการตามระบบควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 โดยไม่ต้องจัดทำสมุดเงินสด แต่ควบคุมโดยทะเบียนต่าง ๆ ได้แก่ 1) ทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก 2) ทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ 3) ทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก 4) ทะเบียนคุมเงินรายได้สถานศึกษา และ 5) ทะเบียนคุมเงินรายได้แผ่นดิน

แนวคิดเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพ

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการวัดประสิทธิภาพที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันไว้ ดังนี้

1. ความหมายของประสิทธิภาพ

ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพในส่วนราชการกระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การปฏิบัติงานหรือบริการที่ถูกต้อง รวดเร็ว ใช้เทคนิคที่สะดวกสบายกว่าเดิม คุ่มค่าและใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดในขณะที่ต้องการผลงานมากที่สุด

งานประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2550 : 12) ได้ให้ความหมายประสิทธิภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณทรัพยากรที่ใช้ไปกับปริมาณผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการ กล่าวคือ ประสิทธิภาพแสดงถึงความสามารถในการผลิต และความคุ้มค่าของการลงทุน

ยุวช กุลาดี (2548 : 7) ให้ความหมายประสิทธิภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่นำเข้า (Input) และผลลัพธ์ที่ออกมา (Output) เพื่อสร้างให้เกิดต้นทุนสำหรับทรัพยากรต่ำสุดซึ่งเป็นการกระทำอย่างหนึ่งที่ถูกต้อง (Doing Things Right) โดยคำนึงถึงวิธีการ (Means) ใช้ทรัพยากร (Resources) ให้เกิดการประหยัดหรือสิ้นเปลืองน้อยที่สุด

วรัท พุกยกุลนันท์ (2554) ให้ความหมายของประสิทธิภาพและประสิทธิผลว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ความสามารถในการลดต้นทุนหรือทรัพยากรต่อหน่วยของผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในแผน หรือในทางกลับกัน หมายถึง ความสามารถในการเพิ่มผลผลิตหรือผลประโยชน์ต่อหน่วยของต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินงานสูงกว่าที่กำหนดไว้ในแผน โดยประสิทธิภาพเป็นอัตราส่วนแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตหรือผลประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนหรือทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานจริงเมื่อเปรียบเทียบกับแผนที่วางไว้

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ เป็นการวัดสมรรถนะในการใช้ทรัพยากรของกระบวนการ ว่าในการทำงานให้เสร็จขึ้นหนึ่ง ๆ ต้องใช้ทรัพยากรการผลิต ไปเท่าใด (Are we do it rightly?) Efficiency แปลเป็นภาษาไทยว่า ‘ประสิทธิภาพ’ ใช้สำหรับแสดงความสามารถในการแปรรูป บางคนบอกว่า มันคือความสามารถเชิงทฤษฎี หรือความสามารถทางวิศวกรรม กล่าวคือ เป็นตัวแสดง ‘ความสามารถในการแปรรูปทรัพยากรที่ใช้ ไปเป็นผลผลิตปลายทาง’ การมี Efficiency ที่สูง แสดงถึงกระบวนการมีการใช้ทรัพยากรในการผลิตงานหรือให้บริการอย่างคุ้มค่า ในทางตรงกันข้าม การมี Efficiency ที่ต่ำ แสดงถึงกระบวนการมีการใช้ทรัพยากรในการผลิตงานหรือให้บริการไม่คุ้มค่า ซึ่งเกิดจากมี “ความสูญเสีย (Wastes)” เกิดขึ้นอยู่ในกระบวนการ

2) การวัดประสิทธิภาพ

(1) เชิงเศรษฐศาสตร์

แนวความคิดในเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเชิงเศรษฐศาสตร์ หมายถึง การผลิตสินค้าหรือบริการให้ได้มากที่สุดโดยพิจารณาถึงการใช้ต้นทุนหรือปัจจัยการนำเข้าให้น้อยที่สุด และประหยัดเวลามากที่สุด ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังนี้

ปีเตอร์สัน และพลอแมน (Peterson & Plowman 1953 : 433) กล่าวว่า ประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารงานทางธุรกิจ หมายถึง ความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 5 ประการ คือ ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) วิธีการ (Method) ในการผลิต

มิลเล็ท (Millet 1954 : 4) ให้นิยามว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงาน ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชน โดยพิจารณาจาก

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Service)
2. การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา (Timely Service)
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service)
4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service)
5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progression Service)

ไซมอน (Simon 1960 : 180-181) กล่าวว่า ถ้างานใดมีประสิทธิภาพสูงสุด ให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้รับออกมา ซึ่งสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพเท่ากับผลผลิต

ถ้าเป็นหน่วยงานราชการของรัฐ จะบอกความพึงพอใจของผู้รับบริการเข้าไปด้วย เขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

$$E = (O-I) + S$$

E = ประสิทธิภาพของงาน (Efficient)

O = ผลผลิตหรือผลงานที่ได้รับออกมา (Output)

I = ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรทางการบริหารที่ใช้ไป (Input)

S = ความพึงพอใจในผลงานที่ออกมา (Satisfaction)

(2) เชิงสังคมศาสตร์

แนวความคิดในเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติในเชิงสังคมศาสตร์ หมายถึง ปัจจัยนำเข้าซึ่งพิจารณาถึง ความพยายาม ความพร้อม ความสามารถ ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงาน

โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับผลที่ได้ คือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการหรือการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 25) กล่าวถึงการวัดประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การวัดประสิทธิภาพ (Efficiency) ของหน่วยงาน มี 2 ระดับ คือ

1.1 การวัดประสิทธิภาพระดับผลผลิต เป็นการวิเคราะห์ และพิจารณาความสัมพันธ์

ระหว่างผลผลิตกับต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต (Output-Based Costing) โดยดูสัมฤทธิ์ผลของของผลผลิต จากตัวชี้วัดผลผลิตเชิงปริมาณ คุณภาพและเวลา เมื่อเทียบกับต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตปีปัจจุบันกับปีที่ผ่านมา และเปรียบเทียบกับสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นสัญญาณเตือนบอกเหตุ ความปกติหรือผิดปกติในการจัดทำเป้าหมายการดำเนินงานตามที่วางไว้และที่ต้องการให้เกิดขึ้นมาใหม่ ในปีต่อ ๆ ไป

1.2 การวัดประสิทธิภาพระดับกระบวนการผลิต เป็นการวิเคราะห์และพิจารณา

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตเทียบกับทรัพยากรนำเข้า โดยดูสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของ กิจกรรมหลัก กิจกรรมรอง และกิจกรรมสนับสนุน เมื่อเทียบกับต้นทุนต่อหน่วยของกิจกรรมปีปัจจุบัน กับปีที่ผ่านมาเพื่อหาเหตุปัจจัยเอื้อและปัจจัยอุปสรรคจากกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการของ กิจกรรมย่อยหรือ โครงการตามแผนปฏิบัติการระดับหน่วยงาน

ที.เอ. ไรอัน และ พี.ซี. สมิตร์ ได้กล่าวถึง ประสิทธิภาพของบุคคลว่าเป็นความสัมพันธ์ ระหว่างผลลัพธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทให้กับงาน เช่น ความพยายามที่ได้รับจากงานนั้น

ในการตรวจสอบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรมย่อย หรือ โครงการตามแผนปฏิบัติการจะต้องไม่ทำให้ต้นทุนของกิจกรรมหลัก กิจกรรมรอง และกิจกรรมสนับสนุนสูงหรือต่ำกว่าปกติ เมื่อเทียบกับปีงบประมาณที่ผ่านมา หรือต้นทุนของหน่วยงาน แต่ถ้าต้นทุนสูงกว่าจะต้องมีความ สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กรที่ต้องการเน้น โดยการเพิ่มกิจกรรมย่อย หรือ โครงการลงไปมากกว่า เดิม ดังนั้นหน่วยงานจะต้องหาเหตุปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของกิจกรรมย่อย หรืองาน/โครงการใน ระดับหน่วยงานที่เป็นเหตุให้ไม่บรรลุเป้าหมายของกิจกรรมหลัก กิจกรรมรอง และกิจกรรมสนับสนุน เพื่อยกเลิกการปฏิบัติหรือปรับปรุงรายละเอียดวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องดีขึ้น ทั้งในเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ เชิงเวลา

เชิงปริมาณ หมายถึง จำนวนกิจกรรมย่อย หรือ โครงการสำหรับการผลิต

เชิงคุณภาพ หมายถึง การได้รับประโยชน์ถึงตัวผู้เรียน

เชิงเวลา หมายถึง ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นเป็นไปตามกำหนดระยะเวลาที่แผนปฏิบัติการ ประจำปีกำหนดไว้

เหตุปัจจัยดังกล่าวจะเป็นสัญญาณบอกถึงต้นทุนผลผลิตของหน่วยงานว่าจะสูงขึ้นหรือ ลดลงได้อย่างมีเหตุมีผล และเป็นสัญญาณเตือนว่าควรจะมีการปรับรายละเอียดกระบวนการผลิตหรือ

ของหน่วยงานหรือไม่

กรมวิชาการ (2545 : 65) กล่าวว่า การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของนวัตกรรมและแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นการนำผลของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมารวมกัน คำนวณหาความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งคำนวณจากความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับคำถามที่สร้างขึ้น ดัชนีที่ใช้แสดงค่าความสอดคล้อง เรียกว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ

- +1 = สอดคล้อง หรือแน่ใจว่านวัตกรรมนั้นหรือข้อสอบข้อนั้นวัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ระบุไว้จริง
- 0 = ไม่แน่ใจ ว่านวัตกรรมนั้นหรือข้อสอบข้อนั้นวัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ระบุไว้
- 1 = ไม่สอดคล้อง หรือแน่ใจว่านวัตกรรมนั้นหรือข้อสอบข้อนั้น ไม่ได้วัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ระบุไว้

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

สูตรในการคำนวณ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากการทบทวนความหมายของประสิทธิภาพข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า “ประสิทธิภาพ” หมายถึง ความสามารถในการลดต้นทุนการปฏิบัติงานที่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 5 ประการ คือ ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) และวิธีการ (Method) ในการผลิต เมื่อเทียบกับปัจจัยนำเข้า และผลลัพธ์ที่ได้รับ ซึ่งเน้นที่การบริการที่ถูกต้อง รวดเร็ว ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ เพื่อกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้น โดยนำมาบูรณาการกับแนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์หรือเงื่อนไขของทางเลือก ได้แก่ เกณฑ์ด้านวิชาการ และเกณฑ์ด้านการปฏิบัติ ของเอคเคอร์แมน (Ackerman, 1989 : 13) ดังนี้

1.1 เกณฑ์ด้านวิชาการ (Intellectual Criteria)

เกณฑ์ที่พึงประสงค์สำหรับระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่ทีมพัฒนาระบบเลือกหัวเรื่องแล้ว และมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับระบบย่อยอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ ได้ระดมสมองจัดทำองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบไว้ รวมทั้งจัดทำร่างลำดับการจัดระบบไว้อย่างดีแล้ว ก่อนที่จะทุ่มเทความพยายามในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีและจัดการกับอุปสรรคด้านการปฏิบัติอีกมากมาย ทีมพัฒนาระบบต้องการความมั่นใจว่า แนวทางการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีนั้นเหมาะสมกับหัวเรื่องจริง ๆ มีเกณฑ์ 2 ข้อ ที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาตรวจสอบประเมินผลร่างระบบ ก่อนตัดสินใจว่าควรดำเนินการต่อไป หรือควรย้อนกลับไปทบทวนสิ่งที่เตรียมไว้อีกครั้งหนึ่ง ดังนี้

- 1) ความตรงด้านโครงสร้างระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้นจะต้องมีโครงสร้างที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
- 2) ความตรงด้านเนื้อหาของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้นจะต้องมีเนื้อหาที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับระบบควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 และการบัญชีสำหรับหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515 ของกรมบัญชีกลาง

1.2 เกณฑ์ด้านการปฏิบัติ (Practical Criteria)

ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ไม่ได้เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อคุณค่าทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว แต่ระบบจะต้องพัฒนาขึ้นในสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษาทั้งในด้านต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ เวลา และวิธีการ การประสานมโนคติ และบุคคลเข้าด้วยกัน เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความพยายามอย่างมาก และแม้มีความตั้งใจที่จะทำเช่นนั้น ก็อาจไม่มีหนทางที่จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีความซับซ้อนในการดำเนินการอยู่มาก เกณฑ์ด้านการปฏิบัติเป็นเสมือน ชุดข้อทดสอบสำหรับใช้ทดสอบการวางแผนจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่คิดไว้ว่าน่าจะประสบความสำเร็จ มีดังนี้

- 1) การจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้สอดคล้องกัน

ข้อควรพิจารณาในเชิงปฏิบัติที่สำคัญ มี 5 ประการคือ ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) และวิธีการ (Method)

การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีต้องคำนึงถึงต้นทุน โดยเฉพาะงบประมาณต้องมีงบประมาณสำหรับสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สำหรับบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ประกอบการใช้งาน

ด้านคุณภาพ ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องได้ผลงานที่มีคุณภาพ เพราะการจัดให้มีระบบการควบคุมทางการเงินที่รัดกุมย่อมส่งผลถึงการได้รับประโยชน์ถึงตัวผู้เรียน

จำนวนสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ดำเนินการเสร็จสิ้น มีความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ย่อมแสดงถึงปริมาณของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่รวบรวมไว้

การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จะต้องมีการจัดระบบใหม่จากที่เคยเป็นมา เนื่องจากครุการเงินอาจยังไม่เคยปฏิบัติงานด้านนี้มาก่อน หรือเคยปฏิบัติแต่เป็นการบอกต่อ ๆ กันมา และยังไม่เคยผ่านการฝึกอบรมมาก่อน ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องใช้เวลาเพิ่มเติมจากปกติมาก

ส่วนด้านวิธีการ ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีนั้น ต้องคำนึงถึงความพยายาม ความพร้อม ความสามารถ ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วย

2) การสนับสนุนในเชิงนโยบาย (Political Support)

แม้ว่าการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จะอยู่ภายใต้กรอบของระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 และการบัญชีสำหรับหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515 ของกรมบัญชีกลาง แต่ก็อยู่นอกเหนือลักษณะหรือระบบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยทั่วไป จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสำคัญ ๆ เพื่อให้การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีแบบนี้ เกิดขึ้นได้และยังยืนอยู่ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นระบบงานที่มีความละเอียดและซับซ้อนมาก

หัวหน้างานพัสดุ หรือเจ้าหน้าที่พัสดุ หัวหน้างานการเงิน หรือผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจไม่ให้การสนับสนุนการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี กลุ่มผู้ร่วมงานที่ยังยึดติดกับความคิดแบบเดิม อาจทำให้เจ้าหน้าที่การเงินผู้ทำหน้าที่จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีรู้สึกท้อใจ ซึ่งนับเป็นแรงกดดันอย่างหนึ่งจากเพื่อนร่วมงาน หรืออาจร้องเรียนว่าโปรแกรมระบบบัญชีที่ไม่มีกฎหมาย หรือระเบียบบังคับให้ใช้นั้น คู่งยากหรือหรือแปลกไปจากปกติ นอกจากนี้แม้โปรแกรมระบบบัญชีจะได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังล้มเหลวเพราะไม่มีการนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง

ความมุ่งมั่นดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและการได้รับการสนับสนุน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ครุการเงินสามารถจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีได้ตลอดไป แม้ว่าจะมีบางสิ่งบางอย่างไม่ราบรื่น การที่จะจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีให้ดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่องนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงพลังและความพยายามที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจ และคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีจะประสบความสำเร็จด้วย

3) เรื่องการจัดบุคลากร (Personnel Concerns)

การพัฒนากระบวนงานสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เป็นหน้าที่ของครุการเงิน โดยเฉพาะ ดังนั้นหากจัดบุคลากรที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิดความเสี่ยงสูงต่อหน่วยงาน

สรุปได้ว่า เกณฑ์ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่จัดทำขึ้น ควรพิจารณาถึงคุณค่าด้านวิชาการและคุณค่าด้านการปฏิบัติ โดยคุณค่าด้านวิชาการพิจารณาจาก 1) ความตรงด้านโครงสร้าง 2) ความตรงด้านเนื้อหา และคุณค่าด้านปฏิบัติ พิจารณาจาก 1) การจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้ลงตัว ได้แก่ ต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ เวลา และวิธีการ 2) เรื่องทางด้านบุคลากร 3) การสนับสนุนในเชิงนโยบาย เกณฑ์ประสิทธิภาพอยู่ที่ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับได้ ทั้งด้านวิชาการและด้านปฏิบัติ เท่ากับ +0.50 (ระดับ “เห็นด้วย”) จากระดับความคิดเห็น 3 ระดับ ได้แก่ +1 0 และ -1 (กรมวิชาการ, 2545 : 65)

กระบวนการพัฒนาบุคลากร

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา และผลสำเร็จของสถานศึกษา (Lipham, 1981 : 9) ลักษณะสำคัญของครูเพื่อทำหน้าที่ตามทางปฏิรูปการศึกษา คือ มีความรู้และความสามารถพื้นฐานในการบริหารจัดการ เพื่อร่วมมือกับผู้บริหารและคณาจารย์ในการบริหารตามแนวทางใหม่ ที่เน้นคุณภาพประสิทธิภาพได้ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2544 : 14)

การพัฒนาครุการเงินในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นคณะบุคคล จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กครั้งนี้ มีแนวคิดพื้นฐานมาจากการพัฒนาบุคลากรที่เป็นคณะบุคคล ตามสภาพของสถานศึกษาและปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็น เพื่อการพัฒนาตนเองแบบมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาบุคลากร

1) แนวคิดในการพัฒนาบุคลากร

สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย (2542 : 33) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จทั้งองค์กร มี 3 ระดับการเรียนรู้ ได้แก่

(1) บุคคลแห่งการเรียนรู้ (Individual Learning) หัวใจสำคัญอยู่ที่การเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแต่ละบุคคลต้องการมีวินัยและการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

(2) ทีมแห่งการเรียนรู้ (Team Learning) เป็นรูปแบบการพัฒนาการทำงานเป็นทีมที่มีลักษณะข้ามฝ่าย การสั่งการตนเอง และการจัดการความคิดที่แตกต่าง

(3) องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นแนวคิดที่จะให้บุคคลขององค์กรนำความรู้ที่มีอยู่ พัฒนาองค์กรให้เดินไปข้างหน้าตามวิสัยทัศน์ที่มีอยู่ร่วมกัน แต่ละคน

จะเรียนรู้ซึ่งกันและกันและรู้ร่วมกัน กลายเป็นความรู้ขององค์กร

เซงเก้ (Senge. 2542 ; 34 อ้างถึงใน สมศักดิ์ สันทุระเวชญ์. 2542) ได้เสนอไว้ในหนังสือ The Fifth Discipline ว่าการพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้เป็นบุคคลที่รอบรู้นั้น จะต้องพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ (Knowledge) ให้ทุกคนได้มีมโนคติ (Concept) ที่จะนำไปจำลองสร้างกรอบแนวคิดในการทำงาน (Conceptual Framework) เป็นของตนเอง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างแท้จริง

(2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจ (Understanding) ในแนวคิดที่ได้เรียนรู้ จนสามารถตีความ แปลความ และขยายความในสิ่งที่เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดนั้น ๆ

(3) การพัฒนาบุคลากรให้เกิดทักษะที่ชำนาญ (Skills) ทักษะที่องค์กรต้องการ ได้แก่ ทักษะที่สามารถทำได้ด้วยตนเองโดยอัตโนมัติ สามารถแก้ปัญหาได้เองทุกอย่าง

(4) การพัฒนาบุคลากรให้มีเจตคติ (Attitude) เพื่อนำไปสู่หนทางที่ดีกว่า โดยใช้ปัจจัยกระตุ้น 4 ประการ ในการเปลี่ยนเจตคติ ได้แก่

(4.1) ให้ประสบด้วยตนเองหรือเห็นตัวอย่าง

(4.2) สร้างความสอดคล้องกับตัวอย่าง

(4.3) มีความสมเหตุสมผล

(4.4) มีความน่าเชื่อถือของผู้บอก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ มีคุณวุฒิ และมีประสบการณ์

สรุปได้ว่าในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จทั้งองค์กรนั้น บุคลากรจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่รอบรู้ กล่าวคือ มีความรู้ มีความเข้าใจ เกิดทักษะที่ชำนาญ และมีเจตคติที่ดี

2) ลักษณะของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ

เดวิส และ โทมัส (Davis & Thomas. 1989 : 22) เสนอว่า ลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถบริหารองค์กรหรือโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจนั้น มีดังนี้

(1) มีวิสัยทัศน์ มองทะลุปรุโปร่งว่าโรงเรียนจะพัฒนาได้อย่างไร และสามารถกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานตระหนักถึงวิสัยทัศน์นั้น ๆ

(2) เป็นผู้นำที่ได้รับความคาดหวังสูง ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการปฏิบัติงานของบุคลากร

(3) สังเกตการสอนในห้องเรียนหรือมอบหมายให้ผู้ดำเนินการแทน ให้คำแนะนำเชิงบวกสะท้อนความคิดเพื่อปรับปรุงการสอน

(4) กระตุ้นให้ครูผู้สอนใช้เวลาในการสอนให้มีประโยชน์สูงสุด ช่วยขจัดสิ่งรบกวนในการสอนให้หมดไป

(5) เน้นการใช้สื่อการเรียนรู้และบุคลากรอย่างสร้างสรรค์

(6) กำกับติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากร เอาใจใส่ในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

บันลือ พฤษะวัน (2537 : 104) เสนอว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) มีความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรเช่น ความหมาย จุดหมาย โครงสร้าง หลักการของหลักสูตร สาระสำคัญของหลักสูตร การใช้หลักสูตร ฯลฯ

(2) มีความรอบรู้เกี่ยวกับเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการสอนของครู แผนการสอน คู่มือการใช้หลักสูตร ระเบียบการวัดผลประเมินผลการศึกษา ฯลฯ

(3) มีความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การสร้างบทเรียน การเตรียมการสอน การวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอนแบบต่าง ๆ การสอนวิชาต่าง ๆ เนื้อหาสาระวิชาที่อาจเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ฯลฯ

(4) มีความเข้าใจในบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการติดต่อประสานงาน และการทำบทบาทหน้าที่เหล่านั้น

(5) มีความเข้าใจในระเบียบการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน

(6) มีความเข้าใจในเรื่องนิตศการศึกษา ที่มุ่งใช้วิธีการกระตุ้นให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาวิชาชีพทางการสอน

เคลเวล และสปิงก์ (Caldwell & Spinks, 1988 : 13) เสนอว่า การบริหารจัดการแบบร่วมคิดร่วมทำ (Collaborative Management) เป็นความร่วมมือช่วยเหลือและประสานสัมพันธ์กันระหว่างบุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน นักเรียน และชุมชน เน้นการทำงานหน้าที่หลักของโรงเรียน คือ กิจกรรมการเรียนและกิจกรรมการสอน เกี่ยวข้องกับบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มกำหนดนโยบาย (Policy Group) และ 2) กลุ่มจัดทำแผนงาน/โครงการ (Program Group) ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มจะต้องปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเหนียวแน่นและสอดคล้องประสานกัน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงออกถึงภาวะผู้นำแบบร่วมคิดร่วมทำอย่างชัดเจน เปลี่ยนความเชื่อและการปฏิบัติที่เคยใช้ “อำนาจ” ไปสู่ “การมีส่วนร่วม” ในการจัดการเรื่องงานและเรื่องคน เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และใช้ “วิธีการเจรจาต่อรอง” มากกว่าการใช้ “วิธีการอำนาจบังคับ” ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการดังนี้

(1) การกำหนดปัญหา และวิเคราะห์ปัญหา/ความต้องการ (Goal Setting and Need Identification)

(2) การกำหนดนโยบาย (Policy-making)

(3) การวางแผน (Planning)

(4) การกำหนดงบประมาณ (Budgeting)

(5) การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementing)

(6) การประเมินผล (Evaluating)

สรุปได้ว่า ลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถบริหารองค์กรหรือโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ เป็นผู้นำที่ได้รับความคาดหวังสูง ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการปฏิบัติงานของบุคลากร และกำกับติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากร

2. คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2544 : 125) เสนอลักษณะสำคัญของครูเพื่อทำหน้าที่ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาไว้ดังนี้

- (1) มียุทธศาสตร์ กระบวนทัศน์ใหม่ ๆ มองและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมไทยที่กระทบและเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน
  - (2) มีความคิดวิจารณ์ญาณที่จะมองเห็นปัญหา ที่มา และผลของสังคมและการศึกษาที่ซับซ้อนในโลกยุคใหม่ อย่างมีแนวทางแก้ไขและทางเลือกใหม่ให้กับชุมชน
  - (3) มีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะปรับปรุง พัฒนางานของตนเองอยู่ตลอดเวลา และอย่างมีนวัตกรรม เพื่อผลักดันการเปลี่ยนแปลงที่ดึงามาสู่สังคมและการศึกษาได้
  - (4) รู้จักและเข้าใจผู้เรียน ธรรมชาติของผู้เรียนในวงกว้าง รู้จักผู้เรียนที่หลากหลาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความเชื่อ เพื่อที่จะจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้เรียนเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียนให้ได้
  - (5) มีเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ตามแนวทางของ พ.ร.บ. โดยเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาทักษะการคิด การจัดการ การแก้ปัญหา กระประยุกต์ใช้ การเรียนจากสภาพจริง และการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ
  - (6) มีทักษะใหม่ ๆ ในการสร้างพัฒนาสาระของการศึกษา การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความจำเป็นของแต่ละพื้นที่ รวมถึงการสรรหา พัฒนา และร่วมมือกับชุมชนในการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย
  - (7) มีความรู้และความสามารถพื้นฐานในการบริหารจัดการ เพื่อร่วมมือกับผู้บริหารและคณาจารย์ในการบริหารตามแนวทางใหม่ที่เน้นคุณภาพประสิทธิภาพได้
  - (8) มีความสามารถในการวิจัย ค้นคว้า สร้างความรู้ใหม่และเผยแพร่ผลงานของตนเองได้
  - (9) เข้าใจ ใช้ และตามให้ทันกับเทคโนโลยี ทั้งในแง่มุมมองคุณค่า ข้อจำกัด และผลกระทบทางลบต่อชีวิต การศึกษา และสังคม รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- กล่าวโดยสรุป ครูควรมีความรู้และความสามารถพื้นฐานในการบริหารจัดการ เช่น มียุทธศาสตร์ กระบวนทัศน์ใหม่ ๆ มีความคิดวิจารณ์ญาณที่จะมองเห็นปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์

พร้อมที่จะปรับปรุง พัฒนางานของตนเองอยู่ตลอดเวลา เข้าใจ ใช้ และตามให้ทันกับเทคโนโลยี เพื่อร่วมมือ กับผู้บริหารและบุคลากรอื่น ๆ ในการบริหารตามแนวทางใหม่ที่เน้นคุณภาพประสิทธิภาพได้

3. การทำงานเป็นทีม

ทีม เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์และต้องพึ่งพากัน เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือปฏิบัติงานให้สำเร็จสมบูรณ์ บุคคลกลุ่มนี้มีเป้าหมายร่วมกันและยอมรับว่า วิธีเดียวที่จะทำงานให้สำเร็จคือ การทำงานร่วมกัน (Parker. 1990 : 26)

จำแนกทีมงานตามภารกิจที่รับผิดชอบไว้ 6 ประเภท ดังนี้ (Woodcock & Francis. 1994 : 115)

(1) ทีมกลยุทธ์ (Strategic Team) เป็นทีมงานที่รับผิดชอบด้านการกำหนดกลยุทธ์ นโยบาย โครงสร้าง และการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ของหน่วยงาน เป็นกรรมองไปข้างหน้า ทำหน้าที่วางแผน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

(2) ทีมบริหาร (Management Team) เป็นกลุ่มผู้บริหาร รับผิดชอบการบริหารจัดการ

(3) ทีมโครงการ (Project Team) เป็นคณะทำงานที่แต่งตั้งขึ้นปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนด มีลักษณะเป็นทีมเฉพาะกิจหรือทีมชั่วคราว

(4) ทีมประสานงาน (Coordination Team) เป็นทีมงานทำหน้าที่จัดกิจกรรมการประสานงานของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน

(5) ทีมนักคิด (Think-Tank Team) เป็นคณะบุคคลที่เสนอแนวคิดต่าง ๆ และเป็นผู้สนับสนุนการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ

(6) ทีมปฏิบัติการ (Work Group) เป็นทีมงานที่รับผิดชอบการปฏิบัติงาน โดยตรง มีบทบาทในการปฏิบัติงานที่มีภารกิจหลัก

แม็กเกรเกอร์ (McGregor. 1960; อ้างถึงใน สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. 2542 : 25) เสนอลักษณะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

(1) บรรยากาศของการทำงานไม่เป็นทางการ ไม่มีพิธีรีตอง เป็นแบบสบาย ไม่เครียด ทุกคนช่วยกันทำงาน มีความสนใจทำงานอย่างจริงจัง และไม่มีร่องรอยที่แสดงให้เห็นความเบื่อหน่าย

(2) มีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง โดยทุกคนมีส่วนร่วมอภิปรายอย่างจริงจัง อภิปรายเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหา หากมีการอภิปรายนอกประเด็น สมาชิกจะดึงเรื่องกลับเข้าสู่ประเด็นได้อย่างรวดเร็ว

(3) สมาชิกทีมงานเข้าใจวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน และยอมรับภารกิจหลักของทีม

(4) สมาชิกทีมงานรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดทุกเรื่องอย่างตั้งใจ

(5) แม้มีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันอยู่เสมอ แต่ทีมงานคุ้นเคยและสบายใจกับสภาพเหล่านี้พร้อมที่จะเผชิญกับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยไม่แสดงอาการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

กลับช่วยๆ ให้มีความไม่เห็นพ้องกัน โดยทีมไม่รีบด่วนตัดสินใจ จะมีการตรวจสอบเรื่องต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วนจนได้ข้อยุติ บรรยากาศการทำงานส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ไม่ยินยอมให้มีการเผด็จการของคนกลุ่มน้อย

(6) การตัดสินใจส่วนใหญ่ จะใช้หลักความเห็นพ้องต้องกัน ซึ่งเป็นที่ชัดเจนว่า ทุกคนเห็นด้วยโดยหลักการและเต็มใจที่ปฏิบัติตามมติ

(7) การวิพากษ์วิจารณ์การกระทำ เกิดขึ้นบ่อยและกระทำอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมาท่ามกลางความสบายใจ

(8) สมาชิกมีอิสระที่จะแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นที่มีต่อปัญหาและการปฏิบัติงานของทีมงาน

(9) มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องจะเข้าใจและยอมรับภารกิจต่าง ๆ อย่างเต็มใจ

(10) หัวหน้าจะไม่ใช้อำนาจครอบงำกลุ่ม ในทางกลับกัน กลุ่มจะไม่ยอมปฏิบัติตามผู้นำอย่างไร้เหตุผล

(11) ทีมงานตระหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน จะมีการตรวจสอบเป็นระยะว่า งานดำเนินไปด้วยดีเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

โจเซฟ บลัส และ เปกกี ซี เคอร์บี (2545 : 89) ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

(1) ทำข้อตกลงก่อน

(2) ให้ครูแต่ละคนมีส่วนร่วม

(3) ใช้ทุกโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ

(4) ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบเป็นทางการในการให้ครูมีส่วนร่วม

(5) รู้ว่าอะไรที่ไม่ควรให้ครูมีส่วนร่วม

(6) เคารพการตัดสินใจของทีมงาน

สรุปได้ว่าการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการทำข้อตกลงก่อน โดยเฉพาะการสร้างบรรยากาศของการทำงาน ทุกคนมีส่วนร่วมอภิปรายเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เข้าใจวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนและยอมรับภารกิจหลักของทีม รับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจะเผชิญกับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ใช้หลักความเห็นพ้องต้องกัน ให้ครูแต่ละคนมีส่วนร่วม และเคารพการตัดสินใจของทีมงาน

4. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่และแรงจูงใจ

การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ครูประจำการ หรือผู้ที่ทำงานแล้ว มีข้อที่ควรพิจารณาดังนี้

(วิจิตร ฮาวะกุล. 2540 : 26)

(1) ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียน (Strong desire to learn)

(2) ผู้ใหญ่จะเรียนเมื่อเผชิญกับปัญหาที่ตนแก้ไม่ได้ สิ่งที่เรียนเป็นประโยชน์ มีสาระนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้ผล จะเลือกสนใจเฉพาะในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตน

(3) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ต้องการให้มีลักษณะลงมือปฏิบัติ จะดีกว่านั่งฟังบรรยายนาน ๆ หรือ ท่องจำ

(4) ผู้ใหญ่จะเรียนได้คติน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม ชอบการสอนซ้ำ ๆ ไม่ชอบการจำ สิ่งใดที่สนใจจะจดจำ สิ่งที่ไม่สนใจจะไม่จดจำและไม่สนใจ

(5) ประสบการณ์พื้นฐานทางสติปัญญา ปัญหาด้านสุขภาพ อุบัติภัย มีผลต่อการเรียนรู้ซ้ำหรือเร็วของผู้ใหญ่

(6) บรรยากาศการประชุมปฏิบัติการหรืออบรมต้องมีลักษณะเป็นกันเอง อย่าให้เป็นทางการมีลักษณะบังคับข่มขู่มาก หรือระบียบเกินความจำเป็น

(7) การสอนผู้ใหญ่ควรใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี แต่ควรใช้วิธีการที่เขาชอบหรือเหมาะสมเพียงสองสามวิธีก็พอ

(8) ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้โดยการแนะนำ แนะนำ จูงใจ ชดเชยให้กำลังใจ ไม่ชอบระเบียบ ไม่ชอบการสอบเพราะกลัวเสียหน้า การประเมินผลควรทำอย่างลับ ใช้วิธีสังเกตจัดอันดับอย่างลับเฉพาะผู้สอนหรือผู้ให้การอบรม ไม่ควรเปิดเผย

(9) การสอนผู้ใหญ่ต้องอดทน ใจเย็น ผู้ใหญ่ไม่ชอบให้ใครไม่เคารพนับถือ ไม่ชอบให้ใครดูถูกเหยียดหยาม ก้าวร้าว แต่ขณะเดียวกัน ผู้ใหญ่บางคนมักก้าวร้าว แสดงกิริยามารยาทไม่ให้เกียรติและเคารพนับถือผู้อื่น

(10) พยายามกระตุ้น ให้กำลังใจโดยการให้คำชมเชย

ปัจจัยการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่สำคัญ มีดังนี้ (วิจิตร อวาทะกุล. 2540 : 56)

(1) สิ่งที่แสดงหรือสอนผู้ใหญ่ต้องชัดเจน อย่าให้เลือบแฝง ผู้สอนต้องมีประสบการณ์สูง

(2) การสอนต้องทบทวนสรุปบ่อย ๆ

(3) เจตคติและจิตใจของผู้ร่วมประชุมปฏิบัติการหรือผู้เข้ารับการอบรม ต้องพร้อมที่จะเรียน โดยมีประโยชน์ที่จะได้รับทั้งสิ่งจูงใจที่มีใช้สิ่งของ เช่น ความภาคภูมิใจ และสิ่งจูงใจที่เป็นสิ่งของ เช่น มีผลประโยชน์ ประกาศนียบัตร

(4) การสอนต้องมีสื่ออุปกรณ์ดี บรรยากาศเต็มไปด้วยการให้เกียรติ เคารพนับถือ เห็นอกเห็นใจให้อภัย เป็นกันเอง

ในการเรียนรู้ สิ่งหนึ่งที่ควรคำนึงถึงคือ แรงจูงใจ นักจิตวิทยามนุษยนิยมเชื่อว่า คนทุกคนมีแรงจูงใจที่จะประกอบกิจกรรมอยู่เสมอ ถือว่าแรงจูงใจเป็นแรงขับที่ใ้มนุษย์เจริญเติบโตและพัฒนา หรือพฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลของ "Growth Principle" หรือ "หลักความเจริญเติบโต" ภายในตัวของทุกคน (Combs & Avile 1985; อ้างถึงใน สุรางค์ โคว์ตระกูล. 2541 : 35)

แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เป็นแรงจูงใจที่มาจากภายในตัวบุคคล เช่น ความอยากที่จะมีสมรรถภาพ (Competence) เป็นแรงขับที่ทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรม โดยไม่หวังรางวัลหรือ แรงเสริมภายนอก และเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความสนใจของผู้แสดงพฤติกรรม ผู้ที่ทำงานด้วยแรงจูงใจภายใน จะพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เดซี่ และราน (Deci & Ryan.1985 ; อ้างถึงใน สุรางค์ โคว์ตระกูล. 2541 : 45) ได้จัดแบ่งแรงจูงใจภายในออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้

(1) แรงจูงใจภายในที่มาจากความต้องการทางจิตวิทยา ที่ต้องการที่จะเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพ ต้องการที่จะมีประสบการณ์ว่าตนเป็นผู้มีประสิทธิภาพ

(2) แรงจูงใจภายในที่มาจากความต้องการที่จะเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ต้องการที่จะเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมของตนเอง

(3) แรงจูงใจภายในที่มาจากความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์ คือ มีแรงจูงใจที่จะเอื้ออาทรผู้อื่น มีความรู้สึกที่ผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับตนอย่างบริสุทธิ์ใจ และต้องการมีความสัมพันธ์กับตน

แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) เป็นแรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพลจากภายนอก เช่น มาจากแรงเสริมชนิดต่าง ๆ ตั้งแต่คำชม จนถึงการได้รับรางวัล และตัวแปรต่าง ๆ ที่มาจากบุคคลและลักษณะของเหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น การให้ข้อมูลป้อนกลับ ความคาดหวังของผู้อื่น การอ้างสาเหตุ พฤติกรรมโดยผู้อื่น การตั้งเป้าหมายในการทำงาน โบรफी (Brophy. 1982; อ้างถึงใน สุรางค์ โคว์ตระกูล. 2541 : 12) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้แรงจูงใจภายนอกไว้ ดังนี้

(1) ควรจะบอกให้ทราบว่ามี ความคาดหวังอะไร

(2) ควรจะให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างแจ่มแจ้ง

(3) ควรจะพยายามให้ข้อมูลป้อนกลับทันทีทุกโอกาสที่ทำได้

(4) ควรจะทราบว่าความคาดหวังของคน จะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้มีสหสัมพันธ์สูงในผลสัมฤทธิ์จริง

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนเองตั้งไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัล แต่ทำเพื่อจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แมคเคนแลน (McClelland. 1961; อ้างถึงใน สุรางค์ โคว์ตระกูล. 2541 : 46) เสนอว่า คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้มีความรับผิดชอบพฤติกรรมของตน และตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศในการทำงาน

(2) เป็นผู้ที่ตั้งวัตถุประสงค์ที่จะมีโอกาสจะทำได้สำเร็จ 50-50 หรือเป็นผู้ที่มีความเสี่ยง

ปานกลาง

(3) พยายามที่จะทำงานอย่างไม่ทอดถอนจนถึงจุดหมายปลายทาง

- (4) เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการวางแผนระยะยาว
  - (5) ต้องการข้อมูลย้อนกลับของผลงานที่ทำ
  - (6) เมื่อประสบความสำเร็จ มักจะอ้างสาเหตุภายใน เช่น ความสามารถ ความพยายาม
- สรุปได้ว่า เจตคติและจิตใจของผู้ร่วมประชุมปฏิบัติการหรือผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ ต้องพร้อมที่จะเรียน โดยมีประโยชน์ที่จะได้รับทั้งสิ่งจูงใจที่มีใช้สิ่งของ เช่น ความภาคภูมิใจ และ สิ่งจูงใจที่เป็นสิ่งของ เช่น มีผลประโยชน์ ประกาศนียบัตร การสอนต้องมีสื่ออุปกรณ์ดี บรรยากาศ เต็มไปด้วยการให้เกียรติ เคารพนับถือ เห็นอกเห็นใจให้อภัย เป็นกันเอง

5. การนิเทศเพื่อการพัฒนาครูประจำการ

โกลด์แฮมเมอร์ (Goldhammer. 1969; อ้างถึงใน นิพนธ์ ไทยพานิช. 2528 : 67) ได้เสนอ กระบวนการนิเทศแบบคลินิกที่ผสมผสานระหว่างภาคทฤษฎีการนิเทศและการปฏิบัติการนิเทศ ใช้ในการนิเทศการสอนกับครูประจำการหรือครูฝึกสอน มี 5 ขั้นตอน ไว้ดังนี้

- (1) การประชุมปรึกษาก่อนสังเกตการสอน (Pre-observation Conference)
- (2) การสังเกตการสอน (Observation)
- (3) การวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดวิธีการประชุมนิเทศ (Analysis and Strategy)
- (4) การประชุมนิเทศ (Supervision Conference)
- (5) การประชุมวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์นิเทศ (Post-conference Analysis)

กริกแมน (Glickman. 1981 ; อ้างถึงใน นิพนธ์ ไทยพานิช. 2535 : 65) เสนอว่า พฤติกรรม การนิเทศแบบมีส่วนร่วม (Collaborative Style) ผู้นิเทศจะเน้นการใช้ในการปฏิบัติงานกับครูผู้รับ การนิเทศ เกี่ยวกับการเสนอข้อคิดเห็น (Presenting) การทำความเข้าใจชัดเจนในประเด็นต่าง ๆ (Clarifying) การรับฟัง (Listening) การร่วมมือกันแก้ปัญหา (Problem Solving) และการเจรจาตกลงใจที่จะดำเนินการ (Negotiating) ผู้นิเทศใช้พฤติกรรมการณ์นิเทศแบบมีส่วนร่วมในการตกลงใจ ทำสัญญาข้อตกลงระหว่างครูและผู้นิเทศ เพื่อใช้ในการดำเนินการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียน การสอน โดยร่วมดำเนินการด้วยกันต่อไป

นิพนธ์ ไทยพานิช (2535 : 12) เสนอขั้นตอนการนิเทศเชิงเน้นวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอน ต้องการจะปรับปรุง ซึ่งวัตถุประสงค์นั้นอาจเกี่ยวข้องกับตัวครูผู้สอนเองหรืออาจเกี่ยวข้องกับนักเรียน และที่มาของวัตถุประสงค์อาจเกิดจากความต้องการของครูผู้สอนที่จะปรับปรุงตนเองปัญหาและ อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน ปัญหาในความกังวลห้วงโยของครูผู้สอน หรือเกิดจาก ผลการประชุมนิเทศที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนการนิเทศเชิงเน้นวัตถุประสงค์มี 13 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) สร้างความเข้าใจให้ชัดเจนครู
- (2) จัดหาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์การสอนของครู
- (3) วิเคราะห์พฤติกรรมการณ์การสอนที่ต้องการจะปรับปรุง

- (4) กำหนดรายการพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ (พฤติกรรมสนับสนุนวัตถุประสงค์)
- (5) เลือกพฤติกรรมเฉพาะเจาะจงที่ตรงประเด็นที่ตั้งไว้
- (6) สร้างแบบฟอร์มเพื่อใช้ในการนิเทศ
- (7) จัดทำแบบฟอร์มให้เพียงพอ
- (8) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าในแบบฟอร์มนั้นมีรายการว่า “ทำแล้ว”
- (9) อธิบายในการใช้แบบฟอร์ม
- (10) ดำเนินการเสริมกำลังใจตามตารางปฏิบัติการนิเทศที่กำหนดไว้
- (11) กำหนดข้อผูกมัดระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอนตามตารางที่กำหนดไว้ เพื่อการเชื่อมโยง

และสังเกตการสอน

- (12) มุ่งพัฒนาในประเด็นอื่น ๆ ต่อไป
- (13) ทบทวนติดตามพฤติกรรมการสอนที่ได้รับการนิเทศไปแล้ว

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2535 : 32) เสนอแนวทางการพัฒนาครูตามระดับความพร้อมของโรงเรียน โดยมีศึกษานิเทศก์จากภายนอกโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา มี 3 แบบ ดังนี้

(1) แบบหลัก ใช้ในกรณีที่โรงเรียนปฏิบัติการพัฒนาครูอยู่ในระดับน้อยหรือไม่ได้ปฏิบัติเลย เคยมีผลงานบ้างหรือไม่เคยมีผลงานมาก่อน เป็นแบบการพัฒนาครูในโรงเรียนที่อยู่ในสภาพความพร้อมน้อยกระบวนการพัฒนาครู มีดังนี้

- (1.1) สร้างคณะนิเทศหรือคณะทำงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน เพื่อช่วยกันกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนพัฒนาบุคลากรทางวิชาการของโรงเรียน
- (1.2) พัฒนาคณะนิเทศภายในโรงเรียนให้สามารถปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (1.3) ประสานงานให้เครือข่ายการนิเทศอื่น ๆ เข้ามาช่วยกิจกรรมการพัฒนาตามความเหมาะสม
- (1.4) ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการพัฒนาของโรงเรียนในลักษณะภาพรวม
- (1.5) ประชาสัมพันธ์ และประสานโครงการของโรงเรียนกับโครงการพัฒนาบุคลากรในระดับต่าง ๆ
- (1.6) ร่วมกับคณะนิเทศในโรงเรียน วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อไป

(2) แบบร่วม ใช้ในกรณีโรงเรียนที่ปฏิบัติการพัฒนาครูได้ผลอยู่ก่อนแล้วในระดับปานกลาง อาจมีผลงานบ้างแต่ผลงานไม่เกิดอย่างต่อเนื่อง เป็นแบบการพัฒนาครูในโรงเรียนที่อยู่ในสภาพความพร้อมปานกลางกระบวนการพัฒนาครู มีดังนี้

(1.1) ร่วมคิด ร่วมทำกับคณะนิเทศภายในโรงเรียนหรือคณะทำงานพัฒนาบุคลากรตามโครงการทางวิชาการที่เป็นความต้องการของโรงเรียน

(1.2) ประสานให้เกิดการพัฒนางานและพัฒนาบุคคล

(1.3) ร่วมกำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนที่สอดคล้องโครงการระดับต่าง ๆ

(1.4) ร่วมสนับสนุนในการเผยแพร่เอกสารและผลงานทางวิชาการ

(1.5) ส่งเสริมให้โรงเรียนนำยุทธวิธีเกี่ยวกับการพัฒนาคนและพัฒนางานไปใช้ในโรงเรียน

(3) แบบเสริม ใช้ในกรณีโรงเรียนที่ปฏิบัติการพัฒนาครูได้ผลเป็นอย่างดีอยู่แล้ว และมีผลงานเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นแบบการพัฒนาครูในโรงเรียนที่อยู่ในสภาพความพร้อมมาก การพัฒนาครูทำได้ดังนี้

(1.1) ให้การชื่นชมโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

(1.2) เผยแพร่ผลงานของโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

(1.3) จัดให้บุคลากรของโรงเรียนเป็นผู้ร่วมนิเทศ หรือเป็นคณะทำงานทางวิชาการร่วมกับศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรจากหน่วยงานอื่น

นิพนธ์ ไทยพานิช (2535 : 23) เสนอลักษณะของการประชุมนิเทศที่ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered) ไว้ 7 ประการ ดังนี้

(1) พูดน้อย ฟังมาก

(2) ยอมรับ ถอดข้อความ และใช้ความคิด

(3) ใช้คำถามที่ช่วยคลี่คลายทำให้กระจ่างชัด

(4) ให้คำยกย่องสรรเสริญในผลงานครู และความเจริญงอกงามของครู

(5) หลีกเลี่ยงการให้คำแนะนำโดยตรง

(6) สนับสนุนครูด้วยคำพูด

(7) ยอมรับและใช้ความรู้สึกของครู

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2538 : 34) ได้เสนอขั้นตอนหลักที่จะช่วยส่งเสริมการปฏิบัติการสอนหรือการพัฒนางานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 7 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การสร้างความคุ้นเคยกับบุคลากรของโรงเรียน

(2) การหาความต้องการจำเป็น

(3) การวางแผนการนิเทศ

(4) การเตรียมการนิเทศ

(5) การปฏิบัติการนิเทศ

(6) การประเมินและการปรับปรุงการนิเทศ

(7) การรายงานการนิเทศ

ในการอบรมหรือการประชุมปฏิบัติการนิเทศ การสอนหรือการนิเทศเป็นการกระทำของวิทยากรหรือผู้ให้การอบรม เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้ให้การอบรมจะต้องคำนึงถึง 3 ส่วนที่สำคัญดังนี้ (วิจิตร อาวะกุล. 2540 : 32)

- (1) วิธีการสอนหรือวิธีปฏิบัติการนิเทศ
- (2) เทคนิคในการนิเทศ
- (3) สื่อการนิเทศ

ในการประชุมปฏิบัติการนิเทศโดยทั่วไป การประชุมปฐมนิเทศ (Orientation) ถือเป็นสิ่งจำเป็น เป็นการประชุมให้แก่บุคคลที่ได้รับการบรรจุให้เข้ามาทำงานในระยะแรก หรือบุคคลในหน่วยงานเดิมที่ได้รับมอบหมายงานใหม่ เป็นการแนะนำให้ได้ทราบเกี่ยวกับ นโยบาย วัตถุประสงค์ ประวัติความเป็นมา กฎระเบียบ แนวดำเนินงาน โครงสร้างงานผู้บริหารและสภาพโดยทั่วไปของการทำงาน เป็นการขจัดข้อสงสัยและความลังเลใจต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงานใหม่ ช่วยให้รู้จักคุ้นเคยกับหน่วยงาน เป็นประโยชน์แก่การประสานงานและการสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันดียิ่งขึ้น ช่วยให้ได้รับรู้เรื่องราวความเป็นไปของหน่วยงานหรือภารกิจใหม่ด้วยความรวดเร็วภายในระยะเวลาอันสั้น เป็นการหล่อหลอมเจตคติที่ถูกต้องของหน่วยงาน ช่วยให้เกิดความอบอุ่น ไม่รู้สึกว่าเป็นคนแปลกหรือส่วนเกินของหน่วยงาน ทำให้รู้สึกมั่นคง มีความเชื่อมั่นที่จะทำงานและอนาคตของงาน มีขวัญและกำลังใจในการทำงานสูงขึ้น มีความรู้สึกว่าได้มีส่วนร่วม และเกิดความเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ช่วยให้สามารถปรับตัวเข้าสภาพแวดล้อม คุ้นเคยกับงานหรือหน่วยงานได้อย่างรวดเร็ว (วิจิตร อาวะกุล. 2540 : 34)

จากการศึกษาแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนนั้น มีขั้นตอนสำคัญดังนี้

- (1) หาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และสภาพความพร้อมในการพัฒนาของโรงเรียนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา
- (2) สร้างความคุ้นเคยและสร้างความเข้าใจในเรื่องที่จะพัฒนากับครู
- (3) สร้างคณะทำงาน
- (4) ร่วมคิดและร่วมพัฒนา
- (5) นิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนา และเสริมสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ
- (6) เผยแพร่ผลงาน
- (7) ประชุมสะท้อนการปฏิบัติ

(8) รายงานผลการพัฒนา

ซึ่งในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนา สื่อประกอบการพัฒนา สภาพของครูประจำการ แรงจูงใจ และผู้นิเทศการศึกษา

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

การพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นกระบวนการที่ใช้เทคนิคทางการศึกษา การวิเคราะห์และการออกแบบระบบสารสนเทศขององค์กรให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบางครั้งจะเรียกการดำเนินการในลักษณะนี้ว่า “การวิเคราะห์และออกแบบระบบ” (System Analysis and Design) เนื่องจากผู้พัฒนาระบบจะต้องศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการไหลเวียนของข้อมูล ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า ทรัพยากรการดำเนินงาน และผลลัพธ์เพื่อทำการออกแบบระบบใหม่ (ณัฐนันท์ เจริญนันทน์ และ ไพบูรณ์ เกียรติโกมล. 2545 : 89)

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีสำหรับการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะพิจารณาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยยังพิจารณาจากกระบวนการหรือขั้นตอนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีตามที่นักการศึกษาต่าง ๆ เสนอไว้ดังนี้

1) กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 2) กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี จากผลการศึกษาศภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

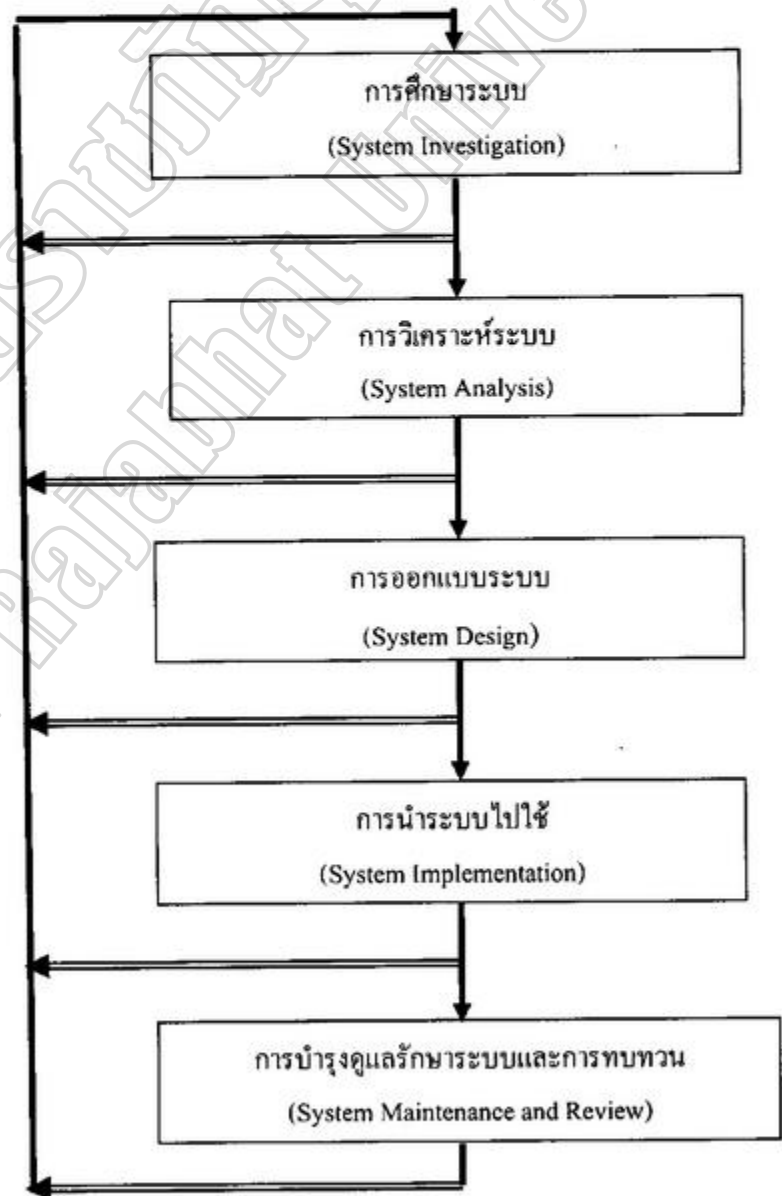
1. กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ ไว้ดังนี้

ณัฐนันท์ เจริญนันทน์ และ ไพบูรณ์ เกียรติโกมล (2545 : 89) กล่าวถึง การพัฒนาระบบสารสนเทศว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นกระบวนการที่ใช้เทคนิคทางการศึกษา การวิเคราะห์และการออกแบบระบบสารสนเทศขององค์กรให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบางครั้งจะเรียกวิธีการดำเนินการในลักษณะนี้ว่า “การวิเคราะห์และออกแบบระบบ” (System Analysis and Design) เนื่องจากผู้พัฒนาระบบจะต้องศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการ การไหลเวียนของข้อมูล ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า ทรัพยากรการดำเนินงาน และผลลัพธ์ เพื่อทำการออกแบบระบบใหม่

การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศภายในสถานศึกษาที่เป็นระบบ เป็นปัจจุบันมีข้อมูลและสารสนเทศที่สามารถเรียกใช้ได้อย่างทันท่วงที ย่อมจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการภายใน

สถานศึกษานั้น จะต้องดำเนินการให้เป็นระบบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนต้องครอบคลุมองค์ประกอบต่างๆ หากสถานศึกษาดำเนินการตามหลัก และแนวปฏิบัติครบทุกขั้นตอน สถานศึกษาเองก็จะมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบของสารสนเทศจะต้องมีความเชื่อมโยงกันในแต่ละขั้นตอนเพื่อเป็นการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่องและเพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาระบบตามแนวทางการพัฒนาระบบของ สแตร์ (Stair, 1996 : 411) ได้แก่ 1) การศึกษาระบบ (System Investigation) 2) การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) 3) การออกแบบระบบ (System Design) 4) การนำระบบไปใช้ (System Implementation) และ 5) การบำรุงดูแลรักษาระบบและการทบทวน (System Maintenance and Review) โดยในการพัฒนาระบบนั้นจะต้องมีการเชื่อมโยงกันในแต่ละขั้นตอนได้ ดังภาพประกอบ 2.3

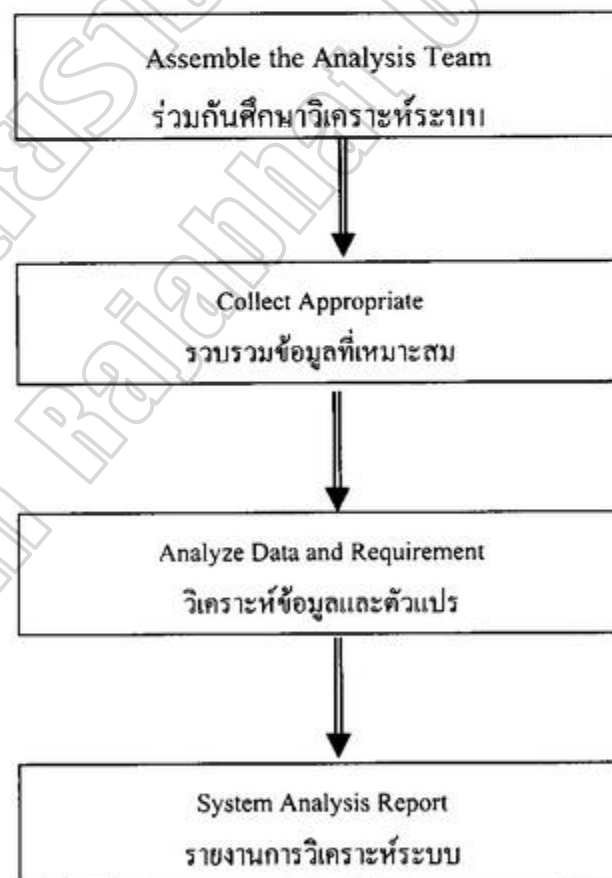
ภาพประกอบ 2.3 ขั้นตอนการพัฒนาระบบ

ที่มา : สแตร์ (Stair, 1996 : 411)

รายละเอียดของกระบวนการและขั้นตอนการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาตาม แนวพัฒนาระบบ (Stair, 1996 : 411) มีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาระบบ (System Investigation) นับเป็นขั้นตอนแรกในการขยายข้อมูลที่จะบอกถึงสาเหตุและโอกาสเกี่ยวกับระบบการทำงานของผู้ใช้ หลังจากนั้นก็มีการค้นหาสาเหตุและปัญหาที่เกิดขึ้นว่ามีอะไร มีโอกาสที่จะแก้ไขได้หรือไม่ แล้วนำเสนอปัญหาที่ได้อพบเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) เป็นขั้นตอนการศึกษาของระบบข้อมูลที่เป็นปัญหา ความเข้าใจ สภาพทั่วไปที่เกิดขึ้นในขั้นตอนที่ 1 คือ การค้นหาสาเหตุของปัญหานั้น ๆ มาพิจารณาหาทางเลือกและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาคำตอบในปัญหาที่ได้อพบเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคต่อไป โดยการดำเนินการวิเคราะห์นั้นมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ คือ ประชุมผู้ร่วมวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลที่มีความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลตามความต้องการ แล้วรายงานผลการวิเคราะห์ดังกล่าวประกอบ 2.4

ภาพประกอบ 2.4 ขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบ

ที่มา : สแตร์ (Stair, 1996 : 412)

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบระบบ (System Design) ขั้นตอนนี้เป็นการวางจุดมุ่งหมายของระบบ การออกแบบเพื่อเลือกและวางแผนตามความต้องการที่จะส่งผลถึงการแก้ปัญหาในขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาและรูปแบบการออกแบบเป็นเหตุผลของระบบที่สร้างขึ้นเพื่อบอกว่า ระบบการออกแบบ จะดำเนินการทำอะไร และผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ซึ่งล้วนแล้วแต่จะเป็นประโยชน์ต่อผลลัพธ์ของระบบที่ต้องการ โดยมีรูปแบบการออกแบบอยู่ 2 ด้าน คือ

3.1 ด้านตรรกะ (The Logical Design) ประกอบด้วย

3.1.1 การออกแบบหน่วยแสดงผล (Output Design)

3.1.2 การออกแบบหน่วยรับเข้า (Input Design)

3.1.3 การออกแบบหน่วยประเมินผล (Processing Design)

3.1.4 การออกแบบเพิ่มข้อมูลและข้อมูลพื้นฐาน (File and Database Design)

3.1.5 การออกแบบโทรคมนาคม (Telecommunication Design)

3.1.6 การออกแบบกระบวนการปฏิบัติ (Procedures Design)

3.1.7 การออกแบบงานและบุคลากร (Personnel and Job Design)

3.1.8 การออกแบบการควบคุมและความปลอดภัย (Controls and Security Design)

3.2 ด้านการออกแบบทางกายภาพ (The Physical) ประกอบด้วย

3.2.1 การออกแบบฮาร์ดแวร์ (Hardware Design)

3.2.2 การออกแบบซอฟต์แวร์ (Software Design)

3.2.3 การออกแบบฐานข้อมูล (Database Design)

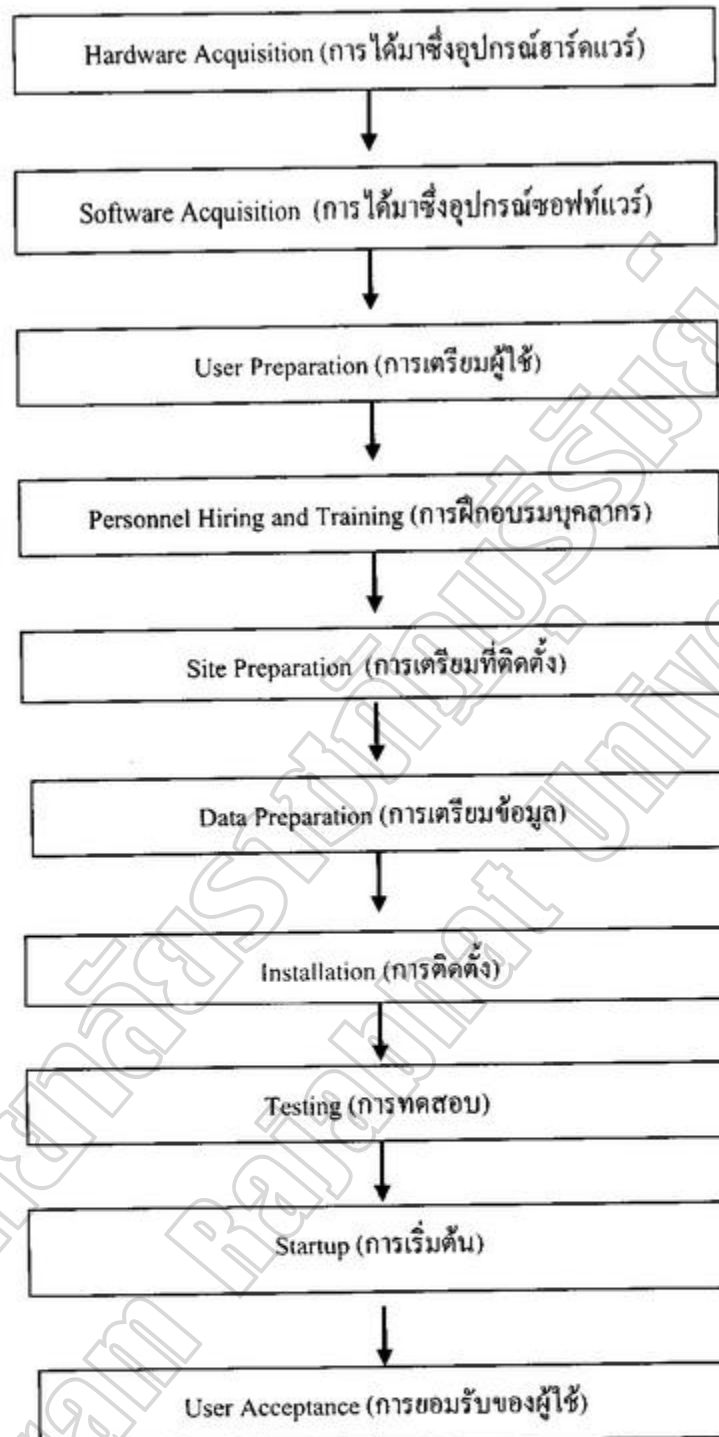
3.2.4 การออกแบบโทรคมนาคม (Telecommunication Design)

3.2.5 การออกแบบบุคลากร (Personnel and Job Design)

3.2.6 การออกแบบด้านกระบวนการปฏิบัติและการควบคุม (Procedures and

Controls Design)

ขั้นตอนที่ 4 การนำระบบไปใช้ (System Implementation) ขั้นตอนนี้เป็นการนำระบบไปใช้ ซึ่งมีระบบมากมายที่เกี่ยวกับการออกแบบระบบเดิม และแทนที่ด้วยระบบใหม่เพื่อที่จะขยายระบบในการปฏิบัติงานส่วนนี้ประกอบไปด้วย ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ การเขียนรหัสการจ้างบุคลากร และการฝึกอบรม การเตรียมสถานที่ การเตรียมข้อมูลการติดตั้งการทดสอบการเริ่มต้นการปฏิบัติงานต้องทำเป็นขั้นตอนรายละเอียด ดังภาพประกอบ 2.5

ภาพประกอบ 2.5 ขั้นตอนการนำระบบไปใช้

ที่มา : สแตร์ (Stair, 1996 : 414)

ขั้นตอนที่ 5 การบำรุงดูแลรักษาและทบทวนระบบ (System Maintenance and Review) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการกำหนดจุดประสงค์ของระบบว่ามีวิธีการบำรุงรักษาและทบทวนระบบอย่างไร จะมีการเปลี่ยนแปลงบางเรื่องในสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้ระบบคงไว้ สิ่งนั้นก็คือ การกำหนดปฏิบัติงานของระบบให้เกิดประสิทธิภาพ ไม่มีข้อผิดพลาดและความเป็นไปได้ถ้าผลลัพธ์ของ

การทำงานตรงกับจุดประสงค์ของระบบก็จะถูกประเมินว่าระบบประสบความสำเร็จ และระบบทบทวน ก็จะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ของการพัฒนาระบบจะถูกปรับเปลี่ยนเป็นระบบใหม่หรือไม่ และเป็นไปตามความต้องการในระบบหรือไม่ ถ้าเป็นไปตามจุดประสงค์ก็จะถือว่ามีมีการพัฒนาระบบ เกิดขึ้น นอกจากการพัฒนาระบบตามแนวทางการพัฒนาระบบของ SDLC แล้ว

สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศต้องใช้เทคนิคทางการศึกษา การวิเคราะห์ และการออกแบบระบบสารสนเทศขององค์กรให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแต่ละ ขั้นตอนต้องครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ หากสถานศึกษาดำเนินการตามหลัก และแนวปฏิบัติครบทุก ขั้นตอน สถานศึกษาเองก็จะมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเชื่อมโยงกันในแต่ละขั้นตอนเพื่อเป็นการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่องและเพื่อให้ ระบบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เริ่มตั้งแต่ การศึกษาระบบ การวิเคราะห์ระบบ การออกแบบระบบ การนำระบบไปใช้ และการบำรุงดูแลรักษาระบบและการทบทวน โดยในการพัฒนาระบบนั้นจะต้องมีการเชื่อมโยงกันในแต่ละขั้นตอน

1.1 ปัจจัยในการพัฒนาระบบ

การวิเคราะห์การออกแบบและการประเมินระบบเป็นงานที่มีความซับซ้อนการปฏิบัติงาน ในองค์กรนั้นการที่ทีมงานพัฒนาระบบจะสามารถพัฒนาระบบสารสนเทศให้สำเร็จตามตารางเวลา อยู่ในกรอบงบประมาณและผู้ใช้มีความพึงพอใจต้องพิจารณาปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ผู้ใช้ระบบ ต้องมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการพัฒนาระบบ โดยเฉพาะผู้นำหรือบุคลากรที่มีความสำคัญและมีอำนาจในกลุ่มผู้ใช้ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ เนื่องจากการพัฒนาระบบงานจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน ซึ่ง ต้องการข้อมูล ความเห็น และการตัดสินใจที่เด็ดขาดจากผู้นำกลุ่ม

2. การวางแผน ระบบงานที่มีประสิทธิภาพจะเกิดจากการวางแผนการพัฒนา ระบบอย่างรอบคอบและเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน เพราะการวางแผนที่ดีเป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาอย่างถูกหลักการ หรืออย่างมืออาชีพ

3. การทดสอบ ทีมงานพัฒนาระบบต้องออกแบบกระบวนการดำเนินงานของระบบที่กำลังศึกษาแล้วจึงทำการกำหนดคุณลักษณะของชุดคำสั่งให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม กับระบบงาน จากนั้นจึงทำการออกแบบและทดสอบชุดคำสั่งให้สอดคล้องกับแนวทางของระบบ

4. การจัดเก็บเอกสาร การพัฒนาระบบต้องมีการจัดเก็บเอกสารที่สมบูรณ์ ชัดเจนถูกต้อง ง่ายต่อการค้นหาและอ้างอิง โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาหรือความไม่เข้าใจขึ้น ปกติข้อมูลในการพัฒนา ระบบจะมีปริมาณมากและมีความหลากหลาย นักวิเคราะห์และพัฒนาระบบที่มีประสบการณ์มักจะ จัดทำเพิ่มข้อมูลและกำหนดคุณลักษณะของเพิ่มข้อมูลตั้งแต่เริ่มทำงาน

5. การเตรียมความพร้อม มีการวางแผนสร้างความเข้าใจและฝึกอบรมผู้ใช้ระบบเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและสร้างความมั่นใจว่าผู้ใช้ระบบจะมีความพอใจและสามารถปฏิบัติงานกับระบบใหม่ที่พัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

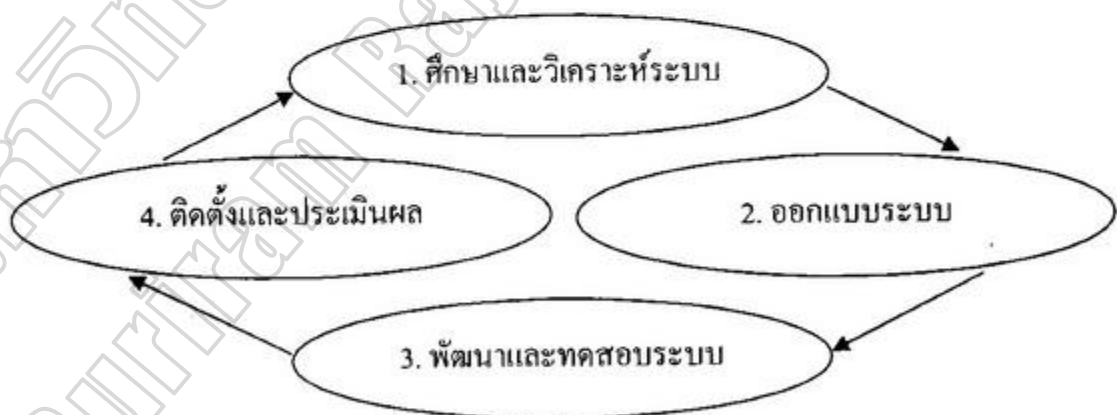
6. การตรวจสอบและการประเมินผล โดยดำเนินการเป็นระยะ ๆ ภายหลังจากติดตั้งระบบ เพื่อที่จะพิจารณาว่าระบบสารสนเทศใหม่มีความสมบูรณ์ ข้อจำกัด ข้อบกพร่องหรือไม่ต้องปรับปรุงอย่างไรให้เหมาะสมกับสถานการณ์จริงและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้

7. การบำรุงรักษาระบบสารสนเทศที่ดีไม่เพียงแต่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ต้องออกแบบให้กระบวนการบำรุงรักษาที่ง่ายจะทำให้ระบบได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ระบบไม่บกพร่องและสามารถถูกใช้งานอย่างเต็มที่ตลอดอายุการใช้งาน

8. การเตรียมพร้อมสำหรับการพัฒนาในอนาคต ทีมงานพัฒนาระบบควรออกแบบระบบให้มีความยืดหยุ่น และสามารถที่จะพัฒนาในอนาคต เนื่องจากระบบงานในปัจจุบันย่อมต้องล้ำสมัยและไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างสมบูรณ์ แต่การพัฒนาระบบแต่ละครั้งจะมีค่าใช้จ่ายทั้งโดยตรงและทางอ้อมที่สูงการออกแบบและเปลี่ยนระบบงานบ่อยๆ คงเป็นไปได้ยากและไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

1.2 วงจรการพัฒนา ระบบ

วันพร ปิ่นแก้ว และชนาวรรณ จันทรัตน์ ไพบูรณ์ (2537 : 4-9) ได้กล่าวถึง วงจรการพัฒนา ระบบไว้ว่า วงจรการพัฒนา ระบบสารสนเทศเป็นวิธีการที่ใช้พัฒนาระบบสารสนเทศ ทีละขั้นตอน โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ ดังภาพประกอบ 2.6

ภาพประกอบ 2.6 วงจรการพัฒนา ระบบ

ที่มา : วันพร ปิ่นแก้ว และชนาวรรณ จันทรัตน์ ไพบูรณ์ (2537 : 4-9)

1. ขั้นเตรียมการศึกษาและวิเคราะห์ระบบ เป็นขั้นตอนที่พบว่าระบบงานเกิดปัญหาขึ้นทำให้ไม่ได้ผลตามที่กำหนดไว้ จะต้องทำการศึกษาขั้นตอนการทำงาน เพื่อหาปัญหาที่แท้จริงว่าเกิดจากอะไร

และศึกษาวิเคราะห์หาวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ระบบจะมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

1.1 กำหนดปัญหา คือการศึกษาระบบเพื่อหาว่าปัญหาคืออะไร

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบว่าต้องพัฒนาระบบอย่างไรจึงจะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้

1.3 ศึกษาทางเลือกวิธีการแก้ปัญหา ถ้ามีทางเลือกในการแก้ไขปัญหามากกว่า 1 วิธี และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จะต้องศึกษาว่าทางเลือกใดที่เหมาะสมมากกว่ากันในด้านต่างๆ เช่นค่าใช้จ่าย ทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นต่อระบบ

1.4 เสนอแนะระบบที่จำเป็นและเป็นไปได้

1.5 เขียนรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ระบบ

2. ขั้นตอนการออกแบบระบบ เป็นขั้นตอนที่ทำการทบทวนสิ่งที่ได้ศึกษาและตัดสินใจเลือกวิธีการพัฒนาระบบที่ได้นำเสนอไว้ ซึ่งผลการตัดสินใจนี้จะทำให้สามารถกำหนดคุณสมบัติของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ และบุคลากรที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบใหม่ได้จากนั้นจะทำการออกแบบอย่างละเอียด ขั้นตอนนี้จะประกอบไปด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดฟังก์ชันของระบบงานพร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์ทั้งทางด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในระบบใหม่

2.2 ออกแบบส่วนนำเข้า ส่วนแสดงผล เพิ่มข้อมูล และออกแบบโปรแกรม

2.3 ออกแบบวิธีการทดสอบระบบ

2.4 เขียนรายงานการออกแบบระบบ

3. ขั้นตอนการพัฒนาและทดสอบระบบเป็นขั้นตอนที่ทำการพัฒนาโปรแกรมที่ได้ออกแบบไว้ ทดสอบระบบ และการเตรียมคู่มือและรายละเอียดการฝึกอบรมให้แก่ผู้ใช้ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

3.1 พัฒนาและทดสอบโปรแกรม

3.2 กำหนดแผนการติดตั้งระบบ

3.3 ติดตั้งอุปกรณ์และระบบงานที่ได้พัฒนาไว้

3.4 จัดเตรียมแผนการปรับเปลี่ยนระบบ

3.5 ฝึกอบรมบุคลากร

3.6 ทดสอบระบบทั้งหมดที่ได้พัฒนาขึ้น

3.7 เตรียมรายงานการพัฒนาและทดสอบระบบ

4. ขั้นตอนการติดตั้งและประเมินผลระบบ เป็นขั้นตอนที่ปรับเปลี่ยนจากระบบปัจจุบันเป็นระบบใหม่ ติดตามผลการดำเนินงาน และทำการประเมินผลเพื่อดูว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่

กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าพบว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์จะต้องทำการปรับปรุงระบบซึ่งจะต้องทำการศึกษาและวิเคราะห์ระบบใหม่ ขั้นตอนนี้ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 4.1 ปรับเปลี่ยนระบบปัจจุบันเป็นระบบใหม่
- 4.2 ปฏิบัติงานตามระบบใหม่ที่ติดตั้งแล้ว
- 4.3 ประเมินผลโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- 4.4 ปรับปรุงรักษาระบบ

กิตติ ภัคดีวัฒนกุล และจำลอง ทรูอดุทธาหะ (2541 : 6-7) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาระบบงานสารสนเทศ ว่ามีขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้ .

1. Feasibility Study เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินต้นทุนของทางเลือกต่าง ๆ ในการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อพิจารณาทางเลือกในการพัฒนาระบบงานสารสนเทศที่มีความคุ้มค่ามากที่สุด

2. Requirement Collection and Analysis ในขั้นตอนนี้ นักพัฒนาระบบงานสารสนเทศจะเก็บรวบรวมความต้องการต่างๆจากผู้ใช้งาน วิเคราะห์เพื่อแยกถึงปัญหาและความต้องการออกเป็นกลุ่ม ซึ่งจะใช้กำหนดขอบเขตให้กับระบบสารสนเทศที่จะพัฒนาขึ้น

3. Design ในขั้นตอนนี้ นักพัฒนาระบบงานสารสนเทศจะนำเอาปัญหา และความต้องการทางด้านต่างๆ มาใช้ในการออกแบบระบบงานสารสนเทศ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ การออกแบบในส่วนของโปรแกรม (Application Design) และการออกแบบในส่วนของฐานข้อมูล (Database Design) โดยที่การออกแบบใน 2 ส่วนนี้ ควรที่จะกระทำไปพร้อม ๆ กัน

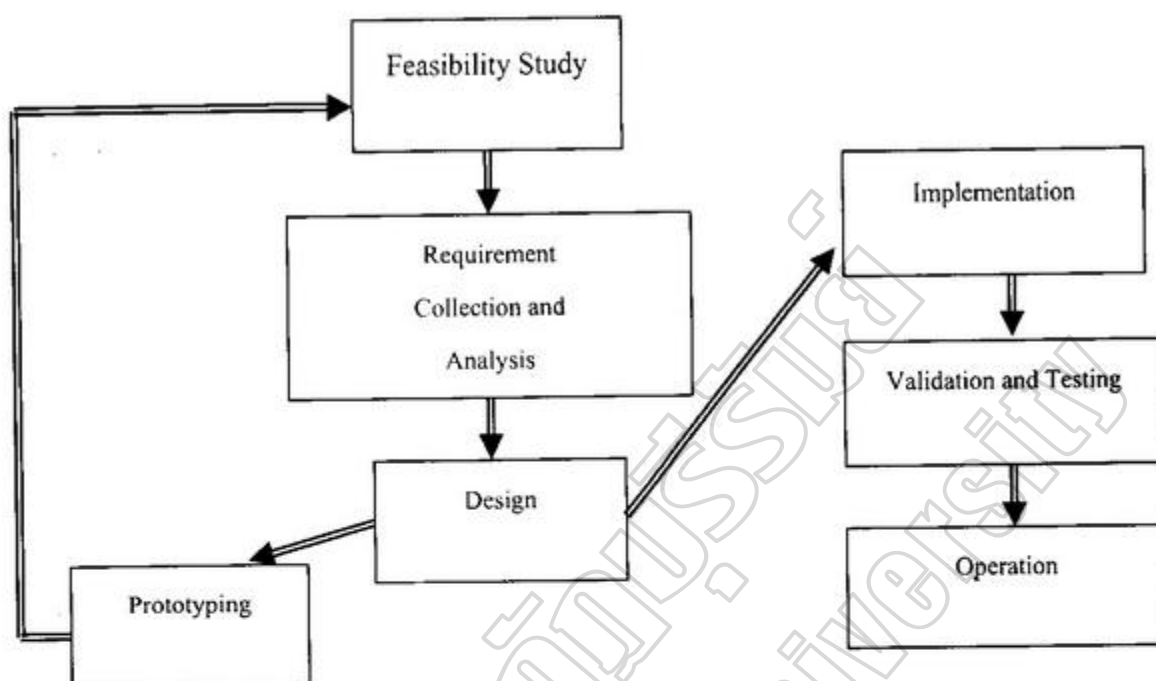
4. Prototyping ในขั้นตอนนี้ส่วนต่างๆ ได้ออกแบบไว้จะถูกนำมาพัฒนาขึ้น ต้นแบบของระบบงาน (Prototype) ซึ่งในปัจจุบันจะมีเครื่องมือจำนวนมากที่ช่วยในการพัฒนาเพื่อนำต้นแบบนี้ไปใช้ตรวจสอบความถูกต้องของระบบงานก่อนนำไปใช้งานจริง ซึ่งถ้ามีความผิดพลาดเกิดขึ้นก็สามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับขั้นตอน Requirement Collection and Analysis ได้ใหม่

5. Implementation เป็นขั้นตอนที่นำเอาระบบงานสารสนเทศที่พัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้วทดลองใช้งาน

6. Validation และ Testing เป็นขั้นตอนตรวจสอบความถูกต้องของระบบงานสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น

7. Operation เป็นขั้นตอนสุดท้ายซึ่งแน่ใจแล้วว่า ระบบงานสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นสามารถทำงานได้ถูกต้องจึงเริ่มนำข้อมูลต่างๆ มาใช้งานจริง

สำหรับทั้ง 7 ขั้นตอนนี้ สามารถแสดงด้วยแผนภาพได้ ดังภาพประกอบ 2.7

ภาพประกอบ 2.7 ขั้นตอนการพัฒนาระบบสารสนเทศ

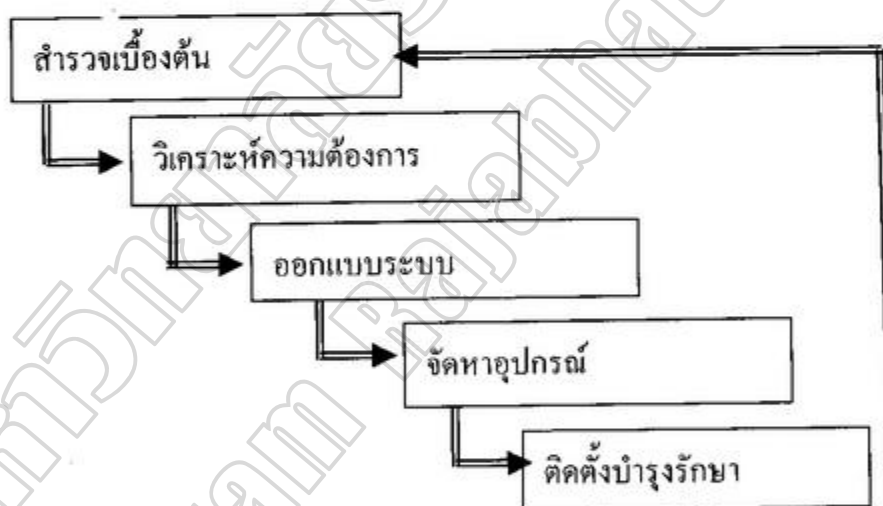
ที่มา : กิตติ กักดีวัฒนะกุล และจำลอง กระจุดสาหะ (2541 : 6-7)

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และ ไพบุลย์ เกียรติโกมล (2545 : 101-103) ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนา
ระบบสารสนเทศไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจเบื้องต้น (Preliminary Investigation) เป็นขั้นตอนแรกของการวิเคราะห์ และพัฒนาระบบสารสนเทศ โดยผู้พัฒนาระบบจะสำรวจหาข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับระบบงาน ได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ความเป็นไปได้ของการพัฒนาระบบที่ต้องการ สิ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพกลยุทธ์ในการดำเนินงาน และการประเมินการของค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้โดยข้อมูลที่ได้นำเสนอให้กับผู้บริหารของหน่วยงาน เพื่อที่จะตัดสินใจว่าองค์กรสมควรที่จะมีการพัฒนาระบบสารสนเทศหรือไม่และระบบสารสนเทศที่จะพัฒนาขึ้นสมควรจะมีลักษณะเป็นเช่นไร
2. การวิเคราะห์ความต้องการ (Requirement Analysis) เป็นขั้นตอนที่เจาะลงในรายละเอียดที่มากกว่าในขั้นสำรวจเบื้องต้น โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ใช้ การใช้งานในแต่ละด้านของระบบใหม่ ข้อเด่น และข้อด้อยของวิธีการทำงานในปัจจุบัน ตลอดจนการทำรายงานสรุปเพื่อนำเสนอต่อฝ่ายจัดการสำหรับการตัดสินใจ
3. การออกแบบระบบ (System Design) ทีมงานพัฒนาระบบจะทำการออกแบบรายละเอียดในส่วนต่างๆของระบบสารสนเทศ ได้แก่ การแสดงผลลัพธ์ การป้อนข้อมูลกระบวนการเก็บรักษา การปฏิบัติงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบงานใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับนำมาพัฒนาเป็นระบบใหม่ต่อไป

4. การจัดหาอุปกรณ์ของระบบ (System Acquisition) ทีมงานพัฒนาระบบจะต้องกำหนด ส่วนประกอบของระบบทั้งในด้านของอุปกรณ์และชุดคำสั่ง ตลอดจนบริการต่าง ๆ ที่ต้องการจากผู้ขายปกติทีมงานพัฒนาระบบจะต้องทำการจัดหาสิ่งที่ต้องการ โดยเปิดให้มีการยื่นข้อเสนอจากผู้ขาย อุปกรณ์ต่างๆ โดยทีมพัฒนาระบบจะพิจารณาตัดสินใจเลือกเสนอของผู้ขายแต่ละรายเพื่อนำอุปกรณ์และ ส่วนประกอบของระบบมาติดตั้งและพัฒนาเป็นระบบใหม่ต่อไป

5. การติดตั้งระบบและการบำรุงรักษา (System Implementation and Maintenance) ทีมงานพัฒนาระบบจะควบคุมและดูแลการติดตั้งอุปกรณ์ต่างๆ ของระบบใหม่ โดยดำเนินการด้วยตัวเองหรือจ้างผู้รับเหมา ทีมงานพัฒนาระบบต้องทดสอบการใช้งานว่า ระบบใหม่สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์และรูปแบบที่ได้ทำการออกแบบไว้หรือไม่ นอกจากนี้การติดตั้งควรที่จะสำเร็จตามตารางที่กำหนด เพื่อให้ระบบสามารถใช้งานแทนที่ระบบเก่าได้ทันเวลา นอกจากนี้ทีมงานพัฒนาระบบยังมีหน้าที่กำหนดกฎเกณฑ์ในการประเมิน และการบำรุงรักษาระบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและบำรุงรักษาให้ระบบใหม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยาวนานที่สุดตลอดอายุของระบบ สำหรับขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอนนี้ สามารถแสดงด้วยแผนภาพ ดังภาพประกอบ 2.8

ภาพประกอบ 2.8 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการพัฒนาบระบบสารสนเทศ

ที่มา : ณีภูวนันท์ เขจรนันท์ และไพบูลย์ เกียรติโกมล (2545 : 101-103)

วันพร ปิ่นแก้ว และชนาวรรณ จันทรัตน์ไพบูรณ์ (2537 : 94-96) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ระบบ เป็นขั้นตอนที่พบว่าระบบงานเกิดปัญหาขึ้นทำให้ไม่ได้ผลตามที่กำหนดไว้ จะต้องทำการศึกษาขั้นตอนการทำงานของระบบปัจจุบันเพื่อหาปัญหาที่แท้จริงว่าเกิดอะไร และศึกษาวิเคราะห์หาวิธีแก้ไขปัญหานั้น ขั้นตอนของการวางแผนพัฒนาระบบมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

1.1 กำหนดปัญหา ศึกษาระบบงานเพื่อหาว่าปัญหาคืออะไร

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบว่าต้องพัฒนาระบบอย่างไรจึงจะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้

1.3 ศึกษาวิธีแก้ไขปัญหา ถ้ามีทางเลือกในการแก้ไขปัญหามากกว่า 1 วิธี และเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จะต้องศึกษาว่าทางเลือกใดมีความเหมาะสมมากกว่ากันในด้านต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่าย ทรัพยากรที่จำเป็นต่อระบบ

1.4 เสนอแนะระบบที่เหมาะสมและเป็นไปได้

1.5 เขียนรายงานการศึกษาและวิเคราะห์ระบบ

2. ขั้นตอนการออกแบบระบบ เป็นขั้นตอนที่จะทำการทบทวนสิ่งที่ได้ศึกษาและตัดสินใจเลือกวิธีการพัฒนาระบบที่ได้นำเสนอไว้ ซึ่งการตัดสินใจนี้ทำให้สามารถกำหนดคุณสมบัติของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ และบุคลากรที่มาเกี่ยวข้องกับระบบใหม่ได้ จากนั้นจะกระทำการออกแบบระบบอย่างละเอียด ขั้นตอนนี้ประกอบด้วยกิจกรรม ดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดฟังก์ชันของระบบงานพร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์ทั้งด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในระบบงานใหม่ มีขั้นตอนได้แก่ สำรวจเบื้องต้น วิเคราะห์ความต้องการ ออกแบบระบบ จัดหาอุปกรณ์ และติดตั้งบำรุงรักษา

2.2 ออกแบบส่วนนำเข้า ส่วนแสดงผล เพิ่มข้อมูลและออกแบบโปรแกรม

2.3 ออกแบบวิธีการทดสอบระบบ

2.4 เขียนรายงานการออกแบบระบบ

3. ขั้นตอนการพัฒนาและทดสอบระบบ เป็นขั้นตอนที่ทำการพัฒนาโปรแกรมที่ได้ ออกแบบไว้ทดสอบระบบ และการจัดเตรียมคู่มือรายละเอียดการฝึกอบรมให้แก่ผู้ใช้ขั้นตอนนี้ ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

3.1 พัฒนาและทดสอบโปรแกรม

3.2 กำหนดแผนการติดตั้งระบบ

3.3 การติดตั้งอุปกรณ์และระบบงานที่ได้พัฒนาไว้

3.4 จัดเตรียมแผนการปรับเปลี่ยนระบบ

3.5 ฝึกอบรมบุคลากร

3.6 ทดสอบระบบทั้งหมดที่ได้พัฒนาขึ้น

3.7 เขียนรายงานการพัฒนาและทดสอบระบบ

4. ขั้นตอนการติดตั้งและประเมินผลระบบ เป็นขั้นตอนที่ปรับเปลี่ยนระบบจากระบบปัจจุบันเป็นระบบใหม่ ติดตามผลการดำเนินงาน และทำการประเมินผลเพื่อดูว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าพบว่าไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ จะต้องทำการบำรุงรักษาระบบ ซึ่งอาจจะต้องทำการรักษาและวิเคราะห์ระบบใหม่ ขั้นตอนนี้ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 4.1 ปรับเปลี่ยนระบบปัจจุบันเป็นระบบใหม่
- 4.2 ปฏิบัติงานตามระบบที่ตั้งแล้ว
- 4.3 ประเมินผลโดยการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- 4.4 บำรุงรักษาระบบ

กรมวิชาการ (2545 : 17) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การวางแผน การวิเคราะห์และการออกแบบระบบ ดำเนินการสร้างสารสนเทศ การทดลองใช้ การให้บริการ ควบคุม ประเมินผล

กรมสามัญศึกษา (2542 : 3) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาระบบสารสนเทศ ว่าการพัฒนาสารสนเทศ คือกระบวนการสร้าง หรือจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อมูล (Data) หรืออยู่ในรูปของข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ ซึ่งเรียกว่าสารสนเทศ (Informator.) โดยมีแหล่งจัดเก็บเป็นระบบ มีประสิทธิภาพสามารถเรียกใช้หรือจัดเก็บได้สะดวก รวดเร็ว โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีความพร้อมด้านบุคลากร และเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีระบบ

เกียรติศักดิ์ พราวศรี และคณะ (2544 : 5) กล่าวว่า หลักในการจัดทำ หรือ พัฒนาระบบสารสนเทศควรคำนึงถึงองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. จะต้องสอดคล้องกับการบริหารงานของสถานศึกษา
2. จะต้องมีความคุ้มค่า คือ มีความถูกต้อง ครบถ้วน ตรงกับความต้องการใช้งานหรือปัญหา และทันต่อการใช้งาน
3. ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญของสารสนเทศ และใช้สารสนเทศเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการวางแผนการดำเนินงาน
4. จะต้องเข้าใจง่ายและสะดวกพร้อมที่จะใช้งาน
5. ความสามารถในการเชื่อมโยงสารสนเทศกับปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

จิตติมา เทียมบุญประเสริฐ (2544 : 179-180) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศไม่จำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์เสมอไป ถ้าภายในองค์กรเกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศไม่มากนัก เพียงแต่มีการวางแผนที่ดี มีการจัดทำเอกสาร รายงาน และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถค้นหาง่าย นำมาใช้ประโยชน์ได้ก็นับว่าเพียงพอสำหรับการบริหารงาน แต่ในปัจจุบัน ระบบงาน มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ข้อมูลมีมากขึ้น ทำให้การผลิตสารสนเทศ ทำได้ด้วยความลำบาก เกิดความล่าช้า และผิดพลาด

ได้ง่าย จึงมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ประกอบกับเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ ได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นและการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศ เนื่องจากเหตุผล ข้อมูลมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ความต้องการของข้อมูล ความรวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย และระบบความปลอดภัยของข้อมูล

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544 : 57) ได้กล่าวถึง การพัฒนาระบบสารสนเทศจะต้องเกี่ยวข้องกับองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบ รวมทั้งบุคลากรขององค์กร ขั้นตอนในการดำเนินงาน ตามรูปแบบต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ โดยเปรียบเทียบให้เห็น ข้อดี ข้อด้อย ของแบบที่ใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศ การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ รวมทั้งการทดสอบระบบ การเริ่มต้นระบบใหม่ ประเด็นสำคัญของการพัฒนาระบบสารสนเทศอีกประเภทหนึ่งคือ การติดตาม และประเมินผล ซึ่งรวมถึง การจัดการโครงการ การประเมินคุณภาพของระบบสารสนเทศ ค่าใช้จ่าย และผลประโยชน์ตอบแทนของระบบสารสนเทศ นอกจากนี้ความสำเร็จและความล้มเหลวของการพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นส่วนสำคัญที่ต้องพิจารณาด้วย

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อมูล (Data) หรืออยู่ในรูปของข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ ซึ่งเรียกว่าสารสนเทศ (Information) โดยมีแหล่งจัดเก็บเป็นระบบ มีประสิทธิภาพสามารถเรียกใช้หรือจัดเก็บได้สะดวกรวดเร็ว สามารถค้นหาง่ายนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยมีกระบวนการ 4 ตอน ใหญ่ คือ การศึกษาและวิเคราะห์ระบบ การออกแบบระบบ การพัฒนาและทดสอบระบบ และการติดตั้งและประเมินผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผดุง เพชรสุข (2548) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดและหาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการสำหรับการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง โดยการวิจัยระยะที่ 1 เป็นศึกษาเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และการปฏิบัติตามสภาพจริงในโรงเรียนมัธยมศึกษา กำหนดเป็นกระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ และประเมินคุณภาพของกระบวนการโดยผู้เชี่ยวชาญ การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการนำกระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการไปทดลองใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์หาประสิทธิภาพและปรับปรุงกระบวนการ และการวิจัยระยะที่ 3 เป็นการนำกระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน การประเมินประสิทธิภาพผลงาน การประเมินผลการเรียนรู้

การสะท้อนผลการปฏิบัติ และการสอบถามความคิดเห็น

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดนโยบาย ผู้รับผิดชอบและคณะทำงาน 2) จัดเตรียมความพร้อมคณะทำงาน 3) กำหนดแนวทางพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ 4) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ 5) นำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการไปใช้ และ 6) สะท้อนผลการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังพบว่า กระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการมีประสิทธิภาพ โดยหน่วยการเรียนรู้บูรณาการที่สร้างขึ้นตามกระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์การประเมิน และผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

แก้วเวียง นานาสล (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษากรอบแนวคิดเพื่อพัฒนาตัวแบบ ระยะที่ 2 ตรวจสอบปรับปรุงตัวแบบ และระยะที่ 3 ทดลองใช้ตัวแบบ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กาฬสินธุ์ 1 จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้มี 2 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต 2) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ แบบทดสอบก่อน-หลัง การจัดการความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย และสอบถามความพึงพอใจของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองที่มีต่อตัวแบบการจัดการความรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ไค-สแควร์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก มี 6 กระบวนการ คือ 1) การกำหนดเป้าหมายและการบ่งชี้ความรู้ 2) การแลกเปลี่ยนความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การนำความรู้ไปใช้ 6) การติดตาม ตรวจสอบและประเมินความรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ที่ส่งผลให้สถานศึกษาขนาดเล็กมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังใช้ตัวแบบการจัดการความรู้ของครูพบว่า มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการความรู้สูงขึ้น คะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ครูมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ครูและนักเรียนได้องค์ความรู้ใหม่ที่ผลิตเป็นชิ้นงาน และมีแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน มีบรรยากาศการทำงานดีขึ้นจากการเล่าเรื่องและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นการเทียบเคียงกับวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดของครูในโรงเรียน และ กับภูมิปัญญาภายนอก และครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อตัวแบบการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สุเทพ ชิตยวงษ์ (2551) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 1 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความรู้ ความเข้าใจพื้นฐาน สภาพสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 148 คน และผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรีเขต 1 จำนวน 74 คน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 97 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 31 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน ซึ่งใช้ในการสนทนากลุ่มเพื่อรวบรวมข้อมูลและกำหนดกรอบการสร้างรูปแบบการกำกับติดตาม และผู้เชี่ยวชาญระบบการกำกับติดตามของประเทศไทย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ซึ่งสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับหลักการและแนวทางการกำกับติดตามในการประชุมเชิงวิชาการ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน สำหรับวิพากษ์ความเป็นไปได้ของการร่างรูปแบบและคู่มือการพัฒนาบุคลากร และผู้เชี่ยวชาญ 9 คน สำหรับการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ และคู่มือการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 1 ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบ โดยการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก 4 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 4 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 4 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบวัดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐาน สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่มือการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งแบบสอบถามความคิดเห็นความตระหนักเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายใน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสถิติค่าที แบบ Dependent Samples t-test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 1 ตามทัศนะของผู้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการ โรงเรียน ควรจะครอบคลุมถึงหลักการพัฒนาบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย หลักการมี ส่วนร่วม การพัฒนาแบบเครือข่าย หลักการกระจายอำนาจ หลักการเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงาน หลักความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักการเสริมแรง หลักการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการพัฒนาบุคลากรประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก การประเมินความต้องการจำเป็น การออกแบบการพัฒนาหรือการนำไปใช้ การประเมินผลงาน การตรวจสอบผลงาน การรายงาน และการให้รางวัลหรือการเสริมแรง

2. รูปแบบการกำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุมถึง หลักการ ที่ประกอบด้วย หลักความเป็นเอกภาพ หลักการกระจายอำนาจ หลักความเสมอภาคและเป็นธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ และประสิทธิผล หลักการกำกับติดตามและเครือข่าย และการนิเทศกำกับติดตาม กระบวนการกำกับติดตาม ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก การกำหนดนโยบายและแผนกำกับติดตาม การกำหนดประเด็นการกำกับติดตาม การประเมินภาคสนาม การให้คำแนะนำแก้ไขการปฏิบัติงาน การพัฒนาปรับปรุง การรายงาน และการให้รางวัลและเสริมแรง

3 ผลการประเมินในการนำรูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ไปใช้

3.1 ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนและหลังการประชุมแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยความรู้ ความเข้าใจหลังการประชุม สูงกว่าก่อนการประชุม

3.2 รูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 มีความเหมาะสมกับสถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง อยู่ในระดับดี และเหมาะสมกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ อยู่ในระดับดีมาก

รูบิน (Rubin. 971 : 154) ศึกษาโนมติในการปฏิบัติการฝึกอบรมของนักการศึกษาที่เป็นผู้นำการฝึกอบรมครูประจำการ พบว่า การศึกษาต่อเนื่องของครูประจำการนั้นจะต้องตรงกับปัญหาในงาน ที่เขากำลังทำอยู่ กิจกรรมการฝึกอบรมควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมทำงานกลุ่มในเชิงปฏิบัติการให้มากที่สุด และในระหว่างกระบวนการฝึกอบรมนั้น ควรมีแนวทางที่ชัดเจนที่จะกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูได้ประเมินผลความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ลอเรนซ์ (Lawrence. 1974 : 167) ศึกษาการฝึกอบรมครูประจำการ พบว่า ในการทำให้บรรลุเป้าประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ไม่มีสื่อใดหรือพาหะใดในการจัดกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนหรือด้อยกว่ากันอย่างชัดเจน การฝึกอบรมที่เน้นความสำคัญของการปฏิบัติการ ได้แก่ การสาธิต การให้คำปรึกษา การลงมือปฏิบัติจริง การให้ข้อมูลย้อนกลับ จะมีผลกระทบส่งเสริมให้ การฝึกอบรมได้รับผลสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ได้มากกว่าและสูงกว่า การฝึกอบรมที่เน้นให้ครูจดจำ สะสมความคิด และคำแนะนำในเชิงปฏิบัติการ และพบว่า การฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่เน้นการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองนั้น จะมีประสิทธิภาพสูงมาก

เซฟพาร์ด (Sheppard. 1996 : 172) ได้ศึกษาการปฏิรูปภาวะผู้นำด้านการสอน พบว่า การพัฒนาวิชาชีพให้แก่ครู เป็นพฤติกรรมผู้นำของครูใหญ่ที่มีอิทธิพลด้านดีต่อครู ทั้งระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และพบว่า พฤติกรรมผู้นำของครูใหญ่ สร้างรากฐานสัมพันธภาพ ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำกับวัฒนธรรมของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ มีนวัตกรรม และ มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดีภายในโรงเรียน

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมา สรุปได้ดังนี้

การพัฒนารูปแบบ หรือกระบวนการพัฒนาครู ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบ สารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ซึ่งงานวิจัย ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่นำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นวางแผน 2) ขั้นปฏิบัติการ 3) ขั้นสังเกตการณ์ และ 4) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย สรุปได้ 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

(1) การสร้างรูปแบบ โดยการศึกษาหลักการ ทฤษฎี และบริบทพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง แล้วดำเนินการสังเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบของหลักสูตร

(2) การพัฒนาแบบ โดยนำรูปแบบที่สังเคราะห์ขึ้นไปทดลองใช้ หรือเสนอ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

(3) การประเมินรูปแบบ เป็นการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ พิจารณาจาก ค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจและคะแนนเจตคติก่อนและหลังการอบรม

กระบวนการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย

- (1) การสร้างความตระหนัก
- (2) การประเมินความต้องการจำเป็น
- (3) การออกแบบการพัฒนาหรือการนำไปใช้
- (4) การประเมินผลงาน
- (5) การตรวจสอบผลงาน
- (6) การรายงาน
- (7) การให้รางวัลหรือการเสริมแรง

กระบวนการกำกับติดตาม ประกอบด้วย

- (1) การสร้างความตระหนัก
- (2) การกำหนดนโยบายและแผนกำกับติดตาม
- (3) การกำหนดประเด็นการกำกับติดตาม
- (4) การประเมินภาคสนาม
- (5) การให้คำแนะนำแก้ไขการปฏิบัติงาน

- (6) การพัฒนาปรับปรุง
- (7) การรายงาน
- (8) การให้รางวัลและเสริมแรง

ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในการวางแผนพัฒนางาน และในระหว่างดำเนินงานจะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหาร และใช้สื่อประกอบการอบรม

2. กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี จากผลการศึกษาศาภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี

ผลการสังเคราะห์สภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 คน ที่ได้จากการสำรวจสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิทั้ง 3 เขต ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2.1 ความถี่ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูการเงินที่มีต่อสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษา

ที่	รายการประเมิน	การปฏิบัติ		
		ใช่	ไม่	ลำดับที่ไม่ปฏิบัติ
การควบคุมทางการเงินและบัญชี				
1.	ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน มีเพียงพอ	0	248	1
2.	ผู้ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียน ปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียนเพียงอย่างเดียว	0	248	1
3.	ผู้ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียน จบการศึกษาด้านการเงิน/บัญชี โดยตรง	0	248	1
4.	มีคำสั่งมอบหมายงานให้ปฏิบัติหน้าที่ครูการเงิน	24	224	2
5.	การรับเงินทุกรายการ ทั้งที่รับเป็นเงินสด เช็ค รับ โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารมีหลักฐานแสดงการรับเงินตามที่กระทรวงการคลังกำหนด	108	140	5
6.	การจ่ายเงิน มีหลักฐานการจ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลังกำหนด	201	47	6
7.	หลักฐานขอเบิกเงิน ได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ	42	206	3
8.	สถานศึกษามีการตรวจสอบการรับจ่ายเงินประจำวัน ตามระเบียบ	42	206	3
9.	บันทึกรายการบัญชีถูกต้อง สามารถควบคุมเงินของสถานศึกษาได้	42	206	3

ตาราง 2.1 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	การปฏิบัติ		
		ใช่	ไม่	ลำดับที่ไม่ปฏิบัติ
10.	บันทึกบัญชีด้วยระบบมือ	206	42	7
11.	บันทึกบัญชีด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์	42	206	3
12.	บันทึกบัญชีเป็นปัจจุบัน	42	206	3
13.	จัดทำรายงานการเงินถูกต้อง ครบถ้วนตามระเบียบกำหนด และส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามระยะเวลาที่ระเบียบกำหนด	42	206	3
14.	จัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันสม่ำเสมอ เป็นปัจจุบัน	42	206	3
การควบคุมทางการเงินและบัญชี				
15.	เงินคงเหลือตามรายงานเงินคงเหลือประจำวัน มีอยู่จริงตรงกับบัญชี	87	161	4
16.	วงเงินเก็บรักษาไม่เกินอำนาจการเก็บรักษาของสถานศึกษา	248	0	0
17.	เก็บรักษาเงิน ไม่เกินระยะเวลาตามระเบียบกำหนด	248	0	0

จากตาราง 2.1 พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษา รวม 248 แห่ง ในปีงบประมาณ 2554 (ผลการวิจัยระยะที่ 1) สรุปได้ว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดธรรมาภิบาลการทำหน้าที่การเงินและบัญชีโดยตรง ครูการเงินไม่มีความรู้หรือไม่ได้จบการศึกษาด้านการเงินการบัญชีมาโดยตรง ไม่มีคำสั่งมอบหมายงานให้ปฏิบัติหน้าที่ครูการเงิน จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่ปัจจุบัน กล่าวคือ การจัดทำเอกสารทะเบียนคุมเงินประเภทต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบัน และไม่จัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวัน ณ วันสิ้นเดือน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า 1) การปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชียังมีข้อจำกัดด้านเวลา เนื่องจากมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก จึงเกิดปัญหาและอุปสรรคทั้งเรื่องการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ และการบริการสารสนเทศทางการเงินและบัญชีหลายประการ เช่น ข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นระบบ สืบค้นยาก จำนวนข้อมูลสารสนเทศไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ข้อมูลสารสนเทศสูญหายไม่สมบูรณ์ ไม่เป็นปัจจุบัน และไม่สนองต่อความต้องการของสถานศึกษา และผู้ต้องการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของสถานศึกษา อันได้แก่ผู้ตรวจสอบภายใน หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น 2) บุคลากร

ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศงานการเงินและบัญชีอย่างเป็นระบบ ขาดการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การสืบค้นข้อมูลจึงมีความล่าช้าไม่ทันต่อการใช้ ในการตัดสินใจ และการรายงาน 3) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของสถานศึกษา ปัจจุบัน เป็นเพียงเพื่อการรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด ยังไม่ได้เป็นการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ ในการตัดสินใจในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาเท่าที่ควร ปัญหาสำคัญที่สถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กไม่สามารถจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กรมบัญชีกลางกำหนด และ 4) สาเหตุที่สำคัญเกิดจาก ครูการเงินขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงาน

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ด้วยวิธีการเลือกโดยเจาะจง สถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อม และผู้บริหารสถานศึกษามีความเต็มใจให้ความร่วมมือเข้าร่วมโครงการ

แนวคิดในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีสู่สถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และมาตรา 52 กำหนดให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่ เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากร ใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งต้อง รับผิดชอบต่อการดำเนินการตามนิติกรรมที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาตามกฎหมาย แต่สถานศึกษาชั้น พื้นฐานขนาดเล็ก ยังไม่สามารถดำเนินการตามระบบบัญชีเกณฑ์คงค้างได้ จึงได้รับการยกเว้น และ ให้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 หรือระบบ การบัญชีของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515 แล้วแต่ขนาดของสถานศึกษา

นอกจากนี้ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น ตัวบ่งชี้ที่ 9 ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา และตัวบ่งชี้ที่ 10 ผลการพัฒนาตามจุดเน้น และจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

ในปัจจุบัน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางแห่งยังให้ความสนใจการพัฒนากระบวนการทางการเงินและบัญชีน้อยมาก แม้ว่าจะตระหนักในประโยชน์ของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาก็ตาม การที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขนาดเล็ก จึงต้องอาศัยยุทธวิธีทุกรูปแบบ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูการเงิน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง อันได้แก่ หัวหน้างานการเงิน และบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ได้ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงระบบจากที่เคยมีใช้ในสถานศึกษา อยู่เดิม มาเป็นระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ใช้แทนหรือใช้เป็นบางส่วนของการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษา ผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในการศึกษาครั้งนี้

1. รูปแบบการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีไปใช้ในสถานศึกษา

การพัฒนาวิชาชีพที่มุ่งให้เกิดผลลัพธ์ ตามทัศนะของสปาร์ค (Sparks. 1996 : 12) การพัฒนาวิชาชีพเป็นกระบวนการเชิงระบบ (Systemic) จะต้องไม่มุ่งพัฒนาในส่วใดส่วนหนึ่งหรือในระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น แต่จะต้องพัฒนาในทุกส่วนอย่างสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในระดับรายบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์การ มิฉะนั้นอาจจะเกิดปรากฏการณ์ขัดแย้งกันขึ้นระหว่างระดับหรือส่วนที่ได้รับการพัฒนากับส่วนหรือระดับที่ไม่ได้รับการพัฒนา และประเด็นที่ควรคำนึงถึงที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การพัฒนาวิชาชีพนั้นจะต้องกระทำเพื่อคนทุกคน (For Everyone) ที่จะต้องส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน แม้แต่ผู้ปกครองหรือชุมชนในบางโอกาสหรือบางกรณีที่เหมาะสม

รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ อาจกระทำได้หลากหลายรูปแบบ (Model) บางรูปแบบใช้กันมานานแล้ว ในบางครั้งบางสถานการณ์ยังสามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่ซึ่งเอกสารการวิจัยของ สปาร์ค และ ลูคส์-ฮอร์สเลย์ (Spark & Loucks-Horsley. 1989 : 14) และของ ดร่าโก้ เซเวอร์สัน (Drago-Severson. 1994 : 43) ได้กล่าวถึง 7 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบการฝึกอบรม (Training Model) เป็นรูปแบบที่ใช้กันมาจนถึงเป็นปกติที่ทุกคนต่างมีประสบการณ์ ซึ่งการฝึกอบรมนี้เป็นการนำเสนอและการอภิปรายผลงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การสาธิต บทบาทสมมุติ การจำลองสถานการณ์ หรือการสอนระดับจุลภาค

เป็นต้น

2. รูปแบบการสังเกตหรือการประเมิน (Obsevation/Assessment Model) อาจเป็นการสังเกตคนอื่นหรือคนอื่นสังเกตตัวเรา อาจเป็นรายเดี่ยวหรือรายกลุ่ม เพื่อให้ได้ผลสะท้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ตัวอย่างเทคนิคที่ใช้อาจเป็น Peer Coaching หรือ Clinical Supervision เป็นต้น

3. รูปแบบการให้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาหรือการปรับปรุง (Involvement in a Development/Improvement Process Model) เพราะการพัฒนาหรือปรับปรุงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จำเป็นต้องอาศัยความรู้เรื่องใหม่ๆ ทักษะใหม่ๆ จะทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้น ต้องมีการศึกษาหาความรู้และพัฒนาทักษะเพิ่มเติม มีโอกาสในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนมีการตัดสินใจร่วม และผลจากการมีส่วนร่วมนั้น จะทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของ และการมีพันธะผูกพันต่อการนำไปปฏิบัติให้บรรลุผล ซึ่งจะก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงในเรื่องนั้นๆ ด้วย

4. รูปแบบการศึกษาเป็นกลุ่ม (Study Groups Model) ในกรณีที่โรงเรียนหาทางแก้ปัญหาหลักร่วมกันจากทุกคนทุกฝ่าย โดยหากปัญหาหลักนั้นสามารถแยกย่อยเป็นหลายประเด็น ก็จะแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ อาจจะมีกลุ่มละ 4-6 ราย เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในส่วนของกลุ่มนั้น ในตอนท้ายเมื่อมีการนำเสนอและแลกเปลี่ยนผลการศึกษาวิเคราะห์ของแต่ละกลุ่มร่วมกัน จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และก่อให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพัฒนาวิชาชีพอีกรูปแบบหนึ่ง

5. รูปแบบการสืบค้นหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Inquiry/Action Research Model) เป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาหรือหาคำตอบในข้อคำถามที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจกระทำได้ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม หรือระดับโรงเรียน และสามารถกระทำได้หลายวิธีการ แต่โดยทั่วไปมีขั้นตอนดังนี้

- 1) กำหนดหรือคัดเลือกปัญหาหรือคำถามที่สนใจ
- 2) รวบรวม จัดกระทำ แปลความในข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น
- 3) ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 4) กำหนดทางเลือกเพื่อการปฏิบัติ
- 5) ลงมือปฏิบัติและสรุปเป็นเอกสาร

6. รูปแบบการพัฒนาตนเอง (Individually Guided Activities Model) โดยแต่ละบุคคลจะกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง แล้วเลือกกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติที่เชื่อว่าจะช่วยให้บรรลุผลสำเร็จ เป็นรูปแบบที่มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า บุคคลสามารถจะตัดสินใจถึงความต้องการจำเป็น

ในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีที่สุด สามารถที่จะกำหนดทิศทางและริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และมีแรงจูงใจในตนเองได้มากขึ้นจากการ ได้มีโอกาสได้ริเริ่มและวางแผนในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง อย่างไรก็ตาม รูปแบบแบบนี้อาจมีจุดอ่อน ที่อาจจะขาดการมีส่วนร่วม หรือการแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่น ดังนั้นจึงควรมีการออกแบบให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่นด้วย

7. รูปแบบการเป็นที่เลี้ยง (Mentoring Model) นิยมจับคู่กันระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์และความสำเร็จแล้วกับบุคคลที่เริ่มงานใหม่หรือที่มีประสบการณ์น้อยกว่า โดยให้มีการอภิปรายกันถึงจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกลยุทธ์ ที่จะให้การปฏิบัติที่มีประสิทธิผล สะท้อนถึงวิธีการที่ใช้กันอยู่ การสังเกตการทำงาน ใช้เทคนิคในการปรับปรุงแก้ไข

การจำแนกรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพออกเป็น 7 รูปแบบดังกล่าว มีความครอบคลุมและหลากหลาย แม้จะมีนักวิชาการรายอื่น ได้กล่าวถึง ก็จะมีอยู่ในกรอบ 7 รูปแบบดังกล่าว เช่น ฮูเกส (Hughes, 1999 : 19-20) ได้จำแนกออกเป็น 5 รูปแบบดังนี้

- 1) รูปแบบการพัฒนาตนเอง (Individually Guided Staff Development Model)
- 2) รูปแบบการสังเกตหรือการประเมิน (Observation/Assessment Model)
- 3) รูปแบบการให้มีการเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาหรือการปรับปรุง (Involvement in a Development/Improvement Process Model)
- 4) รูปแบบการฝึกอบรม (Training Model)
- 5) รูปแบบการสืบค้น (Inquiry Model)

ดังนั้นการนำกรอบแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพดังกล่าวข้างต้น ไปประยุกต์ใช้ก็น่าจะมีความครอบคลุม แต่หากมีรูปแบบใหม่อื่นใดก็สามารถนำมากำหนดเพิ่มเติมได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรูปแบบที่กล่าวถึงข้างต้นมีความแตกต่างกัน จึงเป็นไปได้ที่รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจะสามารถนำไปใช้ได้กับทุกคนหรือกับทุกสถานการณ์ ดังนั้นการนำไปใช้ อย่างผสมผสานหรือบูรณาการ (Combination/Integration) จะช่วยให้การพัฒนาวิชาชีพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น อาจมีการเริ่มต้น โดยใช้รูปแบบการศึกษาเป็นกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การฝึกอบรม แล้วนำไปสู่รูปแบบการสืบค้นหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การพัฒนาวิชาชีพใช้ได้หลากหลายรูปแบบผสมผสานกันนั้น อาจดำเนินการได้ใน 2 ระดับ คือ ระดับเขตพื้นที่ (District-wide Level) และระดับ โรงเรียน (Site-based Level) ซึ่งต่างมีจุดคิดต่างกัน โดยในระดับเขตพื้นที่นั้น จะช่วยให้การพัฒนาเป็นไปอย่างกว้างขวางมากกว่า ทั้งการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ทรัพยากร และผู้เชี่ยวชาญ การมีปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียนในขณะที่การดำเนินการในระดับ โรงเรียนนั้นมีข้อดีที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา รูปแบบ และการประเมินกระบวนการจะเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท

ซึ่งจะทำให้การพัฒนาวิชาชีพง่ายต่อการที่จะบรรลุผล เนื่องจากมีบุคคลและหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยน้อยกว่า แต่อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติมักนิยมเอาไปใช้แบบผสมผสานกัน เช่น อาจดำเนินการในระดับพื้นที่ก่อน ในเรื่องที่เป็นพื้นฐานร่วมกัน อันจะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กลยุทธ์ ทรัพยากร และผู้เชี่ยวชาญ ร่วมกัน จากนั้นแต่ละโรงเรียนจึงดำเนินการพัฒนาวิชาชีพในส่วนที่เป็นปัญหาหรือความต้องการของตนเอง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน/ปัญหาของสถานศึกษา คือ รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในอันที่ส่งผลให้การดำเนินงานพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินบัญชีในสถานศึกษาให้เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพในการใช้งาน

สำหรับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นกระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบ ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและวิเคราะห์วิจารณ์ผลการปฏิบัติ จากการใช้วงจร 4 ขั้น คือ การวางแผน การลงมือกระทำจริง การสังเกต และการสะท้อนการปฏิบัติ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จะนำไปสู่การปรับแผนเข้าสู่วงจรใหม่ จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขปัญหามาได้จริง หรือพัฒนาสภาพการณ์ของสิ่งที่ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kemmis & McTaggart. 1990 : 23; Marsh & Willis. 1995 : 15; ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. 2537 : 44) รายละเอียดแต่ละขั้นมีดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาสำคัญที่ต้องการให้มีการแก้ไข ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องวางแผนร่วมกันสำรวจสภาพการณ์ของปัญหาว่ามีอย่างไร ปัญหาที่ต้องการแก้ไขคืออะไร ปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับใครบ้าง วิธีการแก้ไขจะเป็นไปในรูปใด จะต้องปฏิบัติอย่างไร การปฏิบัติการและการแก้ไขจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องใดบ้าง

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Act) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นวางแผนงานมาดำเนินการ เมื่อลงมือปฏิบัติจะใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ประกอบไปด้วย โดยรับฟังจากผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ และจากการปฏิบัติจะเป็นข้อมูลย้อนกลับว่า แผนที่วางไว้เหมาะสมผลนั้นปฏิบัติได้จริงมากน้อยเพียงใด และอาจจะมีอุปสรรคอื่น ๆ มาเกี่ยวข้องโดยไม่คาดคิด ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ฉะนั้น แผนงานที่กำหนดไว้อาจจะยืดหยุ่นได้ ต้องใช้วิจารณ์ญาณและการตัดสินใจที่เหมาะสมและมุ่งต่อการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) เป็นการสังเกตกิจกรรม เหตุการณ์ และผลของการปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ สิ่งที่ต้องสังเกตได้แก่ กระบวนการของการปฏิบัติ ผลของการปฏิบัติทั้งที่อาจเกิดโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ สภาพการณ์แวดล้อม และข้อจำกัดของการปฏิบัติการ ในการสังเกตนี้ รวมไปถึงการรวบรวมผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติทั้งที่สังเกตเห็นได้ด้วยตา ได้รับฟัง และการใช้เครื่องมือ/แบบทดสอบวัดผลออกมาในเชิงตัวเลข หรือใช้แบบสำรวจ/แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์วัดสิ่งที่ต้องการทราบความเปลี่ยนแปลงด้วย ซึ่งต้องเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) เป็นการประเมินหรือการตรวจสอบ

กระบวนการปฏิบัติ หรือสิ่งที่เป็นข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติ การวิจัยร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้จากเครื่องมือต่าง ๆ มาตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาและระบบการบริหารจัดการที่ประกอบกันอยู่ โดยร่วมกันวิเคราะห์ วิจัย อภิปราย ประเมิน เพื่อให้ได้ข้อสรุป ข้อเสนอแนะ และข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่หลากหลาย ทำให้ได้แนวทางของการปรับปรุงพัฒนาขั้นตอนการดำเนินงาน และเป็นพื้นฐานข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติต่อไป

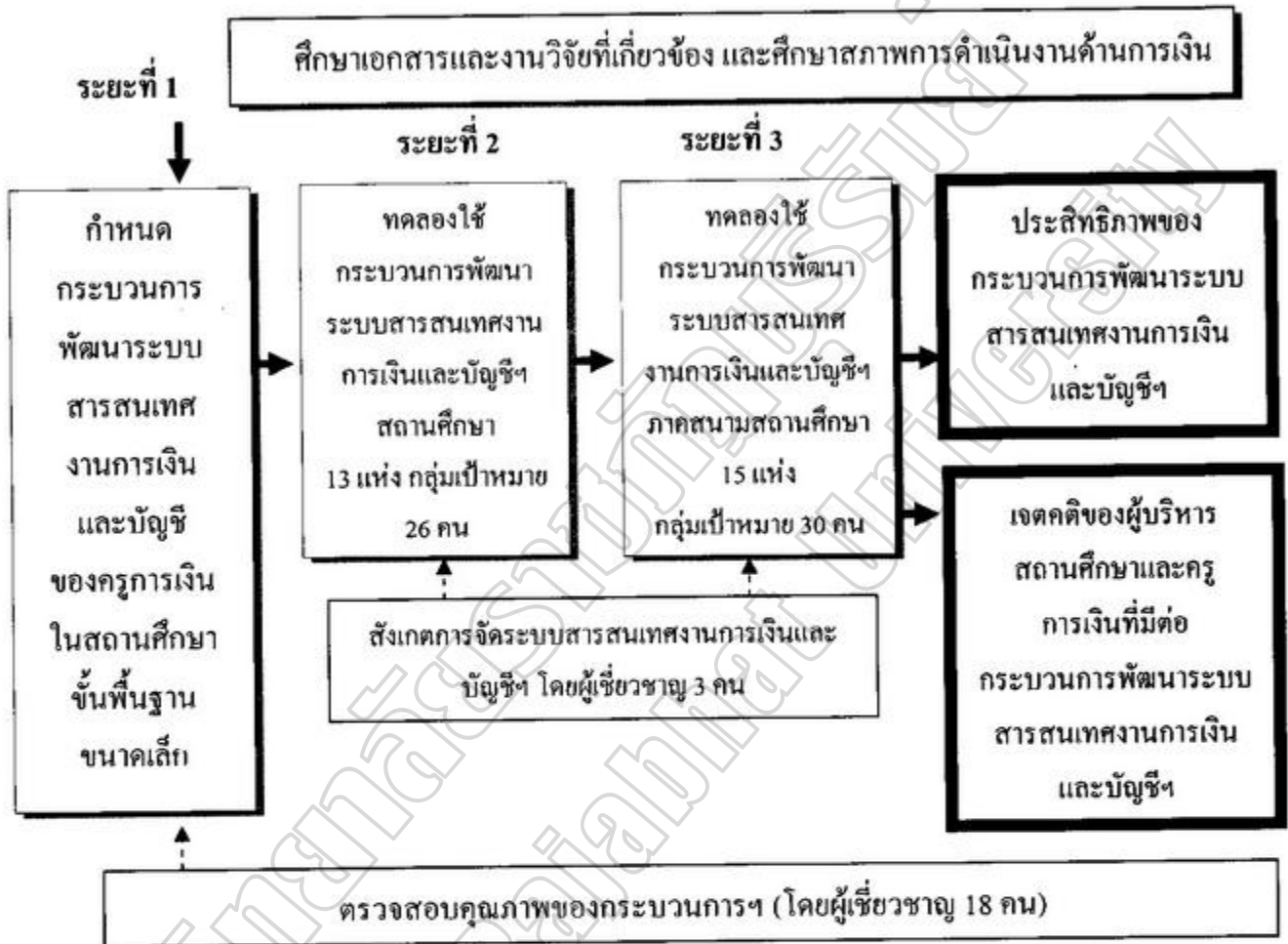
สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปฏิบัติการนั้น ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญในเชิงอธิบายความ ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปเป็นผลงานวิจัย และแสดงให้เห็นแนวทางหรือรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องราวของสิ่งที่ศึกษานั้น

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อการดำเนินการตามนิติกรรมที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาตามกฎหมาย จึงถือได้ว่าเป็นโอกาสอันเหมาะสมที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย โดยมีกฎหมาย/นโยบายรองรับ การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการเจรจาที่เน้นการสื่อสารระหว่างผู้วิจัยกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ขอมรับ และเห็นประโยชน์ร่วมกัน ในการดำเนินการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนการปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีเป็นการปฏิบัติงานที่ครบวงจร และผลงานที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนได้รับการปรับปรุงพัฒนาจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาคูณการ และการศึกษากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดกระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การกำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ
2. การจัดเตรียมความพร้อมคณะทำงาน
3. การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
4. การออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี
5. การนำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้
6. การสะท้อนผลการปฏิบัติ

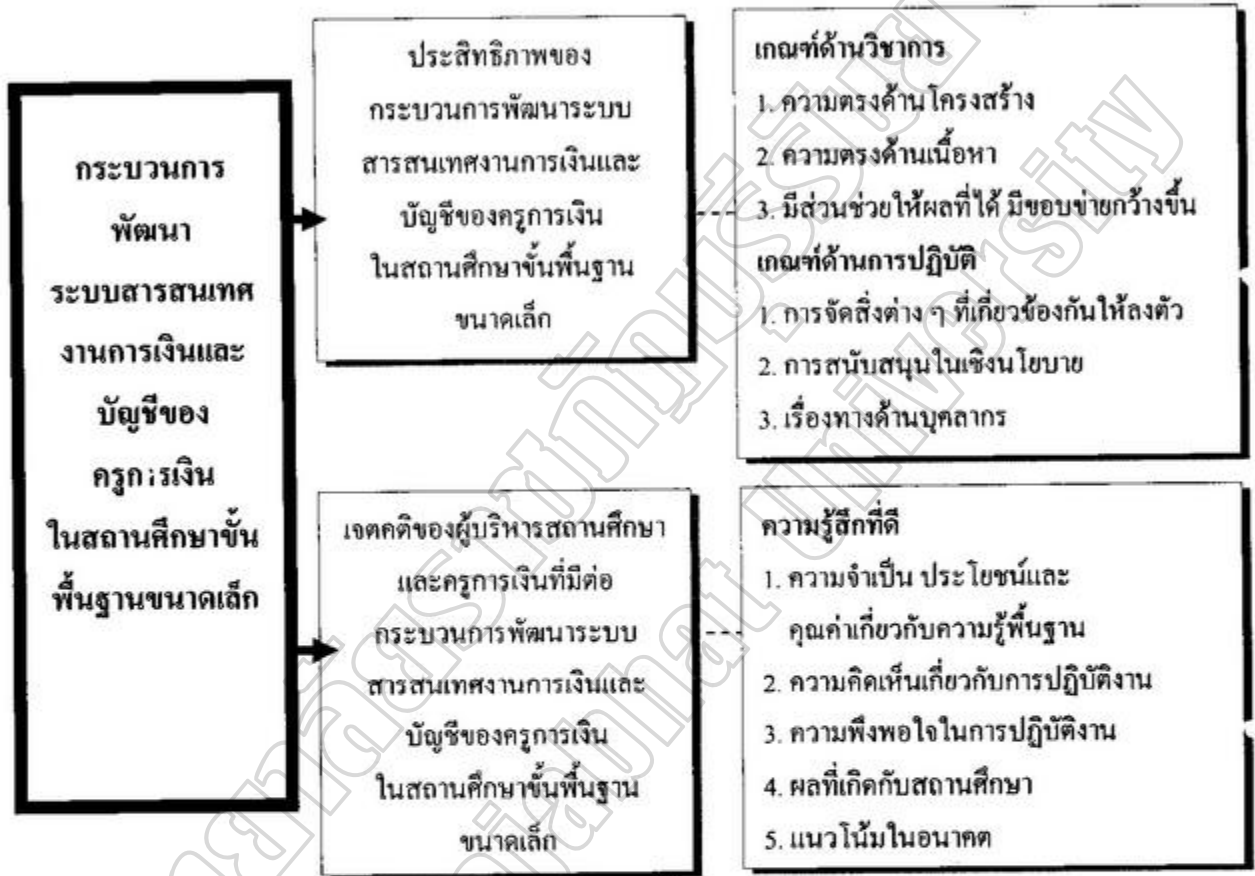
จากการสังเคราะห์เอกสาร และศึกษาแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็นภาพประกอบ 2.9

ภาพประกอบ 2.9 แนวทางในการดำเนินการวิจัยกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ได้กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

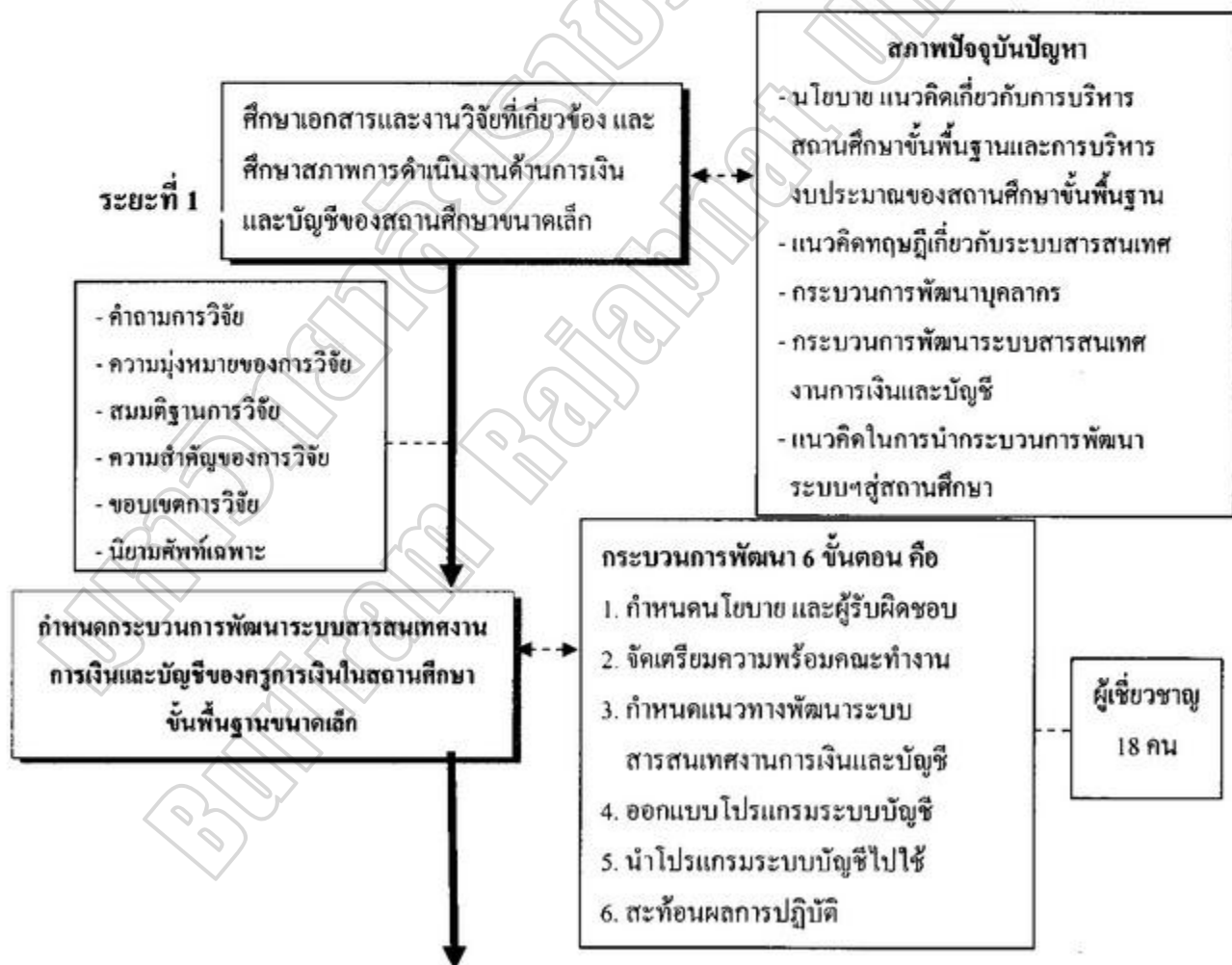

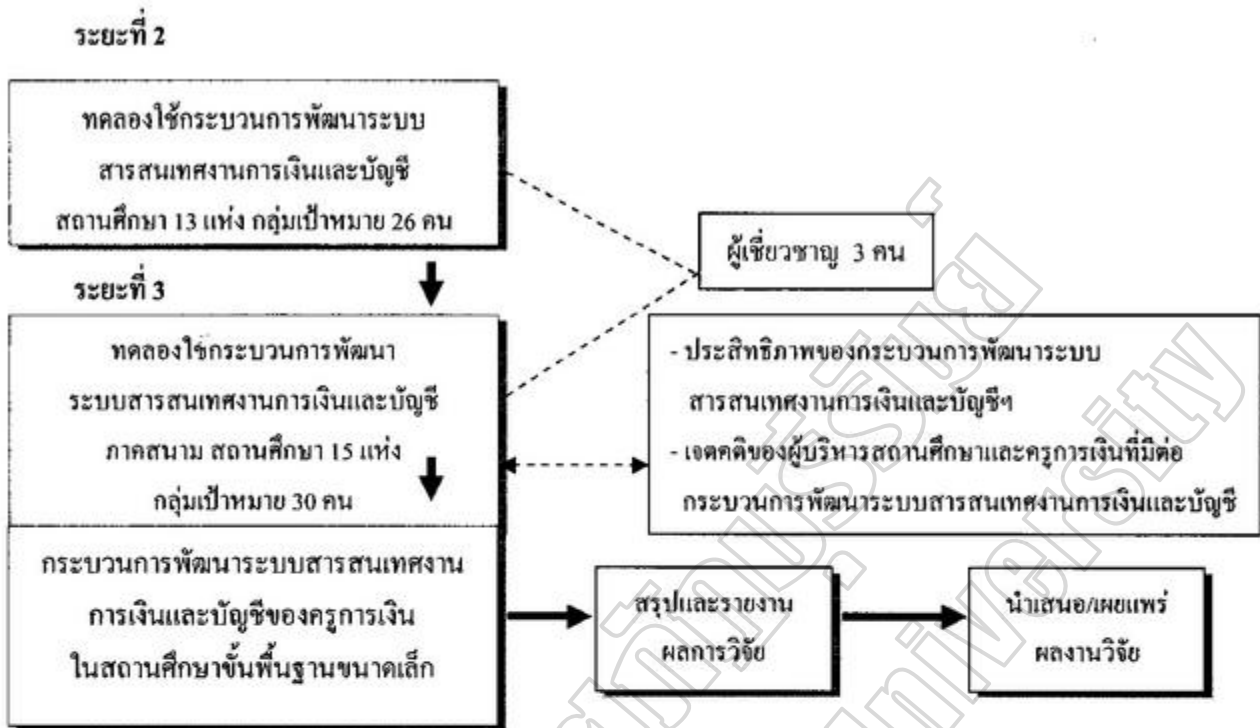
ภาพประกอบ 2.10 กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของ ครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และ 3) เพื่อศึกษาเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็กการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังภาพประกอบต่อไปนี้

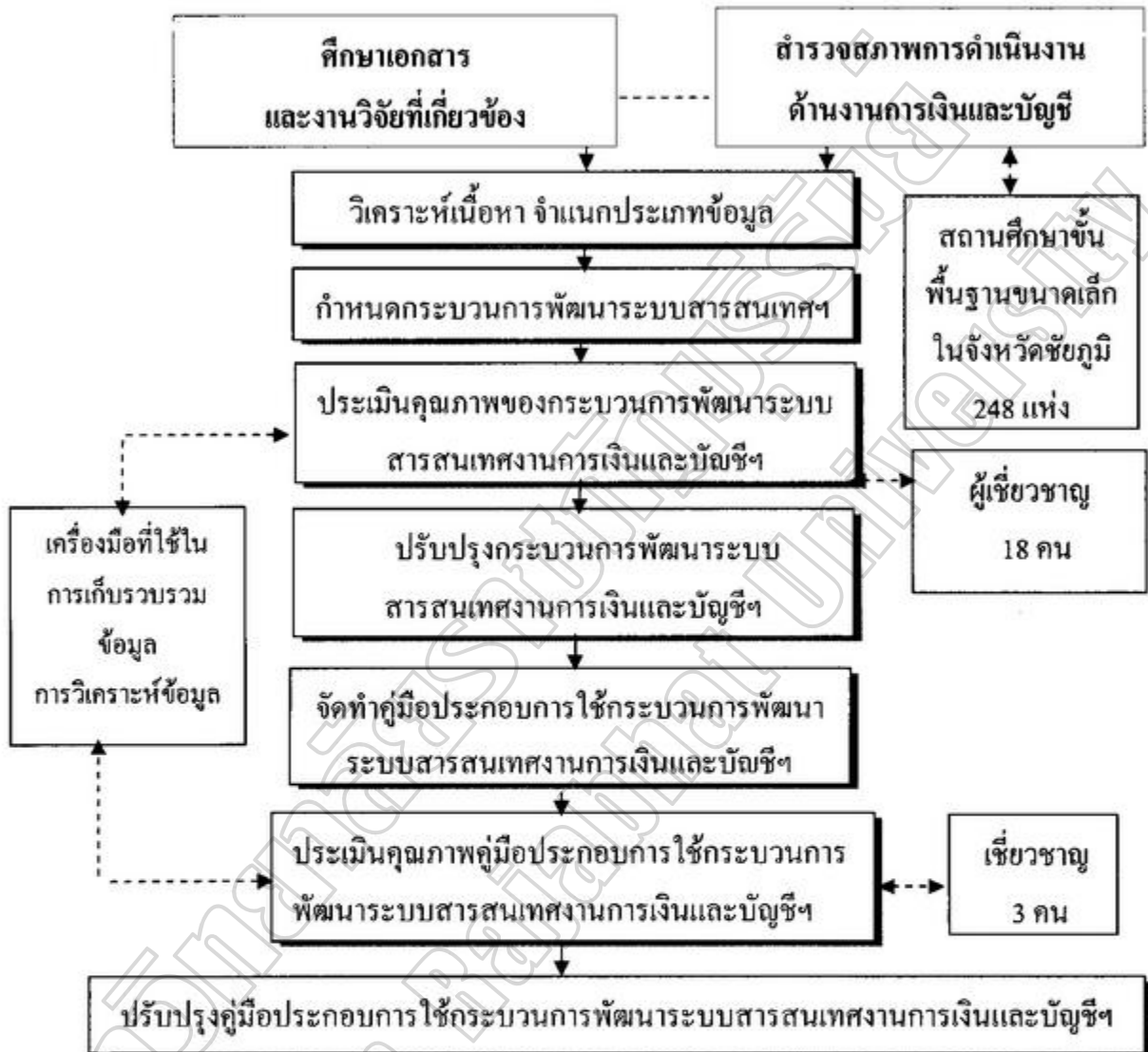

ภาพประกอบ 3.1 แนวทางการดำเนินงานวิจัยกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
การวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3.2 การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ในการวิจัยระยะที่ 1 การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และจัดทำคู่มือประกอบการใช้ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และแนวดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับทิศทางการจัดการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จาก 2 แนวทาง ได้แก่ 1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 2) การสำรวจสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 3 เขต รวม 248 แห่ง ระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงกันยายน 2554

ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบสอบถามเพื่อสำรวจสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิ ในเดือนพฤศจิกายน 2554 ทั้ง 3 เขต รวม 248 แห่ง โดยกำหนดข้อคำถามแบ่งระดับการปฏิบัติเป็น 2 ทางเลือก คือ ทำ หรือ ไม่ทำ รายละเอียดข้อคำถามมีดังนี้

ความสำเร็จของการควบคุมทางการเงินและบัญชี

- 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษาของ โรงเรียน มีเพียงพอ
- 2) ผู้ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียน ปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียนเพียงอย่างเดียว
- 3) ผู้ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียน จบการศึกษาด้านการเงิน/บัญชี โดยตรง
- 4) มีคำสั่งมอบหมายงานให้ปฏิบัติหน้าที่ครูการเงิน
- 5) การรับเงินทุกรายการ ทั้งที่รับเป็นเงินสด เช็ค รับ โอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร มีหลักฐานแสดงการรับเงินตามที่กระทรวงการคลังกำหนด
- 6) การจ่ายเงิน มีหลักฐานการจ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลังกำหนด
- 7) หลักฐานขอเบิกเงิน ได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ
- 8) สถานศึกษามีการตรวจสอบการรับจ่ายเงินประจำวัน ตามระเบียบ
- 9) บันทึกรายการบัญชีถูกต้อง สามารถควบคุมเงินของสถานศึกษาได้
- 10) บันทึกบัญชีด้วยระบบมือ
- 11) บันทึกบัญชีด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
- 12) บันทึกบัญชีเป็นปัจจุบัน
- 13) จัดทำรายงานการเงินถูกต้อง ครบถ้วนตามระเบียบกำหนด และส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามระยะเวลาที่ระเบียบกำหนด

14) จัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันสม่ำเสมอ เป็นปัจจุบันจัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันสม่ำเสมอ เป็นปัจจุบัน

- 15) เงินคงเหลือตามรายงานเงินคงเหลือประจำวัน มีอยู่จริงตรงกับบัญชี
- 16) วงเงินเก็บรักษาไม่เกินอำนาจการเก็บรักษาของสถานศึกษา
- 17) เก็บรักษาเงิน ไม่เกินระยะเวลาตามระเบียบกำหนด

1.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ แนวดำเนินการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และข้อมูลจากการสำรวจสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี สอบถามผู้บริหารสถานศึกษา และครูการเงินของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในจังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 3 เขต รวม 248 แห่ง ในช่วงเดือน สิงหาคม – กันยายน 2554

1.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้ง 2 แนวทาง โดยการประมวลข้อมูล และจำแนกประเภทข้อมูล (Typology Analysis) จากข้อมูลที่มีความหลากหลาย โดย 1) วิเคราะห์กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 2) วิเคราะห์กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ได้จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี แล้วกำหนดเป็นกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นแบบปลายเปิด จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการประมวลคำตอบ จำแนกประเภทข้อมูล (Typology Analysis) จากคำตอบที่มีความหลากหลาย และหาความถี่ของข้อมูลคำตอบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ต่อไป

1.2 การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ในการกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

จากข้อมูลที่เป็นแนวคิด หลักการ และวิธีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

ขนาดเล็กที่ได้จากการศึกษาทั้ง 2 แนวทาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการประมวลข้อมูล และจำแนกประเภท ข้อมูลที่มีความหลากหลาย กำหนดเป็นกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เพื่อเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบคุณภาพต่อไป

1.2.2 การประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

1) เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้เพื่อประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ พร้อมเอกสารประกอบการประเมิน ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยกำหนด วัตถุประสงค์และประเด็นที่ต้องการประเมิน ออกแบบเครื่องมือประเมิน และเอกสารประกอบการประเมิน นำแบบประเมินและเอกสารประกอบการประเมินเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและความตรงเชิงเนื้อหา ดำเนินการปรับปรุงแบบประเมินและเอกสารประกอบการประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ ผู้เชี่ยวชาญ ได้แบบประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า มีระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อรายการต่าง ๆ เกี่ยวกับความต่อเนื่องเชื่อมโยงแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ และความสอดคล้องขององค์ ประกอบในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ 3 ระดับ ได้แก่ +1 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) 0 (ไม่แน่ใจ) และ -1 (ไม่เห็นด้วย)

เกณฑ์ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับอยู่ที่ ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น +0.5 (มีความต่อเนื่อง/มีความสอดคล้อง) (เดือนใจ เกตุษา. 2540 : 6)

ในตอนท้ายของแบบประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีช่อง “ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม” แบบปลายเปิดไว้สำหรับผู้ประเมินแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมไว้ด้วย

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย นำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และแบบประเมินคุณภาพของกระบวนการ พร้อมกับเอกสารประกอบการประเมิน เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน พิจารณาความเห็น และเก็บรวบรวมผลการประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินใน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

(รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏในภาคผนวก ก)

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย นำระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นแต่ละรายการ นำไปเทียบกับเกณฑ์ระดับความคิดเห็น ทำการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแต่ละรายการ หลังจากนั้น ได้ดำเนินการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีตามผลการประเมินคุณภาพและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วกำหนดเป็นกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่สมบูรณ์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ผู้วิจัย ได้จัดทำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 จัดทำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

จากการศึกษาแนวคิด หลักการ และวิธีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่ได้จากการศึกษาทั้ง 2 แนวทาง ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จำนวน 4 รายการ ได้แก่ 1) คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 2) โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ 3) คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วยโปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อย และ 4) คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน นำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความพอเพียงและความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ และปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาประเมินคุณภาพต่อไป

2.2 การประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

1) เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้เพื่อประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบ

สารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยกำหนดวัตถุประสงค์และประเด็น ที่ต้องการประเมิน ออกแบบเครื่องมือประเมิน นำแบบประเมินเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและความตรงเชิงเนื้อหา ดำเนินการปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ได้แบบประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของ ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า มีระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อรายการต่าง ๆ ในแบบประเมินเกี่ยวกับ ความพอเพียงของเนื้อหา และความเหมาะสมในการใช้ 3 ระดับ ได้แก่

- 3 หมายถึง มีความเพียงพอของเนื้อหาสาระ/มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระดั้มาก
- 2 หมายถึง มีความเพียงพอของเนื้อหาสาระ/มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระดั้ปานกลาง
- 1 หมายถึง มีความเพียงพอของเนื้อหาสาระ/มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระดั้น้อย

ในตอนท้ายของแบบประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มีช่อง “ความคิดเห็นเพิ่มเติม” แบบปลายเปิดไว้สำหรับผู้ประเมินแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมไว้ด้วย

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย นำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีสำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของจังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 4 รายการ และเครื่องมือวิจัยชุดที่ 2 เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาลงความเห็น และเก็บรวบรวมผลการประเมินคุณภาพของคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ ทางการเงินและบัญชีสำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของจังหวัดชัยภูมิ ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ ทางการเงินและบัญชีสำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของจังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

- 1) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก
- 2) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี
- 3) มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ไม่น้อยกว่า 5 ปี

4) เคยเป็นวิทยากรด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
(รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏในภาคผนวก ก)

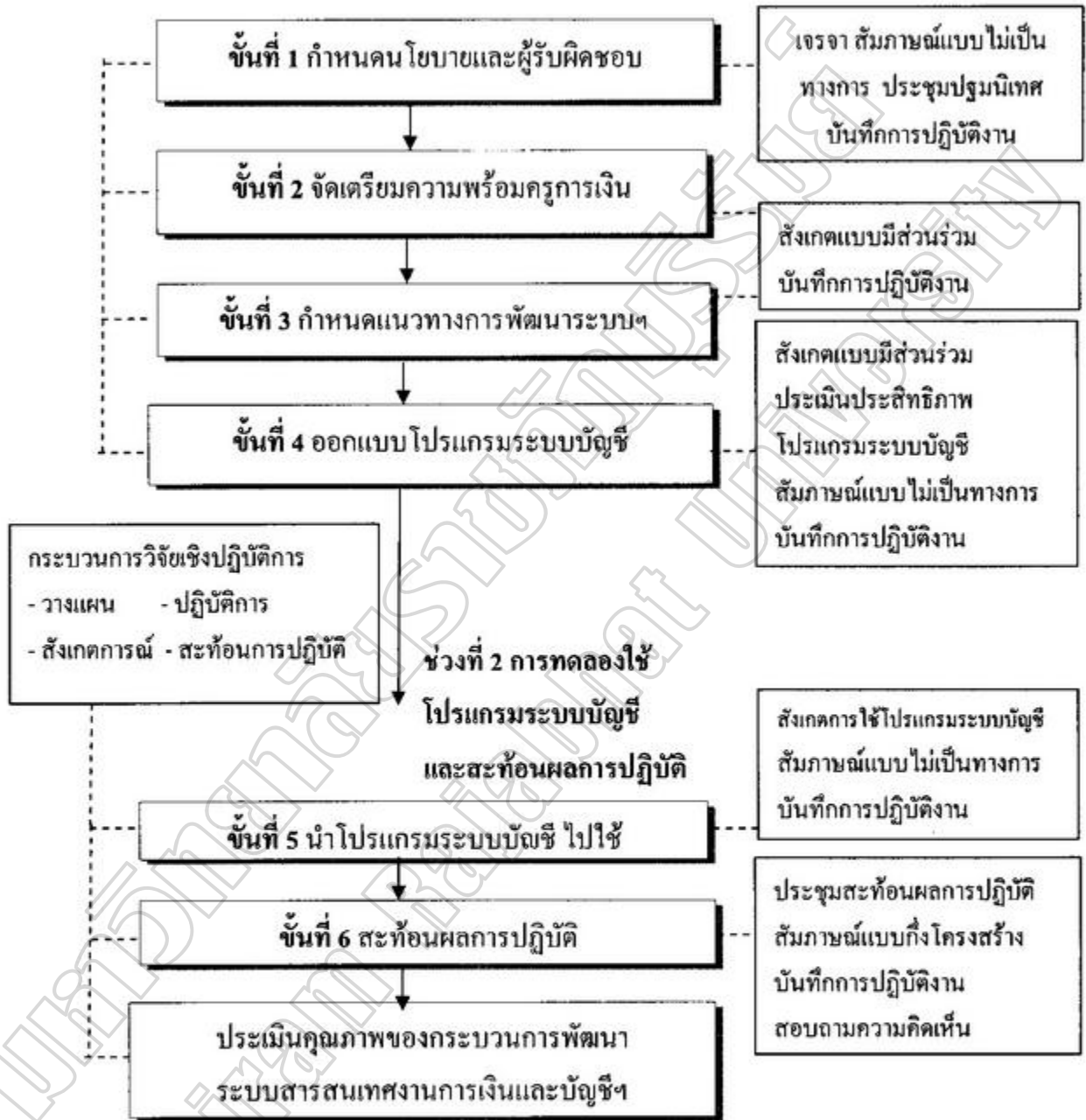
3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย นำระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้จากแบบประเมินคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มาแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นแต่ละรายการ นำไปเทียบกับเกณฑ์ระดับความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการปรับปรุงคู่มือประกอบการใช้ระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชี ทั้ง 4 รายการ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จัดทำเป็นคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กฉบับสมบูรณ์ต่อไป

การวิจัยระยะที่ 2 การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

การวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) แบ่งเป็น 2 ช่วง ตามภาพประกอบต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ การเตรียมความพร้อมครุการเงิน
การกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบฯ และการออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี

ภาพประกอบ 3.3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2

การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงิน
 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครั้นนี้ ดำเนินการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก รายละเอียด
 มีดังนี้

1. พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครั้งนี้ เนื่องจากสถานศึกษาบางแห่งไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน และสภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ผู้วิจัยจึงดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลอง ด้วยวิธีการแจ้งต่อผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อคราวประชุมประจำเดือน มีสถานศึกษาที่มีความพร้อมและผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้ความร่วมมือสมัครใจเข้าร่วม โครงการเป็นจำนวนมาก แต่ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกโดยเจาะจง ให้มีสถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในกลุ่มพื้นที่การศึกษาเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงาน และการกำกับดูแลของประธานกลุ่มพื้นที่การศึกษา ได้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในกลุ่มพื้นที่ศึกษาอำเภอคอนสาร จำนวน 13 แห่ง ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านคอนอุดม 2) โรงเรียนบ้านป่าว่าน 3) โรงเรียน บ้านหนองเชียงรอด 4) โรงเรียนบ้านโนนโจด 5) โรงเรียนบ้านโนนสง่า 6) โรงเรียนบ้านโสกมะตูม 7) โรงเรียนบ้าน โจดกลาง 8) โรงเรียนบ้านโนนคูณ 9) โรงเรียนบ้านหนองดากกล้า 10) โรงเรียน บ้าน โคคนกทา 11) โรงเรียนบ้านกุดแคน 12) โรงเรียนบ้านคงไต้ และ 13) โรงเรียนบ้านท่าศาลา

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษา 13 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 13 คน ผู้รับผิดชอบได้แก่ ครูการเงินในสถานศึกษาแห่งนั้น ๆ แห่งละ 1 คน รวมจำนวน 13 คน รวมกลุ่มเป้าหมาย 26 คน

2. วิธีดำเนินการ

ในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เข้าสู่สถานศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเจรจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน และดำเนินการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยใช้การประชุมปฐมนิเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) 4 ขั้น คือ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติการ (Action) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นสะท้อนการปฏิบัติ (Research) ในแต่ละขั้นของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ในการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) (สุภางศ์ จันทวานิช. 2551 : 19) โดยผู้วิจัยได้ร่วมปฏิบัติงานกับครูการเงินทุกขั้นตอน ให้คำแนะนำ อธิบาย ร่วมแสดงความคิดเห็น จนเกิดความคุ้นเคยและเกิดการยอมรับบทบาทของผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจดบันทึกเหตุการณ์ พฤติกรรมและความคิดเห็นต่าง ๆ ที่สังเกตได้ หรือที่ได้จาก

การซักถามกรณีที่ไม่สามารถเข้าใจได้จากการสังเกต

ครูการเงินบันทึกการสะท้อนผลการปฏิบัติทุกชั้นตอน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบไม่เป็นทางการ ทั้งก่อนทดลองนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มาใช้ ระหว่างการทดลองใช้กระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี และหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี หลังจากนั้น ได้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินที่มีต่อการใช้กระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

วิธีวิจัยระยะที่ 2 แบ่งเป็น 2 ช่วง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ช่วงที่ 1 การกำหนดนโยบาย การเตรียมความพร้อม และทดลองใช้

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

เป็นการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 1-4 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ได้แก่ 1) กำหนดนโยบายและ ผู้รับผิดชอบ 2) จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน 3) กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และ 4) ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี รายละเอียดมีดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ ดำเนินการดังนี้

(การกำหนดนโยบายสถานศึกษา การกำหนดผู้รับผิดชอบ ได้แก่ การแต่งตั้งครูการเงิน โดยการประชุมปฐมนิเทศ)

1) **ขั้นการวางแผน** ผู้วิจัย นำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พร้อมคู่มือประกอบการใช้เข้าสู่สถานศึกษา โดยการเจรจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 13 คน และครูการเงินจำนวน 13 คน เป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐาน ทราบความต้องการ แนวดำเนินการ และผลที่คาดว่าจะได้รับ และร่วมกันประชุมวางแผนปฐมนิเทศผู้เกี่ยวข้อง

2) **ขั้นปฏิบัติการ** ประชุมปฐมนิเทศผู้เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษานโยบาย แต่งตั้งครูการเงินศึกษากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีและแนวดำเนินการ และกำหนดแนวทางการดำเนินงานของครูการเงิน

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และจากบันทึกผลของคณะทำงาน

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ครูการเงิน และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์ มาอภิปราย วิเคราะห์ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการวางแผนขั้นที่ 2 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และเป็นข้อมูลในการวางแผนขั้นตอนที่ 1 ของการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน ดำเนินการดังนี้

(สร้างความตระหนัก ให้ความรู้พื้นฐาน และเตรียมทักษะพื้นฐาน โดยการประชุมปฏิบัติการ)

1) **ขั้นการวางแผน** นำข้อสรุปที่ได้จากขั้นที่ 1 มาใช้วางแผนเตรียมความพร้อมครูการเงิน ร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับความรู้ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และจัดเตรียมคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก แบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน และเตรียมการส่งเสริมทักษะพื้นฐานที่จำเป็น

2) **ขั้นปฏิบัติการ** ประชุมปฏิบัติการตามแนวทางที่กำหนดไว้ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานที่จำเป็น โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูการเงิน และผู้วิจัย

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และจากบันทึกผลของครูการเงิน

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ครูการเงิน และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นการสังเกตการณ์ มาอภิปราย วิเคราะห์ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการวางแผนขั้นที่ 3 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และเป็นข้อมูลในการวางแผนขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ดำเนินการดังนี้

(วางแผนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี โดยการประชุมปฏิบัติการ)

1) **ขั้นการวางแผน** นำข้อสรุปที่ได้จากขั้นที่ 2 มาใช้วางแผนการกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ร่วมกันกำหนดแนวดำเนินการดำเนินงาน และกำหนดองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จัดเตรียมเอกสารประกอบการดำเนินงาน คู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี พร้อมกับแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน

2) **ขั้นปฏิบัติการ** ประชุมปฏิบัติการตามกำหนดการ เพื่อทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ตามแนวทางที่ได้ร่วมกันกำหนด โดยปฏิบัติการร่วมกันระหว่างครูการเงินและผู้วิจัย

ในแต่ละองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และจากบันทึกผลการปฏิบัติงานของครูการเงิน และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 13 คน และครูการเงิน 13 คนเดิมเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ครูการเงิน และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์ มาอภิปราย วิเคราะห์ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการวางแผนขั้นที่ 4 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และเป็นข้อมูลในการวางแผนขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

ขั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี ดำเนินการดังนี้

(กำหนดรายละเอียดของโปรแกรมระบบบัญชี โดยการประชุมปฏิบัติการ)

1) **ขั้นการวางแผน** นำข้อสรุปที่ได้จากขั้นที่ 3 มาใช้ออกโปรแกรมระบบบัญชี ร่วมกันกำหนดแนวดำเนินการออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี และองค์ประกอบของโปรแกรมระบบบัญชี จัดเตรียมคู่มือประกอบการใช้โปรแกรมระบบบัญชี

2) **ขั้นปฏิบัติการ** ประชุมปฏิบัติการออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี ตามกำหนดการ

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และจากบันทึกผลการปฏิบัติงานของครูการเงิน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 13 คน และครูการเงิน 13 คนเดิมเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ และจากการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมระบบบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ครูการเงิน และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์ มาอภิปราย วิเคราะห์ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก และโปรแกรมระบบบัญชี การวางแผนขั้นที่ 5 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และเป็นข้อมูลในการวางแผนขั้นตอนที่ 4 ของการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

2.2 ช่วงที่ 2 การทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี และสะท้อนผลการปฏิบัติ

เป็นการดำเนินการในขั้นตอนที่ 5-6 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ได้แก่ 5) การนำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ และ 6) การสะท้อนผลการปฏิบัติ รายละเอียดมีดังนี้

ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ ดำเนินการดังนี้

(ศึกษาทบทวนโปรแกรมระบบบัญชี จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ประเมินผลการปฏิบัติงาน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม)

1) **ขั้นวางแผน** นำข้อสรุปที่ได้จากขั้นที่ 4 มาใช้วางแผนการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และประเมินผลการปฏิบัติงาน ร่วมกันศึกษาทบทวน ลำดับขั้นการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

2) **ขั้นปฏิบัติการ** ครูการเงิน ใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ตามโปรแกรมระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่ได้ออกแบบไว้

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 13 คน และครูการเงิน 13 คนเดิมเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 และจากบันทึกการสังเกตการใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และจากการประเมินผลการเรียนรู้ของครูการเงิน โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ครูการเงิน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้วิจัย นำข้อมูลที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์ มาอภิปราย วิเคราะห์ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการวางแผนขั้นที่ 6 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และเป็นข้อมูลในการวางแผนขั้นตอนที่ 5 ของการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

ขั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

(โดยการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน)

1) **ขั้นวางแผน** นำข้อสรุปและข้อค้นพบที่สำคัญที่ได้จากขั้นที่ 1 – ขั้นที่ 5 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มากำหนดประเด็นการสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกัน

2) **ขั้นปฏิบัติการ** ร่วมประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ตามประเด็นที่กำหนด

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครูการเงิน จำนวน 13 คนเดิมเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ และจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ผู้วิจัย นำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์ มาปรับปรุงกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก นำไปใช้ในการวางแผนการวิจัยระยะที่ 3 และวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ต่อไป

3. เครื่องมือที่ใช้

การศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษา มี 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับระดับความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี มี 2 ช่อง คือ ( ) ทำ และ ( ) ไม่ทำ ตอนที่ 3 เป็นการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม

การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในการวิจัยระยะที่ 2 มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 7 ชุด ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่ทดลองพัฒนาขึ้น โดยครูการเงิน เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดวัตถุประสงค์ และประเด็นที่ต้องการประเมิน ออกแบบเครื่องมือประเมิน นำแบบประเมินเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและความตรงเชิงเนื้อหา ดำเนินการปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ได้แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี มี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่คณะทำงานร่วมกันพัฒนาขึ้น ตามเกณฑ์ด้านวิชาการ และเกณฑ์ ด้านการปฏิบัติ ที่เป็นมาตรฐานประมาณค่า มี 3 ระดับความคิดเห็น คือ เห็นด้วย (+1) ไม่แน่ใจ (0) และไม่เห็นด้วย (-1) พร้อมกับข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามความถูกต้องเหมาะสมของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (โปรแกรมระบบบัญชี) ที่เป็นมาตรฐานประมาณค่า มี 2 ทางเลือก คือ ถูกต้องเหมาะสม และควรปรับปรุงพร้อมกับแนวทางแก้ไขปรับปรุง และตอนที่ 3 เป็นการสอบถามแบบปลายเปิด สำหรับผู้ประเมินแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

ชุดที่ 2 แบบบันทึกการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน โดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้โปรแกรมระบบบัญชี ในการปฏิบัติงาน และยืนยันผลการปฏิบัติงานของครูการเงินจากการใช้โปรแกรมระบบบัญชี ในการใช้ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่กำหนดไว้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดย กำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นที่ต้องการสังเกต ออกแบบบันทึกการสังเกต นำแบบบันทึกการสังเกตเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและความตรงเชิงเนื้อหา ดำเนินการปรับปรุงแบบบันทึกการสังเกตตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ

ได้แบบบันทึกการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่ประกอบด้วย สภาพ โดยทั่วไปของครุการเงิน เครื่องคอมพิวเตอร์ การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี การใช้โปรแกรมระบบบัญชี บรรยากาศการประชุมเชิงปฏิบัติการ จุดเด่นที่ปรากฏ ปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ข้อสังเกตอื่น ๆ และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครุการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดย กำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ ออกแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครุการเงิน นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง ความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ ดำเนินการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครุการเงินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 4 ชุด ดังนี้

(1) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครุการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง ช่วงที่ 1 ก่อนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มี 5 หัวข้อ ดังนี้ 1) ความสำคัญและประโยชน์ของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 2) ความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 3) ข้อมูลเดิมของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง 4) แนวดำเนินการ และ 5) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

(2) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครุการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง ช่วงที่ 2 ระหว่างการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เพื่อตรวจสอบและยืนยันการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มี 5 หัวข้อ ดังนี้ 1) ความรู้พื้นฐาน/ทักษะพื้นฐาน 2) การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 3) จุดเด่น 4) ปัญหา สาเหตุ และการแก้ไข และ 5) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

(3) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครุการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง ช่วงที่ 3 ระหว่างการใช้โปรแกรมระบบบัญชี เพื่อตรวจสอบและยืนยันประสิทธิภาพการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี มี 5 หัวข้อ ดังนี้ 1) การเตรียมการ 2) การใช้โปรแกรมระบบบัญชี 3) จุดเด่น 4) ปัญหา สาเหตุ และการแก้ไข และ 5) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

(4) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครุการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง ช่วงที่ 4 หลังการใช้โปรแกรมระบบบัญชี เพื่อตรวจสอบและยืนยันประสิทธิภาพ การสะท้อนผลการปฏิบัติในภาพรวมและเจตคติที่มีต่อระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มี 3 หัวข้อ ดังนี้ 1) การสะท้อนผลการปฏิบัติ 2) แนวโน้มในอนาคต และ 3) ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

ชุดที่ 4 แบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน ใช้เพื่อให้ครูการเงินบันทึกการปฏิบัติงาน และสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างอิสระในแต่ละช่วงของการดำเนินงานตามกระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดย กำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นที่ต้องการบันทึก ออกแบบแบบบันทึกการปฏิบัติงาน นำแบบบันทึกการปฏิบัติงานเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและความตรงเชิงเนื้อหา ดำเนินการปรับปรุงแบบบันทึกการปฏิบัติงานตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ได้แบบบันทึกการปฏิบัติงานของคณะทำงาน ที่ประกอบด้วย 3 รายการคือ 1) วัน เดือน ปี ที่ปฏิบัติ 2) รายการปฏิบัติ และ 3) สะท้อนผลการปฏิบัติ

ชุดที่ 5 แบบประเมินผลการเรียนรู้ของครูการเงินใช้เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลการเรียนรู้ของครูการเงินที่จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดประเด็นที่ต้องการประเมิน ออกแบบแบบประเมิน นำแบบประเมินเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและความตรงเชิงเนื้อหา ดำเนินการปรับปรุงแบบประเมินผลการเรียนรู้ของครูการเงินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ได้แบบประเมินผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่ประกอบด้วย 5 รายการคือ 1) จำนวน (คน,ร้อยละ) 2) การวางแผนการทำงาน (2 คะแนน) 3) การปฏิบัติงาน(2 คะแนน) 4) ผลการปฏิบัติงาน (4 คะแนน) และ 5) รวมคะแนน (คะแนนเต็ม 8)

ชุดที่ 6 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อการกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ใช้เพื่อตรวจสอบเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ภายหลังจากดำเนินการเสร็จสิ้นลง มี 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผลที่เกิดกับสถานศึกษา และแนวโน้มในอนาคต เป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับความคิดเห็น ได้แก่ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และ น้อยที่สุด (1) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับ ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี คณะทำงาน การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีและโปรแกรมระบบบัญชี (การประชุมปฏิบัติการ) การใช้โปรแกรมระบบบัญชี ผลที่ได้รับ ปัญหา/สาเหตุ/แนวทางแก้ไข และความคิดเห็นอื่น ๆ

ชุดที่ 7 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ใช้เพื่อตรวจสอบเจตคติของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีภายหลังจากดำเนินการเสร็จสิ้นลง มี 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความจำเป็น ประโยชน์และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้

พื้นฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผลที่เกิดกับสถานศึกษา ในการวางแผนงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และแนวโน้มในอนาคต เป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับความคิดเห็น ได้แก่ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และ น้อยที่สุด (1) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับ ความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีและ โปรแกรมระบบบัญชี (การประชุมปฏิบัติการ) การใช้โปรแกรมระบบบัญชี ผลที่ได้รับ ปัญหา/สาเหตุ/แนวทางแก้ไข และความคิดเห็นอื่น ๆ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบยืนยันข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง (สุภางค์ จันทวานิช, 2540 : 12) โดยตรวจสอบแบบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากการสังเกต การแสดงความคิดเห็น และการสะท้อนผลการปฏิบัติ ที่มีทั้งผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการเงิน และผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายวิธีในเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การบันทึกการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสอบถามความคิดเห็น

ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 6 ขั้นตอน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และสังเกตการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน การบันทึกผลการปฏิบัติงานของครูการเงิน 13 คน การประเมินผลการเรียนรู้ของครูการเงินที่จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 13 คน และครูการเงิน 13 คน และการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 13 คน และครูการเงิน 13 คน

คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ในการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน มีดังนี้

- 1) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก
- 2) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี
- 3) มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 4) เคยเป็นวิทยากรด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
(รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏในภาคผนวก ก)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ได้จากเครื่องมือวิจัยชุดที่ 1 การพิจารณาความสำเร็จของการควบคุมทางการเงินและบัญชี ดำเนินการ โดยแจกแจงความถี่ของความคิดเห็นแต่ละรายการ แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้จากเครื่องมือวิจัยชุดที่ 2 ตอนที่ 1 : การพิจารณา ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ดำเนินการ โดยแจกแจง ความถี่ของความคิดเห็นแต่ละรายการ แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น นำค่าเฉลี่ย ของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อรายการต่าง ๆ ในแบบประเมิน มาเทียบกับเกณฑ์ ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับได้

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหาร สถานศึกษา และครูการเงิน ผู้วิจัยดำเนินการโดยการประมวลคำตอบ จำแนกประเภทข้อมูล (Typology Analysis) จากคำตอบที่มีความหลากหลาย และหาความถี่ของข้อมูลคำตอบ

การวิเคราะห์ความถูกต้องเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชี ที่ได้จากเครื่องมือวิจัยชุดที่ 2 ตอนที่ 2 : การพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของ กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ดำเนินการ โดยแจกแจงความถี่ของ ความคิดเห็น แล้วนำความถี่ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรายการต่าง ๆ ในแบบประเมิน มาเทียบกับเกณฑ์ระดับการยอมรับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ที่ได้จากเครื่องมือวิจัยชุดที่ 6 และชุดที่ 7 ดำเนินการ โดยการแจกแจงความถี่ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ของระดับความคิดเห็นต่อรายการต่าง ๆ ในแบบประเมิน และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา และครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบ สารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าที่ได้จากเครื่องมือวิจัยชุดที่ 7 ดำเนินการ โดยแจกแจงความถี่ แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็น นำค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อรายการต่าง ๆ ในแบบประเมินมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2547 : 16)

- 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

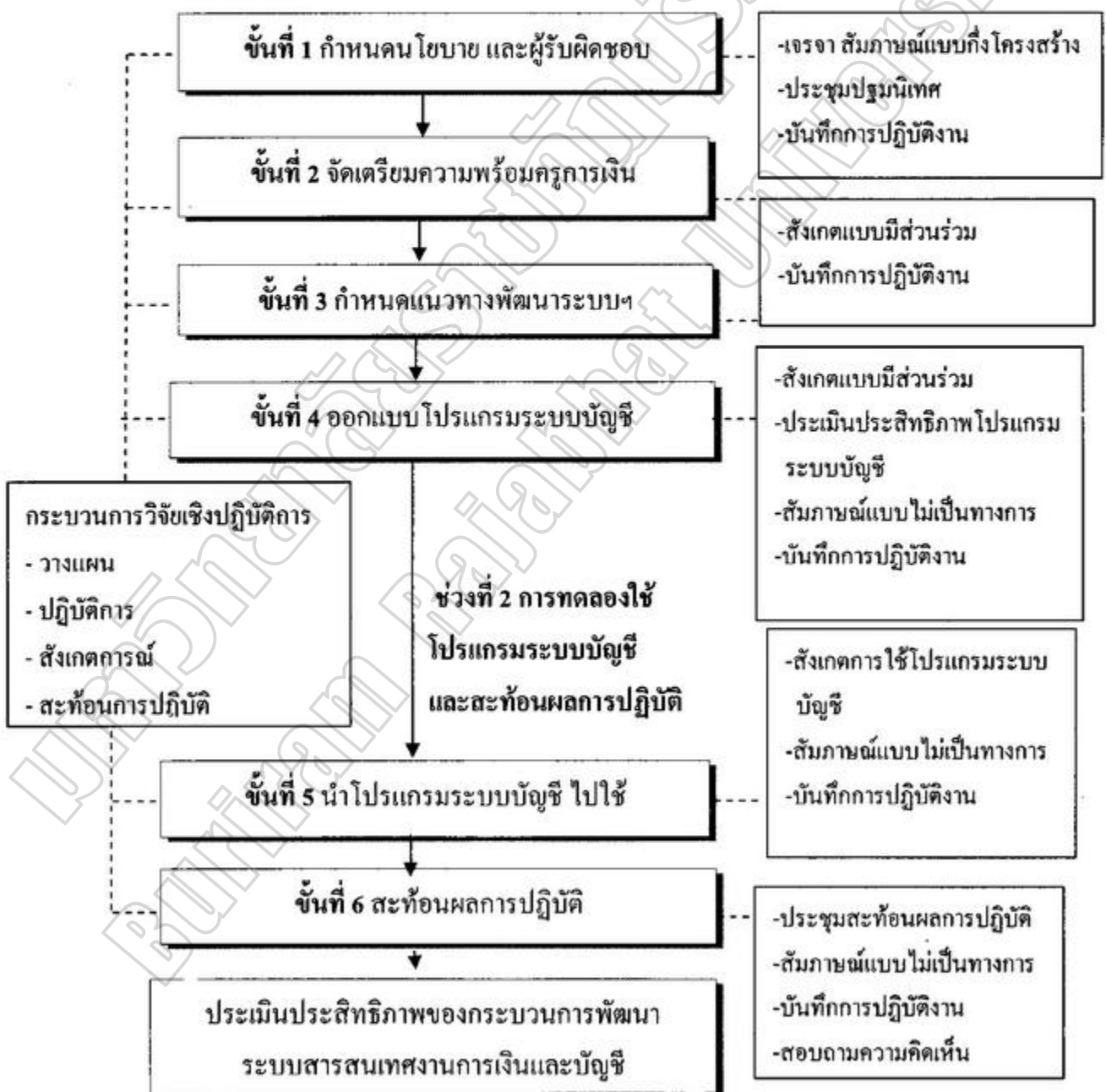
การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นแบบปลายเปิดของผู้เชี่ยวชาญ
ผู้บริหารสถานศึกษา และครูการเงิน จากแบบประเมินชุดต่าง ๆ ผู้วิจัยดำเนินการโดยการประมวล
คำตอบ จำแนกประเภทข้อมูล (Typology Analysis) จากคำตอบที่มีความหลากหลาย และหาความถี่
ของข้อมูลคำตอบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำมาใช้เป็นแนวทางพิจารณาปรับปรุงกระบวนการพัฒนาระบบ
สารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กต่อไป

การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

การวิจัยระยะที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามภาพประกอบต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 การกำหนดนโยบาย การเตรียมความพร้อม และพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

ภาพประกอบ 3.4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่ 3

การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครั้งนี้ ดำเนินการในสถานศึกษาขนาดเล็ก รายละเอียดมีดังนี้

3.1 พื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในการวิจัยระยะที่ 3 ดำเนินการ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิง
ปฏิบัติการ (Action Research) ได้ดำเนินการวิจัยเหมือนการวิจัยระยะที่ 2 แต่เปลี่ยนกลุ่มเป้าหมาย
ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมและผู้บริหารสถานศึกษาให้ความร่วมมือเข้าร่วม โครงการ
ได้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
ในกลุ่มพื้นที่การศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จำนวน 15 แห่ง ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านท่าขาม
ไร่เดื่อสามัคคี 2) โรงเรียนบ้านหนองแค 3) โรงเรียนบ้านหามแห โนนสังข์สามัคคี 4) โรงเรียนบ้านจมน
5) โรงเรียนบ้านห้วยยางคำ 6) โรงเรียนบ้านหลักแดนห้วยโป่งพัฒนา 7) โรงเรียนบ้านโสกเชือกนกเจ้า
พัฒนา 8) โรงเรียนบ้านแก้งตาไส 9) โรงเรียนบ้านกลาง 10) โรงเรียนบ้านฉนวน 11) โรงเรียน
บ้านโพธิ์ 12) โรงเรียนบ้านท่าคร้อ 13) โรงเรียนบ้านสระโพนทอง 14) โรงเรียนบ้านโนนหนองไฮ
และ 15) โรงเรียนบ้านโนนเห็ดโคล

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษา 15 แห่ง ๆ ละ 1 คน
รวมจำนวน 15 คน ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ครูการเงินในสถานศึกษาแห่งนั้น ๆ แห่งละ 1 คน รวมจำนวน
15 คน รวมกลุ่มเป้าหมาย 30 คน

3.2 วิธีดำเนินการ

ในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีเข้าสู่สถานศึกษา
ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเจรจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารและครูการเงิน และดำเนินการทดลองใช้
ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในการ
ดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 ผู้วิจัยใช้การประชุมปฐมนิเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสังเกตแบบมี
ส่วนร่วม และการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ในการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) (สุภางค์ จันทวานิช, 254 : 12)
โดยผู้วิจัยได้ร่วมปฏิบัติงานกับครูการเงินทุกขั้นตอน ให้คำแนะนำ อธิบาย ร่วมแสดงความคิดเห็น
จนเกิดความคุ้นเคยและเกิดการยอมรับบทบาทของผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการ เก็บรวบรวม
ข้อมูลโดยการจดบันทึกเหตุการณ์ พฤติกรรมและความคิดเห็นต่าง ๆ ที่สังเกตได้ หรือที่ได้จาก
การซักถามกรณีที่ไม่สามารถเข้าใจได้จากการสังเกต

ครูการเงินบันทึกการสะท้อนผลการปฏิบัติทุกขั้นตอน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหาร
สถานศึกษาและครูการเงินแบบไม่เป็นทางการ ทั้งก่อนทดลองนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
ทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กมาใช้ ระหว่างการทดลองใช้

ระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี และหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี หลังจากนั้น ได้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินที่มีต่อการใช้ กระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก

วิธีวิจัยระยะที่ 3 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดนโยบาย การเตรียมความพร้อม และทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

เป็นการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 1-4 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ได้แก่ 1) กำหนดนโยบายและ ผู้รับผิดชอบ 2) จัดเตรียมความพร้อมคณะทำงาน 3) กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชี และ 4) ออกแบบ โปรแกรมระบบบัญชี รายละเอียดดังนี้

3.1.1 ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ ดำเนินการดังนี้

(การกำหนดนโยบายสถานศึกษา การกำหนดผู้รับผิดชอบ ได้แก่การแต่งตั้งครูการเงิน โดยการประชุมปฐมนิเทศ)

1) **ขั้นการวางแผน** ผู้วิจัย นำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พร้อมคู่มือประกอบการใช้เข้าสู่ สถานศึกษา โดยการเจรจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน สัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 15 คน และครูการเงิน จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ เพื่อ ทราบข้อมูลพื้นฐาน ทราบความต้องการ แนวดำเนินการ และผลที่คาดว่าจะได้รับ และร่วมกันประชุม วางแผนปฐมนิเทศผู้เกี่ยวข้อง

2) **ขั้นปฏิบัติการ** ประชุมปฐมนิเทศผู้เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษานโยบาย กำหนด ผู้รับผิดชอบและคณะทำงาน ศึกษากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีและ แนวดำเนินการ และกำหนดแนวทางการดำเนินงานของครูการเงิน

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ จากบันทึกผลของครูการเงิน

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ครูการเงิน และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์ มาอภิปราย วิเคราะห์ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการ วางแผนขั้นที่ 2 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และเป็นข้อมูล ในการวางแผนขั้นตอนที่ 1 ของการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

3.1.2 ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน ดำเนินการดังนี้

(สร้างความตระหนัก ให้ความรู้พื้นฐาน และเตรียมทักษะพื้นฐาน โดยการประชุม

ปฏิบัติการ)

1) **ขั้นการวางแผน** นำข้อสรุปที่ได้จากขั้นที่ 1 มาใช้วางแผนเตรียมความพร้อมคณะทำงาน ร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับความรู้ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และจัดเตรียมคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก แบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน และเตรียมการส่งเสริมทักษะพื้นฐานที่จำเป็น

2) **ขั้นปฏิบัติการ** ประชุมปฏิบัติการตามแนวทางที่กำหนดไว้ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานที่จำเป็น โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูการเงินและผู้วิจัย

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และจากบันทึกผลของครูการเงิน

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ครูการเงิน และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นการสังเกตการณ์มาอภิปราย วิเคราะห์ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการวางแผนขั้นที่ 3 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และเป็นข้อมูลในการวางแผนขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

3.1.3 ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ดำเนินการดังนี้

(วางแผนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี โดยการประชุมปฏิบัติการ)

1) **ขั้นการวางแผน** นำข้อสรุปที่ได้จากขั้นที่ 2 มาใช้วางแผนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ร่วมกันกำหนดแนวดำเนินการออกแบบระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และกำหนดองค์ประกอบของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี จัดเตรียมเอกสารประกอบการดำเนินงาน คู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี พร้อมกับแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน

2) **ขั้นปฏิบัติการ** ประชุมปฏิบัติการตามกำหนดการ เพื่อทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ตามแนวทางที่ได้ร่วมกันกำหนด โดยปฏิบัติการร่วมกันระหว่างครูการเงินและผู้วิจัยในแต่ละองค์ประกอบของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และจากบันทึกผลการปฏิบัติงานของครูการเงิน และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 13 คน และครูการเงิน 13 คนเดิมเป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ครูการเงิน และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์มาอภิปราย วิเคราะห์ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการ

วางแผนขั้นที่ 4 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และเป็นข้อมูลในการวางแผนขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

3.1.4 ขั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี ดำเนินการดังนี้

(กำหนดรายละเอียดของโปรแกรมระบบบัญชี โดยการประชุมปฏิบัติการ)

1) **ขั้นการวางแผน** นำข้อสรุปที่ได้จากขั้นที่ 3 มาใช้ออกโปรแกรมระบบบัญชี ร่วมกันกำหนดแนวดำเนินการออกแบบ โปรแกรมระบบบัญชี และองค์ประกอบของโปรแกรมระบบบัญชี จัดเตรียมคู่มือประกอบการใช้โปรแกรมระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

2) **ขั้นปฏิบัติการ** ประชุมปฏิบัติการออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี ตามกำหนดการ

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และจากบันทึกผลการปฏิบัติงานของครูการเงิน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน และครูการเงิน 15 คนแบบกึ่ง โครงสร้าง และจากการประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ครูการเงิน และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์ มาอภิปราย วิเคราะห์ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีและ โปรแกรมระบบบัญชี การวางแผนขั้นที่ 5 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และเป็นข้อมูลในการวางแผนขั้นตอนที่ 4 ของการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี และสะท้อนผลการปฏิบัติ

เป็นการดำเนินการในขั้นตอนที่ 5-6 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ได้แก่ 5) การนำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ และ 6) การสะท้อนผลการปฏิบัติ รายละเอียดมีดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ ดำเนินการดังนี้

(ศึกษาทบทวน โปรแกรมระบบบัญชี จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ประเมินผลการปฏิบัติงาน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม)

1) **ขั้นวางแผน** นำข้อสรุปที่ได้จากขั้นที่ 4 มาใช้วางแผนการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และประเมินผลการปฏิบัติงาน ร่วมกันศึกษาทบทวน ลำดับขั้นการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

2) **ขั้นปฏิบัติการ** คณะทำงาน/ครูการเงิน ใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ตามโปรแกรมระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่ได้ออกแบบไว้

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากบันทึกผลการปฏิบัติงานของครูการเงิน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน และครูการเงิน

15 คนเดิมแบบกึ่ง โครงสร้าง จากบันทึกการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และจากการประเมินผลการเรียนรู้ของครูการเงิน โดยผู้เชี่ยวชาญ

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ครูการเงิน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้วิจัย นำข้อมูลที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์ มาอภิปราย วิเคราะห์ และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการวางแผนขั้นที่ 6 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และเป็นข้อมูลในการวางแผนขั้นตอนที่ 5 ของการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

3.2.2 ขั้นตอนที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

(โดยการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ)

1) **ขั้นวางแผน** นำข้อสรุปและข้อค้นพบที่สำคัญที่ได้จากขั้นที่ 1 - ขั้นที่ 5 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มากำหนดประเด็นการสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกัน

2) **ขั้นปฏิบัติการ** ร่วมประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ ตามประเด็นที่กำหนด

3) **ขั้นสังเกตการณ์** ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน และครูการเงิน จำนวน 15 คนเดิมแบบกึ่ง โครงสร้าง และจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูการเงิน

4) **ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ** ผู้วิจัย นำข้อสรุปและข้อค้นพบที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์ มาปรับปรุงกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี นำไปใช้ในการวางแผนการวิจัยระยะที่ 3 และวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของจังหวัดชัยภูมิ ต่อไป

3. เครื่องมือที่ใช้

การใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในการวิจัยระยะที่ 3 มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 7 ชุด ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้เพื่อประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ทดลองพัฒนาขึ้น โดยครูการเงิน เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดวัตถุประสงค์ และประเด็นที่ต้องการประเมิน ออกแบบเครื่องมือประเมิน นำแบบประเมินเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและความตรงเชิงเนื้อหา ดำเนินการปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

วิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ได้แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่คณะทำงานร่วมกันพัฒนาขึ้น ตามเกณฑ์ด้านวิชาการ และเกณฑ์ด้านการปฏิบัติ ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 3 ระดับความคิดเห็น คือ เห็นด้วย (+1) ไม่แน่ใจ (0) และไม่เห็นด้วย (-1) พร้อมกับข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามความถูกต้องเหมาะสมของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี (โปรแกรมระบบบัญชี) ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 2 ทางเลือก คือ ถูกต้องเหมาะสม และควรปรับปรุงพร้อมกับแนวทางแก้ไขปรับปรุง และตอนที่ 3 เป็นการสอบถามแบบปลายเปิด สำหรับผู้ประเมินแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ชุดที่ 2 แบบบันทึกการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน โดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้โปรแกรมระบบบัญชี ในการปฏิบัติงาน และยืนยันผลการปฏิบัติงานของครูการเงินจากการใช้โปรแกรมระบบบัญชี ในการใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่กำหนดไว้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดย กำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นที่ต้องการสังเกต ออกแบบบันทึกการสังเกต นำแบบบันทึกการสังเกตเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและความตรงเชิงเนื้อหา ดำเนินการปรับปรุงแบบบันทึกการสังเกตตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ได้แบบบันทึกการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่ประกอบด้วย สภาพโดยทั่วไปของครูการเงิน เครื่องคอมพิวเตอร์ การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในส่วนที่เป็นข้อมูล/เอกสาร/หลักฐาน การใช้โปรแกรมระบบบัญชี บรรยากาศการทำงาน จุดเด่นที่ปรากฏ ปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ข้อสังเกตอื่น ๆ และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือชุดเดียวกันกับการวิจัยระยะที่ 2 (หัวข้อ 3.)

ชุดที่ 4 แบบบันทึกการปฏิบัติงานของคณะทำงาน เป็นเครื่องมือชุดเดียวกันกับการวิจัยระยะที่ 2 (หัวข้อ 3.)

ชุดที่ 5 แบบประเมินผลการเรียนรู้ของครูการเงิน เป็นเครื่องมือชุดเดียวกันกับการวิจัยระยะที่ 2 (หัวข้อ 3.)

ชุดที่ 6 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เป็นเครื่องมือชุดเดียวกันกับการวิจัยระยะที่ 2 (หัวข้อ 3.)

ชุดที่ 7 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงิน ต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เป็นเครื่องมือชุดเดียวกันกับการวิจัยระยะที่ 2 (หัวข้อ 3.)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบยืนยันข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง (สุภางค์ จันทวานิช. 2540 : 12) โดยตรวจสอบแบบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากการสังเกต การแสดงความคิดเห็น และการสะท้อนผลการปฏิบัติ ที่มีทั้งผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการเงิน และผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายวิธีในเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การบันทึก การสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการ และการสอบถามความคิดเห็น

ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทั้ง 6 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย ได้แก่ การประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน การบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน 15 คน การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คนเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์ครูการเงิน 15 คนเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ และการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน และครูการเงิน 15 คน

คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ในการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ของครูการเงิน มีดังนี้

- 1) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก
- 2) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี
- 3) มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 4) เคยเป็นวิทยากรด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
(รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏในภาคผนวก ก)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีโดยผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้จากเครื่องมือวิจัยชุดที่ 1 ตอนที่ 1 : การพิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ดำเนินการโดยแจกแจงความถี่ของ ความคิดเห็นแต่ละรายการ แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น นำค่าเฉลี่ยของระดับ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อรายการต่าง ๆ ในแบบประเมิน มาเทียบกับเกณฑ์ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับได้

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูการเงิน ผู้วิจัยดำเนินการ โดยการประมวลคำตอบ จำแนกประเภทข้อมูล (Typology Analysis) จากคำตอบที่มีความหลากหลาย และหาความถี่ของข้อมูลคำตอบ

การวิเคราะห์ความถูกต้องเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ที่ได้จากเครื่องมือวิจัยชุดที่ 1 ตอนที่ 2 : การพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ดำเนินการ โดยแจกแจงความถี่ของความคิดเห็น แล้วนำความถี่ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรายการต่าง ๆ ในแบบประเมิน มาเทียบกับเกณฑ์ระดับการยอมรับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าที่ได้จากเครื่องมือวิจัยชุดที่ 5 และชุดที่ 6 ดำเนินการ โดยแจกแจงความถี่ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อรายการต่าง ๆ ในแบบประเมิน และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา และครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าที่ได้จากเครื่องมือวิจัยชุดที่ 7 ดำเนินการ โดยแจกแจงความถี่ แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็น นำค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อรายการต่าง ๆ ในแบบประเมิน มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูการเงินที่ยอมรับได้ โดยระดับความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินต่อรายการต่าง ๆ ในแบบประเมิน มีความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2547)

- 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
- 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
- 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นแบบปลายเปิดของผู้เชี่ยวชาญผู้บริหารสถานศึกษา และครูการเงิน จากแบบประเมินชุดต่าง ๆ ผู้วิจัยดำเนินการ โดยการประมวลคำตอบ จำแนกประเภทข้อมูล (Typology Analysis) จากคำตอบที่มีความหลากหลาย และหาความถี่ของข้อมูลคำตอบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำมาใช้เป็นแนวทางพิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กครั้งนี้ เสนอตามความมุ่งหมายของการวิจัย การเสนอเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ผลการกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ระยะที่ 2 ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กภาคสนาม ผลการวิจัยมีดังนี้

ผลการวิจัยระยะที่ 1 การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

1. ผลการกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี ตามรายละเอียดดังนี้

1.1 จากการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อมูล (Data) หรืออยู่ในรูปของข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ ซึ่งเรียกว่าสารสนเทศ (Information) โดยมีแหล่งจัดเก็บเป็นระบบมีประสิทธิภาพ สามารถเรียกใช้หรือจัดเก็บได้สะดวกรวดเร็ว สามารถค้นหาง่ายนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอนใหญ่ คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ระบบ 2) การออกแบบระบบ 3) การพัฒนาและทดสอบระบบ และ 4) การติดตั้งและประเมินผล

1.2 ผลการสังเคราะห์สภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน ที่ได้จากการสำรวจสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สรุปผลดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.1 ค่าความถี่การสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูการเงินที่มีต่อสภาพ
การดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษา

ที่	รายการประเมิน	การปฏิบัติ		
		ใช่	ไม่	ลำดับที่ ไม่ปฏิบัติ
การควบคุมทางการเงินและบัญชี				
1.	ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน มีเพียงพอ	0	248	1
2.	ผู้ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียน ปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียนเพียงอย่างเดียว	0	248	1
3.	ผู้ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียน จบการศึกษาด้าน การเงิน/บัญชีโดยตรง	0	248	1
4.	มีคำสั่งมอบหมายงานให้ปฏิบัติหน้าที่ครูการเงิน	24	224	2
5.	การรับเงินทุกรายการ ทั้งที่รับเป็นเงินสด เช็ค รับ โอนเข้าบัญชีเงินฝาก ธนาคารมีหลักฐานแสดงการรับเงินตามที่กระทรวงการคลังกำหนด	108	140	5
6.	การจ่ายเงิน มีหลักฐานการจ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลังกำหนด	201	47	6
7.	หลักฐานขอเบิกเงิน ได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ	42	206	3
8.	สถานศึกษามีการตรวจสอบการรับจ่ายเงินประจำวัน ตามระเบียบ	42	206	3
9.	บันทึกรายการบัญชีถูกต้อง สามารถควบคุมเงินของสถานศึกษาได้	42	206	3
10.	บันทึกบัญชีด้วยระบบมือ	206	42	7
11.	บันทึกบัญชีด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์	42	206	3
12.	บันทึกบัญชีเป็นปัจจุบัน	42	206	3
13.	จัดทำรายงานการเงินถูกต้อง ครบถ้วนตามระเบียบกำหนด และส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามระยะเวลาที่ระเบียบกำหนด	42	206	3
14.	จัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันสม่ำเสมอ เป็นปัจจุบัน	42	206	3
15.	เงินคงเหลือตามรายงานเงินคงเหลือประจำวัน มีอยู่จริงตรงกับบัญชี	87	161	4
16.	วงเงินเก็บรักษาไม่เกินอำนาจการเก็บรักษาของสถานศึกษา	248	0	0
17.	เก็บรักษาเงิน ไม่เกินระยะเวลาตามระเบียบกำหนด	248	0	0

จากตาราง 4.1 พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดอัตรากำลังบุคลากร ทำหน้าที่การเงินและบัญชีโดยตรง ครูการเงินไม่มีความรู้หรือไม่ได้จบการศึกษาด้านการเงินการบัญชี มาโดยตรง ไม่มีคำสั่งมอบหมายงานให้ปฏิบัติหน้าที่ครูการเงิน จักระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชีไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่เป็นปัจจุบัน กล่าวคือ การจัดทำเอกสารทะเบียนคุมเงิน ประเภทต่าง ๆ ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบัน และไม่จัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวัน ณ วันสิ้นเดือน เป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี ดังกล่าวข้างต้น เพื่อนำมากำหนด กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ขนาดเล็กให้สอดคล้องกับขนาดและสภาพบริบทของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ให้สอดคล้องกับ ระเบียบกระทรวง การคลังว่าด้วยการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การนำเงินส่งคืนคลัง และ กฎหมายอื่นที่กำหนดไว้ นำมากำหนดเป็นกระบวนการฉบับร่าง แล้วจึงออกแบบสอบถามเพื่อให้ ผู้เชี่ยวชาญ 18 คน ประเมินคุณภาพของกระบวนการ ผลการกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบ สารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ฉบับร่าง 6 ขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบาย ประกอบด้วยองค์ประกอบ

1) กำหนดนโยบายสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อม ประกอบด้วยองค์ประกอบ

1) ให้ความรู้พื้นฐาน

2) สร้างความตระหนัก

3) เตรียมทักษะพื้นฐาน

ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ประกอบด้วย องค์ประกอบ

1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และสภาพการจักระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชี และกรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี ประกอบด้วยองค์ประกอบ

1) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก

2) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน

3) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก

4) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ

- 5) ออกแบบข้อมูลหน่วยงาน
- 6) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินคงเหลือประจำวัน
- 7) ออกแบบข้อมูลการควบคุมเงินนอกงบประมาณแต่ละประเภท
- 8) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินแต่ละประเภท

ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ

- 1) จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
- 2) ประเมินผลการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ขั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ ประกอบด้วยองค์ประกอบ

- 1) สะท้อนผลการปฏิบัติงาน

1.2 ผลการประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ผลการประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

โดยผู้เชี่ยวชาญ 18 คน ใช้แบบประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณาความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

จากขั้นที่ ถึงขั้นที่	ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	ความหมาย
1-2	ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบาย และ ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อม	0.84	มีความต่อเนื่อง
2-3	ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อม และ ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศ ทางการเงินและบัญชี	0.91	มีความต่อเนื่อง
3-4	ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศ ทางการเงินและบัญชี และ ขั้นที่ 4 ออกแบบ โปรแกรมระบบบัญชี	0.73	มีความต่อเนื่อง

ตาราง 4.2 (ต่อ)

จากชั้นที่ ถึงชั้นที่	ประเด็นสำคัญ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	ความหมาย
4-5	ชั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี และ ชั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้	0.81	มีความต่อเนื่อง
5-6	ชั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ และ ชั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ	0.78	มีความต่อเนื่อง
	ค่าเฉลี่ยรวม	0.81	มีความต่อเนื่อง

จากตาราง 4.2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง 6 ขั้นตอน ของกระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีความต่อเนื่องกัน โดยตลอด (ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ที่ 0.81) และเมื่อพิจารณาความต่อเนื่องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ พบว่า มีความต่อเนื่องทุกขั้นตอน (ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ระหว่าง 0.73-0.91)

อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้นของกระบวนการ และตามองค์ประกอบในแต่ละขั้นของกระบวนการ ดังนี้

ในขั้นที่ 1 ควรปรับเป็น “กำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ” โดยผู้รับผิดชอบสามารถทำหน้าที่แทนผู้บริหารสถานศึกษาได้ (ความถี่ 1) ในขั้นที่ 2 ควรปรับเป็น “จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน” ระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ถือเป็นนโยบายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กด้วย (ความถี่ 3) การนำโปรแกรมระบบบัญชีมาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่สถานศึกษาขาดอัตรากำลังบุคลากร และครูการเงินไม่มีวุฒิทางการเงินการบัญชีโดยตรง (ความถี่ 3) และจากขั้นตอนที่ 1 ถึง 6 มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องตลอด น่าจะเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติได้ แต่ควรระมัดระวังรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนในการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้รับผิดชอบ การอำนวยความสะดวก ติดตาม และให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ (ความถี่ 2) โดยผู้วิจัยได้ปรับข้อมูลตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญตามรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 4.3 ข้อมูลตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นสำคัญ	ปรับแก้ไขเป็น
ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบาย	กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ
ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อม	จัดเตรียมความพร้อมครุการเงิน
ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชี	คงเดิม
ขั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	คงเดิม
ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้	คงเดิม
ขั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ	คงเดิม

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณาความสอดคล้องของ
องค์ประกอบในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ขั้นที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	ความหมาย
1. กำหนดนโยบาย	1) กำหนดนโยบายสถานศึกษา	0.72	สอดคล้อง
	2) กำหนดผู้รับผิดชอบ	0.77	สอดคล้อง
2. จัดเตรียมความพร้อม	1) ให้ความรู้พื้นฐาน	0.87	สอดคล้อง
	2) สร้างความตระหนัก	0.69	สอดคล้อง
	3) เตรียมทักษะพื้นฐาน	0.91	สอดคล้อง
3. กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และกรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	0.82	สอดคล้อง
4. ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	1) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก	0.78	สอดคล้อง
	2) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน	0.81	สอดคล้อง
	3) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก	0.93	สอดคล้อง
	4) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ	0.79	สอดคล้อง
	5) ออกแบบข้อมูลหน่วยงาน	0.92	สอดคล้อง
	6) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินคงเหลือประจำวัน	0.90	สอดคล้อง
	7) ออกแบบข้อมูลการควบคุมเงินนอกงบประมาณแต่ละประเภท	0.91	สอดคล้อง
	8) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินแต่ละประเภท	0.93	สอดคล้อง

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ขั้นที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	ความหมาย
5. นำโปรแกรมระบบ บัญชีไปใช้	1) จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและ บัญชี 2) ประเมินผลการจัดระบบสารสนเทศ ทางการเงินและบัญชี	0.89 0.91	สอดคล้อง สอดคล้อง
6. สะท้อนผลการปฏิบัติ	1) สะท้อนผลการปฏิบัติงาน	0.78	สอดคล้อง
	ค่าเฉลี่ยรวม	0.84	สอดคล้อง

จากตาราง 4.4 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบมีความสอดคล้องกับ
ขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทุกขั้นตอน (ค่าเฉลี่ยของ
ความคิดเห็นอยู่ที่ 0.84) และเมื่อพิจารณาความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบในแต่ละขั้นตอน
ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี พบว่า มีความสอดคล้องทุก
องค์ประกอบในแต่ละขั้นตอน (ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ระหว่าง 0.69-0.93)

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้น
ของกระบวนการ และตามองค์ประกอบในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ ดังนี้

ในขั้นที่ 1 ควรปรับเป็น “กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ” (ความถี่ 1) องค์ประกอบ
“กำหนดผู้รับผิดชอบ” ควรปรับเป็น “แต่งตั้งบุคลากรเงิน” (ความถี่ 3)

ในขั้นที่ 2 ควรปรับเป็น “จัดเตรียมความพร้อมบุคลากรเงิน” (ความถี่ 1) องค์ประกอบ
“สร้างความตระหนัก” ควรมาก่อน “ให้ความรู้พื้นฐาน” (ความถี่ 2) ในการปฏิบัติ ควรเน้น
การสร้างความตระหนักให้มาก เพราะอาจเป็นเรื่องใหม่สำหรับบุคลากรเงินส่วนใหญ่ (ความถี่ 3) ความรู้
พื้นฐานและแนวทางในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ควรจัดทำเอกสารประกอบไว้
ต่างหากและหรืออาจทำคู่มือปฏิบัติงานให้กับผู้รับผิดชอบไว้ด้วย (ความถี่ 5) การให้ความรู้พื้นฐาน
และทักษะพื้นฐาน ควรอาศัยผู้รู้จากภายนอกมาช่วย หรือไปศึกษาดูงาน และควรมีการเสริมขวัญ
กำลังใจแก่บุคลากรเงิน (ความถี่ 3) สารระสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาเตรียมทักษะพื้นฐานของบุคลากรเงิน
ที่สำคัญควรเป็นเรื่องการปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ของ

กรมบัญชีกลาง และแนวทางดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน (ความถี่ 5)

ในขั้นที่ 3 ควรเพิ่มองค์ประกอบ “การศึกษาริบทของสถานศึกษา” เป็นลำดับที่ 1
(ความถี่ 2) และเพิ่มองค์ประกอบ “การวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี”
เป็นลำดับที่ 2 ก่อนศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดระบบสารสนเทศงานการเงิน
และบัญชีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ความถี่ 2) และการวิเคราะห์กรอบการบริหารงานการเงิน
และบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นลำดับที่ 4 (ความถี่ 2) ในการปฏิบัติ แนวการวัดประสิทธิภาพ
การจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีควรเน้นการประเมินผลงานตามสภาพจริง และควร
ใช้เกณฑ์การประเมิน (ความถี่ 3)

ในขั้นที่ 4 องค์ประกอบ “ข้อมูลการควบคุมเงินนอกงบประมาณแต่ละประเภท” ควรมาก่อน
“ข้อมูลการรายงานเงินคงเหลือประจำวัน” (ความถี่ 5)

ในขั้นที่ 5 ควรเพิ่มองค์ประกอบ “ศึกษาทบทวนระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี”
ก่อนจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ความถี่ 4) ในการปฏิบัติ การเสริมแรงทีมงาน
มีความจำเป็นมาก (ความถี่ 2)

ในขั้นที่ 6 การสะท้อนผลการปฏิบัติ ควรใช้การประชุมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
(ความถี่ 2) ควรมีการสะท้อนผลตั้งแต่การสร้างความตระหนัก การให้ความรู้พื้นฐาน การจัดระบบ
สารสนเทศงานการเงินและบัญชี ภายหลังเสร็จสิ้นภาระงานนี้ด้วย (ความถี่ 4)

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น ๆ อีกว่า ควรมีการบูรณาการระบบบัญชี
หน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515 เข้ามาร่วมด้วย ที่สำคัญคือ ควรจัดให้มีทะเบียนรับ-จ่ายเงินประจำวัน
เพื่อช่วยบันทึกความจำขั้นต้นให้แก่ครูการเงิน (ความถี่ 4) ข้อค้นพบหรือรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
กับองค์ประกอบย่อยทั้งหลายในแต่ละขั้น จะเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ได้จริง ควรทำ
ความเข้าใจกับครูการเงินในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย เพื่อย่นระยะเวลาในการศึกษาทำความเข้าใจ
ในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ความถี่ 1) โดยผู้วิจัยได้ปรับข้อมูลตามข้อเสนอแนะ
ของผู้เชี่ยวชาญตามรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 4.5 ข้อมูลตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่	การปรับแก้ไข	องค์ประกอบ	การปรับแก้ไข
1. กำหนดนโยบาย	กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ	1) กำหนดนโยบายสถานศึกษา 2) กำหนดผู้รับผิดชอบ	1) คงเดิม 2) แต่งตั้งครูการเงิน
2. จัดเตรียมความพร้อม	จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน	1) ให้ความรู้พื้นฐาน 2) สร้างความตระหนัก 3) เตรียมทักษะพื้นฐาน	1) สร้างความตระหนัก 2) ให้ความรู้พื้นฐาน 3) เตรียมทักษะพื้นฐาน
3. กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี	คงเดิม	1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของสถานศึกษา และกรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	1) การศึกษาบริบทของสถานศึกษา 2) การวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี 3) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การวิเคราะห์กรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) กำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี
4. ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	คงเดิม	1) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก 2) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน 3) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก	1) กำหนดรูปแบบทะเบียนรับ-จ่ายเงินประจำวัน 2) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก 3) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ขั้นที่	การปรับแก้ไข	องค์ประกอบ	การปรับแก้ไข
		4) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมเงิน 5) ออกแบบข้อมูลหน่วยงาน 6) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินคงเหลือประจำวัน 7) ออกแบบข้อมูลการควบคุมเงินนอกงบประมาณแต่ละประเภท 8) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินแต่ละประเภท	4) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก 5) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ 6) ออกแบบข้อมูลหน่วยงาน 7) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินแต่ละประเภท 8) ออกแบบข้อมูลการควบคุมเงินนอกงบประมาณแต่ละประเภท 9) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินคงเหลือประจำวัน
5. นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้	คงเดิม	1) จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 2) ประเมินผลการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	1) ศึกษาทบทวนระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี” 2) จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี 3) ประเมินผลการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี
6. สะท้อนผลการปฏิบัติ	คงเดิม	สะท้อนผลการปฏิบัติงาน	ประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน

จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 18 คน ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ได้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่มีคุณภาพผ่านเกณฑ์ระดับการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ดังต่อไปนี้

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการการเงินในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) กำหนดนโยบายสถานศึกษา
- 2) แต่งตั้งครุการการเงิน

ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อมครุการการเงิน มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) สร้างความตระหนัก
- 2) ให้ความรู้พื้นฐาน
- 3) เตรียมทักษะพื้นฐาน

ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มี 5 องค์ประกอบ
ได้แก่

- 1) การศึกษาบริบทของสถานศึกษา
- 2) การวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
- 3) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดระบบสารสนเทศทางการเงิน

และบัญชีของสถานศึกษา

- 4) การวิเคราะห์กรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5) กำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ขั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) กำหนดรูปแบบทะเบียนรับ-จ่ายเงินประจำวัน
- 2) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก
- 3) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน
- 4) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก
- 5) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ
- 6) ออกแบบข้อมูลหน่วยงาน
- 7) ออกแบบข้อมูลการควบคุมเงินนอกงบประมาณแต่ละประเภท
- 8) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินแต่ละประเภท
- 9) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินคงเหลือประจำวัน

ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) ศึกษาทบทวนระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
- 2) จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
- 3) ประเมินผลการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ขั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ

- 1) ประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน
2. การจัดทำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ผู้วิจัย ได้จัดทำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการจัดทำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

คู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จัดทำขึ้น โดยผู้วิจัย ตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 รายการ ประกอบด้วย 1) คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 2) โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ 3) คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วยโปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อย และ 4) คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน รายละเอียดมีดังนี้

2.1.1 รายการที่ 1 คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย ดังนี้

- 1) การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) ระบบควบคุมทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) แบบฟอร์มการบันทึกบัญชี

2.1.2 รายการที่ 2 โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมระบบบัญชี ดังนี้

- 1) ที่ตั้งข้อมูล
- 2) เริ่มต้นทำงาน
- 3) การลงข้อมูลรายการรับ-จ่ายเงิน
- 4) การพิมพ์

2.1.3 รายการที่ 3 คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย ประกอบด้วย

- 1) โจทย์ตัวอย่าง และการวิเคราะห์รายการบัญชี
- 2) วิธีการบันทึกรายการบัญชี

2.1.4 รายการที่ 4 คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน ประกอบด้วย
วิธีการปฏิบัติการเบิกจ่ายเงินอุดหนุน และตัวอย่างแบบฟอร์มการเบิกจ่ายเงินอุดหนุน ดังนี้

- 1) การเบิกจ่ายค่าจ้างชั่วคราว
- 2) การเบิกจ่ายค่าตอบแทน
- 3) การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการชั่วคราว
- 4) การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการฝึกอบรม
- 5) การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการจัดงาน
- 6) การเบิกจ่าย ค่าอาหารนักเรียน
- 7) การเบิกจ่ายค่าพาหนะนักเรียน
- 8) การเบิกจ่ายค่าจ้างเหมาบริการ
- 9) การเบิกจ่ายค่าสาธารณูปโภค
- 10) การจัดซื้อ/จัดจ้าง
- 11) การเบิกจ่ายค่าปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียนและสิ่งก่อสร้าง
- 12) การยืมเงินอุดหนุน

2.2 ผลการประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน
การเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

การประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน
การเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน
ใช้แบบประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี
ของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผลการประเมินปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณภาพคู่มือประกอบ

การใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ชุดคู่มือปฏิบัติงานการเงิน และบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (รายการที่ 1)

รายการ	ระดับความพอเพียง		ระดับความเหมาะสม	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก				
1. การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.00	มาก	3.00	มาก
2. ระบบควบคุมทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.00	มาก	3.00	มาก
คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก				
3. แบบฟอร์มการบันทึกบัญชี	2.00	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	2.67	ปานกลาง	2.67	ปานกลาง

จากตาราง 4.6 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก รายการที่ 1 คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทั้งในด้าน ความพอเพียงของเนื้อหาสาระแต่ละรายการ (ค่าเฉลี่ย 2.67) และความเหมาะสมในการนำเนื้อหาสาระแต่ละรายการ ไปใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี (ค่าเฉลี่ย 2.67)

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรเปลี่ยนคำว่าแบบฟอร์มการบันทึกบัญชี เป็น “รูปแบบทะเบียนต่าง ๆ” (ความถี่ 2)

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เฉพาะรายการที่ 1 ดังนี้

คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

- (1) การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (2) ระบบควบคุมทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (3) รูปแบบทะเบียนต่าง ๆ

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณภาพคู่มือประกอบ

การใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ชุดโปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ (รายการที่ 2)

รายการ	ระดับความพอเพียง		ระดับความเหมาะสม	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์				
1. ที่ตั้งข้อมูล	2.00	ปานกลาง	2.00	ปานกลาง
2. เริ่มต้นทำงาน	2.00	ปานกลาง	2.00	ปานกลาง
3. การลงข้อมูลรายการรับ-จ่ายเงิน	3.00	มาก	3.00	มาก
4. การพิมพ์	2.00	ปานกลาง	2.00	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.25	ปานกลาง	2.25	ปานกลาง

จากตาราง 4.7 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก รายการที่ 2 โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทั้งในด้านความพอเพียงของเนื้อหาสาระแต่ละรายการ (ค่าเฉลี่ย 2.25) และความเหมาะสมในการนำเนื้อหาสาระแต่ละรายการไปใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี (ค่าเฉลี่ย 2.25)

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรปรับรายการที่ 1, 2 และ 4 เป็น 1) ที่ตั้งเพิ่ม 2) เริ่มต้นใช้งาน และ 4) การออกรายงาน (ความถี่ 2)

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เฉพาะรายการที่ 2 ดังนี้

ตาราง 4.8 ตารางแนวทางในการปรับปรุงคู่มือฯ เฉพาะรายการที่ 2

รายการ	ปรับเป็น
1. ที่ตั้งข้อมูล	(1) ที่ตั้งเพิ่ม
2. เริ่มต้นทำงาน	(2) เริ่มต้นใช้งาน
3. การลงข้อมูลรายการรับ-จ่ายเงิน	(3) คงเดิม
4. การพิมพ์	(4) การออกรายงาน

โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย

- (1) ที่ตั้งเพิ่ม
- (2) เริ่มต้นใช้งาน
- (3) การลงข้อมูลรายการรับ-จ่ายเงิน
- (4) การออกรายงาน

ตาราง 4.9 ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณภาพคู่มือประกอบ

การใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ชุดคู่มือ : กรณีศึกษา การบันทึกรายการทางบัญชีด้วยโปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ (รายการที่ 3)

รายการ	ระดับความพอเพียง		ระดับความเหมาะสม	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วยโปรแกรมระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์				
1. โจทย์ตัวอย่าง	2.00	ปานกลาง	2.00	ปานกลาง
2. การวิเคราะห์รายการบัญชี	2.00	ปานกลาง	2.00	ปานกลาง
3. วิธีการบันทึกรายการบัญชีจาก โจทย์ตัวอย่าง	2.00	ปานกลาง	2.00	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.00	ปานกลาง	2.00	ปานกลาง

จากตาราง 4.9 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก รายการที่ 3 คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วยโปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อย อิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทั้งในด้าน ความพอเพียงของเนื้อหาสาระแต่ละรายการ (ค่าเฉลี่ย 2.00) และความเหมาะสมในการนำเนื้อหาสาระแต่ละรายการไปใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี (ค่าเฉลี่ย 2.00)

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า โจทย์ตัวอย่างควร ออกแบบให้ครอบคลุมเงินทุกประเภทที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา การวิเคราะห์รายการบัญชี และบันทึกรายการให้ครบถ้วนตามโจทย์ตัวอย่าง เพื่อฝึกทักษะให้แก่ครูการเงินอย่างรอบด้าน (ความถี่ 2)

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เฉพาะรายการที่ 3 โดยออกแบบโจทย์ตัวอย่างให้ครอบคลุมเงินทุกประเภทที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา การวิเคราะห์รายการบัญชีและบันทึกรายการให้ครบถ้วนตามโจทย์ตัวอย่าง ได้แก่ ตัวอย่างการคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ประเภทบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล

ตาราง 4.10 ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณภาพคู่มือประกอบ

การใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ชุดคู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน (รายการที่ 4)

รายการ	ระดับความพอเพียง		ระดับความเหมาะสม	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
รายการที่ 4 คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน				
1. การเบิกจ่ายค่าจ้างชั่วคราว	3.00	มาก	3.00	มาก
2. การเบิกจ่ายค่าตอบแทน	3.00	มาก	3.00	มาก
3. การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการชั่วคราว	2.00	ปานกลาง	2.00	ปานกลาง
4. การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการฝึกอบรม	3.00	มาก	3.00	มาก
5. การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการจัดงาน	3.00	มาก	3.00	มาก

ตาราง 4.10 (ต่อ)

รายการ	ระดับความพอเพียง		ระดับความเหมาะสม	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
รายการที่ 4 คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน				
6. การเบิกจ่าย ค่าอาหารนักเรียน	3.00	มาก	3.00	มาก
7. การเบิกจ่ายค่าพาหนะนักเรียน	3.00	มาก	3.00	มาก
8. การเบิกจ่ายค่าจ้างเหมาบริการ	3.00	มาก	3.00	มาก
9. การเบิกจ่ายค่าสาธารณูปโภค	3.00	มาก	3.00	มาก
10. การจัดซื้อ/จัดจ้าง	3.00	มาก	3.00	มาก
11. การเบิกจ่ายค่าปรับปรุงอาคารเรียนหรือสิ่งก่อสร้าง	3.00	มาก	3.00	มาก
12. การขืมเงินอุดหนุน	3.00	มาก	3.00	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.92	ปานกลาง	2.92	ปานกลาง

จากตาราง 4.10 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก รายการที่ 4 ชุดคู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทั้งในด้าน ความพอเพียงของเนื้อหาสาระแต่ละรายการ (ค่าเฉลี่ย 2.92) และความเหมาะสมในการนำเนื้อหาสาระแต่ละรายการ ไปใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ค่าเฉลี่ย 2.92)

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรศึกษาระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเงินอุดหนุนแต่ละประเภทที่กำหนดหรือประกาศใช้ในปัจจุบัน (ความถี่ 2)

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี เฉพาะรายการที่ 4 โดยปรับปรุงข้อมูลการเบิกจ่ายเงินอุดหนุน ประเภทค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554

ผลการวิจัยระยะที่ 1 สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นตามกระบวนการ พัฒนา 6 ขั้น มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงแต่ขั้นตอนของกระบวนการ (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 0.81) ซึ่งมีความต่อเนื่องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ทุกขั้นตอน (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.73-0.91) และมีความสอดคล้องขององค์ประกอบกับขั้น

ของกระบวนการ (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 0.84) ซึ่งมีความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบ ในแต่ละชั้นของกระบวนการ (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.69-0.93)

คู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 4 รายการ ประกอบด้วย

- 1) คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
- 2) โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์
- 3) คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วย โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ และ

4) คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

(1) คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีความพอเพียงของเนื้อหาสาระแต่ละรายการ ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 2.67) มีความเหมาะสมในการนำเนื้อหาสาระแต่ละรายการไปใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 2.67)

(2) โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ มีความพอเพียงของเนื้อหาสาระแต่ละรายการในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 2.25) มีความเหมาะสมในการนำเนื้อหาสาระแต่ละรายการไปใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 2.25)

(3) คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วยโปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ มีความพอเพียงของเนื้อหาสาระแต่ละรายการในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 2.00) มีความเหมาะสมในการนำเนื้อหาสาระแต่ละรายการไปใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 2.00)

(4) คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน มีความพอเพียงของเนื้อหาสาระแต่ละรายการในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 2.92) มีความเหมาะสมในการนำเนื้อหาสาระแต่ละรายการไปใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 2.92)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ปรับปรุงกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญอีกด้วย ถือได้ว่ากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 6 ขั้นตอน และคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ทั้ง 4 รายการ มีคุณภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ต่อไป

ผลการวิจัยระยะที่ 2 การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ผลการวิจัยระยะที่ 2 เป็นการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 6 ขั้น ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานระยะที่ 1 ดำเนินการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 13 แห่ง ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านคอนอุดม 2) โรงเรียนบ้านป่าว่าน 3) โรงเรียนบ้านหนองเชียงรอด 4) โรงเรียนบ้านโนนโจด 5) โรงเรียนบ้านโนนสง่า 6) โรงเรียนบ้านโสภะคุดม 7) โรงเรียนบ้านโจดกลาง 8) โรงเรียนบ้านโนนคู 9) โรงเรียนบ้านหนองตากถ้ำ 10) โรงเรียนบ้านโคกนกทา 11) โรงเรียนบ้านกุดแคน 12) โรงเรียนบ้านคงใต้ และ 13) โรงเรียนบ้านท่าศาลา ผู้วิจัยใช้รูปแบบการเจรจาในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กเข้าสู่สถานศึกษา ใช้การประชุมปฐมนิเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการดำเนินการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดนโยบาย การเตรียมความพร้อม และทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ช่วงที่ 1 เป็นผลการทดลองใช้ขั้นที่ 1-4 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการทดลองใช้ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ ดำเนินการดังนี้ (การกำหนดนโยบายสถานศึกษา แต่งตั้งครูการเงิน โดยการประชุมปฐมนิเทศ)

ผลการกำหนดนโยบายและแต่งตั้งครูการเงินในการทดลองใช้ขั้นตอนที่ 1 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กครั้งนี้ ได้จาก 1) ผลการเจรจันาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีเข้าสู่สถานศึกษา 2) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 3) ผลการสัมภาษณ์

ครูการเงินก่อนการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 4) ผลการประชุมปฐมนิเทศ และ 5) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินก่อนการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 ผลการเจรจนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เข้าสู่สถานศึกษา

ผู้วิจัยได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ กับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และครูการเงิน โดยใช้โอกาสการออกตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนการตรวจสอบสถานศึกษาของหน่วยตรวจสอบภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ประจำปีงบประมาณ 2555 ระหว่างเดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2554 เกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เพื่อศึกษาประเด็นความสนใจในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ผลการเจรจาสรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินส่วนใหญ่เห็นความสำคัญและมีความต้องการที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี พร้อมกับการพัฒนาโปรแกรมระบบบัญชีที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา และใช้ได้จริงกับสถานศึกษา มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จำนวน 13 แห่ง จากศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร ที่สนใจและเต็มใจเข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พร้อมมอบคู่มือประกอบการใช้ไว้ให้ศึกษา ในโอกาสเดียวกันนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 13 คน และครูการเงิน 13 คน เป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เพื่อใช้ผลการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ต่อไป

1.1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 13 แห่ง จำนวน 13 คน เป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ ก่อนการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (ระหว่างเดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2554) สรุปได้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนเห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เข้าใจถึงหลักการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบควบคุมทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน

ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 13 แห่ง ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานในครั้งนี้ มอบให้ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร เป็นผู้ดำเนินการ ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร ได้กำหนดวันปฐมนิเทศผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ทั้ง 13 แห่ง ในวันที่ 20 มีนาคม

2555 และกำหนดประชุมปฏิบัติการในวันเดียวกัน ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านหนองหล่มคลองเตย อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีความพร้อมในเรื่องสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวก เอกสารประกอบการดำเนินการมอบให้ผู้วิจัยดำเนินการตามที่เห็นสมควร แจ้งให้ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 13 แห่ง อำนาจความสะดวก ทำหนังสือแต่งตั้งครูการเงิน และมอบหมายให้ครูการเงิน ของสถานศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบงานในครั้งนี้ ส่วนผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยท่านอื่น ๆ ศูนย์เครือข่าย การศึกษาอำเภอคอนสาร ยินดีต้อนรับในการเข้ามาดำเนินการ

1.1.3 ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินก่อนการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบ สารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

จากการสัมภาษณ์ครูการเงินทั้ง 13 แห่ง จำนวน 13 คน เป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีสถานศึกษาของตน ก่อนการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ระหว่างเดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2554) สรุปได้ดังนี้

ครูการเงินส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า โดยปกติสถานศึกษาที่ตนสังกัดอยู่ มีการจัดระบบ สารสนเทศงานการเงินและบัญชีด้วยระบบมือ แต่ยังไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่ใช่วันนี้ เพราะ ยังขาดความรู้และประสบการณ์ เนื่องจากมารับงานใหม่ และยังไม่คุ้นเคยกับการใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และครูการเงินส่วนน้อยให้ความเห็นว่า สถานศึกษาที่ตนสังกัดอยู่ จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปที่ซื้อ มาแต่ยังไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่ใช่วันนี้ เพราะยังขาดความรู้และประสบการณ์ เนื่องจาก มารับงานใหม่เช่นกัน และที่สำคัญ โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีเนื้อหาไม่ครอบคลุม เงินทุกประเภทที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา การจัดกระทำข้อมูลก็ยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะสูงมีราคาแพงมารองรับ โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ด้านการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ระดับสูง

เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชียุคใหม่ ครูการเงินบางคน เห็นว่าต้องการจะทดลองศึกษาทดลองปฏิบัติ บางคนเคยคิดมาก่อนว่าจะทดลองพัฒนาโปรแกรม ระบบบัญชีขึ้นมาใช้เอง บางคนเคยทดลองพัฒนาโปรแกรมระบบบัญชี แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจาก ไม่มีความรู้พื้นฐานการด้านการเงินและบัญชียุคใหม่ และถ้าสถานศึกษาจะพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีจริง ก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ครูการเงินส่วนน้อยเคยเข้ารับการอบรม เชิงปฏิบัติการครูการเงินบัญชีและพัสดุมาก่อน แต่ครูการเงินส่วนมากไม่เคยเข้ารับการอบรมเชิง ปฏิบัติการครูการเงินบัญชีและพัสดุมาเลย

แนวดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กนั้น ครูการเงินส่วนใหญ่เห็นว่า ควรดำเนินการ

ในช่วง ปลายเดือน มีนาคม 2555 เพราะเป็นช่วงที่การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (NT) ของนักเรียนเสร็จสิ้นลงแล้ว และเป็นช่วงปิดภาคเรียนพอดี ครูการเงินส่วนใหญ่เห็นว่า ควรดำเนินการในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ น่าได้ผลกว่าการอบรมโดยทั่วไป ในด้านเอกสารประกอบการดำเนินงาน ครูการเงินต้องการเอกสารด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงินและบัญชี ตัวอย่างการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี รวมถึงแบบฟอร์มหรือแนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยด้วย ครูการเงินเสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

ครูการเงินส่วนใหญ่คาดหวังว่า จะได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ แต่จะรับได้มากแค่ไหน ยังไม่แน่ใจ การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีครั้งนี้ หากทดลองแล้วได้ผลดี น่าจะขยายผลให้แก่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งอื่น ๆ ด้วย

1.1.4 ผลการประชุมปฐมนิเทศ

การประชุมปฐมนิเทศ (Orientation) ถือเป็นสิ่งจำเป็น เป็นการประชุมให้แก่บุคคลที่ได้รับการบรรจุให้เข้ามาทำงานในระยะแรก หรือบุคคลในหน่วยงานเดิมที่ได้รับมอบหมายงานใหม่ เป็นการแนะนำให้ได้ทราบเกี่ยวกับ นโยบาย วัตถุประสงค์ ประวัติความเป็นมา กฎระเบียบ แนวดำเนินงาน โครงสร้างงานผู้บริหารและสภาพโดยทั่วไปของการทำงาน เป็นการขจัดข้อสงสัยและความลังเลใจต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงานใหม่ ช่วยให้รู้จักคุ้นเคยกับหน่วยงาน เป็นประโยชน์แก่การประสานงานและการสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันดียิ่งขึ้น ช่วยให้ได้รับรู้เรื่องราวความเป็นไปของหน่วยงานหรือภารกิจใหม่ด้วยความรวดเร็วภายในระยะเวลาอันสั้น เป็นการหล่อหลอมเจตคติที่ถูกต้องของหน่วยงาน ช่วยให้เกิดความอบอุ่น ไม่รู้สึกว่าเป็นคนแปลกหรือส่วนเกินของหน่วยงาน ทำให้รู้สึกมีมั่นคง มีความเชื่อมั่นที่จะทำงานและอนาคตของงาน มีขวัญและกำลังใจในการทำงานสูงขึ้น มีความรู้สึกว่าได้มีส่วนร่วม และเกิดความเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม คุ้นเคยกับงานหรือหน่วยงาน ได้อย่างรวดเร็ว (วิจิตร อวาทกุล, 2540 : 34)

การประชุมปฐมนิเทศกำหนด โดยประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร ซึ่งนัดหมายการประชุมปฐมนิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหารของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายแห่งละ 1 คน ทั้ง 13 แห่ง ครูการเงินของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายแห่งละ 1 คน ทั้ง 13 แห่ง และผู้วิจัยอีก 1 คน ไปแล้วในการประชุมปฐมนิเทศ วันที่ 20 มีนาคม 2555 เวลา 09.00-09.30 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านหนองหล่มคลองเคบ ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงการรับเอากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มาทดลองในสถานศึกษาทั้ง 13 แห่ง ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร ได้แจ้งให้ที่ประชุมรับทราบและมอบหมายให้ผู้บริหารของสถานศึกษาทั้ง 13 แห่ง ออกหนังสือแต่งตั้งครูการเงินประจำสถานศึกษาของตน และมอบหมายให้ครูการเงินร่วมกันรับผิดชอบ

การดำเนินงานครั้งนี้ และแจ้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนอำนวยความสะดวก และเข้าร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน

ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร มอบนโยบายให้กับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้ง 13 แห่ง ให้ความร่วมมือในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และให้ถือว่าการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของโครงการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครั้งนี้ เป็นการพัฒนาระบบบริหารงบประมาณในสถานศึกษา และจะช่วยเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้นักเรียนไปด้วย

ที่ประชุมได้ร่วมกันศึกษาระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 และระบบบัญชีสำหรับหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515 ของกรมบัญชีกลาง และแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้ง 13 แห่ง จัดทำระบบบัญชีตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ส่วนแนวทางการปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 และแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินอุดหนุน สถานศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้ง 13 แห่ง ยังไม่มีคู่มือปฏิบัติงาน และยังไม่ชัดเจนวิธีการปฏิบัติ และการเบิกจ่ายเงินดังกล่าว

การประชุมปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จัดขึ้นในช่วงเวลาต่อจากการประชุมปฐมฤกษ์ ในวันที่ 20 มีนาคม 2555 เวลา 09.31-16.00 น. โดยมีครูการเงินช่วยกันดูแลอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ จัดอาหารว่างและอาหารกลางวัน สนับสนุนในการประชุมปฏิบัติการ โดยใช้เงินจากโครงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี 2555 ของสถานศึกษา ที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดตารางการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

ตาราง 4.11 ตารางการปฏิบัติงานการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กศูนย์เครือข่าย
การศึกษาอำเภอคอนสาร

วัน เวลา	รายการปฏิบัติ	สถานที่
20 มีนาคม 2555 09.00 – 16.00 น.	<ul style="list-style-type: none"> ๑ ประชุมปฐมนิเทศ ๑ จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน (ขั้นที่ 2) โดยการประชุมปฏิบัติการ <ul style="list-style-type: none"> 1) สร้างความตระหนัก 2) ให้ความรู้พื้นฐาน 3) เตรียมทักษะพื้นฐาน ๑ กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ขั้นที่ 3) 	ห้องประชุม โรงเรียน บ้านหนองหล่มคลองเตย อ. คอนสาร จ.ชัยภูมิ
21 มีนาคม 2555 09.00 – 16.00 น.	<ul style="list-style-type: none"> ๑ ออกแบบ โปรแกรมระบบบัญชี (ขั้นที่ 4) <ul style="list-style-type: none"> - ประเมินประสิทธิภาพ โปรแกรมระบบบัญชี และปรับปรุง ๑ นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ (ขั้นที่ 5) <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาทบทวน โปรแกรมระบบบัญชี - จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี 	ห้องประชุม โรงเรียน บ้านหนองหล่มคลองเตย (ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน)
22 มีนาคม 2555 09.00-16.00 น.	<ul style="list-style-type: none"> - จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ต่อ) - ประเมินผลการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ๑ ประชุมสะท้อนผล (ขั้นที่ 6) <ul style="list-style-type: none"> - ประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน 	ห้องประชุม โรงเรียน บ้านหนองหล่มคลองเตย

1.1.5 ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินก่อนการทดลองใช้กระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ภายหลังการประชุมปฐมนิเทศเสร็จสิ้นลง (ครูการเงินได้รับคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก : เอกสารหมายเลข 1-4 ไปศึกษามาแล้ว) ครูการเงินได้แสดงความคิดเห็นลงในแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน สรุปได้ดังนี้

ครูการเงินบางคนมีความเห็นว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 6 ชั้น เป็นขั้นตอนของการพัฒนาชัดเจน มีเอกสารให้ศึกษาก่อน และยังจะมีการประชุมปฏิบัติการให้แลกเปลี่ยนซักถามข้อข้องใจ น่าจะไม่มีปัญหาในการทำงาน (ความถี่ 3) การดำเนินครั้งนี้ เป็นนโยบายของสถานศึกษาที่จะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว ถึงอย่างไรก็ต้องร่วมปฏิบัติการ (ความถี่ 2) เมื่อได้รับคำแนะนำจากประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาและผู้วิจัยแล้ว จะทดลองทำดู (ความถี่ 3)

เกี่ยวกับการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครูการเงินบางคนให้ความเห็นว่า การทดลองครั้งนี้ ถือเป็นโอกาสที่จะได้พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในไปด้วย (ความถี่ 3) ไม่ค่อยมั่นใจในการทดลองใช้ เนื่องจากยังไม่มีพื้นฐานในเรื่องนี้มาก่อน (ความถี่ 2) บางคนมีความเชื่อมั่นว่าต้องทดลองทำได้ เพราะมีครูการเงินจากสถานศึกษาแห่งอื่นร่วมทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาก็สนใจและให้การสนับสนุน โดยมีผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยร่วมทำงานด้วย (ความถี่ 2)

ครูการเงินบางคนคาดการณ์ว่า แม้ว่าจะมาประชุมปฏิบัติการนอกสถานศึกษาก็ตาม แต่อาจมีงานอื่นแทรกซ้อนเข้ามาขณะทำงาน (ความถี่ 1) และมีความเห็นว่าครูที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่พัสดุ น่าจะมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมด้วย จะได้ร่วมรับรู้ และถือเป็นแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน (ความถี่ 2)

ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ชั้นที่ 1 กำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ จากการเจรจาเพื่อนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กเข้าสู่สถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง จากการประชุมปฐมนิเทศผู้เกี่ยวข้อง และจากบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน สรุปได้ดังนี้

สถานศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้ง 13 แห่ง ถือเอาหลักการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบควบคุมทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน เป็นแนวทางกำหนดนโยบาย ที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงิน

และบัญชีครั้งนี้ พบว่า สถานศึกษาทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูการเงินทุกคนเห็นความสำคัญ และมีความต้องการที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี พร้อมกับการพัฒนาโปรแกรมระบบบัญชีที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา และใช้ได้จริงกับสถานศึกษา เห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี เข้าใจถึงหลักการ บริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบควบคุมทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน และแนวทางดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน การดำเนินงานในครั้งนี มอบให้ประธานศูนย์ เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสารเป็นผู้ดำเนินการ โดยได้กำหนดวันประชุมนิเทศและประชุมปฏิบัติการ ครูการเงิน ในวันที่ 20 มีนาคม 2555 ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านหนองหล่มคลองเคอ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

โดยปกติสถานศึกษาส่วนใหญ่จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีด้วยระบบมือ แต่ยังไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่เพียงพอ เพราะยังขาดความรู้และประสบการณ์ มีสถานศึกษา ส่วนน้อยจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปที่ซื้อมา แต่ยังไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่เพียงพอ เนื่องจากโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน มีเนื้อหา ยังไม่ครอบคลุมเงินทุกประเภทที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา การจัดทำข้อมูลก็ยุ่งยาก สลับซับซ้อน ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะสูงมีราคาแพงมารองรับโปรแกรมสำเร็จรูป ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ด้านการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ระดับสูง ครูการเงิน บางคนเห็นว่าต้องการจะทดลองศึกษา ทดลองปฏิบัติ และถ้าโรงเรียนจะจัดระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีจริง ก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ และไม่เคยเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ ครูการเงินและบัญชีมาเลยคาดหวังว่าจะได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่

ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร ได้แจ้งให้ที่ประชุมรับทราบและมอบหมาย ให้ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 13 แห่ง ทำหนังสือแต่งตั้งครูการเงิน และให้ครูการเงิน เป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานครั้งนี้

การพบปะเจรจากับผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินของผู้วิจัย ช่วยให้ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูการเงิน เห็นประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และเห็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปได้ ช่วยในการตัดสินใจ รับเอากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เข้าสู่สถานศึกษาได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การประชุมปฐมนิเทศ ยังช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการเงิน และผู้วิจัยได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความต้องการ รวมทั้งการหาข้อสรุปร่วมกันได้เป็นอย่างดี สร้างความคุ้นเคยและความเป็นกันเอง มากขึ้นในการปฏิบัติงานร่วมกันต่อไป

1.2 ผลการทดลองใช้ครั้งที่ 2 จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน

(สร้างความตระหนัก ให้ความรู้พื้นฐาน และเตรียมทักษะพื้นฐาน)

ผลการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน ในการทดลองใช้ขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กครั้งนี้ ได้จาก 1) ผลการสังเกตของผู้วิจัยในการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน และ 2) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินในการจัดเตรียมความพร้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ผลการสังเกตของผู้วิจัยในการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน

ในการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงินเกี่ยวกับการสร้างความตระหนัก ให้ความรู้พื้นฐาน และการเตรียมทักษะพื้นฐานของครูการเงิน ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และได้สังเกตผลการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

ในการประชุมปฏิบัติการวันแรก (20 มีนาคม 2555 เวลา 09.31-16.00 น.) ครูการเงิน ทั้ง 13 คน ได้พบปะกับประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 13 คน และผู้วิจัยร่วมด้วย ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร ได้ย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ประโยชน์ที่สถานศึกษาจะได้รับจากการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กไปใช้ และกล่าวชื่นชมในความเสียสละอุทิศเวลาของครูการเงินที่มาร่วมพัฒนาตน และพัฒนางานครั้งนี้ ครูการเงินทุกคนมาร่วมประชุมปฏิบัติการตรงเวลา มีความตั้งใจรับฟัง และเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องมาครบทุกคน และร่วมกันรับผิดชอบจัดเตรียมสถานที่ประชุมปฏิบัติการ โสตทัศนูปกรณ์ และวัสดุอุปกรณ์ไว้ครบถ้วน

ในการศึกษาความรู้พื้นฐานและเตรียมทักษะพื้นฐานของครูการเงินที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กครั้งนี้ ครูการเงินส่วนใหญ่ได้ศึกษาเนื้อหาสาระในสื่อประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ทั้ง 4 รายการมาก่อนล่วงหน้า ที่ประชุมปฏิบัติการได้ร่วมกันศึกษาเนื้อหาสาระประกอบการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้วิจัย และครูการเงินด้วยกันอีกครั้ง ทีละเนื้อหาจนครบทุกเนื้อหาในเอกสารทั้ง 4 รายการ และร่วมกันศึกษา วิเคราะห์ตัวอย่างการบันทึกรายการบัญชีจากโจทย์ตัวอย่าง ปัญหาที่ผู้วิจัยสังเกตได้คือ มีครูการเงิน 3 คน ไม่ได้ศึกษาเนื้อหาสาระในเอกสารมาก่อน แต่มีความตั้งใจที่จะศึกษาติดตามให้ทันเพื่อนขณะร่วมกันศึกษาทบทวนในระหว่างการประชุมปฏิบัติการและการศึกษาตัวอย่างการบันทึกบัญชีจากโจทย์ตัวอย่าง ครูการเงินส่วนใหญ่ให้ความสนใจ จึงต้องใช้เวลาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น

(2) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินในการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน

จากบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินเกี่ยวกับการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้นของกระบวนการและตามองค์ประกอบในแต่ละขั้นของกระบวนการ ดังนี้ การที่ผู้วิจัยได้ทบทวนความรู้พื้นฐานที่ให้ไปศึกษามาก่อนล่วงหน้า ทำให้ครูการเงินมีความเข้าใจและเห็นความจำเป็นมากขึ้น (ความดี 6) และในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีครั้งนี้ ทำให้เข้าใจได้ว่า ระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 มีความจำเป็นและเหมาะสมกับระบบการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (ความดี 8)

ทักษะพื้นฐานมีความสำคัญมาก และเป็นประโยชน์ต่อการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีด้วย (ความดี 4) ทักษะพื้นฐานทั้ง 4 เรื่อง มีการทดลองปฏิบัติจากตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาเสนอ ทำให้เข้าใจได้ แต่เวลานำมาพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี อาจต้องได้ปรึกษากับทีมงานเพิ่มเติม และคงจะได้รับคำแนะนำจากผู้วิจัยเพิ่มเติม คงทำให้เข้าใจดีขึ้นและปฏิบัติได้ (ความดี 2)

ครูการเงินบางคนได้เสนออีกว่า ครูที่ทำหน้าที่เข้าที่พัสดุของสถานศึกษา ควรได้มีโอกาสปรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้และทักษะพื้นฐานเหล่านี้ด้วย (ความดี 4)

ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน สรุปได้ว่า ครูการเงินตระหนักถึงความจำเป็น ความสำคัญ และประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พร้อมจะให้ความร่วมมือในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในการประชุมปฏิบัติการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันตลอดเวลา ครูการเงินส่วนใหญ่มีความรู้และมีทักษะพื้นฐานเพียงพอต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีต่อไป

1.3 ผลการทดลองใช้ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (วางแผนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี โดยการประชุมปฏิบัติการ)

ผลการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ขั้นตอนที่ 3 ได้จาก 1) ผลการสังเกตการปฏิบัติงานของครูการเงิน โดยผู้วิจัย และ 2) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินในการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ผลการสังเกตการปฏิบัติงานของครูการเงินโดยผู้วิจัย

ในการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ดำเนินการ โดยการประชุมปฏิบัติการครูการเงิน ในวันที่ 20 มีนาคม 2555 (เวลา 09.31-16.00 น.) ผลการสังเกต การปฏิบัติงานของครูการเงิน โดยผู้วิจัย สรุปได้ดังนี้

ในการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ครูการเงิน ร่วมกับผู้วิจัย ใช้เวลาในการประชุมปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ครั้งนี้ ประมาณ 5.30 ชั่วโมง ได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชี และกรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อสังเกตที่ได้จากการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ของครูการเงิน พบว่า เวลาที่ใช้มากกว่าที่กำหนดไว้เดิม ได้แก่ การวิเคราะห์กรอบการบริหาร งานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการประชุมปฏิบัติการ บรรยายโดยทั่วไป เป็นกันเอง ครูการเงินและผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และปรับปรุงผลงานตลอดเวลา ประชานศูนย์ เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร เข้มเขียนการประชุมปฏิบัติงานบางช่วงเวลา ครูการเงินได้ร่วมกัน รับผิดชอบจัดเตรียมสถานที่ โสตทัศนอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้เรียบร้อย ขณะประชุมปฏิบัติการ ครูการเงินบางคนมีภาระงานเกี่ยวกับการต้องไปติดต่อเพื่อออกไปเสร็จรับเงินอุดหนุนให้แก่สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีภูมิ เขต 2 แต่กลับเข้าร่วมปฏิบัติการทุกครั้ง

(2) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินในการกำหนดแนวทางพัฒนา ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ครูการเงินได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ในแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินเกี่ยวกับการ กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้น ของกระบวนการและตามองค์ประกอบในแต่ละขั้นของกระบวนการ สรุปได้ดังนี้

ครูการเงินเห็นว่า การวิเคราะห์กรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีความจำเป็นมาก ต้องนำมาใช้ (ความดี 3) องค์ประกอบในขั้นตอนที่ 3 ของกระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มีความสลับซับซ้อนและมีรายละเอียดมาก แต่มี ความต่อเนื่องเชื่อมโยงได้ตลอดแนว (ความดี 2) ภายหลังที่ได้ปฏิบัติการกำหนดแนวทางการพัฒนา ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีแล้ว สามารถนำไปจัดระบบสารสนเทศย่อย ๆ ได้อีก ได้ลด ขั้นตอนการขัดเอกสารบางรายการลง เช่น การออกแบบการพิมพ์รายงานเงินแต่ละประเภท (ความดี 2) เป็นการทำงานที่เป็นระบบ เข้มงวดมาก ต้องติดตามและร่วมทำตลอดเวลา จึงจะทำความเข้าใจได้ ชัดเจน (ความดี 3) และครูการเงินส่วนใหญ่เอาใจใส่ ช่วยกันคิด ช่วยกันทำดีมาก ยกเว้นครูการเงิน บางคนตามไม่ทันแต่ก็มีความพยายามที่จะทำงานให้ทันเพื่อน (ความดี 2) การปฏิบัติการจำเป็นต้อง อาศัยผู้วิจัยคอยแนะนำและให้ความกระจ่างตลอดเวลา ได้ความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม มั่นใจ

ในการปฏิบัติมากขึ้น และผลงานที่ได้น่าจะได้รับการปรับปรุงไม่มากหลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว (ความถี่ 1)

ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ชั้นที่ 3 สรุปได้ว่า วิธีการประชุมปฏิบัติการ ช่วยให้การดำเนินงานของครูการเงินเป็นไปด้วยความเรียบร้อย องค์ประกอบของการกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในชั้นตอนที่ 3 ประกอบด้วย 1) ศึกษาบริบทของสถานศึกษา 2) การวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี 3) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) การวิเคราะห์กรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีได้ แต่มีบางขั้นตอนของการดำเนินงานในชั้นตอนที่ 3 จำเป็นต้องใช้เวลาครูการเงินมากขึ้น ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของสถานศึกษา และในการประชุมปฏิบัติการครั้งแรกของครูการเงินจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ คอยให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูการเงินอย่างใกล้ชิด

1.4 ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ชั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี (กำหนดรายละเอียดของโปรแกรมระบบบัญชี โดยการประชุมปฏิบัติการ)

ผลการออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ชั้นตอนที่ 4 ได้จาก 1) ผลการสังเกตการปฏิบัติงานของครูการเงิน โดยผู้วิจัย 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพ โปรแกรมระบบบัญชี 3) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี 4) ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินระหว่างการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และ 5) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินระหว่างการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ผลการสังเกตการปฏิบัติงานของครูการเงิน โดยผู้วิจัย

ในการออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี ตามแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ที่กำหนดไว้ในชั้นตอนที่ 3 นั้น ดำเนินการโดยประชุมปฏิบัติการต่อจากการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในวันที่ 21 มีนาคม 2555 (เวลา 09.00-12.00 น.) ผลการสังเกตการปฏิบัติงานของครูการเงิน โดยผู้วิจัย สรุปได้ดังนี้

ครูการเงินร่วมกับผู้วิจัย ใช้เวลาในการประชุมปฏิบัติการในชั้นตอนนี้ประมาณ 3 ชั่วโมง ครูการเงินเลือกรูปแบบและองค์ประกอบที่ผู้วิจัยเสนอไว้ในโปรแกรมระบบบัญชีที่ใช้ควบคุมเงินนอกงบประมาณที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และสภาพการจัดระบบสารสนเทศ

งานการเงินและบัญชี และกรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อสังเกตอื่น ๆ ที่ได้จากการออกแบบโปรแกรมระบบบัญชีของครูการเงิน พบว่า เวลาที่ใช้มากกว่าที่ได้กำหนดไว้เดิม ได้แก่ การรายงานเงินรายได้สถานศึกษา บรรยายากทั่วไปเป็นกันเอง ครูการเงินและผู้วิจัย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และปรับปรุงผลงานตลอดเวลา ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร เข้มเขียนการประชุมปฏิบัติการบางช่วงเวลา รวมถึงการโทรศัพท์ติดตามการดำเนินงานเป็นระยะ ครูการเงินร่วมกันรับผิดชอบจัดเตรียมสถานที่ โสตทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้เรียบร้อย ขณะประชุมปฏิบัติการ ครูการเงินบางคนมีภาระงานเกี่ยวกับการต้องไปติดต่อเพื่อออกใบเสร็จรับเงินอุดหนุนให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 แต่กลับเข้าร่วมปฏิบัติการทุกครั้ง

(2) ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชี

การประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้น โดยครูการเงินของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย 13 แห่ง ตามกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ในวันที่ 21 มีนาคม 2555 โดยใช้แบบประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินปรากฏดังนี้

ตาราง 4.12 ค่าเฉลี่ยระดับการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชีตามเกณฑ์ด้านวิชาการ

รายการ	ระดับความคิดเห็น	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
เกณฑ์ด้านวิชาการ		
1. มีความตรงเชิงโครงสร้าง	1.00	เห็นด้วย
2. มีความตรงเชิงเนื้อหา	1.00	เห็นด้วย
3. มีส่วนช่วยให้ผลที่ได้จากการใช้ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี มีขอบข่ายกว้างขึ้น	1.00	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม	1.00	เห็นด้วย

จากตาราง 4.12 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า โปรแกรมระบบบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้น โดยครูการเงิน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านวิชาการ (ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ที่ 1.00)

ตาราง 4.13 ค่าเฉลี่ยระดับการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพ โปรแกรมระบบบัญชี
ตามเกณฑ์ด้านการปฏิบัติ และเกณฑ์โดยรวม

รายการ	ระดับความคิดเห็น	
	ค่าเฉลี่ย	ความเห็น
เกณฑ์ด้านการปฏิบัติ		
1. การจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้ลงตัว		
(1) การจัดงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น สนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	1.00	เห็นด้วย
(2) การจัดให้มีระบบควบคุมทางการเงินที่รัดกุม	0.86	เห็นด้วย
(3) จำนวนสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ดำเนินการเสร็จสิ้น มีความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน	1.00	เห็นด้วย
(4) มีการจัดระบบใหม่จากที่เคยเป็นมา เนื่องจากครุการเงินอาจยังไม่เคยปฏิบัติงานด้านนี้มาก่อน หรือเคยปฏิบัติแต่เป็นการบอกต่อกันมา และยังไม่เคยผ่านการฝึกอบรมมาก่อน ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องใช้เวลาเพิ่มเติมจากปกติมาก	0.84	เห็นด้วย
เกณฑ์ด้านการปฏิบัติ		
1. การจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้ลงตัว		
(5) การกำหนดวิธีการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ได้คำนึงถึงความพยายาม ความพร้อม ความสามารถ และความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วย	1.00	เห็นด้วย
2. การสนับสนุนในเชิงนโยบายของสถานศึกษา		
(1) การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา	0.84	เห็นด้วย
(2) การให้ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่พัสดุ	0.81	เห็นด้วย
3. เรื่องทางด้านบุคลากร		
(1) ศักยภาพของครุการเงิน	0.86	เห็นด้วย
รวมด้านการปฏิบัติ	0.90	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม	0.95	เห็นด้วย

จากตาราง 4.13 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อโปรแกรมระบบบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้นโดยครูการเงิน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านการปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ที่ 0.90) และมีประสิทธิภาพโดยรวมทั้งด้านวิชาการและด้านปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ที่ 0.95)

เมื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของระบบการเงินและบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.14 ความดีของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความถูกต้องเหมาะสมของระบบการเงินและบัญชี และ โปรแกรมระบบบัญชี

รายการ	ความดีของความคิดเห็น		ความเหมาะสม
	ความถูกต้องเหมาะสม	ควรปรับปรุง	
ระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย			
1. บัญชีรับ-จ่ายเงินประจำวัน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
2. ทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
3. ทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
4. ทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
5. แบบรายงานเงินรายได้สถานศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
6. แบบสัญญาการขืมเงินอุดหนุน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
7. ทะเบียนคุมการขืมเงินอุดหนุน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
โปรแกรมระบบบัญชี (ประเภทเงินรายได้สถานศึกษา)			
1. รูปแบบการควบคุมเงินรายได้สถานศึกษาเพื่อโครงการอาหารกลางวัน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
2. รูปแบบการควบคุมเงินผลประโยชน์จากที่ราชพัสดุ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
3. รูปแบบการควบคุมเงินเบี่ยปรับจากการผิดสัญญาการศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
4. รูปแบบการควบคุมเงินเบี่ยปรับจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สิน/จ้างทำของ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม

ตาราง 4.14 (ต่อ)

รายการ	ความถี่ของความคิดเห็น		ความหมาย
	ความถูกต้อง เหมาะสม	ควรปรับปรุง	
5. รูปแบบการควบคุมเงินที่มีผู้มอบให้ โดยระบุวัตถุประสงค์ชัดเจน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
6. รูปแบบการควบคุมเงินที่มีผู้มอบให้ โดยระบุวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
7. รูปแบบการควบคุมเงินระดมทรัพยากร	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
8. รูปแบบการควบคุมเงินบำรุงการศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
9. รูปแบบการควบคุมเงินได้จาก การใช้อาคารสถานที่	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
10. รูปแบบการควบคุมเงินค่า สาธารณูปโภค (ชดเชยจากการเรียกเก็บ)	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
11. รูปแบบการควบคุมเงินค่าขายแบบรูป รายการที่จัดทำขึ้น โดยเงินรายได้ สถานศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
12. รูปแบบการควบคุมเงินค่าขาย สินทรัพย์ได้จากงบประมาณ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
13. รูปแบบการควบคุมเงินรายได้จากการ ให้บริการของสถานศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
โปรแกรมระบบบัญชี (ประเภทเงินนอก งบประมาณ)			
1. รูปแบบการควบคุมเงินกองทุนเพื่อ โครงการอาหารกลางวัน(ทุนหมุนเวียนฯ)	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
2. รูปแบบการควบคุมเงินอุดหนุนทั่วไป เพื่อโครงการอาหารกลางวัน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
3. รูปแบบการควบคุมเงินบริจาค	3	0	ถูกต้องเหมาะสม

ตาราง 4.14 (ต่อ)

รายการ	ความถี่ของความคิดเห็น		ความเหมาะสม
	ความถูกต้อง เหมาะสม	ควรปรับปรุง	
4. รูปแบบการควบคุมเงิน ภาษีหัก ณ ที่จ่าย	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
5. รูปแบบการควบคุมเงินลูกเสือ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
6. รูปแบบการควบคุมเงินเนตรนารี	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
7. รูปแบบการควบคุมเงินยุวกาชาด	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
8. รูปแบบการควบคุมเงินประกันสัญญา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
9. รูปแบบการควบคุมเงินอุดหนุนรายหัว	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
10. รูปแบบการควบคุมเงินปัจจัยพื้นฐาน นักเรียนยากจน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
11. รูปแบบการควบคุมเงินค่าเครื่องแบบ นักเรียน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
12. รูปแบบการควบคุมเงินค่าอุปกรณ์ การเรียน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
13. รูปแบบการควบคุมเงินค่าหนังสือ เรียน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
14. รูปแบบการควบคุมเงินค่ากิจกรรม วิชาการ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
15. รูปแบบการควบคุมเงินค่ากิจกรรม คุณธรรม/ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
16. รูปแบบการควบคุมเงินกิจกรรม ทัศนศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
17. รูปแบบการควบคุมเงินกิจกรรม บริการสารสนเทศ/ICT	3	0	ถูกต้องเหมาะสม

ตาราง 4.14 (ต่อ)

รายการ	ความถี่ของความคิดเห็น		ความหมาย
	ความถูกต้อง เหมาะสม	ควรปรับปรุง	
โปรแกรมระบบบัญชี (ประเภทเงินรายได้ แผ่นดิน)			
1. รูปแบบการควบคุมเงินค่าขายของเก่า ชำรุดที่ได้จากเงินงบประมาณ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
2. รูปแบบการควบคุมเงินอุดหนุนทั่วไป ที่เหลือจ่ายเกิน 2 ปีงบประมาณ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
3. รูปแบบการควบคุมดอกเบี้ยเงินฝาก ออมทรัพย์ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
4. รูปแบบการควบคุมดอกเบี้ยเงิน อุดหนุนทั่วไปเพื่อโครงการอาหาร กลางวัน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
- ค่าเฉลี่ยรวม	3	0	ถูกต้องเหมาะสม

จากตาราง 4.14 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าระบบงานการเงินและบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี ที่ทดลองพัฒนานั้น โดยครูการเงิน มีความถูกต้องเหมาะสมทุกองค์ประกอบ (ความถี่ของความคิดเห็นอยู่ที่ 3)

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบงานการเงินและบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี สรุปได้ดังนี้

โปรแกรมระบบบัญชีที่ทดลองพัฒนานั้น เป็นการเตรียมการเพื่อให้ครูการเงินได้เรียนรู้การทำงานด้านการควบคุมทางการเงินและบัญชี ครูการเงินน่าจะเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ได้ ทั้งนี้ การจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่พัสดุ หรือแม้แต่ผู้บริหารสถานศึกษาเองก็ ตาม (ความถี่ 2) เนื่องจากการอบรมครูการเงินเป็นการปฏิบัติที่มีอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปี ของสถานศึกษาทุกแห่งอยู่แล้ว จึงมีค่าใช้จ่ายสนับสนุนค่าวัสดุอุปกรณ์ ขณะดำเนินการตามความ จำเป็นได้ (ความถี่ 1)

จากการสังเกตการณ์ในขณะมีการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครูการเงินบางคนมีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ

ในบางช่วงเวลา ทำให้ความเข้าใจบางตอนไม่ต่อเนื่อง อาจมีผลต่อการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีไปทดลองใช้ด้วย (ความถี่ 1) ในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ครูการเงินควรคำนึงถึงระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง (ความถี่ 1)

โดยภาพรวมแล้ว โปรแกรมระบบบัญชีที่ทดลองพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน โดยตลอด (ความถี่ 3) และมีความเป็นไปได้ในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (ความถี่ 3)

จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับข้อควรพิจารณาในการนำ โปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ ผู้วิจัย และครูการเงินได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการเตรียมการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาต่อไป

(3) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (ขั้นที่ 3-4)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย 13 แห่ง รวม 13 คน โดยเป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง ระหว่างการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี (21 มีนาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า

1) ขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เป็นขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องโดยตลอด มีคู่มือประกอบการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำ ครูการเงินน่าจะปฏิบัติตามทีละขั้นตอนได้ครบทุกขั้นตอน ในขั้นที่ 2 (จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน) เกี่ยวกับการสร้างความตระหนัก ผู้บริหารสถานศึกษาได้เน้นย้ำให้ครูการเงิน ยึดถือประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน ในวันแรกของการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานในเอกสารประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษาและทำความเข้าใจ พร้อมทั้งร่วมแสดงความคิดเห็นกับผู้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนด้วย

2) ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผู้บริหารสถานศึกษา ได้กำชับให้ครูการเงินให้ความร่วมมือ และเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ และได้เขียนเขียนติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ ทั้งสอบถามความก้าวหน้าของการดำเนินงานจากผู้วิจัยด้วยตนเอง และทางโทรศัพท์ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความเห็นว่า “.....ต้องขอขอบคุณผู้วิจัยที่ช่วยแนะนำ เต็มเต็ม และอยู่ร่วมกับครูการเงินตลอดเวลา ครูการเงินหลายคนบอกว่า คนที่ไม่ได้ร่วมทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กคราวนี้ เป็นคนที่เสียโอกาสไปก้าวหนึ่ง โดยภาพรวมแล้วถือว่าครูการเงินรับผิดชอบร่วมกันได้ดีมาก ผลงาน

ได้ตามเป้าหมายแม้จะล่าช้าไปบ้าง แม้จะมีงานอื่น ๆ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยเหนือเข้ามาแทรกอยู่บ้าง ทำให้บางช่วงเวลาครุการเงินอยู่ไม่ครบ..... เท่าที่ได้มีส่วนร่วมและได้รับทราบเป็นระยะ ทุกคนมีความตั้งใจ อภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตลอดเวลาขณะทำงาน บรรยากาศเข้ากันเอง ได้ความรู้ ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมาก คุณจะมีการตื่นตัวมากขึ้นด้วย”

(4) ผลการสัมมนาครุการเงินระหว่างการพัฒนากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (ขั้นที่ 3-4)

จากการสัมมนาครุการเงินที่เป็นผู้รับผิดชอบ จำนวน 13 คน โดยการสัมมนาเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ ในระหว่างการพัฒนากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (21 มีนาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

ครุการเงินส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน องค์ประกอบในแต่ละขั้นตอนช่วยให้ได้แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ในทางปฏิบัติ ต้องศึกษาคู่มือควบคู่ไปด้วย และรับฟังคำอธิบายจากผู้วิจัยเพิ่มเติม จะช่วยให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น เกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน ครุการเงินมีความเห็นว่า การควบคุมเงินตามระบบควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย ทำความเข้าใจได้ยาก แม้ว่า จะได้รับคำแนะนำแล้วก็ตาม ต้องทบทวนหลายครั้ง แต่เมื่อลงมือปฏิบัติแล้ว ทำให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น และเห็นความจำเป็น เพราะเป็นระบบการควบคุมเงินที่กรมบัญชีกลางกำหนดที่ต้องนำไปใช้ ในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีต่อไป

ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ตามกระบวนการพัฒนา 6 ขั้น นั้น ครุการเงินส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ทุกองค์ประกอบในแต่ละขั้นตอน ต้องทำอย่างระมัดระวัง ทั้งในเรื่องความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาสาระต่าง ๆ และความเชื่อมโยงแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ก่อนจะได้มาแต่ละองค์ประกอบ ต้องช่วยกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรับเปลี่ยนตลอดเวลา ในขณะที่ปฏิบัติงาน ครุการเงินบางคนปฏิบัติได้ไม่สม่ำเสมอ เพราะมีงานอื่นของสถานศึกษาเข้ามาแทรก จึงอาจจะไม่เข้าใจวิธีการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน

ครุการเงินส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นไว้ว่า การทำงานครั้งนี้ ผู้วิจัยช่วยได้มากที่สุด ไม่ปล่อยให้ครุการเงินหลงทาง ให้คำแนะนำ ชี้แนวทาง ร่วมทำงานกับครุการเงินทุกครั้งอย่างเป็นกันเอง ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ และเพิ่มเติมทั้งความรู้และทักษะพื้นฐานให้กับครุการเงินได้ตลอด มีความตั้งใจจริง มองทุกอย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กันได้ทั้งหมดตลอดทุกขั้นตอน พร้อมทั้งอธิบายให้ครุการเงินเข้าใจด้วยความอดทน งานสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ผลงานน่าภูมิใจ ครุการเงินมีทักษะพื้นฐานไม่เท่ากัน ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยต้องช่วยกันอธิบาย ทำให้ต้องเพิ่มเวลาประชุมปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศ

งานการเงินและบัญชีอีก 1 ชั่วโมง (วันที่ 21 มีนาคม 2555 เลิกประชุมปฏิบัติ เวลา 17.00 น.) ครูการเงิน มีภาระงานแทรกซ้อนเข้ามาขณะประชุมปฏิบัติการ ซึ่งถือเป็นเรื่องธรรมดา ครูการเงินได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันทั้งขณะประชุมปฏิบัติการหรือนอกเวลาอย่างเต็มที่ เพราะเป็นระเบียบกฎหมายล้วน ๆ และเป็นเรื่องใหม่สำหรับการปฏิบัติของครูการเงินบางคน ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา มาเยี่ยมชมการประชุมปฏิบัติการอยู่เสมอ ทำให้มีความรู้สึกที่ดีในการทำงาน ผู้ที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กครั้งนี้ นับว่าเสียโอกาส เพราะได้เรียนรู้กระบวนการวิจัย เชิงปฏิบัติการจากการร่วมปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้มารยาทของการวิจัย และอื่น ๆ อีกมาก ถือเป็น การบูรณาการการปฏิบัติงานด้วย ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่ทดลองพัฒนาขึ้น แม้จะได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และได้ปรับปรุงแก้ไขไปแล้วก็ตาม แต่จะใช้ได้ดีเพียงใด ยังเป็นสิ่งท้าทายสำหรับครูการเงินอีกต่อไป

(5) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินระหว่างการทดลองกระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ระหว่างการประชุมปฏิบัติการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครูการเงินบางคนได้แสดงความคิดเห็น ลงในแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน ผู้วิจัยได้เสนอตามลำดับขั้น สรุปได้ดังนี้

ครูการเงินส่วนใหญ่ เอาใจใส่ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และร่วมปรึกษาหารือ ยกเว้นบางคน ตามไม่ทันแต่ก็มีความพยายามฝึกปฏิบัติจนทำได้ (ความถี่ 2) มีความมั่นใจว่าจะนำไปใช้ได้จริง เพราะ ปรับปรุงระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีร่วมกันหลายครั้ง จนเป็นที่พอใจ และยังมีผู้เชี่ยวชาญ ช่วยปรับปรุงให้อีกด้วย (ความถี่ 1) และเมื่อเห็นผลงานแล้วชื่นใจ น่าพอใจ (ความถี่ 2)

ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ขั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี สรุปได้ดังนี้

การประชุมปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง การมีคู่มือประกอบการปฏิบัติการ การมีผู้เชี่ยวชาญ และผู้วิจัยคอยให้คำปรึกษาแนะนำอย่างใกล้ชิด บรรยากาศที่เป็นกันเอง และการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ แก่ครูการเงิน ช่วยให้การทดลองออกแบบ โปรแกรมระบบบัญชีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รูปแบบ และองค์ประกอบของ โปรแกรมระบบบัญชีที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และสภาพการ จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และกรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีได้ชัดเจน แต่มี บางขั้นตอนของการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 4 จำเป็นต้องให้เวลาครูการเงินมากขึ้น ได้แก่ การรายงาน เงินรายได้สถานศึกษา

จากการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมระบบบัญชีที่ครูการเงินทดลองพัฒนาขึ้น พบว่าการจัดระบบสารสนเทศโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชีมีประสิทธิภาพโดยรวม (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 0.95) โดยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านวิชาการ (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ อยู่ที่ 1.00) และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ อยู่ที่ 0.90) นอกจากนี้ ยังมีความถูกต้องเหมาะสมทุกองค์ประกอบของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีอีกด้วย (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 3)

ที่มาของโปรแกรมระบบบัญชี ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของสถานศึกษา การวิเคราะห์กรอบการบริหารงานการเงินและบัญชี สามารถจัดทำแยกเป็นชุดไว้ต่างหาก (ใช้โปรแกรมระบบบัญชี โดยเครื่องคอมพิวเตอร์) และยังสามารถพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีต่อไปได้อีก โดยสามารถสร้างทะเบียนคุมย่อยเพิ่มขึ้นหากมีรายการทางการเงินเพิ่มขึ้น

ครูการเงินทุกคน สามารถร่วมกันปฏิบัติงาน และวางแผนการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีเป็นทีมได้ ได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการจากการลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้มารยาทของการวิจัย สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีไปใช้ในการจัดทำโปรแกรมระบบงานอื่น ๆ ได้ ทุกคนมีความพอใจ และภูมิใจในผลงานที่ได้ร่วมมือกันปฏิบัติ

2. ช่วงที่ 2 การทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี และการสะท้อนผลการปฏิบัติ

ช่วงที่ 2 เป็นผลการทดลองใช้ขั้นที่ 5-6 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ผลการทดลองใช้ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้

(ศึกษาทบทวนโปรแกรมระบบบัญชี จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และประเมินผลการปฏิบัติงาน)

ผลการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในการทดลองใช้ขั้นตอนที่ 5 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ได้จาก 1) ผลการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ 2) สรุปผลการเรียนรู้ของครูการเงิน 3) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี 4) สรุปผลการสัมภาษณ์ครูการเงินระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี และ 5) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ผลการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีโดยผู้เชี่ยวชาญ

ในการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี หรือการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ซึ่งดำเนินการในวันที่ 21 มีนาคม 2555 เวลา 13.00-16.00 น. และวันที่ 22 มีนาคม 2555

เวลา 09.00-14.00 น. โดยครูการเงินในสังกัดศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสารนั้น มีผู้เชี่ยวชาญ 3 คน อยู่ร่วมการทำงานของครูการเงินเพื่อตรวจสอบยืนยันประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศโดยใช้โปรแกรม ระบบบัญชี ที่ครูการเงินทดลองพัฒนาขึ้น และนำไปใช้จัดระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชีในสถานการณ์จริง ผลการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีโดยผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ดังนี้

สภาพโดยทั่วไปของครูการเงิน มีครูผู้สอนซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นครูการเงิน ต่อ 1 โรงเรียน ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งเจ้าหน้าที่การเงิน และเจ้าหน้าที่บัญชีด้วย ถึงแม้ว่าการปฏิบัติงานสอนตามปกติ ครูการเงินก็ยังคงต้องดำเนินงานอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่การปฏิบัติงานการเงินของสถานศึกษาก็ยังคงต้องดำเนินการต่อไปโดยไม่ให้บกพร่องเช่นกัน ครูการเงินของสถานศึกษาส่วนใหญ่สามารถจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชี ได้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน แต่ยังมีครูการเงินของสถานศึกษาส่วนน้อยไม่สามารถจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีให้ครบถ้วน และเป็นปัจจุบันได้ เนื่องจากสารประกอบการบันทึกการขายบัญชีไม่ครบถ้วน เอกสารการจัดซื้อ/ จัดจ้างบางรายการ ไม่ปรากฏลายมือชื่อของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ หรือมีแต่ไม่ครบถ้วน บางรายการไม่มีใบเสร็จรับเงินประกอบการบันทึกบัญชี และเอกสารการจ่ายเงินบางรายการ ยังไม่มีการอนุมัติการเบิกจ่ายเงินจากผู้มีอำนาจ

ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ครูการเงินทุกคนมีความตั้งใจที่จะจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ให้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ต่างก็สนุกกับโปรแกรมระบบบัญชีใหม่ที่ผู้วิจัยนำมาให้ทดลองใช้

(2) สรุปผลการเรียนรู้ของครูการเงิน

ผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่ศึกษาจากการใช้โปรแกรมระบบบัญชี และจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ของครูการเงิน ในปีงบประมาณ 2555 ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย สรุปได้ดังต่อไปนี้

คะแนนเต็ม 8 คะแนน เกณฑ์ผ่าน 4.80 หรือร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

จำนวนครูการเงินของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ทั้งหมด 13 คน จากสถานศึกษา 13 แห่ง มีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน ดังนี้

ได้ 8 คะแนน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด

ได้ 7 คะแนน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด

ได้ 6 คะแนน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด

รายละเอียดปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.15 ผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
ปีงบประมาณ 2555

จำนวน (คน, ร้อยละ)	การวางแผน การทำงาน (2)	การ ปฏิบัติงาน (2)	ผลการ ปฏิบัติงาน (4)	รวมคะแนน (เต็ม 8)
10 76.92	2	2	4	8
1 7.69	2	2	3	7
2 15.38	1	2	3	6

จากตาราง 4.15 พบว่า ครูการเงินสามารถวางแผนการทำงาน ปฏิบัติงาน และนำเสนอผลงาน ได้คะแนนเต็ม 8 คะแนน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 สามารถวางแผนการทำงาน ปฏิบัติงาน และนำเสนอผลงาน ได้คะแนน 7 คะแนน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 และสามารถวางแผนการทำงาน ปฏิบัติงาน และผลการปฏิบัติงาน ได้คะแนน 6 คะแนน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38

(3) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 13 แห่ง เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้างระหว่างการทดลองใช้ โปรแกรมระบบบัญชี (วันที่ 22 มีนาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า

- 1) ครูการเงินมีการเตรียมตัวก่อนลงมือทำงานทุกคนมากกว่าปกติ
- 2) การที่ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยอยู่ร่วมปฏิบัติงานตลอดเวลา ช่วยให้ครูการเงินมีความกระตือรือร้นขึ้นมาก ระมัดระวังในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่กำหนดไว้มากขึ้น ช่วยให้ครูการเงินได้รับคำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการแก้ปัญหาต่างๆ ในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ครูการเงินมีความชื่นชมในผู้วิจัยที่แนะนำได้ทุกกรณีเกี่ยวกับงานที่ทำให้ครูการเงินได้แนวทางที่จะนำไปใช้ต่อไปด้วย

- 3) ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้บริหารสถานศึกษาได้เข้าร่วมประชุมสะท้อนผลด้วย และผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ครูการเงินส่วนใหญ่จะตรงเวลา การเตรียมการปฏิบัติงาน และการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ แม้จะดูเป็นเรื่องธรรมดา แต่โดยปกติคนทำงานส่วนมากไม่ค่อยปฏิบัติกัน หรือทำก็ไม่สม่ำเสมอ ทั้งที่มีประโยชน์มากในการทำงานใด ๆ ก็ตาม

งานวิจัยนี้เป็นตัวอย่างได้ ในโอกาสต่อ ๆ ไปผู้บริหารสถานศึกษาจะได้นำประเด็นนี้พูดคุยให้กับครูทั้งโรงเรียนได้เห็นประโยชน์ด้วย

(4) ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

จากการสัมภาษณ์ครูการเงินที่ได้รับมอบหมายให้จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาของตน ของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้ง 13 คน สัมภาษณ์เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง ระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี (22 มีนาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

- 1) ด้านการเรียนรู้ของครูการเงิน ครูการเงินส่วนใหญ่มีการเตรียมตัวมาอย่างดี มีการนำข้อมูลเอกสารประกอบการบันทึกการบัญชีของสถานศึกษาตนเองมาด้วย เพราะมีเอกสารทางการเงินบางรายการที่ยังไม่เข้าใจวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน จะได้เตรียมข้อมูลมาสอบถามผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยไปพร้อม ๆ กันด้วย
- 2) ครูการเงินส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยอยู่ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมสะท้อนผล ช่วยให้คำแนะนำแก้ปัญหาแก่ครูการเงินอย่างตรงไปตรงมา ตลอดเวลาที่ครูการเงินมีปัญหา ทำงานไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจะช่วยติดตามตรวจสอบให้เสมอ ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีแก้ไขให้ผลงานออกมาดีที่สุดในจุดเด่นที่สำคัญคือ ครูการเงินส่วนใหญ่ได้เรียนรู้โปรแกรมระบบบัญชีและจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีครบทุกรายการในช่วงเวลาที่กำหนด ครูการเงินส่วนใหญ่เกิดการเรียนรู้ได้จริง และสนุกกับการเรียนรู้มากขึ้น
- 3) ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ครูการเงินส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การประชุมสะท้อนผลสามารถทำได้ตามที่กำหนด แต่ครูการเงินจะอยู่ไม่ครบทุกคนเสมอ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำได้เต็มที่ ทั้งในที่ประชุมและเวลาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการประชุม ถือได้ว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี
- 4) สิ่งที่ควรระวังคือ ครูการเงินอาจมีภาระงานอื่นแทรกเข้ามา จึงอาจไม่สามารถจัดระบบสารสนเทศให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันได้เสมอ

(5) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

ระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี ในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ครูการเงินได้แสดงความคิดเห็นลงในแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้นของกระบวนการและตามองค์ประกอบในแต่ละขั้นของกระบวนการสรุปได้ดังนี้

ครูการเงินส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ต้องเตรียมตัวมากพอสมควร เพราะกลัวตกหล่นเวลาปฏิบัติงานจริง ต้องทบทวนขั้นตอนการทำงาน (ความถี่ 2) สามารถจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีได้ตามแผนที่กำหนด (ความถี่ 13) ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยอยู่ร่วมการทำงาน

ทำให้ได้รับคำแนะนำสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ช่วยหาวิธีแก้ปัญหา และให้กำลังใจอยู่เสมอ (ความถี่ 2) ครูการเงินบางคนมีงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบในขณะที่ทำงาน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ในบางครั้ง (ความถี่ 1) นอกจากนี้ ยังได้เรียนรู้เทคนิคการจัดระบบสารสนเทศมากขึ้น จากการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (ความถี่ 1)

ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ชั้นที่ 5 การนำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ สรุปได้ดังนี้

ครูการเงินส่วนใหญ่ สามารถจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีได้ทุกลำดับขั้นที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของครูการเงิน ความรับผิดชอบของครูการเงิน เทคนิคการแก้ปัญหาของครูการเงิน การอยู่ร่วมการทำงานของผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัย การให้คำปรึกษาแนะนำ ภาระงานอื่นที่มาแทรกซ้อนขณะทำงาน การประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ ตลอดจนการเสริมสร้างขวัญกำลังใจของผู้บริหารสถานศึกษาด้วย

ครูการเงินทุกคน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิธีการทำงานซึ่งกันและกัน และมีความกระตือรือร้นในงานเพิ่มมากขึ้น

ผลการเรียนรู้ของครูการเงินที่ทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด

2.2 ผลการทดลองใช้ชั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ

ผลการสะท้อนผลการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินในการทดลองใช้ขั้นตอนที่ 6 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีครั้งนี้ ได้จาก 1) ผลการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ 2) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี 3) ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี และ 4) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ผลการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ

ผลการสะท้อนผลการปฏิบัติในการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน และผู้วิจัย ในวันที่ 22 มีนาคม 2555 (เวลา 14.01-16.00 น.) สรุปได้ดังนี้

1) คู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ควรคงไว้ทุกรายการ ให้เป็นทางเลือกสำหรับสถานศึกษาที่จะนำไปปรับใช้ต่อไป

2) กำหนดเวลาในการศึกษาความรู้พื้นฐาน ทักษะพื้นฐาน และการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ขั้นที่ 2 - ขั้นที่ 4) ควรใช้เวลาอย่างน้อย 3 วัน

3) ในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ขั้นที่ 3 - ขั้นที่ 4) จำเป็น

อย่างยิ่งที่ควรมีผู้เชี่ยวชาญคอยช่วยแนะนำตลอดเวลา หรือเป็นผู้นำปฏิบัติไปที่ละขั้นตอน เพราะเป็นการนำเอาความรู้และทักษะหลายด้านมาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ลำพังแต่ครูการเงินทำกันเอง คงไม่สำเร็จหรือได้ผลงานที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4) ครูการเงินส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือดี ที่มีภาระงานซ้ำซ้อนเข้ามาขณะทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และขณะมีการประชุมสะท้อนผลบ้าง ก็อาจจะทำให้การปฏิบัติงานจริงตามแผนคลาดเคลื่อนไปบ้าง ต้องให้เวลาเพิ่มด้วยจึงจะทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนดไว้

5) ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความสำคัญและให้เวลาใกล้ชิดพอสมควร มีการติดตามข่าวอยู่ตลอดเวลา และได้รับรายงานเป็นระยะ ชื่นชมในการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลงานเป็นที่ประจักษ์ และได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ต่างเครือข่ายการศึกษาด้วย

6) ผู้วิจัยให้ความเป็นกันเอง ตั้งใจถ่ายทอดความรู้อย่างอดทน ให้กำลังใจตลอดเวลา และได้รับรายงานเป็นระยะ ชื่นชมในการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลงานเป็นที่ประจักษ์ และได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับสถานศึกษาแห่งอื่นที่อยู่นอกเครือข่ายการศึกษาด้วย

7) ในอนาคต สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้กับครูทุกคน ภายหลังจากเสร็จสิ้นงานครั้งนี้แล้ว เอกสารและผลงานต่าง ๆ รวมทั้งภาพเหตุการณ์ สถานศึกษาจะได้นำออกเผยแพร่ด้วย และหากมีงานวิจัยอื่น ๆ อีก สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร ยินดีรับเป็นสถานที่ทดลองในโอกาสต่อไป

(2) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารกลุ่มเป้าหมายทั้ง 13 คน เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง หลังการทดลองจัดระบบสารสนเทศโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชี ตามกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี (22 มีนาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ในการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติครั้งนี้ ได้รับคำบอกเล่าจากครูการเงินว่า ครูการเงินส่วนใหญ่รู้สึกพอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย และรู้สึกสบายใจขึ้นเมื่อทำได้ตามที่วางแผนไว้

(3) ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

จากการสัมภาษณ์ครูการเงินที่ได้รับมอบหมายให้จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทั้ง 13 คน เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง หลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี (22 มีนาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

1) ครูการเงินส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การสะท้อนผลการปฏิบัติ มีความจำเป็นมาก ได้ทบทวนสิ่งที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว มองเห็นข้อดีข้อบกพร่องที่ผ่านมา ได้ช่วยกันสรุปงานอีกครั้งหนึ่งที่สำคัญคือ ได้มีความคิดเห็นร่วมกันว่า หากเราร่วมมือกันอย่างจริงจังแล้ว เราช่วยกันทำได้ และเกิดผลดีต่อสถานศึกษาอย่างแน่นอน ครูการเงินบางคนไม่ได้เข้าร่วมสะท้อนผลการปฏิบัติครั้งสุดท้าย

เพราะต้องไปราชการ นำเสียดายโอกาส

2) ครูการเงินส่วนใหญ่ ได้สะท้อนภาพการปฏิบัติงานที่ผ่านมาด้วยว่า แม้ว่างานที่ร่วมกันปฏิบัติครั้งนี้ทุกขั้นตอน ได้ร่วมกันวางแผนปฏิบัติตร่วมกัน และแก้ปัญหาพร้อมกันมาแล้วซ้ำอีกจนพอใจของทุกคนทุกฝ่ายแล้วก็ตาม แต่ผลงานก็อาจจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง ไม่ถึงกับดีที่สุด สิ่งหนึ่งที่ประทับใจคือ การได้ร่วมกันทำงาน แม้จะมีความรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระงานขึ้นจากเดิม และทำไปบนไปก็ตาม ผู้วิจัยยังอดทนช่วยประคับประคองให้งานเสร็จสิ้นจนได้ และเป็นชิ้นงานที่ถือว่ามียุทธภาพมีประสิทธิภาพมากสำหรับครูการเงินและสถานศึกษาด้วย

3) เกี่ยวกับแนวโน้มในอนาคต ครูการเงินส่วนใหญ่มีความเห็นว่า แม้ว่าต่อไปนี้จะไม่ถูกบังคับให้ต้องจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชีก็ตาม จะพยายามจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีด้วยตนเองให้ได้

4) ครูการเงินให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า สถานศึกษาน่าจะมีนโยบายให้ครูคนอื่น ได้มีโอกาสเรียนรู้งานการเงินด้วย เมื่อครูการเงินคนเดิมย้ายหรือเกษียณ หรือลาออก ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของสถานศึกษาจะได้ไม่สะดุด และอาจขยายผลไปยังสถานศึกษาแห่งอื่นด้วย เพราะมีประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีให้ครบถ้วน และเป็นปัจจุบันทันความต้องการใช้งานสำหรับผู้เกี่ยวข้อง

(4) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

ภายหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี เสร็จสิ้นลง ครูการเงินได้แสดงความคิดเห็นลงในแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้นของกระบวนการ และตามองค์ประกอบในแต่ละขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1) ครูการเงินมีความเห็นว่า การประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ มีความจำเป็นมาก ได้ทบทวนการทำงาน ช่วยหาแนวทางแก้ไขปัญหา ได้ประเมินตนเองร่วมกับทีมงาน ได้รับการเสริมแรง ได้รับความรู้เพิ่มเติมจากผู้วิจัย ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เคยทำกันอย่างจริงจังมาก่อน (ความดี 2)

2) ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้น สามารถปรับปรุงการนำไปใช้ได้ โดยให้ครูการเงินของสถานศึกษาแต่ละแห่งนำไปปรับประยุกต์ให้เข้ากับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา ช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีได้โดยตรง (ความดี 2)

3) ผู้เชี่ยวชาญภายนอกมีความจำเป็นมากสำหรับการทำงานลักษณะนี้ ทั้งทางด้านความรู้ ความเชื่อถือ การให้คำแนะนำ และการให้กำลังใจ (ความดี 2)

4) ผู้บริหารสถานศึกษามีภาระงานมาก แต่ก็ติดตามการทำงานของครูการเงิน ได้อย่างสม่ำเสมอ (ความดี 1)

5) ควรมีการขยายผลการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีไปยังสถานศึกษา
แห่งอื่น ๆ ด้วย (ความถี่ 3)

ผลการทดลองจัดระบบสารสนเทศโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชี ชั้นที่ 6 สะท้อนผล
การปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

สะท้อนผลการปฏิบัติงาน ภายหลังจากดำเนินงานสิ้นสุดลง ดำเนินการโดยการประชุม
สะท้อนผลการปฏิบัติ การสัมภาษณ์อย่างแบบกึ่งโครงสร้าง และการบันทึกของผู้ปฏิบัติอย่างอิสระ
ได้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า การสะท้อนผลการปฏิบัติมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับครูการเงิน และ
ผู้ที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทบทวนสิ่งที่ได้ปฏิบัติ ร่วมกันหาวิธีป้องกันและแก้ไข
ปัญหา เป็นการประเมินตนเอง และได้รับการกระตุ้นเสริมแรงในการปฏิบัติงาน

การสะท้อนผลการปฏิบัติงานของครูการเงินและผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวกับ
การพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี พบว่า การประชุมปฏิบัติการในชั้นที่ 2-4
ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ควรใช้เวลาอย่างน้อย 3 วัน
กิจกรรมที่ต้องใช้เวลามากในการประชุมปฏิบัติการ ได้แก่ การรายงานเงินรายได้สถานศึกษา และ
ในการประชุมปฏิบัติการให้ความรู้พื้นฐาน ทักษะพื้นฐาน การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชี และการใช้โปรแกรมระบบบัญชี จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ
ช่วยเหลือด้วย

จากการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน พบอีกว่า ทั้งครูการเงินและผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่
มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการขยายผลการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีไปยัง
สถานศึกษาแห่งอื่นอีกด้วย

**3. ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน
ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก**

ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน
ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีดังต่อไปนี้

3.1 ผลสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบ
สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบ
สารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในการวิจัยระยะที่ 2
ขั้นการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สอบถามผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน ผลการสอบถาม

ความคิดเห็นปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน			
1. เห็นประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เกี่ยวกับ			
(1) กำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ	3.60	0.70	มาก
(2) จัดเตรียมความพร้อมครุการเงิน	3.40	0.84	ปานกลาง
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สำหรับครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก	3.90	0.74	มาก
(4) ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	3.60	0.84	มาก
(5) นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้	3.50	0.91	มาก
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ	3.40	0.70	ปานกลาง
2. เห็นความจำเป็นในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ผู้วิจัย และผู้บริหารสถานศึกษา	3.60	0.84	มาก
3. เห็นความสำคัญของนโยบาย และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.00	0.67	ปานกลาง
4. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน	3.10	0.74	ปานกลาง
5. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์	3.00	0.47	ปานกลาง
6. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน	3.20	0.42	ปานกลาง
7. เห็นประโยชน์ของการประยุกต์ใช้การบริหารงบประมาณแบบ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา	4.50	0.53	มากที่สุด
8. เห็นความสำคัญของรูปแบบการจัดสรรงบประมาณ	4.20	0.63	มาก
9. เห็นความสำคัญของแนวทางการบริหารงบประมาณ	3.40	0.74	ปานกลาง

ตาราง 14.16 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
10. เห็นความสำคัญของกระบวนการบริหารงบประมาณ	3.40	0.70	ปานกลาง
11. เห็นความสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงบประมาณ	3.50	0.85	มาก
12. เห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศ	3.90	0.32	มาก
13. เห็นความสำคัญของการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา	3.30	0.48	ปานกลาง
14. เห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.90	0.74	มาก
15. เห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.60	0.84	มาก
16. เห็นประโยชน์ของโปรแกรมระบบบัญชี	3.50	0.78	มาก
17. เห็นประโยชน์ของการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	4.40	0.70	มาก
18. เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม	4.50	0.78	มากที่สุด
19. เห็นความสำคัญของการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน	4.40	0.70	มาก
20. เห็นคุณค่าของการสะท้อนผลการปฏิบัติ	4.50	0.71	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.69	0.67	มาก

จากตาราง 14.16 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.67) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.47) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 5 เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.78) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 18 เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ยังพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทั้ง 6 ชั้น (รายการที่ 1 (1-6) มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.79)

ตาราง 4.17 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านการปฏิบัติงาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน			
1. สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี			
(1) กำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ	4.10	0.88	มาก
(2) จัดเตรียมความพร้อมผู้ครุการเงิน	3.70	0.82	มาก
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.60	0.70	มาก
(4) ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	3.70	0.67	มาก
(5) การจัดการสนเทศโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชี	3.90	0.57	มาก
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ	3.60	0.70	มาก
2. นโยบายของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจน			
3. ครุการเงินปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่			
4. ครุการเงินเห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี			
5. ครุการเงินมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน			
6. ครุการเงินให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน			
7. ครุการเงินให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น			
8. ครุการเงินปฏิบัติงานเสร็จตามเป้าหมาย			
9. ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา			
10. ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้นไปใช้จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กได้จริง			
11. ผู้วิจัยได้แนะนำช่วยเหลือ และประสานงานการปฏิบัติ			
12. ได้อำนวยความสะดวก ติดตาม และให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงาน			
ค่าเฉลี่ยรวม	3.79	0.75	มาก

จากตาราง 4.17 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.75) และพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.91) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 8 ครูการเงินปฏิบัติงานเสร็จตามเป้าหมาย และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.70) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 11 ผู้วิจัยได้แนะนำช่วยเหลือ และประสานงานการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทั้ง 6 ชั้น (รายการที่ 1 (1-6)) มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.72)

ตาราง 4.18 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน			
1. มีความพึงพอใจในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีเข้ามาในสถานศึกษา	4.10	0.88	มาก
2. มีความพึงพอใจในบทบาทหน้าที่ของครูการเงิน	4.10	0.88	มาก
3. มีความพึงพอใจในการปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.70	0.82	มาก
4. มีความพึงพอใจในช่วงเวลาที่ใช้ปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.60	0.52	มาก
5. มีความพึงพอใจในเอกสารความรู้ และแบบบันทึกที่ใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.70	0.48	มาก
6. มีความพึงพอใจในผลงานการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน	3.50	0.71	มาก
7. มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบ และปฏิสัมพันธ์กับครูการเงิน	3.90	0.57	มาก
8. มีความพึงพอใจการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน	4.30	0.82	มาก

ตาราง 4.18 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน			
9. มีความพึงพอใจในการแนะนำช่วยเหลือของผู้วิจัย	4.60	0.70	มากที่สุด
10. มีความพึงพอใจในการอำนวยความสะดวกคิดตาม และให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงาน	4.09	0.83	มาก
11. มีความพึงพอใจในบรรยากาศการปฏิบัติงาน โดยทั่วไป	3.70	0.48	มาก
12. การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของครูการเงินครั้งนี้ ส่งผลดีต่อความร่วมมือในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษา	3.40	0.68	ปานกลาง
13. มีความพึงพอใจผลที่สถานศึกษาได้รับ	3.40	0.70	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.85	0.70	มาก

จากตาราง 4.18 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.70) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.68) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 12 การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของครูการเงินครั้งนี้ ส่งผลดีต่อความร่วมมือในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษา และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.70) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 9 มีความพึงพอใจในการแนะนำช่วยเหลือของผู้วิจัย

ตาราง 4.19 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา			
1. สถานศึกษามีระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่ถูกต้องครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ทันต่อการใช้งาน พร้อมรับการตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอก	4.00	0.82	มาก

ตาราง 4.19 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา			
2. สถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณ	4.60	0.70	มากที่สุด
3. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีช่วยในการตัดสินใจ	4.50	0.71	มากที่สุด
4. มีความพึงพอใจผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา	4.40	0.82	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.38	0.76	มาก

จากตาราง 4.19 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.76) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น ต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.82) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 1 สถานศึกษามีระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ทันต่อการใช้งาน พร้อมรับการตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอก และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.70) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 2 สถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณ

ตาราง 4.20 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านแนวโน้มในอนาคต

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
แนวโน้มในอนาคต			
1. จะส่งเสริมครุการเงินในการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีตลอดไป	3.80	0.63	มาก
2. มีความมั่นใจที่จะแนะนำการบริหารจัดการระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาแก่ผู้สนใจ	3.70	0.48	มาก
3. ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาและใช้ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาอื่น ๆ	4.00	0.68	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.83	0.60	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.91	0.70	มาก

จากตาราง 4.20 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านแนวโน้มในอนาคตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.60) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.48) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 2 มีความมั่นใจที่จะแนะนำการบริหารจัดการระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาแก่ผู้สนใจ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.68) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 3 ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาและใช้ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาอื่น ๆ

จากตาราง 4.20 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.70)

ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สรุปได้ดังนี้

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เป็นกระบวนการที่เป็นลำดับขั้นต่อเนื่องชัดเจน องค์กรประกอบภายในแต่ละชั้นตอน เป็นแนวทางในการปฏิบัติตามได้ (ความถี่ 5) ครุการเงินสามารถดำเนินการได้ทุกชั้นตอน

ของกระบวนการ (ความถี่ 7)

ครูการเงิน มีความสนใจ มุ่งมั่น ตั้งใจทำงาน และให้ความร่วมมือดีมาก (ความถี่ 5) มีปัญหาบ้างที่มีภาระงานอื่นมาแทรกซ้อน ทำให้ครูการเงินบางคนขาดตอนการรับรู้ในบางส่วน แต่ก็มีความพยายามที่จะทำงานให้ทันเพื่อน โดยได้รับความช่วยเหลือจากครูการเงินคนอื่น ๆ (ความถี่ 3) เกี่ยวกับผลที่ได้รับ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นว่า ครูการเงินได้แนวทางและ มีความมั่นใจในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีต่อไป (ความถี่ 7) และหากมีการปฏิบัติ อย่างต่อเนื่องต่อไปอีก จะส่งผลดีต่อครูการเงินและสถานศึกษาอย่างแน่นอน (ความถี่ 3)

ปัญหาที่พบ ได้แก่ เวลาที่ใช้ประชุมปฏิบัติการน้อยไป (ความถี่ 3) ขณะประชุมปฏิบัติการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จะมีภาระงานอื่นมาแทรกซ้อนเสมอ ทำให้ครูการเงินบางคนร่วมทำงานได้ไม่เต็มที่ (ความถี่ 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า ควรขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่น ๆ (ความถี่ 8)

จากผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้บริหารสถานศึกษาในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีต่อไปอีก สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.70) ผ่านเกณฑ์การประเมิน (เกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่ยอมรับได้อยู่ที่ $\bar{X} = 3.50$)

3.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงิน

ผลสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงิน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในการวิจัยระยะที่ 2 ขั้นการทดลองใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สอบถามครูการเงินจำนวน 13 คน ผลการสอบถามความคิดเห็นปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.21 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบ
สารสนเทศงานการเงินและบัญชี ด้านความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับ
ความรู้พื้นฐาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน			
1. เห็นประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี เกี่ยวกับ			
(1) กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ	3.00	0.67	ปานกลาง
(2) จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน	3.80	0.58	มาก
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและ บัญชีสำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก	3.60	0.63	มาก
(4) ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	3.90	0.73	มาก
(5) นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้	3.10	0.57	ปานกลาง
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ	3.30	0.52	ปานกลาง
2. เห็นความจำเป็นในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ผู้วิจัย และผู้บริหารสถานศึกษา			
3. เห็นความสำคัญของนโยบาย และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.00	0.84	ปานกลาง
4. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	3.20	0.42	ปานกลาง
5. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์	3.60	0.63	ปานกลาง
6. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน	3.60	0.63	ปานกลาง
7. เห็นประโยชน์ของการประยุกต์ใช้การบริหารงบประมาณแบบ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา	3.90	0.52	มาก
8. เห็นความสำคัญของรูปแบบการจัดสรรงบประมาณ	4.00	0.42	มาก
9. เห็นความสำคัญของแนวทางการบริหารงบประมาณ	3.30	0.52	ปานกลาง
10. เห็นความสำคัญของกระบวนการงบประมาณ	3.10	0.57	ปานกลาง
11. เห็นความสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหาร งบประมาณ	3.30	0.89	ปานกลาง

ตาราง 4.21 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
12. เห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศ	3.80	0.58	มาก
13. เห็นความสำคัญของการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา	3.70	0.62	มาก
14. เห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศด้านการเงินและบัญชี	3.90	0.52	มาก
15. เห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี	3.10	0.57	ปานกลาง
16. เห็นประโยชน์ของโปรแกรมระบบบัญชี	3.10	0.52	ปานกลาง
17. เห็นประโยชน์ของการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี	3.60	0.63	มาก
18. เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม	4.00	0.84	มาก
19. เห็นความสำคัญของการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน	3.80	0.90	มาก
20. เห็นคุณค่าของการสะท้อนผลการปฏิบัติ	4.00	0.42	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.52	0.61	มาก

จากตาราง 4.21 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.61) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.67) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 1 (1) กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.84) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 18 เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ยังพบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ทั้ง 6 ข้อ (รายการที่ 1 (1-6)) มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.62)

ตาราง 4.22 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนา
ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านการปฏิบัติงาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน			
1. สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี			
(1) กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ	3.60	0.63	มาก
(2) จัดเตรียมความพร้อมผู้รับผิดชอบ (ครูการเงิน)	3.90	0.52	มาก
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	4.00	0.42	มาก
(4) ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	3.30	0.52	ปานกลาง
(5) นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้	3.10	0.57	ปานกลาง
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ	3.30	0.79	ปานกลาง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน			
2. นโยบายของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจน	3.80	0.58	มาก
3. ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่	3.70	0.62	มาก
4. ครูการเงินเห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.90	0.52	มาก
5. ครูการเงินมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน	3.10	0.52	ปานกลาง
6. ครูการเงินให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	3.10	0.52	ปานกลาง
7. ครูการเงินให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	3.60	0.63	มาก
8. ครูการเงินปฏิบัติงานเสร็จตามเป้าหมาย	4.00	0.84	มาก
9. ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีมีความเหมาะสมกับบริบท ของสถานศึกษา	3.80	0.90	มาก
10. ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้นมาไปใช้จัดระบบ สารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ได้จริง	3.80	0.90	มาก
11. ผู้วิจัยได้แนะนำ ช่วยเหลือ และประสานงานการปฏิบัติ	4.50	0.62	มากที่สุด
12. ได้รับการอำนวยความสะดวก ติดตาม และให้การเสริมแรง ในการปฏิบัติงานจากผู้บริหารสถานศึกษา	3.90	0.52	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.67	0.62	มาก

จากตาราง 4.22 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อการกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.62) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.52) มีจำนวน 2 รายการ ได้แก่ ข้อ 5 ครูการเงินมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน ข้อ 6 ครูการเงินให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.62) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 11 ผู้วิจัยได้แนะนำช่วยเหลือ และประสานงานการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังพบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทั้ง 6 ชั้น (รายการที่ 1 (1-6) มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.58)

ตาราง 4.23 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน			
1. มีความพึงพอใจในการนำระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีเข้ามาในสถานศึกษา	4.50	0.42	มากที่สุด
2. มีความพึงพอใจในการปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.80	0.57	มาก
3. มีความพึงพอใจในช่วงเวลาที่ใช้ปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.10	0.42	ปานกลาง
4. มีความพึงพอใจในเอกสารความรู้ และแบบบันทึกที่ใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	4.00	0.63	มาก
5. มีความพึงพอใจในผลงานการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	4.00	0.63	มาก
6. มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบ และปฏิสัมพันธ์กับครูการเงินคนอื่น ๆ	3.90	0.52	มาก
7. มีความพึงพอใจการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน	4.00	0.63	มาก
8. มีความพึงพอใจในการแนะนำช่วยเหลือของผู้วิจัย	4.90	0.52	มากที่สุด

ตาราง 4.23 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
9. มีความพึงพอใจในการอำนวยความสะดวกติดตาม และให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงาน	4.50	0.42	มากที่สุด
10. มีความพึงพอใจในบรรยากาศการปฏิบัติงานโดยทั่วไป	3.30	0.52	ปานกลาง
11. การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของครูการเงินครั้งนี้ ส่งผลดีต่อความร่วมมือในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษา	4.50	0.42	มากที่สุด
12. มีความพึงพอใจผลที่สถานศึกษาได้รับ	4.50	0.42	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.08	0.51	มาก

จลตาราง 4.23 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.51) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.42) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 3 มีความพึงพอใจในช่วงเวลาที่ใช้ปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.52) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 8 มีความพึงพอใจในการแนะนำช่วยเหลือของผู้วิจัย

ตาราง 4.24 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา			
1. สถานศึกษามีระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีถูกต้องครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ทันต่อการใช้งาน พร้อมรับการตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอก	4.00	0.65	มาก

ตาราง 4.24 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
3. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีช่วยในการตัดสินใจ	4.00	0.52	มาก
4. มีความพึงพอใจผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา	4.50	0.42	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.15	0.54	มาก

จากตาราง 4.24 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.54) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.52) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 3. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีช่วยในการตัดสินใจ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.42) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 4 มีความพึงพอใจผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา

ตาราง 4.25 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านแนวโน้มในอนาคต

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
แนวโน้มในอนาคต			
1. จะพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีตลอดไป	4.50	0.52	มากที่สุด
2. มีความมั่นใจที่จะแนะนำการบริหารจัดการระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาแก่ผู้สนใจ	3.90	0.65	มาก
3. ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาและใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาอื่น ๆ	4.00	0.42	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.13	0.53	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.91	0.56	มาก

จากตาราง 4.25 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านแนวโน้มในอนาคตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.53) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.65) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 2 มีความมั่นใจที่จะแนะนำการบริหารจัดการระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาแก่ผู้สนใจ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.52) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 1 จะพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีต่อไป

จากตาราง 4.25 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.56)

ครูการเงิน ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สรุปได้ดังนี้

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ทั้ง 6 ชั้น สามารถทำความเข้าใจและปฏิบัติตามได้ (ความถี่ 9) มีชั้นคอนและมืองค์ประกอบที่ต่อเนื่องชัดเจน (ความถี่ 8) แต่ต้องได้รับคำอธิบายเพิ่มเติมจากผู้วิจัย จะช่วยให้เข้าใจชัดเจนขึ้น (ความถี่ 4)

ครูการเงิน มีความเห็นว่า ได้รับความรู้ความเข้าใจมากขึ้นทั้งในส่วนของวิธีการดำเนินงานและความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ความถี่ 5) ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยอยู่ร่วมทำงาน และให้คำปรึกษาตลอดเวลา (ความถี่ 7) มีปัญหาบ้างที่มีภาระงานอื่นมาแทรกซ้อน ทำให้ครูการเงินบางคนขาดตอนการรับรู้ในบางส่วน แต่ก็มีความพยายามที่จะทำงานให้ทันเพื่อน โดยได้รับความช่วยเหลือจากครูการเงินคนอื่น ๆ (ความถี่ 2)

เกี่ยวกับผลที่ได้รับ ครูการเงิน ให้ความเห็นว่า ครูการเงินได้แนวทาง และมีความมั่นใจในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีต่อไป (ความถี่ 9) และหากมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องต่อไปอีก จะส่งผลดีต่อครูการเงินและสถานศึกษาอย่างแน่นอน (ความถี่ 6)

ปัญหาที่พบ ได้แก่ เวลาที่ใช้ประชุมปฏิบัติการน้อยไป (ความถี่ 4) ขณะประชุมปฏิบัติการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จะมีภาระงานอื่นมาแทรกซ้อนเสมอ ทำให้ครูการเงินบางคนร่วมทำงานได้ไม่เต็มที่ (ความถี่ 3)

ครูการเงินส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ควรขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่น ๆ (ความถี่ 9)

จากผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมของครูการเงิน ในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศ

งานการเงินและบัญชีต่อไปอีก จึงสรุปได้ว่า ครูการเงิน มีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.56) ผ่านเกณฑ์การประเมิน (เกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่ยอมรับได้อยู่ที่ $\bar{X} = 3.50$)

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นขั้นการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมีคู่มือประกอบการใช้ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญ ในการวิจัยระยะที่ 1 แล้ว ผลการวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งได้จากผลการเจรจาเพื่อนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีเข้าสู่สถานศึกษาผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ผลการประชุมปฐมนิเทศ ผลการสังเกตของผู้วิจัย ผลการบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ผลการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศของครูการเงิน ผลการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารและครูการเงิน สรุปได้ดังนี้

การพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในการวิจัยระยะที่ 2 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในทุกขั้นตอน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการเงิน ผู้วิจัย และผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ทั้ง 6 ขั้น มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันทุกขั้นตอน และองค์ประกอบต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอนมีความสอดคล้องกัน สามารถทำความเข้าใจได้ และปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไข การพบปะเจรจา การประชุมปฐมนิเทศ การประชุมปฏิบัติการ การประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน การมีคู่มือประกอบการใช้ การมีผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยคอยให้ความช่วยเหลือขณะปฏิบัติงาน ทักษะพื้นฐานและความรับผิดชอบของครูการเงิน การกำกับติดตามและเสริมขวัญกำลังใจของผู้บริหารสถานศึกษา และภาระงานอื่น ๆ ที่แทรกซ้อนเข้ามาในระหว่างปฏิบัติการ

ผลการวิจัยระยะที่ 2 ยังพบอีกว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วย

(1) ระบบงานการเงินและบัญชี และ โปรแกรมระบบบัญชี ที่ครูการเงินในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสารทั้ง 13 แห่ง ทดลองพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านวิชาการ (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 1.00) และมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์การพิจารณาตัดสินของผู้เชี่ยวชาญโดยรวม (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 0.95) (เกณฑ์เฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 0.50) นอกจากนี้ ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่ทดลองพัฒนาขึ้น ยังมีความถูกต้องเหมาะสมทุกองค์ประกอบด้วย (ความถี่ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 3 คน)

(2) ผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่ศึกษาจากการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้น ผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนครูการเงิน ทั้งหมด (เกณฑ์การประเมินอยู่ที่ร้อยละ 95 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด)

(3) ผู้บริหารสถานศึกษามีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.70) ผ่านเกณฑ์การประเมิน (เกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่ยอมรับได้อยู่ที่ $\bar{X} = 3.50$)

(4) ครูการเงินมีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.56) (เกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่ยอมรับได้มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.50$)

ถือได้ว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และคู่มือประกอบการใช้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพียงพอ ที่จะนำไปใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ต่อไป

ผลการวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคสนาม

ผลการวิจัยระยะที่ 3 เป็นการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 6 ชั้น ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นและปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานระยะที่ 3 ดำเนินการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 15 แห่ง ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านท่าขามไร่เดื่อสามัคคี 2) โรงเรียนบ้านหนองแต้ 3) โรงเรียนบ้านหามแห โนนสังข์สามัคคี 4) โรงเรียนบ้านจมน้ำ 5) โรงเรียน บ้านห้วยยางคำ 6) โรงเรียนบ้านหลักแดนห้วยโป่งพัฒนา 7) โรงเรียนบ้านโสภเชือกนกเจ้าพัฒนา 8) โรงเรียนบ้านแก่งตาดีไซ 9) โรงเรียนบ้านกลาง 10) โรงเรียนบ้านจนวน 11) โรงเรียนบ้านโพธิ์ 12) โรงเรียนบ้านท่ากร้อ 13) โรงเรียนบ้านสระโพหนอง 14) โรงเรียนบ้านโนนหนองไฮ และ 15) โรงเรียนบ้านโนนเห็ดไกล ผู้วิจัยใช้รูปแบบการเจรจาในการนำกระบวนการพัฒนาระบบ สารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กเข้าสู่สถานศึกษา ใช้การประชุมปฐมนิเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการประชุม สะท้อนผลการปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการดำเนิน การทดลองพัฒนาระบบ สารสนเทศทางการเงินและบัญชีตามกระบวนการพัฒนา แต่ละชั้น ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ช่วงที่ 1 การกำหนดนโยบาย เตรียมความพร้อม และทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชี

ช่วงที่ 1 เป็นผลการทดลองใช้ขั้นที่ 1-4 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชี มีรายละเอียดมีดังนี้

1.1 ผลการทดลองใช้ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ ดำเนินการดังนี้ (การกำหนดนโยบายสถานศึกษา แต่งตั้งครูการเงิน โดยการประชุมปฐมนิเทศ)

ผลการกำหนดนโยบายและแต่งตั้งครูการเงิน ในการทดลองใช้ขั้นตอนที่ 1 ของ
กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ครั้งนี้ ได้จาก 1) ผลการเจรจันาระบบ
สารสนเทศงานการเงินและบัญชีเข้าสู่สถานศึกษา 2) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา
ก่อนการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี 3) ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินก่อน
การทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี 4) ผลการประชุมปฐมนิเทศ และ
5) ข้อ คิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินก่อนการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ผลการเจรจันาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เข้าสู่สถานศึกษา

ผู้วิจัยได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ กับผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และครูการเงิน เนื่องในโอกาสการออกตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา
ตามแผนการตรวจสอบสถานศึกษาของหน่วยตรวจสอบภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ประจำปีงบประมาณ 2555 ระหว่างเดือน มกราคม-มีนาคม 2555 เกี่ยวกับ
การพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี เพื่อศึกษาประเด็นความสนใจในการจัดระบบ
สารสนเทศงานการเงินและบัญชี ผลการเจรจาสรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินส่วนใหญ่
เห็นความสำคัญและมีความต้องการที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี พร้อมกับ
การพัฒนาโปรแกรมระบบบัญชีที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของสถาน ศึกษา และใช้ได้จริง
กับสถานศึกษา มีผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จำนวน
15 แห่ง จากศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ที่สนใจและเต็มใจเข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัย
จึงได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี พร้อมมอบคู่มือประกอบ
การใช้ไว้ให้ศึกษา ในโอกาสเดียวกันนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน และครูการเงิน
15 คน เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี เพื่อใช้ผล
การสัมภาษณ์เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชีต่อไป

**(2) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชี**

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 15 แห่ง เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง
ก่อนการทดลอง พัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ระหว่างเดือน มกราคม-มีนาคม 2555)
สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนเห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบ
สารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เข้าใจถึง
หลักการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบควบคุมทางการเงินและบัญชี
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน

ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 15 แห่ง ทุกคนให้ความเห็นตรงกันว่า การดำเนินงานในครั้งนี้
มอบให้ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ เป็นผู้ดำเนินการ ประธานศูนย์เครือข่าย
การศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ได้กำหนดวันประชุมนิเทศผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ทั้ง 15 แห่ง
ในวันที่ 10 พฤษภาคม 2555 และกำหนดประชุมปฏิบัติการในวันเดียวกัน ณ ห้องประชุม โรงเรียน
บ้านหามแห โนนสังข์สามัคคี อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีความพร้อมในเรื่องสถานที่
และวัสดุอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวก เอกสารประกอบการดำเนินการมอบให้ผู้วิจัยดำเนินการ
ตามที่จะเห็นสมควร แจ้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 15 แห่ง อำนวยความสะดวก ทำหนังสือแต่งตั้ง
ครูการเงิน และมอบหมายให้ครูการเงินของสถานศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบงานในครั้งนี้ ส่วนผู้เกี่ยวข้อง
กับงานวิจัยท่านอื่น ๆ ศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ยินดีต้อนรับในการเข้ามา
ดำเนินการ

**(3) ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินก่อนการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน
การเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก**

จากการสัมภาษณ์ครูการเงิน 15 คน เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง ที่ได้รับมอบหมาย
ให้รับผิดชอบจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีสถานศึกษาของตน ก่อนการทดลองพัฒนา
ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ระหว่างเดือน มกราคม-มีนาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

ครูการเงินส่วนมากให้ความเห็นว่า โดยปกติสถานศึกษาที่ตนสังกัดอยู่ มีการจัดระบบ
สารสนเทศงานการเงินและบัญชีด้วยระบบมือ แต่ยังไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่ปัจจุบัน เพราะ
ยังขาดความรู้และประสบการณ์ เนื่องจากรับงานใหม่ และยังไม่คุ้นเคยกับการใช้โปรแกรม
คอมพิวเตอร์ในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี มีสถานศึกษาส่วนน้อยที่จัดระบบ
สารสนเทศงานการเงินและบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปที่ซื้อมา แต่ยังไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และ
ไม่เป็นปัจจุบัน เพราะยังขาดความรู้และประสบการณ์ เนื่องจากรับงานใหม่ เช่นกัน และที่สำคัญ
โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันเนื้อหาไม่ครอบคลุมเงินทุกประเภทที่อยู่ในความรับผิดชอบ

ของสถานศึกษา การจัดการทำข้อมูลก็ยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะสูง มีราคาแพงมารองรับ โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ ด้านการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ระดับสูง

เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีนั้น ครูการเงิน บางคนเห็นว่า ต้องการจะทดลองศึกษา ทดลองปฏิบัติ บางคนเคยคิดมาก่อนว่าจะทดลองพัฒนา โปรแกรมระบบบัญชีขึ้นมาใช้เอง บางคนเคยทดลองพัฒนาโปรแกรมระบบบัญชี แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจาก ไม่มีความรู้พื้นฐานด้านการเงินและบัญชีมาก่อน และถ้าสถานศึกษาจะพัฒนาระบบ สารสนเทศทางการเงินและบัญชีจริง ก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ครูการเงินส่วนน้อยเคยเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการครูการเงินบัญชีและพัสดุมาก่อน แต่ครูการเงินส่วนมากไม่เคยเข้ารับการอบรม เชิงปฏิบัติการครูการเงินบัญชีและพัสดุเลย

แนวดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีนั้น ครูการเงิน ทุกคนเห็นตรงกันว่า ควรดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในช่วงใกล้เปิดเทอม ต้นเดือน พฤษภาคม 2555 เพราะเป็นช่วงที่โรงเรียนจะได้มีโอกาสเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน พอดี ครูการเงินส่วนใหญ่เห็นว่า ควรดำเนินการในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ น่าได้ผลกว่า การอบรมโดยทั่วไป ในด้านเอกสารประกอบการดำเนินงาน ครูการเงินต้องการเอกสารด้านความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงินและบัญชี ตัวอย่างการจัดการระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี รวมถึงแบบฟอร์มหรือแนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยด้วย ครูการเงิน ส่วนใหญ่เสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

ครูการเงินทุกคนคาดหวังว่า จะได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ แต่จะรับได้มากแค่ไหนยังไม่แน่ใจ การทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีครั้งนี้ หากทดลองแล้วได้ผลดี น่าจะขยาย ผลให้แก่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งอื่น ๆ ด้วย

(4) ผลการประชุมปฐมนิเทศ

ภายหลังจากที่ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ นัดหมายการประชุมปฐมนิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหารของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายแห่งละ 1 คน ทั้ง 15 แห่ง ครูการเงินของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายแห่งละ 1 คน ทั้ง 15 แห่ง และผู้วิจัยอีก 1 คน ไปแล้ว ในการประชุมปฐมนิเทศ วันที่ 10 พฤษภาคม 2555 เวลา 09.00-09.30 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านหามแห โนนสังข์สามัคคี ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบ ถึงการรับเอากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ได้แจ้งให้ที่ประชุม รับทราบและมอบหมายให้ผู้บริหารของสถานศึกษาทั้ง 15 แห่ง ออกหนังสือแต่งตั้งครูการเงินประจำ สถานศึกษาของตน และมอบหมายให้ครูการเงินร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานครั้งนี้ และแจ้งให้

ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนอำนวยความสะดวก และเข้าร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน

ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ มอบนโยบายให้กับสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้ง 15 แห่ง ให้ความร่วมมือในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และให้ถือว่าการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กครั้งนี้ เป็นการพัฒนาระบบบริหารงบประมาณในสถานศึกษา และ จะช่วยเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้แก่นักเรียน ไปด้วย

ที่ประชุมได้ร่วมกันศึกษาระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ของกรมบัญชีกลาง และแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้ง 15 แห่ง จัดทำระบบบัญชี ตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ส่วนแนวทางการปฏิบัติงานตามระบบการ ควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย และแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินอุดหนุน สถานศึกษา กลุ่มเป้าหมายทั้ง 15 แห่ง ยังไม่มีคู่มือปฏิบัติงาน และยังไม่ชัดเจนวิธีการปฏิบัติ และการเบิกจ่ายเงิน ดังกล่าว

การประชุมปฏิบัติการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จัดขึ้น ในช่วงเวลาต่อจากการประชุมปฐมนิเทศ ในวันที่ 10 พฤษภาคม 2555 เวลา 09.31-16.00 น. โดยมีครูการเงิน ช่วยกันดูแลอำนวยความสะดวก ด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และให้จัดอาหารว่างและอาหารกลางวัน สนับสนุนในการประชุมปฏิบัติการ โดยใช้เงินจากโครงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี 2555 ของสถานศึกษา ที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดตารางการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

ตาราง 4.26 ตารางการปฏิบัติงานการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ศูนย์เครือข่ายการศึกษา เกษตรสมบูรณ์

วัน เวลา	รายการปฏิบัติ	สถานที่
10 พฤษภาคม 2555 09.00 – 16.00 น.	<ul style="list-style-type: none"> ๑ ประชุมปฐมนิเทศ ๑ จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน (ขั้นที่ 2) โดยการประชุมปฏิบัติการ <ul style="list-style-type: none"> 1) สร้างความตระหนัก 2) ให้ความรู้พื้นฐาน 3) เตรียมทักษะพื้นฐาน 	ห้องประชุม โรงเรียน บ้านหามแห โนนสังข์ สามัคคี อ. เกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ
	<ul style="list-style-type: none"> ๑ กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี (ขั้นที่ 3) 	
11 พฤษภาคม 2555 09.00 – 16.30 น.	<ul style="list-style-type: none"> ๑ ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี (ขั้นที่ 4) <ul style="list-style-type: none"> - ประเมินประสิทธิภาพ โปรแกรมระบบบัญชี และปรับปรุง ๑ นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ (ขั้นที่ 5) <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาทบทวน โปรแกรมระบบบัญชี - จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 	ห้องประชุม โรงเรียน บ้านหามแห โนนสังข์ สามัคคี (ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน)
12 พฤษภาคม 2555 09.00-16.30 น.	<ul style="list-style-type: none"> - จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี (ต่อ) - ประเมินผลการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ๑ ประชุมสะท้อนผล (ขั้นที่ 6) <ul style="list-style-type: none"> - ประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน 	ห้องประชุม โรงเรียน บ้านหามแห โนนสังข์ สามัคคี

(5) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินก่อนการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ภายหลังการประชุมปฐมนิเทศเสร็จสิ้นลง (ครูการเงินได้รับคู่มือประกอบการใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี : เอกสารหมายเลข 1-4 ไปศึกษามาแล้ว) ครูการเงินได้แสดงความคิดเห็นลงในแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน สรุปได้ดังนี้

ครูการเงินบางคนมีความเห็นว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 6 ชั้น เป็นขั้นตอนของการพัฒนาชัดเจน มีเอกสารให้ศึกษาก่อน และยังจะมีการประชุมปฏิบัติการให้แลกเปลี่ยนซักถามข้อข้องใจ น่าจะไม่มีปัญหาในการทำงาน (ความถี่ 5) การดำเนินครั้งนี้ เป็นนโยบายของสถานศึกษาที่จะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว ถึงอย่างไรก็ต้องร่วมปฏิบัติการ (ความถี่ 4) เมื่อได้รับคำแนะนำจากประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาและผู้วิจัยแล้ว จะทดลองทำดู (ความถี่ 8)

เกี่ยวกับการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ครูการเงินบางคนให้ความเห็นว่า การทดลองครั้งนี้ ถือเป็นโอกาสที่จะได้พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในไปด้วย (ความถี่ 5) ไม่ค่อยมั่นใจในการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เนื่องจากยังไม่มีพื้นฐานในเรื่องนี้มาก่อน (ความถี่ 4) บางคนมีความเชื่อมั่นว่าต้องทดลองทำได้ เพราะมีครูการเงินจากสถานศึกษาแห่งอื่นร่วมทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาก็สนใจและให้การสนับสนุน โดยมีผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยร่วมทำงานด้วย (ความถี่ 7)

ครูการเงินบางคนคาดการณ์ว่า แม้ว่าจะมาประชุมปฏิบัติการนอกสถานศึกษาก็ตาม แต่อาจมีงานอื่นแทรกซ้อนเข้ามาขณะทำงาน (ความถี่ 3) และมีความเห็นว่าครูที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่พัสดุ น่าจะมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมด้วยจะได้ร่วมรับรู้ และถือเป็นแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน (ความถี่ 8)

ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ชั้นที่ 1 กำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ จากการเจรจาเพื่อนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กเข้าสู่สถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ จากการประชุมปฐมนิเทศผู้เกี่ยวข้อง และจากบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินสรุปได้ดังนี้

สถานศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้ง 15 แห่ง ถือเอาหลักการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบควบคุมทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน เป็นแนวทางกำหนดนโยบาย ที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีครั้งนี้ พบว่า สถานศึกษาทั้งผู้บริหาร โรงเรียนและครูการเงินทุกคนเห็นความสำคัญ และมีความต้องการที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี พร้อมกับการพัฒนาโปรแกรมระบบบัญชีที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา และใช้ได้จริงกับสถานศึกษา เห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เข้าใจถึงหลักการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบควบคุมทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน การดำเนินงานในครั้งนี้ มอบให้ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์เป็นผู้ดำเนินการ โดยได้กำหนดวันปฐมนิเทศและประชุมปฏิบัติการ

ครูการเงิน ในวันที่ 10 พฤษภาคม 2555 ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านหามแห โนนสังข์สามัคคี
อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

โดยปกติสถานศึกษาส่วนใหญ่จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีด้วยระบบมือ
แต่ยังไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน และไม่ใช่ว่าในปัจจุบัน เพราะยังขาดความรู้และประสบการณ์ มีสถานศึกษา
ส่วนน้อยจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปที่ซื้อมา แต่ยังไม่ถูกต้อง
ไม่ครบถ้วน และไม่ใช่ว่าในปัจจุบัน เนื่องจากโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันเนื้อหาไม่ครอบคลุม
เงินทุกประเภทที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา การจัดกระทำข้อมูลก็ยุ่งยากกลับซับซ้อน
ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะสูงมีราคาแพงมารองรับ โปรแกรมสำเร็จรูป ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
และต้องใช้เวลาการที่มีความรู้ด้านการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ระดับสูง ครูการเงินบางคนเห็นว่า
ต้องการจะทดลองศึกษา ทดลองปฏิบัติ และถ้าโรงเรียนจะจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี
จริง ก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ และไม่เคยเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการครูการเงินและบัญชีมาเลย
คาดหวังว่าจะได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่

ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ได้แจ้งให้ที่ประชุมรับทราบ
การมอบหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 15 แห่ง ทำหนังสือแต่งตั้งครูการเงิน และ
ให้ครูการเงินเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานครั้ง

การพบปะเจรจากับผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินของผู้วิจัย ช่วยให้ผู้บริหาร
สถานศึกษาและครูการเงินทุกคน เห็นประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงิน
และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และเห็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปได้
ช่วยในการตัดสินใจรับเอากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กเข้าสู่สถานศึกษาได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การประชุมปฐมฤกษ์
ยังช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการเงิน และผู้วิจัย ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
และความต้องการ รวมทั้งการหาข้อสรุปร่วมกันได้เป็นอย่างดี สร้างความคุ้นเคยและความเป็นกันเอง
มากขึ้นในการปฏิบัติงานร่วมกันต่อไป

1.2 ผลการทดลองใช้ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน

(สร้างความตระหนัก ให้ความรู้พื้นฐาน และเตรียมทักษะพื้นฐาน)

ผลการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบ
สารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ชั้นตอนที่ 2 ครั้งนี้
ได้จาก 1) ผลการสังเกตของผู้วิจัยในการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน และ 2) ข้อคิดเห็น
จากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินในการจัดเตรียมความพร้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ผลการสังเกตของผู้วิจัยในการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน

ในการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงินเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักรู้ การให้ความรู้พื้นฐาน และการเตรียมทักษะพื้นฐานของครูการเงิน ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และได้สังเกตผลการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

ในการประชุมปฏิบัติการวันแรก (10 พฤษภาคม 2555 เวลา 09.31-16.00 น.) ครูการเงิน ทั้ง 15 คน ได้พบปะกับประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 15 คน และผู้วิจัยร่วมด้วย ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ได้ย้ำถึงความสำคัญของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ประโยชน์ที่สถานศึกษาจะได้รับจากการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กไปใช้ และกล่าวชื่นชมในความเสียสละอุทิศเวลาของครูการเงินที่มาร่วมพัฒนาตนเองและพัฒนางานครั้งนี้ ครูการเงินทุกคนมาร่วมประชุมปฏิบัติการตรงเวลา มีความตั้งใจรับฟัง และเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องมาครบทุกคน และร่วมกันรับผิดชอบจัดเตรียมสถานที่ประชุมปฏิบัติการ โสตทัศนูปกรณ์ และวัสดุอุปกรณ์ไว้ครบถ้วน

ในการศึกษาความรู้พื้นฐานและเตรียมทักษะพื้นฐาน ครูการเงินส่วนใหญ่ได้ศึกษาเนื้อหาสาระในกลุ่มมือประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทั้ง 4 รายการ มาก่อนล่วงหน้า ที่ประชุมปฏิบัติการ ได้ร่วมกันศึกษาเนื้อหาสาระประกอบการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้วิจัย และครูการเงินด้วยกันอีกครั้ง ที่ละเนื้อหา จนครบทุกเนื้อหาในเอกสารทั้ง 4 รายการ และร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ตัวอย่างการบันทึกรายการบัญชีจากโจทย์ตัวอย่าง ปัญหาที่ผู้วิจัยสังเกตได้คือ มีครูการเงิน 2 คน ไม่ได้ศึกษาเนื้อหาสาระในเอกสารมาก่อน แต่มีความตั้งใจที่จะศึกษาติดตามให้ทันเพื่อน ขณะร่วมกันศึกษาทบทวนในระหว่างการประชุมปฏิบัติการ และการศึกษาตัวอย่างการบันทึกบัญชีจากโจทย์ตัวอย่าง ครูการเงินส่วนใหญ่ให้ความสนใจ จึงต้องใช้เวลาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากขึ้น

(2) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินในการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน

จากบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินเกี่ยวกับการจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้นของกระบวนการและตามองค์ประกอบในแต่ละขั้นของกระบวนการ ดังนี้ การที่ผู้วิจัยได้ทบทวนความรู้พื้นฐานที่ให้ไปศึกษามาก่อนล่วงหน้า ทำให้ครูการเงินมีความเข้าใจและเห็นความจำเป็นมากขึ้น (ความถี่ 10) และในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีครั้งนี้ ทำให้เข้าใจได้ว่า ระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 มีความจำเป็นและเหมาะสมกับระบบการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (ความถี่ 15)

ทักษะพื้นฐานมีความสำคัญมาก และเป็นประโยชน์ต่อการจัดระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีด้วย (ความถี่ 7) ทักษะพื้นฐานทั้ง 4 เรื่อง มีการทดลองปฏิบัติจากตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาเสนอ ทำให้เข้าใจได้ แต่เวลานำมาพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี อาจต้องได้ปรึกษากับทีมงานเพิ่มเติม และคงจะได้รับคำแนะนำจากผู้วิจัยเพิ่มเติม คงทำให้เข้าใจดีขึ้นและปฏิบัติได้ (ความถี่ 5)

ครูการเงินยังได้เสนออีกว่า ครูที่ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุของสถานศึกษา ควรได้มีโอกาสปรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้และทักษะพื้นฐานเหล่านี้ด้วย (ความถี่ 12)

ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ชั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน สรุปได้ว่า ครูการเงินส่วนใหญ่ตระหนักถึงความจำเป็น ความสำคัญ และประโยชน์ของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี พร้อมจะให้ความร่วมมือในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ในการประชุมปฏิบัติการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันตลอดเวลา ครูการเงินส่วนใหญ่มีความรู้และมีทักษะพื้นฐานเพียงพอต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีต่อไป

1.3 ผลการทดลองใช้ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
(วางแผนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี โดยการประชุมปฏิบัติการ)

ผลการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ในการทดลองพัฒนาขั้นตอนที่ 3 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ได้จาก 1) ผลการสังเกตการปฏิบัติงานของครูการเงิน โดยผู้วิจัย และ 2) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินในการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ผลการสังเกตการปฏิบัติงานของครูการเงินโดยผู้วิจัย

ในการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ดำเนินการโดยการประชุมปฏิบัติการครูการเงิน ในวันที่ 10 มีนาคม 2555 (เวลา 09.31-16.00 น.) ผลการสังเกตการปฏิบัติงานของครูการเงิน โดยผู้วิจัย สรุปได้ดังนี้

ในการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ครูการเงินทุกคนร่วมกับผู้วิจัย ใช้เวลาในการประชุมปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ครึ่งนี้ประมาณ 5.30 ชั่วโมง ได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และกรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

ข้อสังเกตอื่น ๆ ที่ได้จากการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน พบว่า เวลาที่ใช้มากกว่าที่กำหนดไว้เดิม ได้แก่ การวิเคราะห์กรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในการประชุมปฏิบัติการ บรรยากาศโดยทั่วไปเป็นกันเอง

ครูการเงินและผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และปรับปรุงผลงานตลอดเวลา ประธานศูนย์เครือข่าย การศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ เยี่ยมเยือนการประชุมปฏิบัติงานบางช่วงเวลา ครูการเงินได้ร่วมกัน รับผิดชอบจัดเตรียมสถานที่ โต๊ะเก้าอี้ อุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้เรียบร้อย ขณะประชุมปฏิบัติการ ครูการเงินบางคนมีภาระออกไปยื่นกู้เงินต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ครูจังหวัดชัยภูมิ สาขาอำเภอภูเขียว แต่กลับเข้ามาร่วมปฏิบัติการทุกครั้ง

(2) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินในการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ครูการเงินได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ในแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินเกี่ยวกับการ กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้น ของกระบวนการและตามองค์ประกอบในแต่ละขั้นของกระบวนการ สรุปได้ดังนี้

ครูการเงินเห็นว่า การวิเคราะห์รอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีความจำเป็นมาก คือนำมาใช้ (ความถี่ 8) องค์ประกอบในขั้นตอนที่ 3 ของ กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี มีความสลับซับซ้อนและมีรายละเอียดมาก แต่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยง ได้ตลอดแนว (ความถี่ 3) ภายหลังจากได้ปฏิบัติการกำหนดแนวทาง การพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีแล้ว สามารถนำไปจัดระบบสารสนเทศ ย่อย ๆ ได้อีก ได้ลดขั้นตอนการจัดเอกสารบางรายการลง เช่น การออกแบบการพิมพ์รายงานเงิน แต่ละประเภท (ความถี่ 5) เป็นการทำงานที่เป็นระบบ เข้มงวดมาก ต้องติดตามและร่วมทำตลอดเวลา จึงจะทำความเข้าใจได้ชัดเจน (ความถี่ 5) และครูการเงินส่วนใหญ่ เอาใจใส่ ช่วยกันคิด ช่วยกันทำดีมาก ยกเว้นครูการเงินบางคนตามไม่ทันแต่ก็มีความพยายามที่จะทำงานให้ทันเพื่อน (ความถี่ 1) การปฏิบัติการ จำเป็นต้องอาศัยผู้วิจัยคอยแนะนำและให้ความกระจำงตลอดเวลา ได้ความรู้ความเข้าใจ เพิ่มเติม มั่นใจในการปฏิบัติมากขึ้น และผลงานที่ได้น่าจะได้รับการปรับปรุงไม่มากหลังจากผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแล้ว (ความถี่ 3)

ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชี สรุปได้ว่า วิธีการประชุมปฏิบัติการ ช่วยให้การดำเนินงานของครูการเงินเป็นไปด้วยความ เรียบร้อย องค์ประกอบของการกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในขั้นตอนที่ 3 ประกอบด้วย 1) ศึกษาบริบทของสถานศึกษา 2) การวางแผน พัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชี 3) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน 4) การวิเคราะห์รอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีได้ แต่มีบางขั้นตอนของการ ดำเนินงานในขั้นตอน ที่ 3 จำเป็นต้องใช้เวลาครูการเงินมากขึ้น ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

พื้นฐานการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของสถานศึกษา และในการประชุมปฏิบัติการครั้งแรกของโครงการเงินจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ คอยให้คำปรึกษาแนะนำแก่โครงการเงินอย่างใกล้ชิด

1.4 ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของโครงการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ขั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี (กำหนดรายละเอียดของโปรแกรมระบบบัญชี โดยการประชุมปฏิบัติการ)

ผลการออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของโครงการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ขั้นตอนที่ 4 ได้จาก 1) ผลการสังเกตการปฏิบัติงานของโครงการเงิน โดยผู้วิจัย 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชี 3) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 4) ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินระหว่างการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และ 5) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของโครงการเงินระหว่างการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ผลการสังเกตการปฏิบัติงานของโครงการเงิน โดยผู้วิจัย

ในการออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี ตามแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 3 นั้น ดำเนินการ โดยประชุมปฏิบัติการต่อจากการกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ในวันที่ 11 พฤษภาคม 2555 (เวลา 09.00 ถึง 12.00 น.) ผลการสังเกตการปฏิบัติงานของโครงการเงิน โดยผู้วิจัย สรุปได้ดังนี้

ครูการเงินทุกคนร่วมกับผู้วิจัย ใช้เวลาในการประชุมปฏิบัติการในขั้นตอนนี้ประมาณ 3 ชั่วโมง รูปแบบและองค์ประกอบของโปรแกรมระบบบัญชี ครูการเงินเลือกใช้รูปแบบและองค์ประกอบที่ผู้วิจัยเสนอไว้ในโปรแกรมระบบบัญชีที่ใช้ควบคุมเงินนอกงบประมาณที่ได้จากการดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และกรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อสังเกตอื่น ๆ ที่ได้จากการออกแบบโปรแกรมระบบบัญชีของโครงการเงิน พบว่า เวลาที่ใช้มากกว่าที่ได้กำหนดไว้เดิม ได้แก่ การรายงานเงินรายได้สถานศึกษา บรรยากาศทั่วไปเป็นกันเอง ครูการเงินและผู้วิจัย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และปรับปรุงผลงานตลอดเวลา ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ เยี่ยมเยียนการประชุมปฏิบัติการบางช่วงเวลา รวมถึงการโทรศัพท์ติดตามการดำเนินงานเป็นระยะ ครูการเงินร่วมกันรับผิดชอบจัดเตรียมสถานที่ โสตทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้เรียบร้อย ขณะประชุมปฏิบัติการ ครูการเงินบางคนมีภาระงานเกี่ยวกับการต้องไปยื่นคำขอกู้เงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูชัยภูมิ จำกัด สาขาอำเภอภูเขียว แต่กลับเข้ามาร่วมปฏิบัติการทุกครั้ง

(2) ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชี

การประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้นโดยครูการเงินของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย 15 แห่ง ตามกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ในวันที่ 11 พฤษภาคม 2555 โดยใช้แบบประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินปรากฏดังนี้

ตาราง 4.27 ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชี ตามเกณฑ์ด้านวิชาการ

รายการ	ระดับความคิดเห็น	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
เกณฑ์ด้านวิชาการ		
1. มีความตรงเชิงโครงสร้าง	1.00	เห็นด้วย
2. มีความตรงเชิงเนื้อหา	1.00	เห็นด้วย
3. มีส่วนช่วยให้ผลที่ได้จากการใช้ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี มีขอบข่ายกว้างขึ้น	1.00	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม	1.00	เห็นด้วย

จากตาราง 4.27 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า โปรแกรมระบบบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้นโดยครูการเงิน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านวิชาการ (ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ที่ 1.00)

ตาราง 4.28 ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อประสิทธิภาพโปรแกรมระบบบัญชี ตามเกณฑ์ด้านการปฏิบัติ และเกณฑ์โดยรวม

รายการ	ระดับความคิดเห็น	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
เกณฑ์ด้านการปฏิบัติ		
1. การจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้ลงตัว		
(1) การจัดงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น สนับสนุนการพัฒนา ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	1.00	เห็นด้วย
(2) การจัดให้มีระบบควบคุมทางการเงินที่รัดกุม	0.86	เห็นด้วย
(3) จำนวนสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ดำเนินการเสร็จสิ้น มีความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน	1.00	เห็นด้วย
(4) มีการจัดระบบใหม่จากที่เคยเป็นมา เนื่องจากครุการเงินอาจยังไม่เคยปฏิบัติงานด้านนี้มาก่อน หรือเคยปฏิบัติแต่เป็นการบอกต่อ ๆ กันมา และยังไม่เคยผ่านการฝึกอบรมมาก่อน ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องใช้เวลาเพิ่มเติมจากปกติมาก	0.84	เห็นด้วย
(5) การกำหนดวิธีการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ได้คำนึงถึงความพยายาม ความพร้อม ความสามารถ และความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วย	1.00	เห็นด้วย
2. การสนับสนุนในเชิงนโยบายของสถานศึกษา		
(1) การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา	0.84	เห็นด้วย
(2) การให้ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่พัสดุ	0.81	เห็นด้วย
3. เรื่องทางด้านบุคลากร		
(1) ศักยภาพของครุการเงิน	0.86	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย	0.90	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม	0.95	เห็นด้วย

จากตาราง 4.28 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อโปรแกรมระบบบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้นโดยครุการเงิน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านการปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ที่ 0.90) และมีประสิทธิภาพโดยรวมทั้งด้านวิชาการและด้านปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ที่ 0.95)

เมื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.29 ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความถูกต้องเหมาะสมของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และ โปรแกรมระบบบัญชี

รายการ	ความถี่ของความคิดเห็น		ความหมาย
	ความถูกต้องเหมาะสม	ควรปรับปรุง	
ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544			
1. บัญชีรับ-จ่ายเงินประจำวัน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
2. ทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
3. ทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
4. ทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
5. แบบรายงานเงินรายได้สถานศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
6. แบบสัญญาการขืมเงินอุดหนุน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
7. ทะเบียนคุมการขืมเงินอุดหนุน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
โปรแกรมระบบบัญชี (ประเภทเงินรายได้สถานศึกษา)			
1. รูปแบบการควบคุมเงินรายได้สถานศึกษาเพื่อโครงการอาหารกลางวัน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
2. รูปแบบการควบคุมเงินผลประโยชน์จากราชพัสดุ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
3. รูปแบบการควบคุมเงินเบี่ยปรับจากการผลิตสัญญาการศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
4. รูปแบบการควบคุมเงินเบี่ยปรับจากการผลิตสัญญาซื้อทรัพย์สิน/จ้างทำของ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
5. รูปแบบการควบคุมเงินที่มีผู้มอบให้โดยระบุนวัตกรรมส่งเสริมสังคม	3	0	ถูกต้องเหมาะสม

ตาราง 4.29 (ต่อ)

รายการ	ความถี่ของความ คิดเห็น		ความหมาย
	ความ ถูกต้อง เหมาะสม	ควร ปรับปรุง	
6. รูปแบบการควบคุมเงินที่มีผู้มอบให้โดย ระบุดูประสงคิไม่ชัดเจน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
7. รูปแบบการควบคุมเงินระดมทรัพยากร	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
8. รูปแบบการควบคุมเงินบำรุงการศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
9. รูปแบบการควบคุมเงินได้จากการใช้อาคารสถานที่	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
10. รูปแบบการควบคุมเงินค่าสาธารณูปโภค (ชดเชยจาก การเรียกเก็บ)	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
11. รูปแบบการควบคุมเงินค่าขายแบบรูปรายการ ที่จัดทำขึ้น โดยเงินรายได้สถานศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
12. รูปแบบการควบคุมเงินค่าขายทรัพย์สินที่ได้จากเงิน นอกงบประมาณ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
13. รูปแบบการควบคุมเงินรายได้จากการให้บริการของ สถานศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
โปรแกรมระบบบัญชี (ประเภทเงินนอกงบประมาณ)			
1. รูปแบบการควบคุมเงินกองทุนเพื่อ โครงการอาหาร กลางวัน(ทุนหมุนเวียนฯ)	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
2. รูปแบบการควบคุมเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อ โครงการ อาหารกลางวัน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
3. รูปแบบการควบคุมเงินบริจาค	3	0	
4. รูปแบบการควบคุมเงินภาษีหัก ณ ที่จ่าย	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
5. รูปแบบการควบคุมเงินลูกเสือ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
6. รูปแบบการควบคุมเงินเนตรนารี	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
7. รูปแบบการควบคุมเงินยุวกาชาด	3	0	ถูกต้องเหมาะสม

ตารางต่อ 4.29 (ต่อ)

รายการ	ความถี่ของความคิดเห็น		ความหมาย
	ความถูกต้องเหมาะสม	ควรปรับปรุง	
8. รูปแบบการควบคุมเงินประกันสัญญา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
9. รูปแบบการควบคุมเงินอุดหนุนรายหัว	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
10. รูปแบบการควบคุมเงินปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
11. รูปแบบการควบคุมเงินค่าเครื่องแบบนักเรียน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
12. รูปแบบการควบคุมเงินค่าอุปกรณ์การเรียน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
13. รูปแบบการควบคุมเงินค่าหนังสือเรียน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
14. รูปแบบการควบคุมเงินค่ากิจกรรมวิชาการ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
15. รูปแบบการควบคุมเงินค่ากิจกรรมคุณธรรม/ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
16. รูปแบบการควบคุมเงินกิจกรรมทัศนศึกษา	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
17. รูปแบบการควบคุมเงินกิจกรรมบริการสารสนเทศ/ICT	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
โปรแกรมระบบบัญชี (ประเภทเงินรายได้แผ่นดิน)			
1. รูปแบบการควบคุมเงินค่าขายของเก่าชำรุดที่ได้จากเงินงบประมาณ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
2. รูปแบบการควบคุมเงินอุดหนุนทั่วไปที่เหลือจ่ายเกิน 2 ปีงบประมาณ	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
3. รูปแบบการควบคุมดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
4. รูปแบบการควบคุมดอกเบี้ยเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อโครงการอาหารกลางวัน	3	0	ถูกต้องเหมาะสม
ค่าเฉลี่ยรวม	3	0	ถูกต้องเหมาะสม

จากตาราง 4.29 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้น โดยครูการเงิน มีความถูกต้องเหมาะสม ทุกองค์ประกอบ (ความถี่ของความคิดเห็นอยู่ที่ 3)

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี สรุปได้ดังนี้

โปรแกรมระบบบัญชีที่ทดลองพัฒนาขึ้นนั้น เป็นการเตรียมการเพื่อให้ครูการเงินได้เรียนรู้ การทำงานด้านการควบคุมทางการเงินและบัญชี ครูการเงินน่าจะเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้รับ ไปใช้ได้ ทั้งนี้ การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ต้องอาศัยความร่วมมือ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่พัสดุ หรือแม้แต่ผู้บริหารสถานศึกษาเองก็ตาม (ความถี่ 2) เนื่องจากการอบรมครูการเงินเป็นการปฏิบัติที่มีอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปี ของสถานศึกษาทุกแห่งอยู่แล้ว จึงมีค่าใช้จ่ายสนับสนุนค่าวัสดุอุปกรณ์ ขณะดำเนินการ ตามความจำเป็นได้ (ความถี่ 3)

จากการสังเกตการณ์ในขณะมีการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครูการเงินบางคนมีภารกิจที่จะต้อง ออกไปนอกห้องประชุมในบางช่วงเวลา ทำให้ความเข้าใจบางตอนไม่ต่อเนื่อง อาจมีผลต่อ การนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีไปทดลองใช้ด้วย (ความถี่ 2) ในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ครูการเงินควรคำนึงถึงระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง (ความถี่ 2)

โดยภาพรวมแล้ว โปรแกรมระบบบัญชีที่ทดลองพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน โดยตลอด (ความถี่ 3) และมีความเป็นไปได้ในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (3)

จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับข้อควรพิจารณาในการนำโปรแกรมระบบบัญชี ไปใช้ ผู้วิจัย และครูการเงินได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการเตรียมการจัดระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีในสถานศึกษาต่อไป

(3) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบ สารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (ขั้นที่ 3-4)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย 15 แห่ง เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง ระหว่างการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (11 พฤษภาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า

- 1) ขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เป็นขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องโดยตลอด มีคู่มือประกอบ การดำเนินงานที่ชัดเจน และมีผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำ ครูการเงินน่าจะปฏิบัติตามทีละขั้นตอนได้ครบ ทุกขั้นตอน ในขั้นที่ 2 (จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน) เกี่ยวกับการสร้างความตระหนัก ผู้บริหาร สถานศึกษาได้เน้นย้ำให้ครูการเงิน ยึดถือประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน ในวันแรก ของการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานในเอกสารประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชี ผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษาและทำความเข้าใจ พร้อมทั้งร่วมแสดงความคิดเห็น กับผู้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนด้วย

2) ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครู การเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผู้บริหารสถานศึกษา ได้กำชับให้ครูการเงินให้ความ ร่วมมือ และเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ และได้เยี่ยมชมคิดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ ทั้งสอบถาม ความก้าวหน้าของการดำเนินงานจากผู้วิจัยด้วยตนเอง และทางโทรศัพท์ ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ให้ความเห็นว่า “.....ต้องขอขอบคุณผู้วิจัยที่ช่วยแนะนำ เดิมเต็ม และอยู่ร่วมกับครูการเงิน ตลอดเวลา ครูการเงินหลายคนบอกว่า คนที่ไม่ได้ร่วมทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชีคราวนี้ เป็นคนที่เสียโอกาสไปก้าวหนึ่ง โดยภาพรวมแล้ว ถือว่าครูการเงินรับผิดชอบร่วมกัน ได้ดีมาก ผลงานได้ตามเป้าหมายแม้จะล่าช้าไปบ้าง แม้จะมีภารกิจอื่น ๆ เข้ามาแทรกอยู่บ้าง ทำให้ บางช่วงเวลาครูการเงินอยู่ไม่ครบ เท่าที่ได้มีส่วนร่วมและได้รับทราบเป็นระยะ ทุกคนมีความตั้งใจ อภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันตลอดเวลาขณะทำงาน บรรยากาศเป็นกันเอง ได้ความรู้ ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมาก คุณจะมี การตื่นตัวมากขึ้นด้วย”

(4) ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินระหว่างการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (ขั้นที่ 3-4)

จากการสัมภาษณ์ครูการเงินที่เป็นผู้รับผิดชอบ ทั้ง 15 คน เป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ ในระหว่างการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (11 พฤษภาคม 2555) สรุปได้ดังนี้ ครูการเงินส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน องค์กรประกอบ ในแต่ละขั้นตอนช่วยให้ได้แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ในทางปฏิบัติ ต้องศึกษาคู่มือควบคู่กับการพัฒนา ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และรับฟังคำอธิบายจากผู้วิจัยเพิ่มเติม จะช่วยให้เข้าใจได้ดี ยิ่งขึ้น เกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน ครูการเงินมีความเห็นว่า การควบคุมเงินตามระบบควบคุมเงิน ของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ทำความเข้าใจได้ยาก แม้ว่าจะได้รับคำแนะนำแล้วก็ตาม ต้องทบทวน หลายครั้ง แต่เมื่อลงมือปฏิบัติแล้ว ทำให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้นและเห็นความจำเป็น เพราะเป็นระบบ การควบคุมเงินที่กรมบัญชีกลางกำหนดที่ต้องนำไปใช้ในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ต่อไป

ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 6 ชั้นนั้น ครูการเงินส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ทุกองค์ประกอบ ในแต่ละขั้นตอน ต้องทำอย่างระมัดระวัง ทั้งในเรื่องความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเชื่อมโยง ระหว่างเนื้อหาสาระต่าง ๆ และความเชื่อมโยงแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องก่อนจะนำมาแต่ละองค์ประกอบ ต้องช่วยกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปรับเปลี่ยนตลอดเวลา ในขณะที่ปฏิบัติงาน ครูการเงินบางคนปฏิบัติได้ไม่สม่ำเสมอ เพราะมีภารกิจอื่น เข้ามาแทรก จึงอาจจะ ไม่เข้าใจการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีทุกขั้นตอน

ครูการเงินส่วนใหญ่ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า การทำงานครั้งนี้ ผู้วิจัยช่วยได้มากที่สุด ไม่ปล่อยให้ครูการเงินหลงทาง ให้คำแนะนำ ชี้แนวทาง ร่วมทำงานกับครูการเงินทุกครั้ง อย่างเป็นกันเอง ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ และเพิ่มเติมทั้งความรู้และทักษะพื้นฐานให้กับครูการเงิน ได้ตลอด มีความตั้งใจจริง มองทุกอย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ได้ทั้งหมดตลอดทุกขั้นตอน พร้อมทั้ง อธิบายให้ ครูการเงินเข้าใจด้วยความอดทน งานสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ผลงานน่าภูมิใจ ครูการเงิน มีทักษะพื้นฐานไม่เท่ากัน ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยต้องช่วยกันอธิบาย และเวลาที่กำหนดไว้ก็เพียงพอ ไม่ต้องเพิ่มเวลาประชุมปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีอีก (กำหนดตาราง ประชุมปฏิบัติการเพิ่มเวลามากกว่าการวิจัยระยะที่ 2 อีก 1 ชั่วโมง คือ ในวันที่ 11 และ 12 เพิ่มเวลาอีก วันละ 30 นาที) ครูการเงินมีภารกิจแทรกซ้อนเข้ามาขณะประชุมปฏิบัติการ ซึ่งถือเป็นเรื่องธรรมดา ครูการเงินได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งขณะประชุมปฏิบัติการหรือนอกเวลาอย่างเต็มที่ ไม่เครียด แต่หนักมาก เพราะเป็นระเบียบกฎหมายล้วน ๆ และเป็นเรื่องใหม่สำหรับการปฏิบัติของครูการเงิน บางคน ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา มาเยี่ยมชมการประชุมปฏิบัติการ อยู่เสมอ ทำให้มีความรู้สึกที่ดีในการทำงาน ผู้ที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสารสนเทศ ทางการเงินและบัญชีครั้งนี้ นับว่าเสียโอกาส เพราะได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการจากการ ร่วมปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้มารยาทของการวิจัย และอื่น ๆ อีกมาก ถือเป็น การบูรณาการการปฏิบัติงาน ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ทดลองพัฒนาขึ้น แม้จะได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และได้ปรับปรุงแก้ไขไปแล้วก็ตาม แต่จะใช้ได้ดีเพียงใด ยังเป็นสิ่งท้าทายสำหรับครูการเงิน อีกต่อไป

(5) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินระหว่างการทดลองใช้ กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก

ระหว่างการประชุมปฏิบัติการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครูการเงินได้แสดงความคิดเห็น ลงในแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน ผู้วิจัยได้เสนอตามลำดับขั้น สรุปได้ดังนี้

ครูการเงินส่วนใหญ่เอาใจใส่ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และร่วมปรึกษาหารือ ยกเว้นบางคน ตามไม่ทันแต่ก็มีความพยายามฝึกปฏิบัติจนทำได้ (ความถี่ 1) มีความมั่นใจว่าจะนำไปใช้ได้จริง เพราะ ปรับปรุงระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีร่วมกันหลายครั้ง จนเป็นที่พอใจ และยังมีผู้เชี่ยวชาญ ช่วยปรับปรุงให้อีกด้วย (ความถี่ 6) และเมื่อเห็นผลงานแล้วชื่นใจ นำพอใจ (ความถี่ 5)

ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ชั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี สรุปได้ดังนี้

การประชุมปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง การมีคู่มือประกอบการปฏิบัติการ การมีผู้เชี่ยวชาญ และผู้วิจัยคอยให้คำปรึกษาแนะนำอย่างใกล้ชิด บรรยากาศที่เป็นกันเอง และการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ แก่ครูการเงิน ช่วยให้การทดลองออกแบบโปรแกรมระบบบัญชีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รูปแบบ และองค์ประกอบของ โปรแกรมระบบบัญชี ที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และสภาพ การจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และกรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีได้ชัดเจน แต่มี บางขั้นตอนของการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 4 จำเป็นต้องใช้เวลาครูการเงินมากขึ้น ได้แก่ การรายงาน เงินรายได้สถานศึกษา

จากการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมระบบบัญชี ที่ครูการเงินทดลองพัฒนาขึ้น พบว่า การจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชีมีประสิทธิภาพ โดยรวม (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 0.95) โดยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านวิชาการ (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 1.00) และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 0.90) นอกจากนี้ยังมีความถูกต้องเหมาะสมทุกองค์ประกอบ ของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีอีกด้วย (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 3)

ที่มาของโปรแกรมระบบบัญชี ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการจัดระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีของสถานศึกษา การวิเคราะห์กรอบการบริหารงานการเงินและบัญชี สามารถ จัดทำแยกเป็นชุดไว้ต่างหาก (ใช้โปรแกรมระบบบัญชี โดยเครื่องคอมพิวเตอร์) และยังสามารถพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีต่อไปได้อีก โดยสามารถสร้างทะเบียนคุมย่อยเพิ่มขึ้น หากมีรายการทางการเงินเพิ่มขึ้น

ครูการเงินทุกคน สามารถร่วมกันปฏิบัติงาน และวางแผนการจัดระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีเป็นทีมได้ ได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการจากการลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้มารยาทของการวิจัย สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการทดลองพัฒนาระบบ สารสนเทศงานการเงินและบัญชีไปใช้ในการจัดทำโปรแกรมระบบงานอื่น ๆ ได้ ทุกคนมีความพอใจ และภูมิใจในผลงานที่ได้ร่วมมือกันปฏิบัติ

2. ช่วงที่ 2 การทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี และการสะท้อนผลการปฏิบัติ

ช่วงที่ 2 เป็นผลการทดลองใช้ขั้นที่ 5-6 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ผลการทดลองใช้ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชี ไปใช้

(ศึกษาบททวนโปรแกรมระบบบัญชี จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และประเมินผลการปฏิบัติงาน)

ผลการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในการทดลองใช้ขั้นตอนที่ 5 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ได้จาก 1) ผลการสังเกตการจัด ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ 2) สรุปผลการเรียนรู้ของครูการเงิน 3) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี 4) สรุปผลการสัมภาษณ์ครูการเงินระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี และ 5) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ผลการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีโดยผู้เชี่ยวชาญ

ในการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี หรือการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ซึ่งดำเนินการในวันที่ 11 พฤษภาคม 2555 เวลา 13.00-16.00 น. และวันที่ 12 พฤษภาคม 2555 เวลา 09.00-14.00 น. โดยครูการเงินในสังกัดศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ นั้น มีผู้เชี่ยวชาญ 3 คน อยู่ร่วมการทำงานของครูการเงินเพื่อตรวจสอบยืนยันประสิทธิภาพการจัดระบบสารสนเทศโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชี ที่ครูการเงินทดลองพัฒนาขึ้น และนำไปใช้จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีในสถานการณ์จริง ผลการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีโดยผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ดังนี้

สภาพโดยทั่วไปของครูการเงิน มีครูผู้สอนซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นครูการเงินต่อ 1 โรงเรียน ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งเจ้าหน้าที่การเงิน และเจ้าหน้าที่บัญชีด้วย ถึงแม้ว่า การปฏิบัติงานสอนตามปกติครูการเงิน ก็ยังคงต้องดำเนินการอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่การปฏิบัติงานการเงินของสถานศึกษาก็ยังคงต้องดำเนินการต่อไปโดยไม่ให้บกพร่องเช่นกัน ครูการเงินของสถานศึกษาส่วนใหญ่สามารถจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชี ได้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน แต่ยังมีครูการเงินของสถานศึกษาส่วนน้อยไม่สามารถจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีให้ครบถ้วน และเป็นปัจจุบันได้ เนื่องจากสารประกอบการบันทึกการขายบัญชีไม่ครบถ้วน เอกสารการจัดซื้อ/จัดจ้างบางรายการ ไม่ปรากฏลายมือชื่อของคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ หรือมีแต่ไม่ครบถ้วน บางรายการไม่มีใบเสร็จรับเงินประกอบการบันทึกบัญชี และเอกสารการจ่ายเงิน บางรายการยังไม่มี การอนุมัติการเบิกจ่ายเงินจากผู้มีอำนาจ

ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ครูการเงินทุกคนมีความตั้งใจที่จะจัดระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชี ให้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ต่างก็สนุกกับโปรแกรมระบบบัญชีใหม่ที่ผู้วิจัยนำมาให้ทดลองใช้

(2) สรุปผลการเรียนรู้ของครูการเงิน

ผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่ศึกษาจากการใช้โปรแกรมระบบบัญชี และจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในปีงบประมาณ 2555 ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย สรุปได้ดังต่อไปนี้

คะแนนเต็ม 8 คะแนน เกณฑ์ผ่าน 4.80 หรือร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

จำนวนครูการเงินของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ทั้งหมด 15 คน จากสถานศึกษา 15 แห่ง มีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน ดังนี้

ได้ 8 คะแนน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด

ได้ 7 คะแนน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด

ได้ 6 คะแนน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด

รายละเอียดปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.30 ผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่ศึกษาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี
ปีงบประมาณ 2555

จำนวน (คน, ร้อยละ)	การวางแผน การทำงาน (2)	การ ปฏิบัติงาน (2)	ผลการ ปฏิบัติงาน (4)	รวมคะแนน (เต็ม 8)
12 80.00	2	2	4	8
2 13.33	2	2	3	7
1 6.67	1	2	3	6

จากตาราง 4.30 พบว่า ครูการเงินสามารถวางแผนการทำงาน ปฏิบัติงาน และนำเสนอผลงาน ได้คะแนนเต็ม 8 คะแนน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 สามารถวางแผนการทำงาน ปฏิบัติงาน และนำเสนอผลงานได้คะแนน 7 คะแนน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และสามารถวางแผนการทำงาน ปฏิบัติงาน และผลการปฏิบัติงานได้คะแนน 6 คะแนน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

(3) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 15 แห่ง เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง ระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี (วันที่ 12 พฤษภาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า

- 1) ครูการเงินมีการเตรียมตัวก่อนลงมือทำงานทุกคนมากกว่าปกติ
- 2) การที่ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยอยู่ร่วมปฏิบัติงานตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนมีความเห็นว่า ช่วยให้ครูการเงินมีความกระตือรือร้นขึ้นมาก รมั้คาดหวังในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่กำหนดไว้มากขึ้น ช่วยให้ครูการเงินได้รับคำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ครูการเงินมีความชื่นชมในผู้วิจัยที่แนะนำได้ทุกกรณีเกี่ยวกับงานที่ทำ ทำให้ครูการเงินได้แนวทางที่จะนำไปใช้ต่อไปด้วย
- 3) ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้บริหารสถานศึกษาได้เข้าร่วมประชุมสะท้อนผลด้วย และมีความเห็นว่า ครูการเงินส่วนใหญ่จะตรงเวลา การเตรียมการ การปฏิบัติงาน และการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ แม้จะดูเป็นเรื่องธรรมดา แต่โดยปกติ คนทำงานส่วนมากไม่ค่อยปฏิบัติกันหรือทำก็ไม่สม่ำเสมอ ทั้งที่มีประโยชน์มากในการทำงานใด ๆ ก็ตาม งานวิจัยนี้เป็นตัวอย่างได้ในโอกาส ต่อ ๆ ไปผู้บริหารสถานศึกษาจะได้นำประเด็นนี้พูดคุยให้กับครูทั้งโรงเรียนได้เห็นประโยชน์ด้วย

(4) ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

จากการสัมภาษณ์ครูการเงินที่ได้รับมอบหมายให้จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาของตน ของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้ง 15 คน เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้างระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี (12 พฤษภาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

- 1) ด้านการเรียนรู้ของครูการเงิน มีการเตรียมตัวมาอย่างดี มีการนำข้อมูลเอกสารประกอบการบันทึกรายการบัญชีของสถานศึกษาตนเองมาด้วย เพราะมีเอกสารทางการเงินบางรายการที่ยังไม่เข้าใจวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน จะได้เตรียมข้อมูลมาสอบถามผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยไปพร้อม ๆ กันด้วย
- 2) ครูการเงินทุกคนมีความเห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยอยู่ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมสะท้อนผล ช่วยให้คำแนะนำแก้ปัญหาแก่ครูการเงินอย่างตรงไปตรงมา ตลอดเวลาที่ครูการเงินมีปัญหาทำงานไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจะช่วยคิดตามตรวจสอบให้เสมอ ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีแก้ไขให้ผลงานออกมาดีที่สุดในจุดเด่นที่สำคัญคือ ครูการเงินส่วนใหญ่ได้เรียนรู้โปรแกรมระบบบัญชี และจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีครบทุกรายการในช่วงเวลาที่กำหนด ครูการเงินเกิดการเรียนรู้ได้จริง และสนุกกับการเรียนรู้มากขึ้น

3) ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ครูการเงินส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การประชุม สะท้อนผลสามารถทำได้ตามที่กำหนด แต่ครูการเงินจะอยู่ไม่ครบทุกคนเสมอ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำได้เต็มที่ ทั้งในที่ประชุมและเวลาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการประชุม ถือได้ว่า มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี นอกจากนี้ ครูการเงินให้ความคิดเห็นว่า

4) สิ่งที่ควรระวังคือ ครูการเงินอาจมีภารกิจอื่นแทรกเข้ามา จึงอาจไม่สามารถจัดระบบสารสนเทศให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันได้เสมอ

(5) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

ระหว่างการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี ในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ครูการเงินได้แสดงความคิดเห็นลงในแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้นของกระบวนการและตามองค์ประกอบในแต่ละขั้นของกระบวนการสรุปได้ดังนี้

ครูการเงินส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ต้องเตรียมตัวมากพอสมควร เพราะกลัวตกหล่น เวลาปฏิบัติงานจริง ต้องทบทวนขั้นตอนการทำงาน (ความถี่ 4) สามารถจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีได้ตามแผนที่กำหนด (ความถี่ 12) ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยอยู่ร่วมการทำงาน ทำให้ได้รับคำแนะนำสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ช่วยหาวิธีแก้ปัญหา และให้กำลังใจอยู่เสมอ (ความถี่ 7) ครูการเงินบางคนมีภารกิจอื่นในขณะทำงาน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ในบางครั้ง (ความถี่ 1) นอกจากนี้ ยังได้เรียนรู้เทคนิคการจัดระบบสารสนเทศมากขึ้นจากการประชุม สะท้อนผลการปฏิบัติงาน (ความถี่ 8)

ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ชั้นที่ 5 การนำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ สรุปได้ดังนี้

ครูการเงิน สามารถจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีได้ทุกลำดับขั้นที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของครูการเงิน ความรับผิดชอบของครูการเงิน เทคนิคการแก้ปัญหาของครูการเงิน การอยู่ร่วมการทำงานของผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัย การให้คำปรึกษาแนะนำ ภารกิจอื่นที่มากแทรกซ้อนขณะทำงาน การประชุม สะท้อนผลการปฏิบัติ ตลอดจนการเสริมสร้างขวัญกำลังใจของผู้บริหารสถานศึกษาด้วย

ครูการเงิน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิธีการทำงานซึ่งกันและกัน และมีความกระตือรือร้นในงานเพิ่มมากขึ้น

ผลการเรียนรู้ของครูการเงินที่ทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด

2.2 ผลการทดลองใช้ขั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ

ผลการสะท้อนผลการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินในการทดลองใช้ขั้นตอนที่ 6 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ครั้งนี้ ได้จาก 1) ผลการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ 2) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี 3) ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี และ 4) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน หลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ผลการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ

ผลการสะท้อนผลการปฏิบัติในการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน และผู้วิจัย ในวันที่ 12 พฤษภาคม 2555 (เวลา 14.01-16.30 น.) สรุปได้ดังนี้

1) คู่มือประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ควรคงไว้ทุกรายการให้เป็นทางเลือกสำหรับสถานศึกษาที่จะนำไปปรับใช้ต่อไป

2) กำหนดเวลาในการศึกษาความรู้พื้นฐาน ทักษะพื้นฐาน และการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ขั้นที่ 2 - ขั้นที่ 4) ใช้เวลาได้เหมาะสมแล้ว ในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (ขั้นที่ 3 - ขั้นที่ 4) จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีผู้เชี่ยวชาญคอยช่วยแนะนำตลอดเวลา หรือเป็นผู้นำไปปฏิบัติไปที่ละขั้นตอน เพราะเป็นการนำเอาความรู้และทักษะหลายด้านมาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ถ้าพึ่งแต่ครูการเงินทำกันเองคงไม่สำเร็จหรือได้ผลงานที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

3) ครูการเงินส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือดี ที่มีภารกิจซ้ำซ้อนเข้ามาขณะทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และขณะมีการประชุมสะท้อนผลบ้าง ก็อาจจะทำให้การปฏิบัติงานจริงตามแผนคลาดเคลื่อนไปบ้าง ต้องให้เวลาเพิ่มด้วยจึงจะทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนดไว้

4) ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและให้เวลาใกล้ชิดพอสมควร มีการติดตามข่าวอยู่ตลอดเวลา และได้รับรายงานเป็นระยะ ชื่นชมในการทำงานเป็นทีม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลงานเป็นที่ประจักษ์ และได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ต่างเครือข่ายการศึกษาด้วย

5) ทุกคนให้ความเห็นตรงกันว่า ผู้วิจัยให้ความสำคัญเป็นกันเอง ตั้งใจถ่ายทอดความรู้ อย่างอดทน ให้กำลังใจตลอดเวลา และได้รับรายงานเป็นระยะ ชื่นชมในการทำงานเป็นทีม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลงานเป็นที่ประจักษ์ และได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับสถานศึกษาแห่งอื่น ที่อยู่นอกเครือข่ายการศึกษาด้วย

6) ในอนาคต สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้กับครูทุกคน ภายหลังจากเสร็จสิ้นงานครั้งนี้แล้ว เอกสารและผลงานต่าง ๆ รวมทั้งภาพเหตุการณ์ สถานศึกษาจะได้นำออกเผยแพร่ด้วย และหากมีงานวิจัยอื่น ๆ อีก สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ยินดีรับเป็นสถานที่ทดลองในโอกาสต่อไป

(2) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารกลุ่มเป้าหมายทั้ง 15 แห่ง เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง หลังการทดลองจัดระบบสารสนเทศโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชี ตามกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี (12 พฤษภาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ในการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติครั้งนี้ ได้รับคำบอกเล่าจากครูการเงินว่า ครูการเงินส่วนใหญ่รู้สึกพอใจในงานที่ได้รับมอบหมาย และรู้สึกสบายใจขึ้นเมื่อทำได้ตามที่วางแผนไว้

(3) ผลการสัมภาษณ์ครูการเงินหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

จากการสัมภาษณ์ครูการเงินที่ได้รับมอบหมายให้จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทั้ง 15 คน เป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง หลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี (12 พฤษภาคม 2555) สรุปได้ดังนี้

1) ครูการเงินส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การสะท้อนผลการปฏิบัติ มีความจำเป็นมาก ได้ทบทวนสิ่งที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว มองเห็นข้อดีข้อบกพร่องที่ผ่านมา ได้ช่วยกันสรุปงานอีกครั้งหนึ่ง ที่สำคัญคือ ได้มีความคิดเห็นร่วมกันว่า หากเราร่วมมือกันอย่างจริงจังแล้ว เราช่วยกันทำได้ และเกิดผลดีต่อสถานศึกษาอย่างแน่นอน ครูการเงินบางคนไม่ได้เข้าร่วมสะท้อนผลการปฏิบัติครั้งสุดท้าย เพราะต้องไปทำภารกิจอื่น น่าเสียดายโอกาส

2) ครูการเงินยังสะท้อนภาพการปฏิบัติงานที่ผ่านมาด้วยว่า แม้ว่าจะงานที่ร่วมกันปฏิบัติครั้งนี้ทุกขั้นตอน ได้ร่วมกันวางแผน ปฏิบัติร่วมกัน และแก้ปัญหาาร่วมกัน ช้าแล้วช้าอีกจนพอใจของทุกคนทุกฝ่ายแล้วก็ตาม แต่ผลงานก็อาจจะมียข้อบกพร่องอยู่บ้าง ไม่ถึงกับดีที่สุดในสิ่งที่ประทับใจคือ การได้ร่วมกันทำงาน แม้จะมีความรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระงานขึ้นจากเดิม และทำไปบ่นไปก็ตาม ผู้วิจัยยังขอตนช่วยประคับประคองให้งานเสร็จสิ้นจนได้ และเป็นชิ้นงานที่ถือว่า มีคุณภาพมีประสิทธิภาพมากสำหรับครูการเงินและสถานศึกษาด้วย

3) เกี่ยวกับแนวโน้มในอนาคต ครูการเงินมีความเห็นว่า แม้ว่าต่อไปนี้จะไม่ถูกบังคับให้ต้องจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชีก็ตาม จะพยายามจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีด้วยตนเองให้ได้ ครูการเงินให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า สถานศึกษาน่าจะมีนโยบายให้ครูคนอื่นได้มีโอกาสเรียนรู้งานการเงินด้วย เมื่อครูการเงินคนเดิมย้ายหรือเกษียณ หรือลาออก ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของสถานศึกษาจะได้ไม่สะดุด และ

อาจขยายผลไปยังสถานศึกษาแห่งอื่นด้วย เพราะมีประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการจัดระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ท้นความต้องการใช้งานสำหรับผู้เกี่ยวข้อง

(4) ข้อคิดเห็นจากแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงินหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี

ภายหลังการทดลองใช้โปรแกรมระบบบัญชี เสร็จสิ้นลง ครูการเงินได้แสดงความคิดเห็นลงในแบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้นของกระบวนการและตามองค์ประกอบในแต่ละขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1) ครูการเงินส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ มีความจำเป็นมาก ได้ทบทวนการทำงาน ช่วยหาแนวทางแก้ไขปัญหา ได้ประเมินตนเองร่วมกับทีมงาน ได้รับการเสริมแรง ได้รับความรู้เพิ่มเติมจากผู้วิจัย ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เคยทำกันอย่างจริงจังมาก่อน (ควมเมถ์ 7)

2) ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้นสามารถปรับปรุงการนำไปใช้ได้ โดยให้ครูการเงินของสถานศึกษาแต่ละแห่งนำไปปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา ช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีได้โดยตรง (ความถี่ 15)

3) ผู้เชี่ยวชาญภายนอกมีความจำเป็นมากสำหรับการทำงานลักษณะนี้ ทั้งทางด้านความรู้ ความเชื่อถือ การให้คำแนะนำ และการให้กำลังใจ (ความถี่ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีภาระงานมาก แต่ก็ติดตามการทำงานของครูการเงินได้อย่างสม่ำเสมอ (ความถี่ 2) และควรมีการขยายผลการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีไปยังสถานศึกษาแห่งอื่น ๆ ด้วย (ความถี่ 12)

ผลการทดลองจัดสารสนเทศโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชี ขั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติสรุปได้ดังนี้

สะท้อนผลการปฏิบัติงาน ภายหลังการดำเนินงานสิ้นสุดลง ดำเนินการโดยการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการบันทึกของผู้ปฏิบัติอย่างอิสระ ได้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า การสะท้อนผลการปฏิบัติมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับครูการเงิน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทบทวนสิ่งที่ได้ปฏิบัติ ร่วมกันหาวิธีป้องกันและแก้ไข ปัญหาเป็นการประเมินตนเอง และได้รับการกระตุ้นเสริมแรงในการปฏิบัติงาน

การสะท้อนผลการปฏิบัติงานของครูการเงินและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี พบว่า การประชุมปฏิบัติการในขั้นที่ 2-4 ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ใช้เวลาเพียงพอและเหมาะสมแล้ว กิจกรรมที่ต้องใช้เวลามากในการประชุมปฏิบัติการ ได้แก่ การรายงานเงินรายได้สถานศึกษา และในการประชุมปฏิบัติการให้ความรู้พื้นฐาน ทักษะพื้นฐาน การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และการใช้โปรแกรมระบบบัญชี จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำช่วยเหลือด้วย

จากการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน พบอีกว่า ครูการเงินและผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการขยายผลการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ไปยังสถานศึกษาแห่งอื่นอีกด้วย

3. ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีดังต่อไปนี้

3.1 ผลสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในการวิจัยระยะที่ 3 ขั้นการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ขนาดเล็กภาคสนาม สอบถามผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ผลการสอบถามความคิดเห็นปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.31 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีด้านความจำเป็น
ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน			
1. เห็นประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เกี่ยวกับ			
(1) กำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ	3.70	0.73	มาก
(2) จัดเตรียมความพร้อมครุการเงิน	3.50	0.80	มาก
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีสำหรับครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก	3.80	0.76	มาก
(4) ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	3.70	0.78	มาก
(5) นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้	3.60	0.74	มาก
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ	3.50	0.81	มาก
2. เห็นความจำเป็นในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ผู้วิจัย และผู้บริหารสถานศึกษา	3.70	0.83	มาก
3. เห็นความสำคัญของนโยบาย และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.10	0.68	ปานกลาง
4. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.20	0.76	ปานกลาง
5. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์	3.10	0.50	ปานกลาง
6. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน	3.30	0.60	ปานกลาง
7. เห็นประโยชน์ของการประยุกต์ใช้การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา	4.60	0.66	มากที่สุด
8. เห็นความสำคัญของรูปแบบการจัดสรรงบประมาณ	4.30	0.71	มาก
9. เห็นความสำคัญของแนวทางการบริหารงบประมาณ	3.50	0.80	มาก
10. เห็นความสำคัญของกระบวนการบริหารงบประมาณ	3.50	0.80	มาก
11. เห็นความสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงบประมาณ	3.60	0.82	มาก

ตาราง 4.31 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
12. เห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศ	4.00	0.53	มาก
13. เห็นความสำคัญของการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา	3.80	0.52	มาก
14. เห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	4.00	0.80	มาก
15. เห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.70	0.81	มาก
16. เห็นประโยชน์ของโปรแกรมระบบบัญชี	3.60	0.79	มาก
17. เห็นประโยชน์ของการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	4.50	0.76	มากที่สุด
18. เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม	4.60	0.82	มากที่สุด
19. เห็นความสำคัญของการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน	4.50	0.68	มากที่สุด
20. เห็นคุณค่าของการสะท้อนผลการปฏิบัติ	4.60	0.63	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	3.65	0.70	มาก

จากตาราง 4.31 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.70) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.50) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 5 เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.82) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 18 เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ ยังพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทั้ง 6 ชั้น (รายการที่ 1 (1-6)) มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.77)

ตาราง 4.32 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีด้านการปฏิบัติงาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน			
1. สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี			
(1) กำหนดนโยบาย และผู้รับผิดชอบ	4.20	0.79	มาก
(2) จัดเตรียมความพร้อมผู้ครุการเงิน	3.80	0.80	มาก
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.70	0.74	มาก
(4) ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	3.80	0.69	มาก
(5) การจัดสารสนเทศโดยใช้โปรแกรมระบบบัญชี	4.00	0.65	มาก
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ	3.70	0.76	มาก
2. นโยบายของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจน	3.60	0.81	มาก
3. ครุการเงินปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่	3.60	0.82	มาก
4. ครุการเงินเห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.80	0.85	มาก
5. ครุการเงินมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน	4.00	0.79	มาก
6. ครุการเงินให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	4.00	0.69	มาก
7. ครุการเงินให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหการปฏิบัติงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	3.80	0.72	มาก
8. ครุการเงินปฏิบัติงานเสร็จตามเป้าหมาย	3.40	0.80	ปานกลาง
9. ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	3.70	0.78	มาก
10. ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้นนำไปใช้จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กได้จริง	3.80	0.76	มาก
11. ผู้วิจัยได้แนะนำช่วยเหลือ และประสานงานการปฏิบัติ	4.70	0.82	มากที่สุด
12. ได้อำนวยความสะดวก ติดตาม และให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงาน	4.50	0.78	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	3.89	0.77	มาก

จากตาราง 4.32 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.77) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.80) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 8 ครูการเงินปฏิบัติงานเสร็จ ตามเป้าหมาย และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.82) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 11 ผู้วิจัยได้แนะนำช่วยเหลือ และประสานงานการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทั้ง 6 ชั้น (รายการที่ 1 (1-6)) มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.74)

ตาราง 4.33 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน			
1. มีความพึงพอใจในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีเข้ามาในสถานศึกษา	4.20	0.81	มาก
2. มีความพึงพอใจในบทบาทหน้าที่ของครูการเงิน	4.20	0.76	มาก
3. มีความพึงพอใจในการปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.80	0.73	มาก
4. มีความพึงพอใจในช่วงเวลาที่ใช้ปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.50	0.73	มาก
5. มีความพึงพอใจในเอกสารความรู้ และแบบบันทึกที่ใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.80	0.68	มาก
6. มีความพึงพอใจในผลงานการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงิน	3.60	0.74	มาก
7. มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบ และปฏิสัมพันธ์กับครูการเงิน	3.50	0.73	มาก
8. มีความพึงพอใจการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน	4.40	0.79	มาก
9. มีความพึงพอใจในการแนะนำช่วยเหลือของผู้วิจัย	4.70	0.74	มากที่สุด

ตาราง 4.33 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
10. มีความพึงพอใจในการอำนวยความสะดวกติดตาม และให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงาน	4.15	0.76	มาก
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน			
11. มีความพึงพอใจในบรรยากาศการปฏิบัติงานโดยทั่วไป	3.80	0.66	มาก
12. การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของครูการเงินครั้งนี้ ส่งผลดีต่อความร่วมมือในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษา	3.70	0.64	มาก
13. มีความพึงพอใจผลที่สถานศึกษาได้รับ	4.00	0.69	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.95	0.73	มาก

จากตาราง 4.33 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.73) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น ต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, SD = 0.73) มีจำนวน 2 รายการ ได้แก่ ข้อ 4 มีความพึงพอใจในช่วงเวลาที่ใช้ปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และข้อ 7 มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบ และปฏิสัมพันธ์กับครูการเงิน และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงสุดอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.74) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 9 มีความพึงพอใจในการแนะนำช่วยเหลือของผู้วิจัย

ตาราง 4.34 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา			
1. สถานศึกษามีระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ทันต่อการใช้งาน พร้อมรับการตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอก	4.10	0.78	มาก
2. สถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณ	4.70	0.80	มากที่สุด
ผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา			
3. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีช่วยในการตัดสินใจ	4.60	0.79	มากที่สุด
4. มีความพึงพอใจผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา	4.50	0.76	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.48	0.78	มาก

จากตาราง 4.34 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.78) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น ต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.78) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 1 สถานศึกษามีระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ทันต่อการใช้งาน พร้อมรับการตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอก และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.80) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 2 สถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณ

ตาราง 4.35 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อ
กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านแนวโน้มในอนาคต

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
แนวโน้มในอนาคต			
1. จะส่งเสริมครุการเงินในการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีตลอดไป	3.90	0.72	มาก
2. มีความมั่นใจที่จะแนะนำการบริหารจัดการระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาแก่ผู้สนใจ	3.80	0.68	มาก
แนวโน้มในอนาคต			
3. ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาและใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาอื่น ๆ	4.10	0.73	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.93	0.71	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.98	0.74	มาก

จากตาราง 4.35 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านแนวโน้มในอนาคตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.74) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด อยู่ ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.68) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 2 มีความมั่นใจที่จะแนะนำการบริหารจัดการระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาแก่ผู้สนใจ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.73) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 3 ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาและใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาอื่น ๆ

จากตาราง 4.35 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.74)

ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สรุปได้ดังนี้

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีกระบวนการที่เป็นลำดับขั้นต่อเนื่องชัดเจน องค์ประกอบภายในแต่ละขั้นตอนเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามได้ (ความถี่ 9) ครุการเงินสามารถดำเนินการได้ทุกขั้นตอนของกระบวนการ

(ความถี่ 12)

ครูการเงิน มีความสนใจ มุ่งมั่น ตั้งใจทำงาน และให้ความร่วมมือดีมาก (ความถี่ 7) มีปัญหาบ้างที่มีภารกิจอื่นมาแทรกซ้อน ทำให้ครูการเงินบางคนขาดตอนการรับรู้ในบางส่วน แต่ก็มีความพยายามที่จะทำงานให้ทันเพื่อน โดยได้รับความช่วยเหลือจากครูการเงินคนอื่น ๆ (ความถี่ 2)

เกี่ยวกับผลที่ได้รับ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นว่า ครูการเงินได้แนวทาง และมีความมั่นใจในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีต่อไป (ความถี่ 15) และหากมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องต่อไปอีก จะส่งผลดีต่อครูการเงินและสถานศึกษาอย่างแน่นอน (ความถี่ 13)

ปัญหาที่พบ ได้แก่ ขณะประชุมปฏิบัติการทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี จะมีการกิจอื่นมาแทรกซ้อนเสมอ ทำให้ครูการเงินบางคนร่วมทำงานได้ไม่เต็มที่ (ความถี่ 2)

ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า ควรขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่น ๆ (ความถี่ 12)

จากผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้บริหารสถานศึกษาในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีต่อไปอีก สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.74) ผ่านเกณฑ์การประเมิน (เกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่ยอมรับ ได้อยู่ที่ $\bar{X} = 3.50$)

3.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงิน

ผลสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงิน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวเจตคติของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในการวิจัยระยะที่ 3 ขั้นการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคสนาม สอบถามครูการเงินจำนวน 15 คน ผลการสอบถามความคิดเห็นปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.36 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการ

พัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่า
เกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน			
1. เห็นประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เกี่ยวกับ			
(1) กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ	3.10	0.77	ปานกลาง
(2) จัดเตรียมความพร้อมคณะทำงาน (ครูการเงิน)	3.90	0.65	มาก
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีสำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก	3.70	0.81	มาก
(4) ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	4.00	0.75	มาก
(5) นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้	3.20	0.66	ปานกลาง
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ	3.40	0.62	ปานกลาง
2. เห็นความจำเป็นในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของ ผู้รับผิดชอบ ผู้วิจัย และผู้บริหารสถานศึกษา	3.50	0.69	มาก
3. เห็นความสำคัญของนโยบาย และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.10	0.77	ปานกลาง
4. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	3.30	0.62	ปานกลาง
5. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่ง ผลสัมฤทธิ์	3.70	0.73	มาก
6. เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้น ผลงาน	3.70	0.73	มาก
7. เห็นประโยชน์ของการประยุกต์ใช้การบริหารงบประมาณ แบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา	4.00	0.69	มาก
8. เห็นความสำคัญของรูปแบบการจัดสรรงบประมาณ	4.10	0.75	มาก
9. เห็นความสำคัญของแนวทางการบริหารงบประมาณ	3.40	0.67	ปานกลาง
10. เห็นความสำคัญของกระบวนการงบประมาณ	3.20	0.69	ปานกลาง

ตาราง 4.36 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
11. เห็นความสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงบประมาณ	3.40	0.76	ปานกลาง
12. เห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศ	3.90	0.63	มาก
13. เห็นความสำคัญของการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา	3.80	0.72	มาก
14. เห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศด้านการเงินและบัญชี	4.00	0.67	มาก
15. เห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.20	0.67	ปานกลาง
16. เห็นประโยชน์ของโปรแกรมระบบบัญชี	3.20	0.66	ปานกลาง
17. เห็นประโยชน์ของการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	3.70	0.73	มาก
18. เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม	4.10	0.79	มาก
19. เห็นความสำคัญของการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน	3.90	0.62	มาก
20. เห็นคุณค่าของการสะท้อนผลการปฏิบัติ	4.10	0.77	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.62	0.70	มาก

จากตาราง 4.36 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กด้านความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.70) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.77) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 1 (1) กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.79) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 18 เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ยังพบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทั้ง 6 ชั้น (รายการที่ 1 (1-6)) มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.71)

ตาราง 4.37 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านการปฏิบัติงาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน			
1. สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี			
(1) กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ	3.70	0.66	มาก
(2) จัดเตรียมความพร้อมผู้รับผิดชอบ (ครูการเงิน)	4.00	0.72	มาก
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	4.10	0.68	มาก
(4) ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	3.40	0.67	ปานกลาง
(5) นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้	3.20	0.69	ปานกลาง
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ	3.40	0.73	ปานกลาง
2. นโยบายของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจน	3.90	0.68	มาก
3. ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่	3.80	0.71	มาก
4. ครูการเงินเห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	4.00	0.62	มาก
5. ครูการเงินมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน	3.20	0.65	ปานกลาง
6. ครูการเงินให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	3.20	0.63	ปานกลาง
7. ครูการเงินให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	3.70	0.71	มาก
8. ครูการเงินปฏิบัติงานเสร็จตามเป้าหมาย	4.10	0.77	มาก
9. ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	3.90	0.81	มาก
10. ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้นนำไปใช้จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กได้จริง	3.90	0.81	มาก
11. ผู้วิจัยได้แนะนำช่วยเหลือ และประสานงานการปฏิบัติ	4.60	0.72	มากที่สุด
12. ได้รับการอำนวยความสะดวก ติดตาม และให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงานจากผู้บริหารสถานศึกษา	4.00	0.77	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.77	0.71	มาก

จากตาราง 4.37 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.71) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.63) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 6 ครูการเงินให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.72) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 11 ผู้วิจัยได้แนะนำช่วยเหลือ และประสานงานการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังพบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ทั้ง 6 ข้อ (รายการที่ 1 (1-6)) มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.69)

ตาราง 4.38 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน			
1. มีความพึงพอใจในการนำระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีเข้ามาในสถานศึกษา	4.60	0.71	มากที่สุด
2. มีความพึงพอใจในการปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี	3.90	0.66	มาก
3. มีความพึงพอใจในช่วงเวลาที่ใช้ปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี	3.20	0.62	ปานกลาง
4. มีความพึงพอใจในเอกสารความรู้ และแบบบันทึกที่ใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี	4.10	0.73	มาก
5. มีความพึงพอใจในผลงานการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี	4.10	0.73	มาก
6. มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบ และปฏิสัมพันธ์กับครูการเงินคนอื่น ๆ	4.00	0.66	มาก
7. มีความพึงพอใจการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน	4.10	0.72	มาก
8. มีความพึงพอใจในการแนะนำช่วยเหลือของผู้วิจัย	4.90	0.63	มากที่สุด

ตาราง 4.38 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
9. มีความพึงพอใจในการอำนวยความสะดวกติดตาม และให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงาน	4.60	0.72	มากที่สุด
10. มีความพึงพอใจในบรรยากาศการปฏิบัติงาน โดยทั่วไป	3.40	0.66	ปานกลาง
11. การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของครูการเงินครั้งนี้ ส่งผลดีต่อความร่วมมือในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษา	4.60	0.72	มากที่สุด
12. มีความพึงพอใจผลที่สถานศึกษาได้รับ	4.60	0.71	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.18	0.69	มาก

จากตาราง 4.38 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.69) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.62) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 3 มีความพึงพอใจในช่วงเวลาที่ใช้ปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.63) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 8 มีความพึงพอใจในการแนะนำช่วยเหลือของผู้วิจัย

ตาราง 4.39 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา			
1. สถานศึกษามีระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่ถูกต้องครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ทันต่อการใช้งาน พร้อมรับการตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอก	4.10	0.78	มาก
2. สถานศึกษาใช้สารสนเทศงานการเงินและบัญชีเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณ	4.20	0.67	มาก

ตาราง 4.39 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา			
1. สถานศึกษามีระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ถูกต้องครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ทันต่อการใช้งาน พร้อมรับการตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอก	4.10	0.78	มาก
2. สถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณ	4.20	0.67	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีช่วยในการตัดสินใจ	4.10	0.72	มาก
4. มีความพึงพอใจผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา	4.60	0.79	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.25	0.74	มาก

จากตาราง 4.39 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.74) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดอยู่ที่ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.72) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีช่วยในการตัดสินใจและค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.74) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 4 มีความพึงพอใจผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา

ตาราง 4.40 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบ
สารสนเทศทางการเงินและบัญชี ด้านแนวโน้มในอนาคต

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
แนวโน้มในอนาคต			
1. จะพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีตลอดไป	4.60	0.67	มากที่สุด
2. มีความมั่นใจที่จะแนะนำการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ ทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาแก่ผู้สนใจ	4.00	0.71	มาก
3. ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาและใช้ระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีในสถานศึกษาอื่น ๆ	4.10	0.73	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.23	0.70	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.01	0.57	มาก

จากตาราง 4.40 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบ
สารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ด้านแนวโน้ม
ในอนาคตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.70) และพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด
อยู่ ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.71) มีจำนวน 1 รายการ ได้แก่ ข้อ 2 มีความมั่นใจที่จะแนะนำ
การบริหารจัดการระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษาแก่ผู้สนใจ และค่าเฉลี่ย
ของระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ที่ ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.67) มีจำนวน 1 รายการ
ได้แก่ ข้อ 1 จะพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีตลอดไป

จากตาราง 4.40 พบว่า ความคิดเห็นของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบ
สารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของโดยรวม
ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.57)

ครูการเงิน ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
ทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สรุปได้ดังนี้

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ทั้ง 6 ชั้น สามารถทำความเข้าใจและปฏิบัติตามได้ (ความถี่ 9) มีขั้นตอน และ
มีองค์ประกอบที่ต่อเนื่องชัดเจน (ความถี่ 8) แต่ต้องได้รับคำอธิบายเพิ่มเติมจากผู้วิจัย จะช่วยให้เข้าใจ
ชัดเจนขึ้น (ความถี่ 4)

ครูการเงิน มีความเห็นว่า ได้รับความรู้ความเข้าใจมากขึ้นทั้งในส่วนของวิธีการดำเนินงาน และความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ความถี่ 5) ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยอยู่ร่วมทำงาน และให้คำปรึกษา ตลอดเวลา (ความถี่ 7) มีปัญหาบ้างที่มีภารกิจอื่นมาแทรกซ้อน ทำให้ครูการเงินบางคนขาดคอน การรับรู้ในบางส่วน แต่ก็มีความพยายามที่จะทำงานให้ทันเพื่อน โดยได้รับความช่วยเหลือ จากครูการเงินคนอื่น ๆ (ความถี่ 2)

เกี่ยวกับผลที่ได้รับ ครูการเงิน ให้ความเห็นว่าเป็นแนวทาง และมีความมั่นใจ ในการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีต่อไป (ความถี่ 9) และหากมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ต่อไปอีกจะส่งผลดีต่อครูการเงินและสถานศึกษาอย่างแน่นอน (ความถี่ 6)

ปัญหาที่พบ ได้แก่ ขณะประชุมปฏิบัติ การทดลองพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชี จะมีภาระงานอื่นมาแทรกซ้อนเสมอ ทำให้ครูการเงินบางคนร่วมทำงานได้ไม่เต็มที่ (ความถี่ 3)

ครูการเงิน มีความเห็นว่า ควรขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่น ๆ (ความถี่ 9)

จากผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมของครูการเงิน ในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีต่อไปอีก จึงสรุปได้ว่า ครูการเงิน มีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ($\bar{X} = 4.01$, $S.D = 0.57$) ผ่านเกณฑ์การประเมิน (เกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่ยอมรับได้อยู่ที่ $\bar{X} = 3.50$)

การวิจัยระยะที่ 3 เป็นขั้นการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคสนาม ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ผ่านการ พิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมี คู่มือประกอบการใช้ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญ ในการวิจัยระยะที่ 1 แล้ว ได้นำไปทดลองใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 โดยปรับปรุงระยะเวลาที่ใช้ในการประชุมปฏิบัติการเพิ่มขึ้น อีก 1 ชั่วโมง เพื่อทดลองใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ผลการวิจัยระยะที่ 3 ซึ่งได้จากผลการเจรจา เพื่อนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็กเข้าสู่สถานศึกษา ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ผลการ ประชุมปฐมนิเทศ ผลการสังเกตของผู้วิจัย ผลการบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน ผลการประเมิน ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ผลการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศของครู การเงิน ผลการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของ ผู้บริหารและครูการเงิน สรุปได้ดังนี้

การพัฒนาทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในการวิจัยระยะที่ 3 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในทุกขั้นตอนพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการเงิน ผู้วิจัย และผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้องกันว่ากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ทั้ง 6 ชั้น มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันทุกขั้นตอน และองค์ประกอบต่างๆ ในแต่ละขั้นตอนมีความสอดคล้องกัน สามารถทำความเข้าใจได้ และปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไข การพบปะเจรจา การประชุมปฐมนิเทศ การประชุมปฏิบัติการ การประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน การมีคู่มือประกอบการใช้ การมีผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยคอยให้ความช่วยเหลือขณะปฏิบัติงาน ทักษะพื้นฐาน และความรับผิดชอบของครูการเงิน การกำกับติดตามและเสริมขวัญกำลังใจของผู้บริหารสถานศึกษา และภาระงานอื่น ๆ ที่แทรกซ้อนเข้ามาในระหว่างปฏิบัติการ

ผลการวิจัยระยะที่ 3 ยังพบอีกว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วย

(1) ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี ที่ครูการเงินในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ทั้ง 15 แห่ง ทดลองพัฒนาขึ้น โดยใช้กระบวนการพัฒนาทั้ง 6 ชั้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านวิชาการ (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 1.00) และมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์การพิจารณาตัดสินของผู้เชี่ยวชาญโดยรวม (ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 0.95 (เกณฑ์เฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 0.50) นอกจากนี้ ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ทดลองพัฒนาขึ้น ยังมีความถูกต้องเหมาะสมทุกองค์ประกอบด้วย ความถี่ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 3 คน (เกณฑ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เห็นด้วยในรายการนั้น ๆ 2 ใน 3 คน)

(2) ผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่ศึกษาจากการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ทดลองพัฒนาขึ้น ผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด (เกณฑ์การประเมินอยู่ที่ร้อยละ 95 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด)

(3) ผู้บริหารสถานศึกษามีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.74$) ผ่านเกณฑ์การประเมิน (เกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่ยอมรับได้อยู่ที่ $\bar{X} = 3.50$)

(4) ครูการเงินมีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, $S.D. = 0.57$) (เกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่ยอมรับได้อยู่ที่ $\bar{X} = 3.50$)

ถือได้ว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงิน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และคู่มือประกอบการใช้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพียงพอ
ที่จะนำไปใช้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับขั้น ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และ
3. เพื่อศึกษาเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1. ในการวิจัยระยะที่ 1 การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และจัดทำคู่มือประกอบการใช้ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และแนวดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับทิศทาง ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จาก 2 แนวทาง ได้แก่ 1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 2) การสำรวจสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ในเดือนสิงหาคมถึงเดือน กันยายน 2554 ทั้ง 3 เขต รวม 248 แห่ง
ขั้นตอนที่ 2 จัดทำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ และวิธีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่ได้จากการศึกษา ทั้ง 2 แนวทาง ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

2. กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (การวิจัยระยะที่ 2) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา แห่งละ 1 คน และครูการเงินแห่งละ 1 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ได้จากการเลือกโดยเจาะจง จำนวน 13 แห่ง รวม 26 คน

3. กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคสนาม (การวิจัยระยะที่ 3) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาแห่งละ 1 คน และครูการเงินแห่งละ 1 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กกลุ่มกับการวิจัยระยะที่ 2 ที่ได้จากการเลือกโดยเจาะจง จำนวน 15 แห่ง รวม 30 คน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และ 3) เพื่อศึกษาเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก การวิจัยดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยสังเคราะห์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ ได้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก นำเสนอผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพ พร้อมกับเอกสารประกอบการประเมิน ดำเนินการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และจัดทำคู่มือประกอบการใช้ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เสนอผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพคู่มือ ดำเนินการปรับปรุงคู่มือ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 2 เป็นการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จำนวน 13 แห่งในศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้บริหารสถานศึกษาแห่งละ 1 คน ครูการเงินซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบแห่งละ 1 คน ดำเนินการโดยใช้การพบปะเจรจา การประชุมปฐมนิเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม การประเมินประสิทธิภาพผลงาน การประเมินผลการเรียนรู้ และการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เครื่องมือประกอบด้วย แบบประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ แบบบันทึกการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีโดยผู้เชี่ยวชาญ แบบสรุปผลการเรียนรู้ของครูการเงิน แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาแบบกึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก นำผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มาใช้เป็นแนวดำเนินการ ในระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 เป็นการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กภาคสนามกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จำนวน 15 แห่ง ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารสถานศึกษาแห่งละ 1 คน ครูการเงินซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ แห่งละ 1 คน ดำเนินการโดยใช้การพบปะเจรจา การประชุมปฐมนิเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม การประเมินประสิทธิภาพผลงาน การประเมินผลการเรียนรู้ และการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ที่มีต่อกระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เครื่องมือประกอบด้วย แบบประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ แบบบันทึกการสังเกต

การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีโดยผู้เชี่ยวชาญ แบบสรุปผลการเรียนรู้ของครูการเงิน แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาแบบกึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกระบวนการ พัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก นำผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กภาคสนาม มาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาระยะที่ 1 ได้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 6 ขั้นตอน จำนวน 18 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบ มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) กำหนดนโยบายสถานศึกษา
- 2) แต่งตั้งครูการเงิน

ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) สร้างความตระหนัก
- 2) ให้ความรู้พื้นฐาน
- 3) เตรียมทักษะพื้นฐาน

ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) การศึกษาบริบทของสถานศึกษา
- 2) การวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
- 3) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของสถานศึกษา
- 4) การวิเคราะห์กรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5) กำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ขั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) กำหนดรูปแบบทะเบียนรับ-จ่ายเงินประจำวัน
- 2) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก
- 3) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน

- 4) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก
- 5) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ
- 6) ออกแบบข้อมูลหน่วยงาน
- 7) ออกแบบข้อมูลการควบคุมเงินนอกงบประมาณแต่ละประเภท
- 8) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินแต่ละประเภท
- 9) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินคงเหลือประจำวัน

ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) ศึกษาทบทวนระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
- 2) จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
- 3) ประเมินผลการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ขั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ มี 1 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) ประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

คู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มี 4 รายการ ประกอบด้วย

รายการที่ 1 คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

รายการที่ 2 โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชี

หน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์

รายการที่ 3 คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วยโปรแกรมระบบบัญชี

หน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย

รายการที่ 4 คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน

คู่มือประกอบใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการศึกษาระยะที่ 2 พบว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วย

(1) ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และ โปรแกรมระบบบัญชี ที่ครูการเงินในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสารทั้ง 13 แห่ง ทดลองพัฒนาขึ้นโดยใช้กระบวนการพัฒนาทั้ง 6 ขั้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านวิชาการ (เกณฑ์ด้านวิชาการ พิจารณาจาก 1) มีความตรงด้าน โครงสร้าง โดยจะต้องมีโครงสร้างที่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 2) มีความตรงด้านเนื้อหา โดยจะต้องมีเนื้อหาที่ครอบคลุมและ

สอดคล้องกับระบบควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 และการบัญชีสำหรับหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515 ของกรมบัญชีกลาง และ 3) มีส่วนช่วยให้ผลที่ได้จากการใช้ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (มีขอบข่ายกว้างขึ้น) และมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์การพิจารณาตัดสินของผู้เชี่ยวชาญ โดยรวม นอกจากนี้ กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่ทดลองพัฒนาขึ้น ยังมีความถูกต้องเหมาะสมทุกองค์ประกอบด้วย โดยความถี่ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ 3 คน เกณฑ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เห็นด้วยในรายการนั้น ๆ 2 ใน 3 คน

(2) ผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่ศึกษาจากการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้น ผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด โดยพิจารณาจาก 1) การวางแผนการทำงานของครูการเงิน ให้ 2 คะแนน 2) การปฏิบัติงานตามแผน ให้ 2 คะแนน และ 3) ผลการปฏิบัติงาน ให้ 4 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 8 คะแนน

(3) ผู้บริหารสถานศึกษามีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยพิจารณาจาก 1) การมองเห็นความจำเป็น ประโยชน์และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน 3) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน 4) ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา และ 5) แนวโน้มในอนาคต

(4) ครูการเงินมีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยพิจารณาจาก 1) การมองเห็นความจำเป็น ประโยชน์และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน 3) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน 4) ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา และ 5) แนวโน้มในอนาคต

ผลการศึกษาระยะที่ 3 พบว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วย

(1) ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และ โปรแกรมระบบบัญชี ที่ครูการเงินในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ทั้ง 15 แห่ง ทดลองพัฒนาขึ้น โดยใช้กระบวนการพัฒนาทั้ง 6 ขั้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ด้านวิชาการ และมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์การพิจารณาตัดสินของผู้เชี่ยวชาญโดยรวม นอกจากนี้ ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่ทดลองพัฒนาขึ้น ยังมีความถูกต้องเหมาะสมทุกองค์ประกอบด้วย

(2) ผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่ศึกษาจากการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ที่ทดลองพัฒนาขึ้น ผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด โดยพิจารณาจาก 1) การวางแผนการทำงานของครูการเงิน ให้ 2 คะแนน 2) การปฏิบัติงานตามแผน ให้ 2 คะแนน และ 3) ผลการปฏิบัติงาน ให้ 4 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 8 คะแนน

(3) ผู้บริหารสถานศึกษามีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.74$) ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยพิจารณาจาก 1) การมองเห็นความจำเป็น ประโยชน์และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน 3) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน 4) ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา และ 5) แนวโน้มในอนาคต (เกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่ยอมรับได้อยู่ที่ $\bar{X} = 3.50$)

(4) ครูการเงินมีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยพิจารณาจาก 1) การมองเห็นความจำเป็น ประโยชน์และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน 3) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน 4) ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา และ 5) แนวโน้มในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

1. การกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

1.1 กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งมีความต่อเนื่องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ทุกขั้นตอน และมีความสอดคล้องขององค์ประกอบกับขั้นของกระบวนการ ซึ่งมีความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก นำผลที่ได้ จากการศึกษาทั้ง 2 แนวทาง มากำหนดเป็นกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉวีภูษิต เจริญนันท และไพบูรณ์ เกียรติโกมล (2545) สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นกระบวนการที่ใช้เทคนิคทางการศึกษา การวิเคราะห์และการออกแบบระบบสารสนเทศขององค์กรให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบางครั้งจะเรียกการดำเนินการในลักษณะนี้ว่า “การวิเคราะห์และออกแบบระบบ” (System Analysis and Design) ทั้งนี้เป็นเพราะผู้พัฒนาระบบจะต้องศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการไหลเวียนของข้อมูล ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า ทรัพยากรการดำเนินงาน และผลลัพธ์ เพื่อทำการออกแบบระบบใหม่

1.2 คู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่จัดทำขึ้น จำนวน 4 รายการ ได้แก่ รายการที่ 1 : คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก รายการที่ 2 : โปรแกรมระบบบัญชีและคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ รายการที่ 3 คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีตามโปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ และรายการที่ 4 คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน มีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบในกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และจัดทำคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินคุณภาพ แล้วดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ถือได้ว่า คู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีคุณภาพเพียงพอที่จะนำมาใช้ประกอบการวิจัยครั้งนี้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2546 :17) ที่เสนอให้จัดทำตัวอย่างเอกสารคู่มือครู สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เช่น แนวทางการวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้สู่แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นต้น

2. ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

2.1 เกณฑ์ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเกณฑ์ประสิทธิภาพของการบูรณาการหลักสูตรที่เสนอโดย เอเคอร์แมน (Ackerman. 1989:14) ประกอบด้วย คุณค่าด้านวิชาการ พิจารณาจาก 1) ความตรงด้านโครงสร้าง 2) ความตรงด้านเนื้อหา และคุณค่าด้านปฏิบัติพิจารณาจาก 1) การจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้ลงตัว ได้แก่ ต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ เวลา และวิธีการ 2) เรื่องทางด้านบุคลากร 3) การสนับสนุนในเชิงนโยบาย เกณฑ์ประสิทธิภาพดังกล่าว ครอบคลุมองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ถือได้ว่า เกณฑ์ประสิทธิภาพดังกล่าวมีความเหมาะสมเพียงพอที่จะนำมาใช้พิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ครูการเงินของสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาขึ้น

2.2 กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งนอกจากจะเกิดจากการ

พัฒนาตามกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่มีคุณภาพแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกที่มีส่วนส่งเสริมให้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีมีประสิทธิภาพ ดังนี้

2.2.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการพบปะเจรจากับผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน ก่อนที่จะตัดสินใจรับเอากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีเข้าสู่สถานศึกษา ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินเห็นความสำคัญ เห็นความจำเป็น เกิดการยอมรับ และมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ทำให้ทราบถึงวิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำทั้งทางด้านวิชาการ และการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ว่ามีความพร้อม ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ซึ่งเป็น ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาครูการเงินตามกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชี ครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ กริกแมน (Glickman, 1981 อ้างถึงในนิพนธ์ ไทยพาณิชย์, 2535 : 25) ที่เสนอว่า การเจรจาตกลงใจร่วมกันก่อนที่จะดำเนินการนิเทศแบบมีส่วนร่วม เป็นวิธี ดำเนินการที่ใช้ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกันต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ผจกญ โภจารย์ศรี (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวิธีการและขั้นตอน ของการร่วมมือกันจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่พบว่า โรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับงานวิชาการ ครูผู้สอนที่มีส่วนร่วมและมีอิสระในการตัดสินใจ ช่วยให้ โรงเรียนมีบริบทที่เอื้อต่อการร่วมมือกันจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สอดคล้องกับการศึกษา ของ เดวิส และ โทมัส (Davis & Thomas, 1989 : 23) ที่พบว่า ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ จะเป็น ผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำที่ได้รับความคาดหวังสูง สังเกตการสอนในห้องเรียนหรือมอบหมาย ให้มีผู้ดำเนินการแทน กระตุ้นให้ครูผู้สอนใช้เวลาในการสอนให้มีประ โยชน์สูงสุด เน้นการใช้สื่อ การเรียนรู้และบุคลากรอย่างสร้างสรรค์ และกำกับติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากร และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียน และสอดคล้องกับการศึกษาของ สมิท (Smith, 1998 : 19) ที่พบว่า ความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีผลอย่างยิ่งต่อการเริ่มต้นการออกแบบพัฒนาโรงเรียน ช่วยให้ครูผู้สอนเลือกการออกแบบการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของ โรงเรียน เหมาะสม กับทรัพยากรและการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.2.2 ภายหลังจากพบปะเจรจากับผู้บริหารสถานศึกษา และครูการเงินเป็นกลุ่ม แบบกึ่งโครงสร้างแล้ว ได้มีการประชุมปฐมนิเทศผู้เกี่ยวข้องที่ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการเงินที่เป็นผู้รับผิดชอบ และผู้วิจัย ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้เล็งเห็นความจำเป็น ที่จะดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่กำหนดไว้เดิม ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น เห็นคุณค่าประโยชน์ของการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ร่วมกัน มีการตกลงร่วมกัน แต่งตั้งครูการเงินให้เป็นผู้รับผิดชอบบทบาทหน้าที่ และแนวปฏิบัติร่วมกัน การดำเนินการดังกล่าว เป็นการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ร่วมงานอย่างยิ่ง เสริมสร้างความเข้าใจอันดี

ของผู้ร่วมงาน ส่งเสริมความมั่นใจและความรู้สึกที่รับผิดชอบในการงานที่จะปฏิบัติร่วมกันต่อไป สอดคล้องกับข้อเสนอของ วิจิตร อาวะกุล (2540 : 44) ที่ว่า การประชุมปฐมนิเทศแก่บุคลากร ในหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายงานใหม่ เป็นการแนะนำให้ได้ทราบเกี่ยวกับนโยบายความเป็นมา แนวดำเนินการ และสภาพโดยทั่วไปของการดำเนินงาน เป็นการขจัดข้อสงสัยและความลังเลใจต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงานใหม่ ช่วยสร้างความคุ้นเคย เป็นประโยชน์ต่อการประสานงานและความ สัมพันธ์อันดีต่อกันยิ่งขึ้น ช่วยให้รับรู้เรื่องราวของภารกิจใหม่ด้วยความรวดเร็วในเวลาอันสั้นเป็นการหล่อหลอม เจตคติในงาน ช่วยให้เกิดความอบอุ่น เชื่อมมั่นที่จะทำงานต่อไป มีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วม เกิดความ เป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพ แวดล้อม และคุ้นเคยกับงาน ได้อย่างรวดเร็ว

2.2.3 ในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็กเป็นสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการให้มีการแต่งตั้งครูการเงินให้เป็น ผู้รับผิดชอบ มีบทบาทหน้าที่ชัดเจน และเลือกใช้วิธีการประชุมปฏิบัติการแบบกึ่งทางการ ผู้วิจัย ได้เตรียมความพร้อมให้กับครูการเงิน ทั้งในด้านความรู้พื้นฐานและทักษะพื้นฐานก่อนการดำเนินการ ใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก ช่วยให้ครูการเงินมีความรู้ และมีทักษะพื้นฐานใกล้เคียงกัน เพียงพอต่อการพัฒนาระบบ สารสนเทศงานการเงินและบัญชี ครูการเงินมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันตลอด ระยะเวลาดำเนินการ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติงาน ขอมรับผลงานร่วมกัน มีความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ถือได้ว่า ครูการเงิน ทั้ง 2 กลุ่ม มีประสิทธิภาพในการทำงาน สอดคล้องกับข้อเสนอของ แม็กเกรเกอร์ (McGregor. 1960 อ้างอิงใน สมศักดิ์ สนิทระเวชญ์, 2524 : 25) ที่ว่าลักษณะของการทำงานที่มีประสิทธิภาพพิจารณาได้จากบรรยากาศของการทำงานที่ไม่เป็นทางการ มีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง สมาชิกเข้าใจวัตถุประสงค์ และยอมรับในภารกิจหลัก รับผิดชอบ รับผิดชอบซึ่งกันและกันใช้หลักความเห็นพ้องต้องกันในการตัดสินใจเป็นส่วนใหญ่ มีอิสระในการ แสดงความคิดเห็น มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน และทีมงานตระหนักในงานที่ปฏิบัติ สอดคล้อง กับผลการศึกษาของการใช้หลักสูตรบูรณาการของ เล็ก (Lake, (1996 : 14) ที่พบว่า ในการบูรณาการ หลักสูตร สมาชิกในทีมงานต้องสามารถทำงานร่วมกันได้ และสอดคล้องกันกับผลการศึกษาของ เซงก์ (Senge. 2000 : 6) ที่ศึกษาสภาพการจัดระบบทีมบูรณาการแบบสหวิทยาการ ภายใต้บริบท ของโรงเรียนขนาดกลางให้ประสบผลสำเร็จ ต้องจัดเวลาให้ทีมงานร่วมกันวางแผน และเปิดโอกาส ให้ทีมงานเป็นผู้นำในการตัดสินใจ และได้รับการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการ

2.2.4 ในการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ของ ครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก แต่ละขั้นของกระบวนการ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิง ปฏิบัติการ ช่วยให้การดำเนินงานเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน ครูการเงินร่วมกันวางแผนการปฏิบัติงาน

ร่วมกันปฏิบัติตามแผน สังเกตการณ์ สะท้อนผลการปฏิบัติ และมีการปรับปรุงผลการดำเนินงาน ตลอดเวลา ถือได้ว่าเป็นกระบวนการวิจัยที่เหมาะสมกับการนำมาใช้พัฒนาครูการเงินในสถานศึกษา ที่มีพื้นฐานการพัฒนากระบวนการบริหารงานการเงินและบัญชี หรือการจัดระบบบริหารงานการเงิน และบัญชี ในครั้งนี้ ทั้งนี้ครูการเงินยังได้เรียนรู้กระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการจากการปฏิบัติจริง อีกด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรของ มกราพันธ์ จุฑระสก (2545 : 22) ที่ใช้การวิจัย เชิงปฏิบัติการตามวงจรการวิจัย (Action Research Spiral) ในการฝึกผู้ช่วยวิจัยและผู้ร่วมทีม ฝึกภาคปฏิบัติการสาธิต สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ผงชู โกจารย์ศรี (2545 : 46) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวิธีการและขั้นตอนของการร่วมมือกันจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในบริบท ของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการนำวิธีการและขั้นตอนการจัดการเรียน การสอนแบบบูรณาการไปปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาวิธีคิดวางแผนการสอนแบบบูรณาการ ของครูผู้สอน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ของรอสกอส (Roskos, 1996 : 42) และสอดคล้องกับ ข้อเสนอของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2535 : 29) ที่ว่า การพัฒนาครูในโรงเรียนที่มีสภาพ ความพร้อมปานกลางในเรื่องที่ต้องการพัฒนานั้น ควรใช้การร่วมคิด ร่วมทำ ประสานให้เกิด การพัฒนางานและพัฒนาบุคลากร ร่วมกันกำหนดแผนงานการพัฒนาบุคลากร ร่วมสนับสนุนเผยแพร่ ผลงาน และส่งเสริมให้โรงเรียนนำยุทธวิธีที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนและพัฒนางาน ไปใช้ต่อไป

2.2.5 การมีคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบบริหารงานการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะคู่มือประกอบการใช้ รายการที่ 1 คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ใช้ประกอบการ ประชุมปฏิบัติการแบบกึ่งทางการนั้น ช่วยอำนวยความสะดวกในการตัดสินใจกำหนดแนวทาง พัฒนาระบบบริหารงานการเงินและบัญชี และการออกแบบโปรแกรมระบบบัญชีของครูการเงิน ช่วยให้เห็นความสอดคล้องต่อเนื่องของแนวดำเนินการที่ชัดเจน ช่วยย่นระยะเวลาในการประชุม ปฏิบัติการให้กระชับขึ้นเป็นการลดภาระงานส่วนหนึ่งของครูการเงินได้เป็นอย่างดี และเป็นการ เสริมสร้างความมั่นใจในแนวทางการปฏิบัติงานได้อีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับข้อเสนอของ วิจิตร อวาทกุล (2540 : 25) ที่เสนอว่า ในการอบรมหรือการประชุมปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ สิ่งหนึ่งที่ควรคำนึงถึงคือ สื่อการสอนหรือสื่อการอบรม โดย สื่อการอบรมที่ดีจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

2.2.6 การดำเนินการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาระบบบริหารงานการเงิน และบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบภายใน เป็นผู้คอยให้คำปรึกษาแนะนำตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน ช่วยให้ครูการเงินมีความมั่นใจ ในทิศทางการปฏิบัติงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไขในทันที ครูการเงินได้รับแรงกระตุ้น

และการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ แกลนดอล และลูคส์ (Crandall & Loucks, 1983 : 45) ที่พบว่า การนำนวัตกรรมทางการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนประจำอำเภอที่รวดเร็วและง่ายในการออกแบบพัฒนานั้น ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก จะได้ผลดีกว่าการออกแบบพัฒนาโดยทีมงานของโรงเรียนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เล็ค (Lake, 1995 : 52) ที่พบว่า การบูรณาการหลักสูตรต้องการการทำงานร่วมกันระหว่างครูผู้สอน และผู้นิเทศอย่างใกล้ชิด และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกองการวิจัยทางการศึกษา (2546 : 41) ที่เสนอให้มีการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล และช่วยเหลือครูผู้สอนอย่างใกล้ชิดอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้หลักสูตร และทำความเข้าใจได้ทันทั่วถึง

2.2.7 ครูการเงินทุกคนมีความตระหนักในภาระงานที่เป็นนโยบายของสถานศึกษา และครูการเงินส่วนหนึ่งมีความต้องการที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในสถานศึกษาของตนเอง มีความรับผิดชอบในภาระงานที่ได้รับมอบหมาย พยายามร่วมกันปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่คณะทำงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ตลอดเวลา มีส่วนสำคัญที่ทำให้การร่วมกันปฏิบัติงานเป็นไปอย่างระมัดระวัง มีอิสระเป็นตัวของตัวเองในการแสดงความคิดเห็นและสร้างสรรค์ผลงาน และมีความคิดก้าวไกลในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในอนาคตอีกด้วย มีส่วนสำคัญทำให้ผลงานที่เกิดจากครูการเงิน มีความชัดเจนที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และการนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับข้อเสนอของ แมคเคนแลน (McClelland, 1961; อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541 : 34) ที่ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะเป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผล ตามมาตรฐานความเป็นเลิศที่ตนเองตั้งไว้ ไม่ทำงานเพราะหวังรางวัล แต่ทำเพื่อประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเป็นผู้มีความรับผิดชอบพฤติกรรมของตน ตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศในการทำงาน เป็นผู้มีความเสี่ยงปานกลาง พยายามทำงานอย่างไม่ทอดทิ้งจนถึงจุดหมายปลายทาง มีความสามารถวางแผนในระยะยาว ต้องการข้อมูลย้อนกลับของผลงานที่ทำ และเมื่อประสบผลสำเร็จมักจะอ้างสาเหตุภายใน เช่น ความสามารถ ความพยายาม และสอดคล้องกับข้อเสนอของ ไพทอร์ย์ สีนสาร์ตัน (2544 : 27) ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของครูบางประการ เพื่อทำหน้าที่ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาว่า ครูควรมีวิสัยทัศน์ กระบวนการที่สนใจ ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งปรับปรุงพัฒนางานตลอดเวลาอย่างมีนวัตกรรม มีทักษะใหม่ ๆ ในการสร้างพัฒนาสาระของการศึกษา การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ มีความรู้ความ สามารถพื้นฐานในการบริหารจัดการเพื่อร่วมกับผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครู ในการบริหารที่เน้นคุณภาพประสิทธิภาพได้

2.2.8 การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้วิจัย ให้การเสริมสร้างแรงจูงใจแก่ครูการเงินอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย ทั้งการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการปฏิบัติ การอำนวยความสะดวกในการประชุมปฏิบัติการ การนิเทศเยี่ยมเยียน การสอบถามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน การตั้งความคาดหวังที่เป็นไปได้ การกล่าวชื่นชมผลงานและความวิริยะอุตสาหะ การแสดงออกถึงความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น การร่วมแก้ปัญหา ร่วมหาทางออกของปัญหา ตลอดจนรับทราบผลการดำเนินงานทุกระยะ ช่วยเป็นแรงกระตุ้นผลักดันให้ครูการเงินมีความตั้งใจ และเต็มใจร่วมกันสร้างสรรค์ผลงาน นอกจากนี้การที่ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัย และครูการเงิน ได้ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาด้วยความจริงใจ ถือเป็นแรงจูงใจที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้ครูการเงินเกิดพลังใจที่จะร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และเต็มเวลา สอดคล้องกับความเชื่อของนักจิตวิทยามนุษยนิยมที่ว่า คนทุกคนมีแรงจูงใจที่จะประกอบกิจกรรมอยู่เสมอ ถือว่าแรงจูงใจเป็นแรงขับที่ให้นุชนัยเจริญเติบโตและพัฒนา หรือพฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลของหลักความเจริญเติบโต (Growth Principle) ภายในตัวของบุคคล (Combs & Avile, 1985 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541) และสอดคล้องกับคำแนะนำของ โบรफी (Brophy, 1982 : อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541 : 22) ที่เสนอว่า แรงจูงใจภายนอกที่เกิดจากการให้ข้อมูลป้อนกลับในการสะท้อนผลการปฏิบัตินั้น ควรให้ อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง และควรพยายามให้ในทันทีทุก โอกาสที่ทำได้

2.2.9 การดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ในครั้งนี้ ดำเนินการระหว่างปิดภาคเรียนซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับครูการเงิน จะใช้ในการเตรียมการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีให้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ก่อนเปิดภาคเรียน สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกองวิจัยทางการศึกษา (2546 : 41) ที่เสนอให้โรงเรียนควรมีเวลาให้ครูผู้สอนได้เตรียมการสอนก่อนเปิดภาคเรียน จัดอบรมเฉพาะเรื่องให้กับครูผู้สอน และจัดทำตัวอย่างเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

2.2.10 การดำเนินงานครั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการเงิน และผู้วิจัย ตั้งความคาดหวังในการประสานประโยชน์จากผลงานวิจัยร่วมกัน ทำให้มีส่วนผลักดันให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดแรงจูงใจ เกิดความมุ่งมั่น และรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่มุ่งประสิทธิภาพของงานที่ปฏิบัติ โดยในครั้งนี้สถานศึกษาตั้งความคาดหวังไว้ว่า จะนำผลการดำเนินงานที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการวางแผนการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษา

2.3 ผลการเรียนรู้ของครูการเงินที่จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ที่พัฒนาขึ้น โดยครูการเงินของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 100 ของจำนวนครูการเงินทั้งหมด ทั้งนี้อาจเนื่องจากการที่ครูการเงินได้ร่วมกันวางแผนการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ร่วมกันฝึกปฏิบัติเป็นทีม มีการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่เน้นการประเมินเป็นกลุ่ม มีผู้เชี่ยวชาญสังเกตการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และมีการสะท้อนผล

การปฏิบัติตลอดช่วงเวลาการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เคที เล็ค (Kathy Lake. 1993 : 28) ที่พบว่า การจัดการระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ธุรการการเงินที่ร่วมกันวางแผนการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ร่วมกันจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ของธุรการการเงิน และสอดคล้องกับแนวคิดของ บรูเนอร์ (Bruner 1956; อ้างถึงในสุรางค์ โค้วตระกูล, 2541 : 43) ที่เสนอว่า วิธีการเรียนรู้แบบค้นพบด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองจะสามารถเรียนรู้เทคนิคของการค้นพบ และพัฒนาไปสู่การแก้ปัญห่อื่น ๆ ได้

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษา และธุรการการเงิน มีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของธุรการการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ทั้งนี้ ผลการวิจัยได้จากการสังเกตการปฏิบัติงานของธุรการการเงิน การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และธุรการการเงินเป็นกลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง การประชุมประเมินผลการปฏิบัติ และการบันทึกผลการปฏิบัติงานของธุรการการเงิน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและธุรการการเงิน มีความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของธุรการการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่ร่วมกันพัฒนาขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวโน้มที่จะให้การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาครูในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และธุรการการเงิน มีความรู้ มีทักษะ และมีความมั่นใจในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปอีก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เคที เล็ค (Kathy Lake. 1993 : 54) ที่พบว่าครูผู้สอนมีความพึงพอใจในหลักสูตรบูรณาการประทับใจในบรรยากาศการทำงานร่วมกัน มีความรู้สึกว่าการสอนเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากกว่าต่างคนต่างสอน ได้ค้นพบความสนใจของตนเอง ค้นพบความสามารถของตนเองในการใช้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ และมีความประสงค์ จะใช้หลักสูตรบูรณาการต่อไปภายหลังจากการทดลองเสร็จสิ้นลง

จากผลการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของธุรการการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่พบว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของธุรการการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการเรียนรู้ของธุรการการเงิน ที่ศึกษาจากการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของธุรการการเงิน เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาและธุรการการเงินมีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของธุรการการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กตามเกณฑ์ที่กำหนด ถือได้ว่า กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของธุรการการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของธุรการการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พร้อมทั้งคู่มือประกอบการใช้ มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีไปใช้

1.1 เนื่องจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กมีเป็นจำนวนมากในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กเข้าสู่สถานศึกษา จึงควรพิจารณาสถานศึกษาที่มีผลการประเมินด้านการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีในระดับต่ำ กล่าวคือ สถานศึกษาที่มีความเสี่ยงสูงด้านการควบคุมทางการเงินและบัญชี โดยสามารถใช้วิธีการพบปะเจรจา และการสังเกตการณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ช่วยในการหาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของสถานศึกษา ตลอดจนสร้างความเข้าใจเบื้องต้นกับผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

1.2 ในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นแนวทางในการดำเนินงานทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำด้านวิชาการและการบริหารจัดการ ครูการเงินสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ และมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำ มีการประชุมปฐมนิเทศ การประชุมปฏิบัติการ และการประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

1.3 ควรพัฒนาคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีรายการที่ 2: โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ เป็น โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา กับกลุ่มเป้าหมายสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดกลาง และขนาดใหญ่

2.1 ควรมีการศึกษาการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษา กับกลุ่มเป้าหมายสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

กรุงเทพฯ.๑ กรมการศาสนา.

_____. (2543). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ.๑ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2544). แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา. กรุงเทพฯ.๑ : สำนักทดสอบทางการศึกษา.

_____. (2546 ก). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ.๑ โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.). ลาดพร้าว.

_____. (2546 ข). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ.๑ คุรุสภา.

_____. (2546 ค.). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พรักหวานกราฟฟิค.

_____. (2546 ง.). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. (อัดสำเนา) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พรักหวานกราฟฟิค.

_____. (2546 จ.). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กองการวิจัยทางการศึกษา (2546 ก.). การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

_____. (2546 ข.). การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

กองแผนงานกรมสามัญศึกษา. (2537). “การปฏิรูปการศึกษา : เพื่อพัฒนาคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษา.” บรรยายพิเศษโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสุวิทย์ คุณกิตติ) ณ หอประชุม โรงเรียนศรีนคร อำเภอนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 7-9 สิงหาคม 2537. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 หน้า 4-5.

กิตติ ภักดีวัฒนะกุล และจำลอง คุรุอุตสาหกรรม. (2541). การออกแบบฐานข้อมูล. กรุงเทพฯ.๑ ไทยเจริญการพิมพ์.

แก้วเวียง นานาผล. (2551). การพัฒนาตัวแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กรมบัญชีกลาง. (2544). **ประมวลกฎหมายและระเบียบการคลัง. ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2544**
กรุงเทพมหานครฯ. โรงพิมพ์ฤทธิ์ศรีการพิมพ์.

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). **การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา.**
กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา. (เอกสารประกอบ การฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษา
ระดับสูง).

_____. (2538). **การพัฒนาคุณภาพการบริหารงานจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา**
กรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ.๑ (อัคราณา).

_____. (2542). **แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา.**
อุบลราชธานี อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.

_____. (2544). **ศูนย์ประสานงานปรับปรุงระบบงบประมาณ ชุดปฏิบัติการจัดทำแผนกลยุทธ์**
และกรอบงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา

_____. (2545). **แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) กรุงเทพฯ.๑**
อรรถผลการพิมพ์.

_____. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545.**
กรุงเทพฯ : บริษัท พรินทวอนกราฟิก.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2521). **แนวการใช้หลักสูตรชั้นประถมศึกษา พุทธศักราช 2521.**
กรุงเทพฯ.๑ กรมวิชาการ. กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **แนวการใช้หลักสูตรชั้นประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ.๑**
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

กิตติมา ปรีดีดิลก. (2532). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ.๑ บริษัทอักษรา**
พิพัฒน์ จำกัด.

เกรียงศักดิ์ พราวศรี. (2544). **การจัดระบบสารสนเทศในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**
เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ.๑ บุคพอยท์.

ขนิษฐา กาญจนรังสี. (2547). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ.๑ ข้าวฟ้าง.**

จิราภรณ์ รักษาแก้ว. (2536). **ระบบเครือข่าย LAN สำหรับผู้เริ่มต้น. กรุงเทพฯ.๑ เอช เอ็น กรุ๊ป.**

จิตติมา เทียมบุญประเสริฐ. (2544). **ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ.๑ วี.เจ.พรินต์น.**

ชุมพล ศฤงคารศิริ. (2538). **ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร. กรุงเทพฯ.๑ สหธรรมมิก.**

ชูชัย สมมติไกร. (2540). **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ = Personnel Training**
in Organizations. กรุงเทพฯ.๑ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช.(2543). รายงานการวิจัยเรื่อง ระบบบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรทรัพยากร
สำหรับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- ฉรรงค์ สัจพันโรจน์. (2539). การจัดทำกรอบแนวคิดและการบริหารงบประมาณแผ่นดิน. กรุงเทพฯ :
ธารอักษร.
- ฉัญญพันธ์ เขจรนันท์ และ ไพบูรณ์ เกียรติโกมล. (2545). ระบบสารสนเทศเพื่อจัดการ. กรุงเทพฯ :
ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- เดือนใจ เกตุษา. (2540). การสร้างแบบทดสอบ 1 : แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (พิมพ์ครั้งที่ 6).
กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2544). ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน. กรุงเทพมหานคร
คณะกรรมการประสานงานสภาวิชาชีพ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ทศนา แคมมณี. (2549). การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธีระ รุญเจริญ (2546). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ :
ข้าวฟ่าง.
- นฤมล พงษ์ศิลป์ และ พัทธรา หาญเจริญกิจ. (2543). การจัดการความรู้ = Knowledge management".
รังสิตสารสนเทศ.
- นิพนธ์ ไทยพานิช. (2528). การนิเทศแบบคลินิก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
_____. (2531). การเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารและผู้นิเทศการศึกษา: เทคนิคการ
นิเทศการสอนเชิงเน้นวัตถุประสงค์. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
_____. (2535). เทคนิคการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บันลือ พงษ์ตะวัน. (2537). การนิเทศภายในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. สุวีริยาสาส์น.
- บุญเรือง นิยมหอม และชววัฒน์ คล้ายมงคล. (2537). การพัฒนาระบบสารสนเทศ
ทางการศึกษา. เอกสารประกอบการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา แก้วกิติร และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล (2545). การบริหารการจัดการศึกษาในรูปแบบ
การใช้โรงเรียน หรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ประสงค์ ประณีตพลกรัง. (2541). ระบบสารสนเทศเพื่อจัดการ. กรุงเทพฯ. ดวงกลมสมัย.

- ปทีป เมธารุณวุฒิ. (2544, กรกฎาคม-ตุลาคม). "สารสนเทศเพื่อการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย,"
วารสารครูศาสตร์. 29 (1) : 34-43.
- ผจญ โกจารย์ศรี. (2545). การพัฒนาวิชาชีพของครูโดยการร่วมมือกันจัดการเรียนการสอนแบบ
บูรณาการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและ
การสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ผดุง เพชรสุข. (2548). กระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการสำหรับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3. ขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พงษ์ศักดิ์ วงษ์แก้ว. (2554). แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศในโรงเรียน. สารพัฒนาหลักสูตร.
(อัครสำเนา)
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2539). รายงานการสัมมนาทางวิชาการ โครงการรื้อปรับระบบ
หลักสูตรอุดมศึกษา: สหวิทยาการหนทางสู่หลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิต
ยุคใหม่: 22 กุมภาพันธ์ 2539. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2544). บทนำ : พันธะและทักษะใหม่ของครู. เน พิมพันธ์ เคชะคุปต์, สุวัฒนา
อุทัยรัตน์, & กมลพร บัณฑิตยานนท์ (บรรณาธิการ). หนังสือชุดปฏิรูปการศึกษา:
แนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับครูมัธยมเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิธ
การพิมพ์.
- ไพลิน ผ่องใส. (2536). การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพฯ. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิธาน พื้นทอง. (2548). การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขนาดเล็ก. อุบลราชธานี สถาบัน
พัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- พันธ์ทิพย์ रामสูตร. (2540). การวิจัยเพื่อการเรียนรู้. สุรินทร์ รุ่งเกียรติออฟเซ็ท.
- ภาณุรัตน์ รัตยาภาส. (2534) การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- มกราพันธ์ จุฑะรสก. (2545). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบูรณาการเพื่อพัฒนาเหตุผล
เชิงจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธิตศาสตร (สาธิตสุข
ชุมชน) ในวิทยาลัยการสาธิตสุรินทร์ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2550). นโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
(อัครสำเนา)

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2526). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ.๑
อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2540). พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ.๑ ราชบัณฑิตยสถาน.
- วันพร ปั่นเก่า และชนาวรรณ จันทรัตน์ ไพบูรณ์. (2537). คอมพิวเตอร์และการพัฒนาระบบ
สารสนเทศ. กรุงเทพฯ.๑ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิพล นาคพันธ์. (2542). คู่มือการบริหารงานการเงินการบัญชีของโรงเรียนประถมศึกษา.
กรุงเทพมหานคร ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.
- _____. (2554). การควบคุม การกำกับ การกำกับติดตามการกำกับดูแลและ การกำกับดูแล
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา. (อัครสำเนา)
- วิจิตร อาวะกุล. (2540). การฝึกอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วิศิษฎ์ กมลเนนทร์ (2540). การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนแออัด : โรงเรียนประถมนนทบุรี.
(อัครสำเนา)
- วีระ สุภากิจ. (2539). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน.
กรุงเทพฯ.๑ สุวีริยาสาส์น.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2537). บทความประกอบบรรยาย : การสัมมนาระหว่างอาจารย์นิเทศ
และอาจารย์พี่เลี้ยง. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยีน ภูสุวรรณ. (2546). การจัดการความรู้ทั่วไปสำหรับองค์กร (Knowledge Management :
KM). ในการสัมมนาวิชาการ “การจัดการความรู้ : ยุทธศาสตร์และเครื่องมือ”
(Knowledge Management : Strategies & Tools). ระหว่างวันที่ 13 - 14 พฤศจิกายน
2546 จัดโดยห้องสมุดกลางหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และชมรมห้องสมุดเฉพาะสมาคม
ห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- ยวนุช กุลาดี. (2548). การปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจประเมิน ตามมาตรฐาน
ISO/IEC 17021:2006 ศึกษากรณี : สำนักงานรับรองระบบคุณภาพวิศวกรรมสถาน
แห่งประเทศไทยพระบรมราชูปถัมภ์. กรุงเทพฯ. (อัครสำเนา)
- ศิริลักษณ์ พันธุ์พินิจ. (2552). ระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). “การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษ
ที่สอง (พ.ศ.2552-2561). (อัครสำเนา)

- ศรันย์ ชูเกียรติ. (2541). “เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการ “องค์ความรู้.” ในองค์กรกลยุทธ์
 ‘เพื่อความสำเร็จ ภายใต้สภาวะการณ์ปัจจุบัน”, ว. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ (มี.ค. 2541).
- สงขลา วิชัยชัชตะ. (2549). “กฎหมายการศึกษา”. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า. (อัคราเสนา)
- สมพร หวานเสด็จ. (2545). การพัฒนาหลักสูตรอบรมผู้ประกอบการเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพเด็ก
 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
 คุฎฎบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมศักดิ์ สีนุระเวชญ์. (2542). มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช ส้าราญราษฎร์.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541 ก.). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2541 ข.). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเทพ ชิตยวงษ์. (2551). รูปแบบการพัฒนามูลสารที่กำกับติดตามการประกันคุณภาพภายใน
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 ปรัญญาคุฎฎบัณฑิต. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมพงษ์ ธรรมอุปกรณ์, วิภา โอสารมย์ และสุภาว้ กัณธโกวิท. (2537). “การบริหารงานการเงิน
 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา”. เอกสารการอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระบบสูงของ
 กรมการสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ.๑ เท.พ.พริ้นดิง.
- สมเกียรติ ศรีจักรวาฬ. (2540). การวางแผนและการจัดการประชุมทางวิชาการ. กรุงเทพฯ.๑
 ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมคิด บางโม. (2544). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ.๑ วิทยาพัฒน์.
- สนอง เกรือมาก. (2536). คู่มือปฏิบัติราชการ. นครสวรรค์ เรียนดี.
- สำนักบัญชีและตรวจสอบภายใน กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง. (2544). ระบบการควบคุม
 การเงินของหน่วยงานย่อย. กรุงเทพฯ: กระทรวงการคลัง. (อัคราเสนา).
- สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542 ก). การปรับปรุงระบบการจัดทำงบประมาณที่มุ่งเน้น
 ผลงาน. กรุงเทพฯ.๑ สำนักงบประมาณ.
- _____. (2542 ข). การปรับปรุงระบบการบริหารงบประมาณ. กรุงเทพฯ.๑ สำนักงบประมาณ.
- _____. (2542ค). การปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณ. ม.ป.ท.
- _____. (2546). แนวทางการบริหารงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ.2546. กรุงเทพฯ :
 สำนักงาน. (อัคราเสนา).

- _____. (2554). ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2554 และหลักเกณฑ์
การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดรายการงบประมาณรายจ่ายตามระเบียบ
ว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ.2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2554.
(อัครา).
- สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. (2532). คู่มือปฏิบัติการการบัญชีโรงเรียน
ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2534). คู่มือการบริหารงบประมาณแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2535). คู่มือปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ. กรุงเทพฯ.
พี เอ ลีฟซิ่ง.
- _____. (2543). การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ. วี.ที.ซี.
คอมมิวนิเคชั่น.
- _____. (2543). เกณฑ์และบัญชีการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2543.
กรุงเทพฯ.
- _____. (2543). การบริหารธุรกิจและการเงิน. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- _____. (2544). ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ 2544. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2544). รายงานการประชุมบทบาทนักวิจัย ในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ.
(ม.ป.ท.).
- _____. (2544). งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน. กรุงเทพฯ : สำนักงาน. (อัครา).
- _____. (2544). รายงานการประชุมบทบาทนักวิจัยใน โครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ.
(ม.ป.ท.)
- _____. (2545). ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้ง โรงเรียนอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ กรณีตัวอย่างโรงเรียน
ร.เจริญมิตรยม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (อัครา)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). “ร่างระเบียบและหลักเกณฑ์การบริหาร
จัดการสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล”. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เพื่อพัฒนา
บุคลากรด้านการปฏิรูปการศึกษา ผู้การพัฒนาคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ชลบุรี. ชลบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1, 2 และ 3
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2547). แนวทางการคำนวณต้นทุน/ค่าใช้จ่ายผลผลิต. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. : โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). “ร่างระเบียบและหลักเกณฑ์การบริหารจัดการสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล”. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการปฏิรูปการศึกษาสู่การพัฒนาคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 1, 2 และ 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (อัครา).
- _____. (2550 ก.). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- _____. (2552). แนวทางการปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ. กรุงเทพฯ. (อัครา)
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545). แนวทางการบริหารและการจัดการในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สมชาย นำประเสริฐชัย. (2546). “เทคโนโลยีกับการจัดการความรู้”, วารสาร. (อัครา).
- สมเดช สีแสง. (2542). คู่มือปฏิบัติราชการและเตรียมสอบผู้บริหารศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. ชัยนาท ม.ป.ท. สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2544). แนวทางการจัดทำระบบสารสนเทศสถานศึกษา. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุชาติ ภิระนันท์. (2544). เทคโนโลยีสารสนเทศสถิติ : ข้อมูลในระบบสารสนเทศ. กรุงเทพฯ. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวดี จันทวานิช. (2551). ทฤษฎีสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (2535). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาการพัฒนาการนิเทศเพื่อให้โรงเรียนพัฒนาตนเอง. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]. (อัครา).
- _____. (2538). แนวทางการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์เสมอธรรม. หน่วยตรวจสอบภายใน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). กฎหมายและระเบียบการเงินและพัสดุสำหรับสถานศึกษา. กรุงเทพฯ. (ม.ป.ท.).
- หน่วยตรวจสอบภายใน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). คู่มือตรวจสอบภายในสถานศึกษา เล่ม 2 การเงินการบัญชี : ระบบการควบคุมการเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ.2544. (อัครา).
- _____. (2549). คู่มือการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในสำหรับผู้ตรวจสอบภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2554). รายงานผลการตรวจสอบสถานศึกษา. (อัครา).

- Ackerman, D. B. (1989). Intellectual and Practical Criteria for Successful Curriculum Integration. In J. H. Hayes (Ed.). **Interdisciplinary Curriculum: Design and Implementation** (pp.26-33). Alexandria, VA : Association for Supervision and Curriculum Development.
- Caldwell, B. J., & Spinks, J. M. (1988). **The Self-managing School**. London : The Falmer Press.
- Loucks-Horsley, S., & Crandall, P. G. (1983). **Gerontology : A Behavioral Science Approach**. Massachusetts : Addison-Wesley.
- Davis, G. A., & Thomas, M. A. (1989). **Effective School and Effective Teachers**. Boston : Allyn and Bacon.
- Food and Agriculture Organization of the United Nation. (FAO, 1998). **Crop Evapotranspiration : Guidelines for Computing Crop Water Requirements**. Irrigation and Drainage Paper 0. 56, Rome.
- Hughes, L. W. (1999). **The Principle as Leader**. 2nd ed. New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1990). **The Action Research Planner**. 3rd ed. Australia : Deakin University Press.
- Lake, F. L. (1996). To the Reinsurance Market. **International Insurance Law Review**. Bias and organizational decision making.
- Laudon, K. C. & Laudon, J. P. (2001). **Essentials of Management Information Systems : Organization and Technology in the Enterprise**. 4th ed. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall.
- Lawrence, G. (1974). **Patterns of Effective In-service Education**. Investigators: Department of Education. Tallahassee Florida : Principal
- Lipham, J. M. (1981). **Effective Principal: Effective School**. Reston, VA : National Association of Secondary School Principals.
- Parker, G. M. (1990). **Team Player and Teamwork: The New Competitive Business Strategy**. San Francisco Calif : Jossey – Bass.
- Roskos-Ewoldsen, D. R., & Fazio, R. H. (1996). "On the Orienting Value of Attitudes : Attitude Accessibility as a Determinant of an Object's Attraction of Visual Attention," **Journal of Personality & Social Psychology**. 63(2), 198-211.
- Rubin, L. (1971). **Improving In-service Education: Proposals and Procedures for Change**. Boston : Allyn and Bacon, Inc.
- Senge, P. M. (2000). **School That Learn**. New York : Currency Doubleday.

- Sheppard, B. (1996). "Exploring the Transformational Nature of Instructional Leadership," **Alberta Journal of Educational Research**. 42(4) : 325-344.
- Sparks, H. M. & S. Louck-Horsley, (1989). "Five Models of Staff Development for Teachers." **Journal of Staff Development** 10. : 82-A.
- Stair, R. M. (1996). **Principles of Information System : A Managerial Approach**. 2nd ed. Massachusetts : Boyd Fraser.
- Sibley, K. H. (2003, September). "The Impact of Information Technology On Pedagogy in Higher Education;" **Dissertation Abstracts International**. 64(03) : 817-A.
- Woodcock, M., & Francis, D. (1994). **Teambuilding Strategy**. Hampshire : Gower.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
สำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของจังหวัดชัยภูมิ (การวิจัยระยะที่ 1) จำนวน
18 คน ประกอบด้วย

1. ศ.ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
2. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. รศ.ดร.จวีพร จันทร์พานิช มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
4. ดร.บุษยา วงษ์สวัสดิกุล มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
5. นางอุไร ร่มโพธิ์หยก ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบบัญชี กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
6. นายพิธาน พื้นทอง ผู้อำนวยการสำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. นางพวงมณี ชัยเสรี ผู้อำนวยการสำนักการคลังและสินทรัพย์ สพฐ.
8. นางอรทัย มูลคำ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สพฐ.
9. นางสาวปนัดดา จรัสพิทยากุล หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน สพฐ.
10. นางรัชณี แต่สมบัติ ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาค สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
11. ดร.พิรุณเทพณ์ เหล็กกล้า ผู้อำนวยการหน่วยตรวจสอบภายใน สพป. อุบลราชธานี เขต 2
12. นายไสว สาริบท ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
13. นางสาวมยุรี เหมือนพันธุ์ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สพป. ชัยภูมิ เขต 2
14. นายสายัณห์ ผาน้อย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
15. ดร.มานะ สิ้นธุวงฆานนท์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
16. นายชูศักดิ์ ประกอบชัย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
17. นายวิเชียร เกนชมภู รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
18. ดร.แสงเดือน กงนาวังศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สพป. ชัยภูมิ เขต 2

ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน
การเงินและบัญชีสำหรับครูการเงิน

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของจังหวัดชัยภูมิ ผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพของ
กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและบัญชีสำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ขนาดเล็กของจังหวัดชัยภูมิ (การวิจัยระยะที่ 2 และระยะที่ 3) จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1. ดร. วุฒิพงษ์ วงษ์ชู	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหนองไผ่ล้อม สพป. ชัยภูมิ เขต 2
2. ดร. ประภาส กองจันทร์	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหนองแกหนองโน สพป. ชัยภูมิ เขต 2
3. ดร. สมัด อาบสุวรรณ	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านแก้งโนนสัมภ สปป. ชัยภูมิ เขต 2

ภาคผนวก ข

แบบสำรวจสภาพการดำเนินงาน

ด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

แบบสำรวจสภาพการดำเนินงาน
ด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ข้อเสนอชี้แจง

แบบสำรวจชุดนี้ ใช้สำหรับการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี สำหรับครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก” ระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ แบบสำรวจนี้จะช่วยให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของข้อมูล การเงินและบัญชี และรายงานการเงิน ผู้ที่สามารถตอบแบบสอบถามนี้ได้ดีที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษา โดยผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลจาก แบบสำรวจชุดนี้

ไปสังเคราะห์ในภาพรวม เพื่อกำหนดกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีต่อไป ในการนี้ใคร่ขอความกรุณาจากท่าน ได้กรุณาประเมินระบบควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชี ในสถานศึกษาของท่าน ในแบบสำรวจที่แนบมาพร้อมนี้

และหากท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมในรายการใด กรุณาเขียนแนะนำไว้ในช่อง “คำอธิบาย/ สิ่งที่ต้องการพัฒนา” ต่อท้ายแต่ละรายการนั้น ๆ หรือจะกรุณาเขียนแนะนำไว้ในตอนท้ายตาราง ของแต่ละตอนด้วยก็ได้

ขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

นางจันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน ผู้วิจัย (รหัส 520427090009)

**แบบสำรวจสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก**

คำแนะนำ ขอความร่วมมือแสดงความคิดเห็นทุกรายการ ทั้ง 3 ตอน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี การวิเคราะห์ข้อมูลจะจัดกระทำในภาพรวมของระดับความคิดเห็นเท่านั้น โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงแต่ละรายการต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็น ( ) ผู้บริหารสถานศึกษา ( ) ครูการเงิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีสถานศึกษา

ที่	รายการประเมิน	การปฏิบัติ		
		ใช่	ไม่	เหตุผล
การควบคุมทางการเงินและบัญชี				
1.	ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน มีเพียงพอ			
2.	ผู้ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียน ปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียนเพียงอย่างเดียว			
3.	ผู้ทำหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียน จบการศึกษาด้านการเงิน/บัญชี โดยตรง			
4.	มีคำสั่งมอบหมายงานให้ปฏิบัติหน้าที่ครูการเงิน			
5.	การรับเงินทุกรายการ ทั้งที่รับเป็นเงินสด เช็ค รับ โอนเข้าบัญชีเงินฝาก ธนาคารมีหลักฐานแสดงการรับเงินตามที่กระทรวงการคลังกำหนด			
6.	การจ่ายเงิน มีหลักฐานการจ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลังกำหนด			
7.	หลักฐานขอเบิกเงิน ได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ			
8.	สถานศึกษามีการตรวจสอบการรับจ่ายเงินประจำวัน ตามระเบียบ			
9.	บันทึกรายการบัญชีถูกต้อง สามารถควบคุมเงินของสถานศึกษาได้			
10.	บันทึกบัญชีด้วยระบบมือ			
11.	บันทึกบัญชีด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์			
12.	บันทึกบัญชีเป็นปัจจุบัน			
13.	จัดทำรายงานการเงินถูกต้อง ครบถ้วนตามระเบียบกำหนด และส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามระยะเวลาที่ระเบียบกำหนด			
14.	จัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันสม่ำเสมอ เป็นปัจจุบัน			

ภาคผนวก ก

แบบประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชีของครุการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
โดยผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครุการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อเสนอแนะ

1. แบบประเมินฉบับนี้ ใช้สำหรับการวิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก” ระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี แล้วสังเคราะห์เป็นกระบวนการพัฒนา ดังปรากฏในเอกสารที่เสนอมาพร้อมแบบประเมินนี้ ในการนี้ใคร่ขอความกรุณาจากท่านผู้เชี่ยวชาญ ได้กรุณาพิจารณาตรวจสอบความต่อเนื่อง เชื่อมโยง และความสอดคล้อง ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำผลการพิจารณาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสม ก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

2. แบบประเมินมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับความต่อเนื่องเชื่อมโยงแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความสอดคล้องขององค์ประกอบ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ทั้ง 2 ตอน ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญ ได้ใช้เอกสาร “เอกสารประกอบแบบประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ” ประกอบการพิจารณา แนวทางในการแสดงความคิดเห็น เสนอไว้ดังนี้

- หากท่านแน่ใจว่าข้อความที่นำเสนอมีความต่อเนื่อง หรือแน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง เห็นด้วย (1)

- หากท่านไม่แน่ใจว่าข้อความที่นำเสนอมีความต่อเนื่อง หรือไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง
โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ไม่แน่ใจ (0)

- หากท่านแน่ใจว่าข้อความที่นำเสนอไม่มีความต่อเนื่อง หรือแน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง
โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ไม่เห็นด้วย (-1)

และหากท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมในรายการใด กรุณาเขียนแนะนำไว้ในช่อง “ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม” ต่อท้ายแต่ละรายการนั้น ๆ หรือจะกรุณาเขียนแนะนำไว้ในตอนท้ายตารางของแต่ละตอนด้วยก็ได้

ตอนที่ 1 พิจารณาความต่อเนื่องเชื่อมโยงแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชีของครุการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

จากขั้น ที่ ถึง ขั้นที่	ประเด็นสำคัญ	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		เห็น ด้วย (1)	ไม่ แน่ใจ (0)	ไม่ เห็น ด้วย (-1)	
1-2	ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบาย และ ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อม				....
2-3	ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อม และ ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบ สารสนเทศงานการเงินและบัญชี				....
3-4	ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางพัฒนาระบบ สารสนเทศงานการเงินและบัญชี และ ขั้นที่ 4 ออกแบบ โปรแกรมระบบบัญชี				....
4-5	ขั้นที่ 4 ออกแบบ โปรแกรมระบบบัญชี และ ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้				....
5-6	ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ และ ขั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ				....

ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ตอนที่ 1

.....
.....
.....

ตอนที่ 2 พิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ขั้นที่	องค์ประกอบ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		เห็นด้วย (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่เห็นด้วย (-1)	
1. กำหนดนโยบาย	1) กำหนดนโยบายสถานศึกษา 2) กำหนดผู้รับผิดชอบ	.....	.....	.....	.....
2. จัดเตรียมความพร้อม	1) ให้ความรู้พื้นฐาน 2) สร้างความตระหนัก 3) เตรียมทักษะพื้นฐาน	.....	.....	.....	.....
3. กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี	1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี และกรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	.....	.....	.....	.....
4. ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี	1) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก 2) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน 3) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก 4) กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ 5) ออกแบบข้อมูลหน่วยงาน 6) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินคงเหลือประจำวัน	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ขั้นที่	องค์ประกอบ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		เห็นด้วย (1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่เห็นด้วย (-1)	
	7) ออกแบบข้อมูลการควบคุมเงินนอกงบประมาณแต่ละประเภท	.....	.....	.....	.....
	8) ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินแต่ละประเภท	.....	.....	.....	.....
5. นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้	1) ใช้โปรแกรมระบบบัญชี (สร้างสรรค์ผลงาน) 2) ประเมินผลงาน	.....	.....	.....	.....
6. สะท้อนผลการปฏิบัติ	1) สะท้อนผลการปฏิบัติงาน	.....	.....	.....	.....

ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ตอนที่ 2

.....
 .....

(ลงชื่อ)..... ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

**เอกสารประกอบแบบประเมินคุณภาพ
ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กโดยผู้เชี่ยวชาญ**

รายละเอียดของคำหรือข้อความที่ปรากฏอยู่ในแบบประเมินคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กมีดังนี้

1 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.1 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดชัยภูมิ ที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

1.2 ครูการเงิน หมายถึง ครูที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่การเงิน หรือที่เรียกว่าครูการเงิน ซึ่งได้รับมอบหมายจากสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ให้มีหน้าที่ร่วมกันพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และใช้ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

1.3 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอ หมายถึง การแบ่งกลุ่มการบริหารการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ออกเป็นรายอำเภอ ประกอบด้วย ศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอแก้งคร้อ ศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ ศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอบ้านแท่น ศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอคอนสาร และศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอภูเขียว ซึ่งมีประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาประจำอำเภอเป็นผู้ประสานการบริหารการศึกษาระหว่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 กับสถานศึกษาในสังกัดศูนย์เครือข่ายการศึกษาอำเภอ

1.4 คู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง เอกสาร และ โปรแกรมระบบบัญชี จัดทำขึ้นโดยผู้วิจัย โดยสังเคราะห์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขนาดเล็กของจังหวัดชัยภูมิ ตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 รายการ ประกอบด้วย 1) คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 2) โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ 3) คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วย โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์ และ 4) คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน

2. นิยามปฏิบัติการ

2.1 กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง ขั้นตอนของการปฏิบัติงานที่เป็นระบบของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ใช้เป็นแนวทางดำเนินการพัฒนาและใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี โดยผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ได้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การกำหนดคน โยบาย และผู้รับผิดชอบ 2) การจัดเตรียมความพร้อมครูการเงิน 3) การกำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี 4) การออกแบบ โปรแกรมระบบบัญชี 5) การนำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้ และ 6) การสะท้อนผลการปฏิบัติ

2.2 คุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน และมีความสอดคล้องกันในแต่ละองค์ประกอบ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาตัดสินของผู้เชี่ยวชาญ

2.3 เกณฑ์คุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง ระดับคุณภาพ ที่กำหนดไว้เป็นตัวพิจารณาเปรียบเทียบในการหาคุณภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เกณฑ์คุณภาพอยู่ที่ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับได้ ทั้งด้านความต่อเนื่องเชื่อมโยงแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ และด้านความสอดคล้องขององค์ประกอบในแต่ละขั้นของกระบวนการ เท่ากับ +0.50 (ระดับ “มีความต่อเนื่อง” หรือ “มีความสอดคล้อง”) จากระดับความคิดเห็น 3 ระดับ ได้แก่ +1 0 และ -1

2.4 โปรแกรมระบบบัญชี หมายถึง กรอบการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี โดยได้ออกแบบ โปรแกรมระบบบัญชี ให้สอดคล้องกับระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 และระบบการบัญชี 2515 ของกรมบัญชีกลาง สำหรับครูการเงินใช้เป็นเครื่องมือในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ให้สามารถใช้งานได้กับระบบการควบคุมเงินที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา ได้แก่

ประเภทที่ 1 เงินนอกงบประมาณ แบ่งออกเป็น 10 รายการ ประกอบด้วย

1. เงิน โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา แบ่งออกเป็น
  - 1.1 เงินกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน (รับจาก สพฐ.)
  - 1.2 เงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อโครงการอาหารกลางวัน (รับจาก อปท.)

- 1.3 เงินรายได้สถานศึกษา-เพื่อโครงการอาหารกลางวัน (จัดเก็บ/รับบริจาค)
- 1.4 เงินบริจาค
- 1.5 เงินภาษีหัก ณ ที่จ่าย
- 1.6 เงินลูกเสือ
- 1.7 เงินเนตรนารี
- 1.8 เงินยุวกาชาด
- 1.9 เงินประกันสัญญา
- 1.10 เงินอุดหนุนทั่วไป (เรียนฟรี เรียนดี 15 ปี) แบ่งออกเป็น 5 รายการ ประกอบด้วย
  - 1.10.1 ค่าจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น
    - 1.10.1.1 เงินอุดหนุนรายหัว
    - 1.10.1.2 เงินปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน
    - 1.10.1.3 ค่าอาหารนักเรียนพักนอน
  - 1.10.2 เงินค่าเครื่องแบบนักเรียน
  - 1.10.3 เงินค่าอุปกรณ์การเรียน
  - 1.10.4 เงินค่าหนังสือเรียน
  - 1.10.5 เงินค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แบ่งออกเป็น
    - 1.10.5.1 กิจกรรมวิชาการ
    - 1.10.5.2 กิจกรรมคุณธรรม/ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด
    - 1.10.5.3 กิจกรรมทัศนศึกษา
    - 1.10.5.4 กิจกรรมการบริการสารสนเทศ/ICT

ประเภทที่ 2 เงินรายได้สถานศึกษา แบ่งออกเป็น 12 รายการ ประกอบด้วย

- 2.1 ผลประโยชน์จากที่ราชพัสดุ
- 2.2 เบี้ยปรับจากการผิดสัญญาการศึกษา
- 2.3 เบี้ยปรับจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สิน/จ้างทำของ
- 2.4 เงินที่มีผู้มอบให้ โดย ระบุวัตถุประสงค์ชัดเจน
- 2.5 เงินที่มีผู้มอบให้ โดย ระบุวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน
- 2.6 เงินระดมทรัพยากร
- 2.7 เงินบำรุงการศึกษา
- 2.8 เงินได้จากการใช้อาคารสถานที่
- 2.9 เงินค่าสาธารณูปโภค (ชดเชยจากการเรียกเก็บ)
- 2.10 เงินค่าขายแบบรูปรายการที่จัดทำขึ้นโดยเงินรายได้สถานศึกษา

2.11 เงินค่าขายทรัพย์สินที่ได้จากเงินนอกงบประมาณ

2.12 เงินรายได้จากการให้บริการของสถานศึกษา

ประเภทที่ 3 เงินรายได้แผ่นดิน แบ่งออกเป็น 4 รายการ ประกอบด้วย

3.1 เงินค่าขายของเก่าชำรุดที่มาจากเงินงบประมาณ

3.2 เงินอุดหนุนทั่วไปที่เหลือจ่ายเกิน 2 ปีงบประมาณ

3.3 ดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป

3.4 ดอกเบี้ยเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

2.5 ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุ การเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการพัฒนาระบบ สารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก แล้วผ่านเกณฑ์การ ระดับการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งด้านวิชาการ และด้านการปฏิบัติ

2.6 เกณฑ์ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง ระดับประสิทธิภาพที่กำหนดไว้เป็นตัว พิจารณาเปรียบเทียบในการหาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและ บัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของ ที่ต้องมีครบทั้ง 2 ประการ ต่อไปนี้

1. เกณฑ์ด้านวิชาการ พิจารณาจาก

1.1 ความตรงด้าน โครงสร้าง กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่พัฒนา ขึ้น จะต้องมีโครงสร้างที่เหมาะสม กับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

1.2 ความตรงด้านเนื้อหา กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น จะต้องมีเนื้อหาที่ครอบคลุม และสอดคล้องกับระบบควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 และการบัญชีสำหรับหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2515 ของกรมบัญชีกลาง

2. เกณฑ์ด้านการปฏิบัติ พิจารณาจาก

2.1 การจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้สอดคล้องกัน

ข้อควรพิจารณาในเชิงปฏิบัติที่สำคัญ มี 5 ประการคือ ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) และวิธีการ (Method) โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

ต้นทุน (Cost) การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีต้องคำนึงถึงต้นทุน โดยเฉพาะงบประมาณ ต้องมีงบประมาณสำหรับสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน และบัญชี สำหรับบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ได้แก่เครื่องคอมพิวเตอร์ประกอบการใช้งาน

คุณภาพ (Quality) ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จำเป็นอย่างยิ่ง

จะต้องได้ผลงานที่มีคุณภาพ เพราะการจัดให้มีระบบการควบคุมทางการเงินที่รัดกุมย่อมส่งผลถึงการได้รับประโยชน์ถึงตัวผู้เรียน

ปริมาณ (Quantity) จำนวนสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ดำเนินการเสร็จสิ้น มีความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ย่อมแสดงถึงปริมาณของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่รวบรวมไว้

เวลา (Time) การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จะต้องมีการจัดระบบใหม่จากที่เคยเป็นมา เนื่องจากครุการเงินอาจยังไม่เคยปฏิบัติงานด้านนี้มาก่อน หรือเคยปฏิบัติแต่เป็นการบอกต่อ ๆ กันมา และยังไม่เคยผ่านการฝึกอบรมมาก่อน

ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องใช้เวลาเพิ่มเติมจากปกติมาก

วิธีการ (Method) ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีนั้น ต้องคำนึงถึงความพยายาม ความพร้อม ความสามารถ ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วย

(2) การสนับสนุนในเชิงนโยบาย ("Political" Support) การได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีจากผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานพัสดุ หรือเจ้าหน้าที่พัสดุ หัวหน้างานการเงิน รวมทั้งกลุ่มผู้ร่วมงาน

(3) เรื่องทางด้านบุคลากร (Personal Concerns) การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เป็นหน้าที่ของครุการเงิน โดยเฉพาะ ดังนั้นหากจัดบุคลากรที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิดความเล็งสูงต่อหน่วยงาน

เกณฑ์ประสิทธิภาพอยู่ที่ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับได้ ทั้งด้านวิชาการและด้านปฏิบัติ เท่ากับ +0.50 (ระดับ "เห็นด้วย") จากระดับความคิดเห็น 3 ระดับ ได้แก่ +1 0 และ -1 (Ackerman, 1989)

2.7 เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครุการเงิน ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก หมายถึง การมองเห็นความจำเป็น ประโยชน์และคุณค่าของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครุการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา และแนวโน้มในอนาคต ของผู้บริหารสถานศึกษาและครุการเงิน

2.8 เกณฑ์การพิจารณาเจตคติที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินต่อ

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยมีความรู้สึกที่ดีหรือเห็นด้วยกับข้อความในแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในด้าน 1) ความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน 3) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน 4) ผลที่เกิดกับสถานศึกษา และ 5) แนวโน้มในอนาคต ที่ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยที่ยอมรับได้ 3.50 (เห็นด้วยในระดับ “มาก”) จากระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1-5

2. กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในจังหวัดชัยภูมิ กำหนดเป็นกระบวนการพัฒนาได้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบาย

1. กำหนดนโยบายสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาตัดสินใจนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เข้ามาใช้ในสถานศึกษา รวมถึงการที่สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ปรากฏในรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
2. กำหนดผู้รับผิดชอบ โดยผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งครูการเงินให้เป็นผู้รับผิดชอบร่วมเป็นคณะทำงานกับครูการเงินในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เพื่อดำเนินการพัฒนาและจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ขั้นที่ 2 จัดเตรียมความพร้อม

1. ให้ความรู้พื้นฐานในเรื่องการบริหารงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 และการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
2. สร้างความตระหนักในเรื่องความสำคัญของการจัดทำ/จัดเก็บหลักฐาน/เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี และการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
3. เตรียมทักษะพื้นฐาน เกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เช่น การจัดเตรียมข้อมูล การวิเคราะห์หลักฐาน/เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี การเรียบเรียงเอกสาร การเตรียมการเปิดบัญชี การเตรียมการบันทึกรายการขั้นต้น

ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี พิจารณาจาก

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของสถานศึกษา และกรอบการบริหารงานการเงินและบัญชีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 4 ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี พิจารณาจาก

1. กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก
2. กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน
3. กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก
4. กำหนดรูปแบบทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ
5. ออกแบบข้อมูลหน่วยงาน
6. ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินคงเหลือประจำวัน
7. ออกแบบข้อมูลการควบคุมเงินนอกงบประมาณแต่ละประเภท
8. ออกแบบข้อมูลการรายงานเงินแต่ละประเภท

ขั้นที่ 5 นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้

1. จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
2. ประเมินผลการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ขั้นที่ 6 สะท้อนผลการปฏิบัติ

คณะทำงานร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ภายหลังจากดำเนินงานเสร็จสิ้นลงเกี่ยวกับข้อค้นพบในการปฏิบัติงาน ข้อดีและปัจจัยที่เอื้ออำนวย ข้อจำกัดและเหตุปัจจัย แนวทางพัฒนา/ปรับปรุงแก้ไข และข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี โอกาสต่อไป

ขอได้รับความขอบคุณ

จาก นางจันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ภาคผนวก ง

แบบประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน
การเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
โดยผู้เชี่ยวชาญ

**แบบประเมินคุณภาพคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
โดยผู้เชี่ยวชาญ**

คำแนะนำ

1. คู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มี 4 รายการ ได้แก่

1.1 คู่มือปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

1.2 โปรแกรมระบบบัญชีและคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์

1.3 คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วย โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์

1.4 คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน

2. แบบประเมินนี้มี 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพอเพียงและความเหมาะสมในเนื้อหาสาระของคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก แต่ละรายการ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ตอนที่ 1 โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความพอเพียงของเนื้อหาสาระ และความเหมาะสม
ในการนำไปใช้ของคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและ
บัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กแต่ละรายการต่อไปนี้

รายการ	มีความเพียงพอ ของเนื้อหาระดับ			มีความเหมาะสม ในการใช้ระดับ		
	มาก (3)	ปาน กลาง(2)	น้อย (1)	มาก (3)	ปาน กลาง (2)	น้อย (1)
1. คู่มือการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก						
1.1 การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน						
1.2 ระบบควบคุมทางการเงินและบัญชีในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน						
1.3 แบบฟอร์มการบันทึกบัญชี						
2. โปรแกรมระบบบัญชี และคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์						
1. ที่ตั้งข้อมูล						
2. เริ่มต้นทำงาน						
3. การลงข้อมูลรายการรับ-จ่ายเงิน						
3. คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วยโปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อยอิเล็กทรอนิกส์						
3.1 โจทย์ตัวอย่าง						
3.2 การวิเคราะห์รายการบัญชี						
3.3 วิธีการบันทึกถายการบัญชีจากโจทย์ตัวอย่าง						
4. คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน						
4.1 การเบิกจ่ายค่าจ้างชั่วคราว						
4.2 การเบิกจ่ายค่าตอบแทน						
4.3. การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ชั่วคราว						
4.4 การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการฝึกอบรม						
4.5 การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการจัดงาน						
4.6 การเบิกจ่าย ค่าอาหารนักเรียน						
4.7 การเบิกจ่ายค่าพาหนะนักเรียน						

ตอนที่ 1 (ต่อ)

รายการ	มีความเพียงพอ ของเนื้อหาระดับ			มีความเหมาะสม ในการใช้ระดับ		
	มาก (3)	ปาน กลาง(2)	น้อย (1)	มาก (3)	ปาน กลาง (2)	น้อย (1)
4.8 การเบิกจ่ายค่าจ้างเหมาบริการ						
4.9 การเบิกจ่ายค่าสาธารณูปโภค						
4.10 การจัดซื้อ/จัดจ้าง						
4.11 การเบิกจ่ายค่าปรับปรุงอาคารเรียนหรือ สิ่งก่อสร้าง						
4.12 การยืมเงินอุดหนุน						

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับคู่มือประกอบการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชีของครูการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

2.1 เกี่ยวกับคู่มือการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

.....

.....

2.2 เกี่ยวกับ โปรแกรมระบบบัญชีและคู่มือการใช้โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อย
อิเล็กทรอนิกส์

.....

.....

2.3 คู่มือ : กรณีศึกษาการบันทึกรายการทางบัญชีด้วย โปรแกรมระบบบัญชีหน่วยงานย่อย
อิเล็กทรอนิกส์

.....

.....

2.4 คู่มือ : แนวทางการดำเนินงานเบิกจ่ายเงินอุดหนุน

.....

.....

2.5 ความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น

.....

ภาคผนวก จ

แบบประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงิน และบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ
(ระยะที่ 2 จำนวนสถานศึกษา 13 แห่ง)

**แบบประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงิน และบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ
(ระยะที่ 2 จำนวนสถานศึกษา 13 แห่ง)**

คำแนะนำ

แบบประเมินนี้มี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การพิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี

โปรดพิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี ที่ครูการเงินพัฒนาขึ้น โดยพิจารณาความตรงตามเกณฑ์ด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติ

ตอนที่ 2 การพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี

โปรดพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และ โปรแกรมระบบบัญชี ในแต่ละรายการต่อไปนี้ หากท่านเห็นว่า “ควรปรับปรุง” ในรายการใด ขอความกรุณาระบุแนวทางแก้ไขไว้ด้วย เพื่อการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญต่อไป

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และโปรแกรมระบบบัญชี

เพื่อให้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีของครูการเงิน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น โดยครูการเงิน มีความถูกต้องเหมาะสมที่สุดก่อนนำไปใช้จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีต่อไป ขอความกรุณาท่านได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมไว้ในตอนที่ 3 นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 การพิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน
และบัญชี และ โปรแกรมระบบบัญชี

รายการ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เห็น ด้วย (1)	ไม่ แน่ใจ (0)	ไม่เห็น ด้วย (-1)	
เกณฑ์ด้านวิชาการ				
1. มีความตรงด้าน โครงสร้าง				
2. มีความตรงด้านเนื้อหา				
3. มีส่วนช่วยให้ผลที่ได้จากการใช้ กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชีมีขอบข่ายกว้างขึ้น				
เกณฑ์ด้านการปฏิบัติ				
1. การจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้ลงตัว				
(1) การจัดงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น สนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี				
(2) การจัดให้มีระบบควบคุมทางการเงินที่รัดกุม				
(3) จำนวนสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่ ดำเนินการเสร็จสิ้น มีความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน				
(4) มีการจัดระบบใหม่จากที่เคยเป็นมา เนื่องจากครุ การเงินอาจยังไม่เคยปฏิบัติงานด้านนี้มาก่อน หรือเคยปฏิบัติ แต่เป็นการบอกต่อ ๆ กันมา และยังไม่เคยผ่านการฝึกอบรม มาก่อน ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องใช้เวลาเพิ่มเติมจากปกติมาก				
(5) การกำหนดวิธีการพัฒนาระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชี ได้คำนึงถึงความพยายาม ความพร้อม ความสามารถ และความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานของ บุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วย				

ตอนที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เห็น ด้วย (1)	ไม่ แน่ใจ (0)	ไม่เห็น ด้วย (-1)	
2. การสนับสนุนในเชิงนโยบายของสถานศึกษา				
(1) การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา				
(2) การให้ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่พัสดุ				
3. เรื่องทางด้านบุคลากร				
(1) ศักยภาพของครูการเงิน				

*เกณฑ์ด้านวิชาการ และ **เกณฑ์ด้านปฏิบัติ มีคำอธิบายไว้ในหมายเหตุตอนท้ายของแบบประเมิน
นี้แล้ว

ตอนที่ 2 การพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน
และบัญชี และ โปรแกรมระบบบัญชี

รายการ	ความคิดเห็น		แนวทางแก้ไข
	ถูกต้อง เหมาะสม	ควร ปรับปรุง	
ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544			
1. บัญชีรับ-จ่ายเงินประจำวัน			
2. ทะเบียนคุมหลักฐานขอเบิก			
3. ทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดิน			
4. ทะเบียนคุมการรับและนำส่งเงินฝาก			
5. แบบรายงานเงินรายได้สถานศึกษา			
6. แบบสัญญาการยืมเงินอุดหนุน			
7. ทะเบียนคุมการยืมเงินอุดหนุน			
โปรแกรมระบบบัญชี (ประเภทเงินรายได้สถานศึกษา)			
1. รูปแบบการควบคุมเงินรายได้สถานศึกษาเพื่อ โครงการอาหารกลางวัน			
2. รูปแบบการควบคุมเงินผลประโยชน์จากราชพัสดุ			
3. รูปแบบการควบคุมเงินเบี่ยงปรับจากการผิดสัญญาลา ศึกษา			
4. รูปแบบการควบคุมเงินเบี่ยงปรับจากการผิดสัญญาซื้อ ทรัพย์สิน/จ้างทำของ			
5. รูปแบบการควบคุมเงินที่มีผู้มอบให้โดยระบุ วัตถุประสงค์ชัดเจน			
6. รูปแบบการควบคุมเงินที่มีผู้มอบให้โดยระบุ วัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน			
7. รูปแบบการควบคุมเงินระดมทรัพยากร			
8. รูปแบบการควบคุมเงินบำรุงการศึกษา			
9. รูปแบบการควบคุมเงินได้จากการใช้อาคารสถานที่			

ตอนที่ 2 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		แนวทางแก้ไข
	ถูกต้อง เหมาะสม	ควร ปรับปรุง	
10. รูปแบบการควบคุมเงินค่าสาธารณูปโภค (ชดเชยจากการเรียกเก็บ)			
11. รูปแบบการควบคุมเงินค่าขายแบบรูปรายการที่จัดทำขึ้นโดยเงินรายได้สถานศึกษา			
12. รูปแบบการควบคุมเงินค่าขายทรัพย์สินที่ได้จากเงินนอกงบประมาณ			
13. รูปแบบการควบคุมเงินรายได้จากการให้บริการของสถานศึกษา			
โปรแกรมระบบบัญชี (ประเภทเงินนอกงบประมาณ)			
1. รูปแบบการควบคุมเงินกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน(ทุนหมุนเวียนฯ)			
2. รูปแบบการควบคุมเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อโครงการอาหารกลางวัน			
3. รูปแบบการควบคุมเงินบริจาค			
4. รูปแบบการควบคุมเงินภาษีหัก ณ ที่จ่าย			
5. รูปแบบการควบคุมเงินลูกเสือ			
6. รูปแบบการควบคุมเงินนครนารี			
7. รูปแบบการควบคุมเงินชูกาชาด			
8. รูปแบบการควบคุมเงินประกันสัญญา			
9. รูปแบบการควบคุมเงินอุดหนุนรายหัว			
10. รูปแบบการควบคุมเงินปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน			
11. รูปแบบการควบคุมเงินค่าเครื่องแบบนักเรียน			
12. รูปแบบการควบคุมเงินค่าอุปกรณ์การเรียน			
13. รูปแบบการควบคุมเงินค่าหนังสือเรียน			
14. รูปแบบการควบคุมเงินค่ากิจกรรมวิชาการ			

ตอนที่ 2 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		แนวทางแก้ไข
	ถูกต้อง เหมาะสม	ควร ปรับปรุง	
14. รูปแบบการควบคุมเงินค่ากิจกรรมวิชาการ			
15. รูปแบบการควบคุมเงินค่ากิจกรรมคุณธรรม/ลูกเสือ/ เนตรนารี/บุคลากร			
16. รูปแบบการควบคุมเงินกิจกรรมทัศนศึกษา			
17. รูปแบบการควบคุมเงินกิจกรรมบริการสารสนเทศ/ICT			
โปรแกรมระบบบัญชี (ประเภทเงินรายได้แผ่นดิน)			
1. รูปแบบการควบคุมเงินค่าขายของเก่าชำรุดที่ได้จาก เงินงบประมาณ			
2. รูปแบบการควบคุมเงินอุดหนุนทั่วไปที่เหลืจ่ายเกิน 2 ปีงบประมาณ			
3. รูปแบบการควบคุมคอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป			
4. รูปแบบการควบคุมคอกเบี้ยเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อ โครงการอาหารกลางวัน			

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี
และ โปรแกรมระบบบัญชี

.....
.....

*เกณฑ์ด้านวิชาการ (Intellectual Criteria)

เกณฑ์ที่พึงประสงค์สำหรับกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่ทีมพัฒนาระบบเลือกหัวเรื่องแล้ว และมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับระบบย่อยอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ ได้ระดมสมองจัดทำองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบไว้ รวมทั้งจัดทำร่างลำดับการจัดระบบไว้อย่างดีแล้ว ก่อนที่จะทุ่มเทความพยายามในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีและจัดการกับอุปสรรคด้านการปฏิบัติอีกมากมาย ทีมพัฒนาระบบต้องการความมั่นใจว่า แนวทางการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีนั้นเหมาะสมกับหัวเรื่องจริง ๆ มีเกณฑ์ 2 ข้อ ที่สามารถนำมาใช้เป็น

แนวทางในการพิจารณาตรวจสอบประเมินผลร่างระบบ ก่อนตัดสินใจว่าควรดำเนินการต่อไป หรือควรย้อนกลับไปทบทวนสิ่งที่เตรียมไว้อีกครั้งหนึ่ง ดังนี้

1) ความตรงด้าน โครงสร้างของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่พัฒนาขึ้นจะต้องมีโครงสร้างที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

2) ความตรงด้านเนื้อหาของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่พัฒนาขึ้นจะต้องครอบคลุมและสอดคล้องกับระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ของกรมบัญชีกลาง

****เกณฑ์ด้านการปฏิบัติ (Practical Criteria)**

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ไม่ได้เป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้น เพื่อคุณค่าทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว แต่กระบวนการจะต้องพัฒนาขึ้นในสภาพความเป็นจริงของ สถานศึกษาทั้งในด้านต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ เวลา และวิธีการ การประสานมโนคติ และบุคคลเข้าด้วยกัน เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความพยายามอย่างมาก และแม้มีความตั้งใจที่จะทำเช่นนั้น ก็อาจไม่มีหนทางที่จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีความซับซ้อนในการดำเนินการอยู่มาก เกณฑ์ด้านการปฏิบัติ เป็นเสมือนชุดข้อทดสอบสำหรับใช้ทดสอบการวางแผนจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่คิดไว้ว่าน่าจะประสบความสำเร็จ มีดังนี้

1) การจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้ลงตัว (“Nuts and Bolts”)

ข้อควรพิจารณาในเชิงปฏิบัติที่สำคัญ มี 5 ประการคือ ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) และวิธีการ (Method)

กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ต้องคำนึงถึงต้นทุน โดยเฉพาะงบประมาณ ต้องมีงบประมาณสำหรับสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สำหรับบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ประกอบการใช้งาน

ด้านคุณภาพ ในการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องได้ผลงานที่มีคุณภาพ เพราะการจัดให้มีระบบการควบคุมทางการเงินที่รัดกุมย่อมส่งผลถึงการได้รับประโยชน์ถึงตัวผู้เรียน

จำนวนสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ดำเนินการเสร็จสิ้นได้สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ย่อมแสดงถึงปริมาณของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่รวบรวมไว้

การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จะต้องมีการจัดระบบใหม่จากที่เคยเป็นมา เนื่องจากครุการเงินอาจยังไม่เคยปฏิบัติงานด้านนี้มาก่อน หรือเคยปฏิบัติแต่เป็นการบอกต่อ ๆ กันมา และยังไม่เคยผ่านการฝึกอบรมมาก่อน ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องใช้ เวลาเพิ่มเติมจากปกติมาก

ส่วนด้านวิธีการ ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีนั้น ต้องคำนึงถึง ความพยายาม ความพร้อม ความสามารถ ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วย

2) การสนับสนุนในเชิงนโยบาย (“Political” Support)

แม้ว่าการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จะอยู่ภายใต้กรอบของระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ของกรมบัญชีกลาง แต่ก็อยู่นอกเหนือลักษณะหรือระบบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กโดยทั่วไป จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสำคัญ ๆ เพื่อให้การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีแบบนี้ เกิดขึ้นได้และยั่งยืนอยู่ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นระบบงานที่มีความละเอียดและซับซ้อนมาก

หัวหน้างานพัสดุ หรือเจ้าหน้าที่พัสดุ หัวหน้างานการเงิน หรือผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจไม่ให้การสนับสนุนการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี กลุ่มผู้ร่วมงานที่ยังยึดติดกับความคิดแบบเดิม อาจทำให้เจ้าหน้าที่การเงินผู้ทำหน้าที่จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีรู้สึกท้อใจ ซึ่งนับเป็นแรงกดดันอย่างหนึ่งจากเพื่อนร่วมงาน หรืออาจร้องเรียนว่าโปรแกรมระบบบัญชีที่ไม่มีกฎหมาย หรือระเบียบบังคับให้ใช้นั้น คู่มือยากหรือหรือแปลกไปจากปกติ นอกจากนี้แม้โปรแกรมระบบบัญชีจะได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังล้มเหลวเพราะไม่มีการนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง

ความมุ่งมั่นดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและการได้รับการสนับสนุน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ครูการเงินสามารถจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีได้ตลอดไป แม้ว่าจะมีบางสิ่งบางอย่างไม่ราบรื่น การที่จะจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีให้ดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่องนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงพลังและความพยายามที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจ และคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีจะประสบความสำเร็จด้วย

3) เรื่องทางด้านบุคลากร (Personal Concerns)

การใช้โปรแกรมระบบบัญชีในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ถ้าไม่ใช่เป็นการสั่งการจากภายนอก แต่เป็นสิ่งที่ครูการเงินสนใจจะจัดเอง ก็อาจต้องฟันฝ่าอุปสรรคและการต่อต้านในหลายรูปแบบ ครูต้องทุ่มเททั้งในด้านวิชาการและด้านการปฏิบัติ การใช้โปรแกรมระบบบัญชีแม้จะทำให้ครูการเงินได้รับแรงกระตุ้นและเกิดแรงบันดาลใจ แต่ครูการเงินก็ต้องพบกับปัญหาความยุ่งยากที่ไม่คาดคิดไว้ด้วย งานที่มีลักษณะเสี่ยงและตองทำดู อาจก่อให้เกิดความรู้สึกทั้งแปลกใหม่และท้อแท้ได้ สนุกหรือเหนื่อย ทำงานพร้อมกันหรือทะเลาะกัน ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นหรือได้แสดงความรู้ที่มีอยู่อย่างจำกัด เกิดความเข้าใจลึกซึ้งในงานของตนเอง หรือสูญเสียความรู้ของตน การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีอาจให้ได้ทั้งผลที่มีค่าตอบแทนสูง หรืออาจให้ความเสี่ยงสูงเช่นกัน

ภาคผนวก ฉ

แบบประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ

งานการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ

(ระยะที่ 3 สถานศึกษากลุ่มอื่น จำนวน 15 แห่ง)

**แบบประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ
งานการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ
(ระยะที่ 3 สถานศึกษากลุ่มอื่น จำนวน 15 แห่ง)**

คำแนะนำ

แบบประเมินนี้มี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การพิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีและโปรแกรมระบบบัญชี

โปรดพิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี และ โปรแกรมระบบบัญชีที่ครูการเงินร่วมกันพัฒนาขึ้น โดยพิจารณาความตรงตามเกณฑ์ด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติ

ตอนที่ 2 การพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีและโปรแกรมระบบบัญชี

โปรดพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีและ โปรแกรมระบบบัญชี ในแต่ละรายการต่อไปนี้ หากท่านเห็นว่า “ควรปรับปรุง” ในรายการใด ขอความกรุณาแนะนำแนวทางแก้ไขไว้ด้วย เพื่อการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญต่อไป

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีและโปรแกรมระบบบัญชี

เพื่อให้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีและ โปรแกรมระบบบัญชีที่ครูการเงินร่วมกันพัฒนาขึ้น มีความถูกต้องเหมาะสมที่สุดก่อนนำไปใช้จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีต่อไป ขอความกรุณาท่านได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมไว้ในตอนที่ 3 นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 การพิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน
และบัญชีและ โปรแกรมระบบบัญชี

รายการ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	เห็น ด้วย (1)	ไม่ แน่ใจ (0)	ไม่เห็น ด้วย (-1)	
1. เกณฑ์ด้านวิชาการ*				
1.1 มีความตรงเชิงโครงสร้าง				
1.2 มีความตรงเชิงเนื้อหา				
2. เกณฑ์ด้านปฏิบัติ**				
2.1 การจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ให้ลงตัว				
2.2 การสนับสนุนในเชิงนโยบาย				
2.3 เรื่องทางด้านบุคลากร				

*เกณฑ์ด้านวิชาการ และ **เกณฑ์ด้านปฏิบัติ มีคำอธิบายไว้ในหมายเหตุตอนท้ายของแบบประเมิน
นี้แล้ว

ตอนที่ 2 การพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงิน
และบัญชีและ โปรแกรมระบบบัญชี

รายการ	ความคิดเห็น		แนวทางแก้ไข
	ถูกต้อง เหมาะสม	ควร ปรับปรุง	
1. ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544			
1) การรับเงิน			
2) การจ่ายเงิน			
3) การควบคุม			
4) การเก็บรักษาเงินสดคงเหลือ			
5) การสอบทานความถูกต้องของการบันทึกบัญชี			
6) การตรวจสอบรับ-จ่ายประจำวัน			
7) การจัดทำรายงานตามระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544			
2. โปรแกรมระบบบัญชี			
1) รูปแบบการควบคุมเงินกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน(ทุนหมุนเวียนฯ)			
2) รูปแบบการควบคุมเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อโครงการอาหารกลางวัน			
3) รูปแบบการควบคุมเงินรายได้สถานศึกษาเพื่อโครงการอาหารกลางวัน			
4) รูปแบบการควบคุมเงินผลประโยชน์จากที่ราชพัสดุ			
5) รูปแบบการควบคุมเงินเบี่ยงปรับจากการผิดสัญญาการศึกษา			
6) รูปแบบการควบคุมเงินเบี่ยงปรับจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สิน/จ้างทำของ			

ตอนที่ 2 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		แนวทางแก้ไข
	ถูกต้อง เหมาะสม	ควร ปรับปรุง	
7) รูปแบบการควบคุมเงินที่มีผู้มอบให้โดย ระบุดูประสงฆ์ขัดแย้ง			
8) รูปแบบการควบคุมเงินที่มีผู้มอบให้โดย ระบุดูประสงฆ์ไม่ขัดแย้ง			
9) รูปแบบการควบคุมเงินระดมทรัพยากร			
10) รูปแบบการควบคุมเงินบำรุงการศึกษา			
11) รูปแบบการควบคุมเงินได้จากการใช้ อาคารสถานที่			
12) รูปแบบการควบคุมเงินค่า สาธารณูปโภค (ขดเซจจากการเรียกเก็บ)			
13) รูปแบบการควบคุมเงินค่าขายแบบรูป รายการที่จัดทำขึ้น โดยเงินรายได้ สถานศึกษา			
14) รูปแบบการควบคุมเงินค่าขาย ทรัพย์สินที่ได้จากเงินนอกงบประมาณ			
15) รูปแบบการควบคุมเงินรายได้จากการ ให้บริการของสถานศึกษา			
16) รูปแบบการควบคุมเงินบริจาค			
17) รูปแบบการควบคุมเงินภาษีหัก ณ ที่จ่าย			

ตอนที่ 2 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		แนวทางแก้ไข
	ถูกต้อง เหมาะสม	ควร ปรับปรุง	
18) รูปแบบการควบคุมเงินลูกเสือ			
19) รูปแบบการควบคุมเงิน เนตรนารี			
20) รูปแบบการควบคุมเงินยุวกาชาด			
21) รูปแบบการควบคุมเงินประกันสัญญา			
22) รูปแบบการควบคุมเงินอุดหนุนรายหัว			
23) รูปแบบการควบคุมเงินปัจจัยพื้นฐาน นักเรียนยากจน			
24) รูปแบบการควบคุมเงินค่าเครื่องแบบ นักเรียน			
25) รูปแบบการควบคุมเงินค่าอุปกรณ์การ เรียน			
26) รูปแบบการควบคุมเงินค่าหนังสือเรียน			
27) รูปแบบการควบคุมเงินค่ากิจกรรม วิชาการ			
28) รูปแบบการควบคุมเงินค่ากิจกรรม คุณธรรม/ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด			

ตอนที่ 2 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		แนวทางแก้ไข
	ถูกต้อง เหมาะสม	ควรปรับปรุง	
29) รูปแบบการควบคุมเงิน กิจกรรมทัศนศึกษา			
30) รูปแบบการควบคุมเงิน กิจกรรมบริการสารสนเทศ/ICT			
31) รูปแบบการควบคุมเงินค่าขาย ของเก้าอี้รถที่ได้จากเงิน งบประมาณ			
32) รูปแบบการควบคุมเงิน อุดหนุนทั่วไปที่เหลือจ่ายเกิน 2 ปีงบประมาณ			
33) รูปแบบการควบคุมดอกเบี้ย เงินฝากออมทรัพย์ประเภทเงิน อุดหนุนทั่วไป			
34) รูปแบบการควบคุมดอกเบี้ย เงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อ โครงการ อาหารกลางวัน			

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีและ
โปรแกรมระบบบัญชี

.....

.....

.....

.....

.....

*เกณฑ์ด้านวิชาการ (Intellectual Criteria)

เกณฑ์ที่พึงประสงค์สำหรับระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ที่ทีมพัฒนาระบบเลือกหัวเรื่องแล้ว และมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับระบบย่อยอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ ได้ระดมสมองจัดทำองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบไว้ รวมทั้งจัดทำร่างลำดับการจกระบบไว้อย่างดีแล้ว ก่อนที่จะทุ่มเทความพยายามในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีและจัดการกับอุปสรรคด้านการปฏิบัติอีกมากมาย ทีมพัฒนาระบบต้องการความมั่นใจว่า แนวทางการจกระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีนั้นเหมาะสมกับหัวเรื่องจริง ๆ มีเกณฑ์ 2 ข้อ ที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาตรวจสอบประเมินผลร่างระบบ ก่อนตัดสินใจว่าควรดำเนินการต่อไป หรือควรย้อนกลับไปทบทวนสิ่งที่เตรียมไว้อีกครั้งหนึ่ง ดังนี้

- 1) ความตรงด้าน โครงสร้างระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้นจะต้องมีโครงสร้างที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
- 2) ความตรงด้านเนื้อหาาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้นจะต้องครอบคลุมและสอดคล้องกับระบบควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ของกรมบัญชีกลาง

**เกณฑ์ด้านการปฏิบัติ (Practical Criteria)

ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ไม่ได้เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อคุณค่าทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว แต่ระบบจะต้องพัฒนาขึ้นในสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษาทั้งในด้านต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ เวลา และวิธีการ การประสานวินมตติ และบุคคลเข้าด้วยกัน เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความพยายามอย่างมาก และแม้มีความตั้งใจที่จะทำเช่นนั้น ก็อาจไม่มีหนทางที่จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีความซับซ้อนในการดำเนินการอยู่มาก เกณฑ์ด้านการปฏิบัติเป็นเสมือนชุดข้อทดสอบสำหรับใช้ทดสอบการวางแผนจกระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่คิดไว้ว่าน่าจะประสบความสำเร็จ มีดังนี้

1) การจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้ลงตัว (“Nuts and Bolts”)

ข้อควรพิจารณาในเชิงปฏิบัติที่สำคัญ มี 5 ประการคือ ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) และวิธีการ (Method)

การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีต้องคำนึงถึงต้นทุน โดยเฉพาะงบประมาณ ต้องมีงบประมาณสำหรับสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี สำหรับบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ได้แก่เครื่องคอมพิวเตอร์ประกอบการใช้งาน

ด้านคุณภาพ ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องได้ผลงานที่มีคุณภาพ เพราะการจัดให้มีระบบการควบคุมทางการเงินที่รัดกุมย่อมส่งผลถึงการได้รับประโยชน์ถึงตัวผู้เรียน

จำนวนสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ดำเนินการเสร็จสิ้นได้สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ย่อมแสดงถึงปริมาณของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่รวบรวมไว้

การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จะต้องมีการจัดระบบใหม่จากที่เคยเป็นมา เนื่องจากครูการเงินอาจยังไม่เคยปฏิบัติงานด้านนี้มาก่อน หรือเคยปฏิบัติแต่เป็นการบอกต่อ ๆ กันมา และยังไม่เคยผ่านการฝึกอบรมมาก่อน ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องใช้เวลาเพิ่มเติมจากปกติมาก

ส่วนด้านวิธีการ ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีนั้น ต้องคำนึงถึงความพยายาม ความพร้อม ความสามารถ ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วย

2) การสนับสนุนในเชิงนโยบาย (“Political” Support)

แม้ว่าการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี จะอยู่ภายใต้กรอบของระบบการควบคุมเงินของหน่วยงานย่อย พ.ศ. 2544 ของกรมบัญชีกลาง แต่ก็อยู่นอกเหนือลักษณะหรือระบบของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็กโดยทั่วไป จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสำคัญ ๆ เพื่อให้การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีแบบนี้ เกิดขึ้นได้และยังยืนอยู่ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นระบบงานที่มีความละเอียดและซับซ้อนมาก

หัวหน้างานพัสดุ หรือเจ้าหน้าที่พัสดุ หัวหน้างานการเงิน หรือผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจไม่ให้การสนับสนุนการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี กลุ่มผู้ร่วมงานที่ยังยึดติดกับความคิดแบบเดิม อาจทำให้เจ้าหน้าที่การเงินผู้ทำหน้าที่จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี รู้สึกท้อใจ ซึ่งนับเป็นแรงกดดันอย่างหนึ่งจากเพื่อนร่วมงาน หรืออาจร้องเรียนว่าโปรแกรมระบบบัญชีที่ไม่มีกฎหมาย หรือระเบียบบังคับให้ใช้นั้น คงยุ่งยากหรือหรือแปลกไปจากปกติ นอกจากนี้แม้โปรแกรมระบบบัญชีจะได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังล้มเหลวเพราะไม่มีการนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง

ความมุ่งมั่นดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและการได้รับการสนับสนุน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ครูการเงินสามารถจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีได้ตลอดไป แม้ว่าจะมีบางสิ่งบางอย่างไม่ราบรื่น การที่จะจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีให้ดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่องนั้น จำเป็นต้องคำนึงพลังและความพยายามที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจ และคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีจะประสบความสำเร็จด้วย

3) เรื่องทางด้านบุคลากร (Personal Concerns)

การใช้โปรแกรมระบบบัญชีในการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ถ้าไม่ใช่เป็นการสั่งการจากภายนอก แต่เป็นสิ่งที่ครูการเงินสนใจจะจัดเอง ก็อาจต้องฟันฝ่าอุปสรรคและการต่อต้านในหลายรูปแบบ ครูต้องทุ่มเททั้งในด้านวิชาการและด้านการปฏิบัติ การใช้โปรแกรมระบบบัญชี

แม้จะทำให้ครูการเงินได้รับแรงกระตุ้นและเกิดแรงบันดาลใจ แต่ครูการเงินก็จะต้องพบกับปัญหาความ
ยุ่งยากที่ไม่คาดคิดไว้ด้วย งานที่มีลักษณะเสี่ยงและลองทำดู อาจก่อให้เกิดความรู้สึกรู้สึกทั้งแปลกใหม่และ
ท้อแท้ได้ สนุกหรือเหนื่อย ทำงานพร้อมกันหรือทะเลาะกัน
ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นหรือได้แสดงความรู้ที่มีอยู่อย่างจำกัด เกิดความเข้าใจลึกซึ้งในงานของตนเอง หรือ
สูญเสียความรู้ของตน การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีอาจให้ได้ทั้งผลที่มีค่าตอบแทนสูง
หรืออาจให้ความเสี่ยงสูงเช่นกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข

แบบบันทึกการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ
(การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ชั้นที่ 5)

แบบบันทึกการสังเกตการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ
(การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ขั้นที่ 5)

คุณครู..... โรงเรียน.....

วันที่..... ระหว่างเวลา..... น. ถึง..... น.

สถานที่.....

สิ่งที่ได้จากการสังเกต

สภาพทั่วไปของครูการเงิน

.....
.....

เครื่องคอมพิวเตอร์

.....
การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี (ส่วนที่เป็นข้อมูล/เอกสาร/หลักฐาน)

.....
การจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี (การใช้โปรแกรมระบบบัญชี)

.....
บรรยากาศการทำงาน

.....
จุดเด่นที่ปรากฏ

.....
ปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข

.....
ข้อสังเกตอื่น ๆ

.....
.....

ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....

(ลงชื่อ)

ผู้สังเกต

(.....)

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง
ช่วงที่ 1 ก่อนการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง
ช่วงที่ 1 ก่อนการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ผู้สัมภาษณ์ นางจันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน

ผู้รับการสัมภาษณ์..... ( ) ผู้บริหารสถานศึกษา ( ) คณะทำงาน/ครูการเงิน

วันที่..... เวลา..... น. ถึง..... น.

สถานที่..... โรงเรียน.....

หัวข้อหลักในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

1. ความสำคัญและประโยชน์ของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี.....
2. ความต้องการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีสถานศึกษา
  - 2.1 นโยบายสถานศึกษา และการพัฒนาครูการเงิน (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา).....
  - 2.2 นโยบายสถานศึกษา และการพัฒนาความรู้และทักษะ (สำหรับครูการเงิน).....
3. ข้อมูลเดิมของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง.....
4. แนวดำเนินการ
  - 4.1 กำหนดการ.....
  - 4.2 เอกสารประกอบ.....
  - 4.3 ผู้รับผิดชอบ.....
  - 4.4 คณะทำงาน.....
  - 4.5 ผู้เกี่ยวข้อง.....
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....

ภาคผนวก ฅ

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง
ช่วงที่ 2 ระหว่างการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง
ช่วงที่ 2 ระหว่างการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

ผู้สัมภาษณ์ นางจันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน

ผู้รับการสัมภาษณ์.....( ) ผู้บริหารสถานศึกษา ( ) คณะทำงาน/ครูการเงิน

วันที่..... เวลา.....น. ถึง.....น.

สถานที่..... โรงเรียน.....

หัวข้อหลักในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

1. กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

.....

.....

2. ความรู้พื้นฐาน/ทักษะพื้นฐาน

.....

.....

3. การพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

3.1 การนิเทศ กำกับติดตาม (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา)

.....

.....

3.2 การพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (สำหรับคณะทำงาน/ครูการเงิน)

.....

.....

3.3 การให้คำแนะนำ ปรีกษา ของผู้วิจัย

.....

.....

4. จุดเด่น

.....

.....

5. ปัญหา สาเหตุ และการแก้ไข

.....

.....

6. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

.....

.....

ภาคผนวก ญ

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง
ช่วงที่ 3 ระหว่างการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง

ช่วงที่ 3 ระหว่างการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

ผู้สัมภาษณ์ นางจันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน

ผู้รับการสัมภาษณ์..... ( ) ผู้บริหารสถานศึกษา ( ) คณะทำงาน/ครูการเงิน

วันที่..... เวลา..... น. ถึง..... น.

สถานที่..... โรงเรียน.....

หัวข้อหลักในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

1. การเตรียมการ

.....

2. การใช้โปรแกรมระบบบัญชี

2.1 การนิเทศ กำกับติดตาม (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา)

.....

2.2 การใช้โปรแกรมระบบบัญชี (สำหรับคณะทำงาน/ครูการเงิน)

2.2.1 การใช้โปรแกรมระบบบัญชีในการบันทึกบัญชี

.....

2.2.2 ผลการปฏิบัติงานตาม โปรแกรมระบบบัญชี

.....

2.3 การเชื่อมสถานศึกษาของผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัย

.....

2.4 การให้คำแนะนำ ปรัชญาของผู้วิจัย

.....

3. จุดเด่น

.....

4. ปัญหา สาเหตุ และการแก้ไข

.....

5. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

.....

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง
ช่วงที่ 4 หลังการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินแบบกึ่งโครงสร้าง
ช่วงที่ 4 หลังการใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

ผู้สัมภาษณ์ นางจันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน

ผู้รับการสัมภาษณ์..... ( ) ผู้บริหารสถานศึกษา ( ) คณะทำงาน/ครูการเงิน

วันที่..... เวลา..... น. ถึง..... น.

สถานที่..... โรงเรียน.....

หัวข้อหลักในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

1. การสะท้อนผลการปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

.....

2. แนวโน้มในอนาคต

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อคิดเห็นอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ฎ
แบบบันทึกการปฏิบัติงานของครุการเงิน

แบบบันทึกการปฏิบัติงานของครูการเงิน

ในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

ณ โรงเรียน.....

อำเภอ.....

จังหวัดชัยภูมิ

ผู้บันทึก

.....
ตำแหน่ง.....

บันทึกการปฏิบัติงาน

วัน เดือน ปี	รายการปฏิบัติ	*สะท้อนผลการปฏิบัติ

*หมายเหตุ การสะท้อนผลการปฏิบัติ อาจจะเสนอในประเด็น ข้อค้นพบในการปฏิบัติงาน ข้อดี และ ปัญหาที่เื้อ้อำนวย ข้อจำกัดและเหตุปัจจัย แนวทางพัฒนาปรับปรุงแก้ไข และ/หรือข้อคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีต่อไป

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

**แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี**

คำแนะนำ ขอความร่วมมือแสดงความคิดเห็นทุกรายการ ทั้ง 2 ตอน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี การวิเคราะห์ข้อมูลจะจัดกระทำในภาพรวมของระดับ ความคิดเห็นเท่านั้น

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านเอง แต่ละรายการต่อไปนี้

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน					
1.1 เห็นประโยชน์ของการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เกี่ยวกับ					
(1) กำหนดนโยบาย ผู้รับผิดชอบและคณะทำงาน					
(2) จัดเตรียมความพร้อมคณะทำงาน					
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
(4) ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี					
(5) นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้					
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ					
1.2 เห็นความจำเป็นในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบคณะทำงาน ผู้วิจัย และผู้บริหารสถานศึกษา					
1.3 เห็นความสำคัญของนโยบาย และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
1.4 เห็นสำคัญของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
1.5 เห็นสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์					
1.6 เห็นสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน					
1.7 เห็นประโยชน์ของการประยุกต์ใช้การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา					

ตอนที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.8 เห็นสำคัญของรูปแบบการจัดสรรงบประมาณ					
1.9 เห็นสำคัญของแนวทางการบริหารงบประมาณ					
1.10 เห็นสำคัญของกระบวนการงบประมาณ					
1.11 เห็นสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงบประมาณ					
1.12 เห็นสำคัญของระบบสารสนเทศ					
1.13 เห็นสำคัญของการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา					
1.14 เห็นสำคัญของระบบสารสนเทศด้านการเงินและบัญชี					
1.15 เห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
1.16 เห็นประโยชน์ของโปรแกรมระบบบัญชี					
1.17 เห็นประโยชน์ของการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
1.18 เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม					
1.19 เห็นความสำคัญของการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน					
1.20 เห็นคุณค่าของการสะท้อนผลการปฏิบัติ					
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน					
2.1 สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนของการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
(1) กำหนดนโยบาย ผู้รับผิดชอบและคณะทำงาน					
(2) จัดเตรียมความพร้อมคณะทำงาน					
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
(4) ออกแบบ โปรแกรมระบบบัญชี					
(5) นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้					
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ					
2.2 นโยบายของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจน					

ตอนที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.3 ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่					
2.4 คณะทำงานเห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
2.5 คณะทำงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน					
2.6 คณะทำงานให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน					
2.7 คณะทำงานให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น					
2.8 คณะทำงานปฏิบัติงานเสร็จตามเป้าหมาย					
2.9 ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา					
2.10 ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้นมาไปใช้จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีได้จริง					
2.11 ผู้วิจัยได้แนะนำช่วยเหลือ และประสานงานการปฏิบัติ					
2.12 ได้อำนวยความสะดวก ติดตาม และให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงาน					
3. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน					
3.1 มีความพึงพอใจในการนำระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีเข้ามาในสถานศึกษา					
3.2 มีความพึงพอใจในการปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
3.3 มีความพึงพอใจในช่วงเวลาที่ใช้ปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
3.4 มีความพึงพอใจในเอกสารความรู้ และแบบบันทึกที่ใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
3.5 มีความพึงพอใจในผลงานการจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของคณะทำงาน					

ตอนที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.6 มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบ และปฏิสัมพันธ์กับ คณะทำงาน					
3.8 มีความพึงพอใจการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน					
3.9 มีความพึงพอใจในการแนะนำช่วยเหลือของผู้วิจัย					
3.10 มีความพึงพอใจในการอำนวยความสะดวกติดตาม และให้การ เสริมแรงในการปฏิบัติงาน					
3.11 มีความพึงพอใจในบรรยากาศการปฏิบัติงาน โดยทั่วไป					
3.12 การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของคณะทำงานครั้งนี้ ส่งผลดีต่อความ ร่วมมือในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษา					
3.13 มีความพึงพอใจผลที่สถานศึกษาได้รับ					
4. ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา					
4.1 สถานศึกษามีระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ทันต่อการใช้งาน พร้อมรับการตรวจสอบทั้งจาก ภายในและภายนอก					
4.2 สถานศึกษาใช้สารสนเทศงานการเงินและบัญชีเป็นเครื่องมือในการ บริหารงบประมาณ					
4.3 ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สารสนเทศงานการเงินและบัญชีช่วยในการตัดสินใจ					
4.4 มีความพึงพอใจผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา					
5. แนวโน้มในอนาคต					
5.1 จะส่งเสริมครุการเงินในการพัฒนาระบบสารสนเทศ งานการเงินและ บัญชีตลอดไป					
5.2 มีความมั่นใจที่จะแนะนำการบริหารจัดการระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชีในสถานศึกษาแก่ผู้สนใจ					
5.3 ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาและใช้ระบบสารสนเทศงานการเงินและ บัญชีในสถานศึกษาอื่น ๆ					

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเพิ่มเติม โปรดให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี ต่อไปนี้

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

.....
.....
.....

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคณะทำงาน/ครูการเงิน

.....
.....
.....

2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมระบบบัญชี

.....
.....
.....

2.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้รับ

2.5.1 ผลที่ได้รับขณะนี้

.....
.....
.....

2.5.2 ผลที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

.....
.....
.....

2.6 ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข

(1) ปัญหาที่พบและสาเหตุของปัญหา

.....
.....
.....
.....

(2) แนวทางแก้ไขปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.7 ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

ภาคผนวก ฅ

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงิน
ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

**แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตคติของครูการเงิน
ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี**

คำแนะนำ ขอความร่วมมือแสดงความคิดเห็นทุกรายการ ทั้ง 2 ตอน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี การวิเคราะห์ข้อมูลจะจัดกระทำในภาพรวมของระดับความคิดเห็นเท่านั้น

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของครูการเงินต่อกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านเอง แต่ละรายการต่อไปนี้

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. ความจำเป็น ประโยชน์ และคุณค่าเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน					
1.1 เห็นประโยชน์ของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี เกี่ยวกับ					
(1) กำหนดนโยบาย ผู้รับผิดชอบและคณะทำงาน					
(2) จัดเตรียมความพร้อมคณะทำงาน					
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
(4) ออกแบบ โปรแกรมระบบบัญชี					
(5) นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้					
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ					
1.2 เห็นความจำเป็นในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ คณะทำงาน ผู้วิจัย และผู้บริหารสถานศึกษา					
1.3 เห็นความสำคัญของนโยบาย และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
1.4 เห็นสำคัญของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน					
1.5 เห็นสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์					
1.6 เห็นสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน					
1.7 เห็นประโยชน์ของการประยุกต์ใช้การบริหารงบประมาณแบบ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา					

ตอนที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.8 เห็นสำคัญของรูปแบบการจัดสรรงบประมาณ					
1.9 เห็นสำคัญของแนวทางการบริหารงบประมาณ					
1.10 เห็นสำคัญของกระบวนการงบประมาณ					
1.11 เห็นสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงบประมาณ					
1.12 เห็นสำคัญของระบบสารสนเทศ					
1.13 เห็นสำคัญของการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา					
1.14 เห็นสำคัญของระบบสารสนเทศด้านการเงินและบัญชี					
1.15 เห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี					
1.16 เห็นประโยชน์ของโปรแกรมระบบบัญชี					
1.17 เห็นประโยชน์ของการจัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี					
1.18 เห็นคุณค่าของการทำงานเป็นทีม					
1.19 เห็นความสำคัญของการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน					
1.20 เห็นคุณค่าของการสะท้อนผลการปฏิบัติ					
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน					
2.1 สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี					
(1) กำหนดนโยบาย ผู้รับผิดชอบและคณะทำงาน					
(2) จัดเตรียมความพร้อมคณะทำงาน					
(3) กำหนดแนวทางพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี					
(4) ออกแบบโปรแกรมระบบบัญชี					
(5) นำโปรแกรมระบบบัญชีไปใช้					
(6) สะท้อนผลการปฏิบัติ					
2.2 นโยบายของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจน					
2.3 ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่					

ตอนที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.4 คณะทำงานเห็นความสำคัญของระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
2.5 คณะทำงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงาน					
2.6 คณะทำงานให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน					
2.7 คณะทำงานให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น					
2.8 คณะทำงานปฏิบัติงานเสร็จตามเป้าหมาย					
2.9 ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา					
2.10 ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่พัฒนาขึ้นมาไปใช้จัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีได้จริง					
2.11 ผู้วิจัยได้แนะนำช่วยเหลือ และประสานงานการปฏิบัติ					
2.12 ฝ่ายบริหารสถานศึกษาได้อำนวยความสะดวก ติดตามและให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงาน					
2.13 ได้สะท้อนผลการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ					
3. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน					
3.1 มีความพึงพอใจในการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีเข้ามาในสถานศึกษา					
3.2 มีความพอใจในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย					
3.3 มีความพึงพอใจในมีส่วนร่วมพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
3.4 มีความพอใจในช่วงเวลาที่ใช้ปฏิบัติการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
3.5 มีความพึงพอใจในเอกสารความรู้ และแบบบันทึกที่ใช้ประกอบการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					
3.6 มีความพึงพอใจที่มีส่วนร่วมใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชี					

ตอนที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.7 มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบ และ ปฏิสัมพันธ์กับคณะทำงาน					
3.8 มีความพึงพอใจการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการ ปฏิบัติงาน					
3.9 มีความพึงพอใจในการแนะนำช่วยเหลือของผู้วิจัย					
3.10 มีความพึงพอใจในการอำนวยความสะดวกติดตาม และ ให้การเสริมแรงในการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารสถานศึกษา					
3.11 มีความพึงพอใจในบรรยากาศการปฏิบัติงาน โดยทั่วไป					
3.12 การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของคณะทำงานครั้งนี้ ส่งผลดี ต่อความร่วมมือในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษา					
3.13 มีความพึงพอใจผลที่สถานศึกษาได้รับ					
4. ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา					
4.1 สถานศึกษามีระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีที่ ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ทันต่อการใช้งาน พร้อมรับการ ตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอก					
4.2 สถานศึกษาใช้สารสนเทศทางการเงินและบัญชีเป็น เครื่องมือในการบริหารงานงบประมาณ					
4.3 มีความพึงพอใจผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา					
5. แนวโน้มในอนาคต					
5.1 จะจัดระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีอย่าง สม่ำเสมอ และยั่งยืนตลอดไป					
5.2 มีความมั่นใจที่จะแนะนำการจัดระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชีในสถานศึกษาแก่บุคลากรอื่น					
5.3 ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาและใช้ระบบสารสนเทศงาน การเงินและบัญชีในสถานศึกษาอื่น ๆ					

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเพิ่มเติม โปรดให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
ระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี ต่อไปนี้

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (6 ข้อ)

.....

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคณะทำงาน/ครูการเงิน

.....

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี (การประชุม
ปฏิบัติการ)

(ที่มาของกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี โปรแกรมระบบบัญชี
การบริหารจัดการ ระยะเวลา การนิเทศติดตาม)

.....

2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมระบบบัญชี

(การใช้โปรแกรมระบบบัญชี บรรยากาศการทำงาน ฯลฯ)

.....

2.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้รับ

2.5.1 ผลที่ได้รับขณะนี้

.....

2.5.2 ผลที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

.....

2.6 ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข

(1) ปัญหาที่พบและสาเหตุของปัญหา

.....

(2) แนวทางแก้ไขปัญหา

.....

2.7 ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

ภาคผนวก ฅ

แบบบันทึกผลการเรียนรู้ของครูการเงิน ที่จัดระบบสารสนเทศงานการเงินและบัญชี

โดยผู้เชี่ยวชาญ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย	นางจันทร์ประไพ ชัยสูงเนิน (ชื่อเดิม นางวิไลวรรณ ภูมิโคกรักษ์)
วัน เดือน ปีเกิด	14 มกราคม 2508
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ตำแหน่ง นักวิชาการตรวจสอบภายใน
ที่อยู่	1047 หมู่ 1 ต.ผักปัง อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ 36110 โทรศัพท์มือถือ 087-4455386
การศึกษา	ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ปี 2546 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปี 2550 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปี 2557